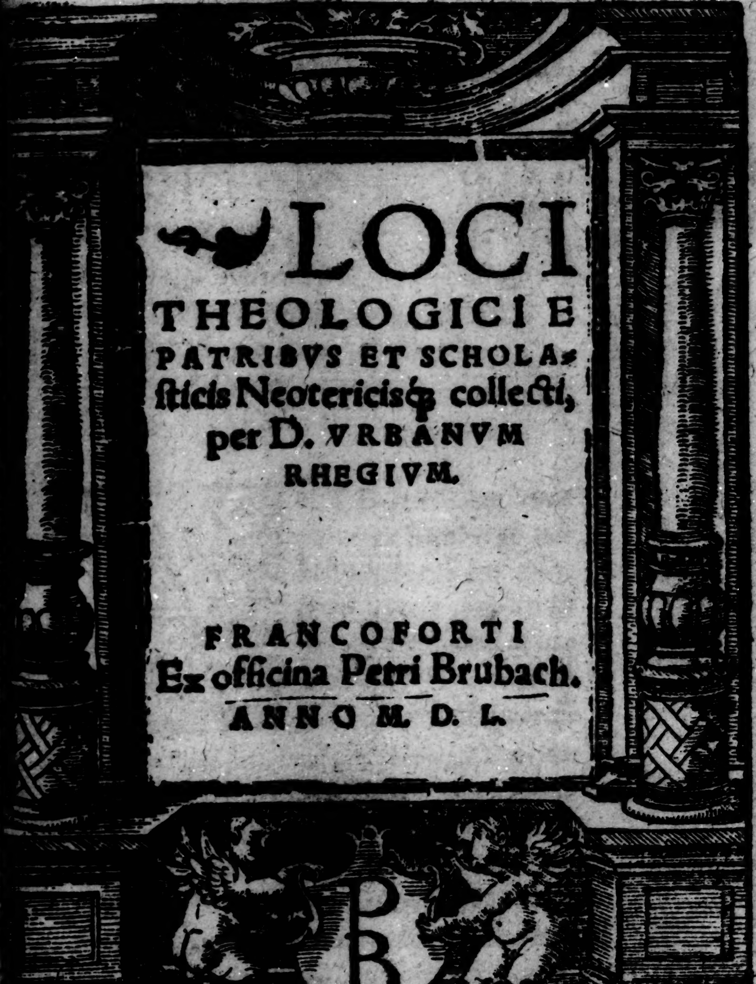

LOCI THEOLOGICI E PATRIBVS ET SCHOLAſticis Neotericisq; collecti,

per D. VRBANVM RHEGIVM.

FRANCOFORTI
Ex officina Petri Brubach.
ANNO M. D. L.

REVE
RENDISSIMO ET ILLV
STRISS. PRINCIPI AC DOMINO

D. [illegible] Wurzburgensi [illegible]
[illegible] Principi [illegible] D.
[illegible]
[illegible]
& D.

A[illegible] triennium [illegible]
[illegible]
[illegible] Wurzburgensi [illegible]
[illegible] dum [illegible]
[illegible]
[illegible] defuncto, [illegible]
[illegible]
[illegible] principe [illegible]
[illegible] D. Vrbani
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible], quibus [illegible]

a

Loci Theologici ab ipſo collecti, non tantum ex omnibus ueteris Eccleſiæ ſcriptoribus, ſed etiā primi nominis ſcholaſticis. Obiter autē annotauit libros etiā & capita cuiuſq; loci, è ſanctiſsimis lucubrationibus reuerēdi in Chriſto Patris D. Doctoris Martini Lutheri, quē Theophorcti nomine deſignat, quòd uerus Dei homo et fidelis myſteriorum diuinorū œconomus ſit, et quòd uerū Deum doceat ipſumq; Dei ſpiritū in pectore geſtet, quod quę Deus hoc organo in repurgāda ſua doctrina his nouiſsimis temporibus uſus, uerā ſolidamq; ſui ac filij ſui cognitionem, per aliquot ſecula pœnè amiſſam, per uirū hunc ter maximū pulchrè reſtituere ſit dignatus. Collegit autē non in hoc, ut rudis indigeſtaq; hæc ſylua uel ab ipſo uel ab alio emitteretur in publicū, ſed ſibi dumtaxat hæc, ut quæq; in lectione quotidiana ſeſe obtulerunt, memoriæ cauſa, annotauit, in eū uſum, ut et ſuperioris & noſtri temporis ſcriptorū, de quolibet loco ſententiam, ubi opus eſſet, uel ſi fortaſsis integros aliquando locos cōſcriberet, hanc ſyluam in promptu haberet.

Cum uerò oblatos hos à pia matrona commentariū introſpexiſſem, & perlectis tribus aut quatuor pagellis, multa utilia ex illa, multa etiam non

uulgaria

ubiq; obuia reperissem, rogaui ne premerētur, sed ut ad Ecclesiæ utilitatē excudi curaret. Meā etiā operā hic ultrò obtuli, promittēs me Ecclesiæ iuuandæ & de pijs bene merendi studio descripturū esse, ut excudi posset. Nam ipsius autoris manus propter tumultuariam et festinatam scriptionem, multasq; et paucis notas abbreuiatiões (sibi enim nō alijs scripserat) impeditior, intricatior & perturbatior fuit, q̄ ut à quouis legi posset, & adeo etiā impedita, ut et nos postea in reuidēdo in multis locis hesitauerimus & diuinauerimus, atq; ī nōnullis locis nullā satis certam sententiam exculpere et eruere potuerimus. Cū autem hic operam meā promisissem, non difficilem se quoq; in communicandis his cōmentarijs præbuit optima matrona, omnibus piæ fœminæ uirtutibus ornata: nec hunc tantū dedit, sed et alium quendā qui propediem toti Ecclesiæ communis quoq; fiet.

Vbi uerò iter susceptum continuans peruenissem Vuitebergā, salutiferæ Christi doctrinæ ac ueræ pietatis domum, uni atq; alteri ē patribus in Christo meis hæc collectanea ostēdi, ut eorū quoq; iudicium & sententiam audirem. Qui cū aliquot pagellas percurrissent, statim pronūciauerunt [illegible] utilem Ecclesiæ eū librum futurum esse, [illegible] ut ad Typographum mitterem, autores fuerunt.

Dixi qua occaſione edendi huius operis mihi copia facta ſit. Sed ne quorundam, bonorũ etiam, iudicia contẽnere uideamur, dicendum nobis eſt, quo conſilio & in quẽ uſum hec ſylua à nobis edatur. Exiſtimãt pleriq; et inter hos quidã nõ mali uiri, ſatius eſſe premere domiq; cõtinere, q̃ in cõmune conferre huius generis ſcripta, et quenq; id facere quod hic uir indefeſſi ſtudij aliiq; fecerunt, et ſuũ quenq; laborẽ iudiciumq; in uerſandis ueterũ monumentis adhibere: exiſtimant huiuſmodi collectioneis Bibliæ ſacræ & ſanctorum Patrũ ſcripta aut omnino è manibus excuti, aut certè negligi à multis, ad ocium ſuũ plus æquo propenſis, dum aliorũ laboribus contenti, ſuoq; conſulentes compendio, riuulos, fontibus omiſſis, ſectantur.

Etſi uerò negari non poteſt, non deeſſe qui tam ſanctis laboribus ad negligentiã & ignauiam ſuã abutantur, neutiquàm tamen hoc cõſilio laborioſæ aliorum lucubrationes publicè exhibentur typis excuſæ, nec debet hoc acceptũ ferri huiuſce monumentis, per ſe ad publicam utilitatem comparatis, ſi modo quis eo, quod per ſe bonum eſt, rectè uti uelit. Cõmunicant enim eruditi priuatim elaborata, non ut lectores ſtudiũ euoluendi ſacras litorum et Patrum monumenta, quæ uigilijs & labõribus multis conſtituerunt, remittant, et ut à fontibus abducti, riuulis intendit. Hoc igitur potius, ut aliorum diligentia excitati, acrius in idẽ ſtudium incumbant, et ut deguſtatis riuulis, ex fontibus deductis, adeãt ipſi fontes, et inde hauriant auidius.

Ponũtur ad uias indices & Mercuriales ſtatuæ non ad ignauiã, ut uiatores horum indicijs contẽti, ſub herbam ſe proſternant, et ibi deſidentes, à cõſcĩdo itinere deſiſtãt, ſed ut uiatores, gnari uiæ, iter ſuſceptum ſtrenuè transmittant. Ita hi commentariorũ indices non deſidiæ ſubſeruiunt, ſed compendio uelut uiam indicant, qui Lectores ſtrenuè inſiſtant, et quaſi in primum curriculum inducti, quod reſtat ſpaciũ, ipſi integrè emetiantur, & propius introgreſſi, cuncta luſtrent, totamq́; ueterum ſupellectilem perſpiciant, atq; ita piorum patrum dicta cum ſpiritus ſancti doctrina, ſacratioribus literis prodita, conferant, ut unde orta ſunt, eodem redacta refluãt, uelut riuuli ad ſuas ſcaturigines, & fontes ac flumina ad ſuum mare.

Aduerſarij impiè belligerantes contra ſummi Doctoris noſtri Ieſu Chriſti placita cœleſtiaq́; oracula quoties bella cient, prœliaq́; gigantũ cõmittunt, ſignis infeſtis cælo, Deo, Eccleſiæ, et ueritati ſetis & [illegible] cõcilia [illegible] ſcripturæ [illegible] ſunt ad [illegible] occurrunt, nec pa[illegible] catholicæ euangelio [illegible] delectu, ſpecioſa & [illegible] quam grauia & ſolida ſunt, vt [illegible] perſtringant & in alijs [illegible] loquitur ipſa quid libros ab orthodoxis nobis relictos non legunt, quòd ſi qui ex iſta inconſulta turba eos legant, quod faciunt id non ſolum nullo reprehenſibili et nocentiſſimi oſcitantia, ſed malitia ſe etiam perfidia. Sic enim dicta corrumpunt, deprauant, peruertunt & eneruant, in alienum ſenſum, ad ſuas impias opiniones et falſa dogmata aduerſos bonos patres trahunt & detorquent: nihil producunt ſynceré, alia hinc quædam nunc illinc fruſtulatim arripiunt, at qt ille inquit, iamq́; faces & ſaxa volant, furor arma miniſtrat. Sic ut obuia fruſtra arripuerunt, coagulant ſi quæ parum commodè dicta Patribus incautis & humano errore incuriáq́; prolapſa exciderint, aut ſi quæ falſo ab alijs cõfiĉta & ſuppoſita in Patres conferuntur, his freti pendant veri

acti

tati insultantes, triumphant: rectè dicta oculis cæcis prætereunt uelut lapsæ, non adhibent sanū iudicium nec delectum ullum, non iudicāt de toto corpore et integra sententia, quid uoluerint aut quid in toto Patres spectārint: nullo minus doctrinā et sentētias ipsorū exigunt ad Canonem illum fidei sanctū infallibilē, ad normā scilicet scripturæ Propheticæ & Apostolicæ examināt, nō perpendunt, ut sententiæ & dogmata ueterū habeāt suam analogiam, testimonijsque diuina uoce Ecclesiæ traditis consentientē. Citāt ueteres tanq̄ aduersarios et falsarios scripturæ, omniumq́ errorum patronos, non hoc animo ueniūt ad eos, ut legant tanquàm discipulos, doctrinā suam scripturæ Canonicæ ut Magistræ acceptam ferentes, non ut testes nitētes oraculorum Dei ueritate, & ad eam nos remittentes, & hinc iactis fundamētis superædificātes, quemadmodum certè Augustinus, & alij sua & aliorum scripta legi uoluerūt. Sic enim Augustinus respōdet Cresconio urgēti authoritate Epistolæ Cypriani. Ego (inquit) huius Epistolæ authoritate nō teneor, quia literas Cypriani non ut Canonicas habeo, sed eas ex Canonicis considero, & quod in eis diuinarum scripturarū autoritati cōgruit, cum laude eius accipio, quod autem non *congruit, cum pace eius reſpuo &c.*

Contra hanc partim cæcutientiam, partim perfidiam, partim malitiam, ueris & proprijs armis inſtructos, uenire & pugnare milites Chriſti, præſertim doctores in prima acie conſtitutos, oportet et in promptu habere, firma præſidia, quibus Andabatas iſtos repellant. Et hoc conſilio tantũ laboris, beatæ memoriæ uir incomparabilis D. Vrbanus exhauſit, & ſi aliâs multis occupationibus diſtractus, ne inermem contra antagoniſtas non minus perfidos quàm improbos, pugnæ ſe committeret. Et uidemus quàm feliciter utatur Patrum teſtimonijs, ubi ea, cõſona diuinis eloquijs, et analogæ fidei, pondus habere debent, & quàm fortiter aduerſarios reprimat, cædat fundatq́;.

Quare quæ huic militi Chriſti uſui fuerunt in ſancta iſta militia pro ueritate & grege Chriſti, quis neget etiam multũ conferre poſſe alijs in eadẽ ſtatione collocatis, & quidẽ magno laboris ac temporis compendio, dum hæc iam alieno labore præparata in procinctu habent, quod certè non ingrati Lectores pro tanto beneficio facilè agnoſcent, præſertim aliâs ſic occupati, ut ſpacioſa Patrum uolumina non uacet euoluere: quibus etiam cum primis ex charitatis officio, editis his commen-

tarijs ſeruire uoluimus, ut hac in parte multū ſublevarentur, et admoniti ipſi omnia accuratius inquirerēt, pleniusq́; pro ſe alijsq́; abſoluerēt, non contenti præformato ab alijs labore, ueluti puerī nutricū præmanſis: Ne dicam hanc operam etiam profuturā ijs, quibus præ rei anguſtia, copia non eſt, ut magno precio ſibi cōparent, & legant quæ priores poſteritati reliquerunt.

Dixi hactenus quo conſilio, & in quem uſum hæc Collectanea in manus hominū emiſerim. Nūc paucis addam cur tuæ potiſsimū Celſitudini nuncupare mihi in cōſilio fuerit. Fortè illo ipſo tempore quo Patres in Chriſto meos Vuitebergæ ſalutarem, agebat ibi & Dominus Magiſter Georgius Heltus Forchemius beatæ memoriæ quē tua Celſitudo inter intimos ſemper habuit, quem & ego propter eximiam pietatem, ſingularē uitæ ſanctimoniam, reconditam doctrinam, uariarum rerum cognitionē aliaq́; dona ac uirtutes inſignes, ſemper ab eo tempore, quo mihi cū eo aliqua noticia interceſſerat, unicè amaui & colui. Is cū hos Cōmētarios uidiſſet, meumq́; de ijs in publicū edendis inſtitutū probaſſet, etiam atq; etiam à me contendit, ut propriam manū ipſius autoris, tuæ Celſitudini poſt editionem dono mitterem, quòd tua

Celſitudo ipſum Vrbanum ſemper amaſſet mirificè, & feciſſet maximi, quandoq; nõ dubitaret quin αὐτόγραφον, ſeu ipſius autoris manu tuæ Celſitudini multò gratior & carior eſſet futurum, q̃ uel elegantiſsimis typis excuſum exemplar.

Cùm itaque tanti à tua Celſi. factus ſit horum Commentariorũ autor, eumq; quærendus fuerit patronus aliquis, qui huic libro, utiliſsimo quidẽ, ſed non expolito quia ab ipſo autore edito, fauoris et ſplẽdoris aliquid, nominis ſui lenocinio ac ſplẽdore adderet, cuiusq; nominis auſpicio, prodiret fœlici auſpicio in publicum, tuæ Celſitudini eũ inſcribere, tuiq; clariſsimi nominis ſplendore et gratia Lectori cõmendare uolui. Nomen enim Celſitudinis tuæ non tantũ propter ſtemmatis celſi nobilitatem ac uetuſtatem, ſed maximè propter excellentem pietatem, admirandam in Principe doctrinã, ardentiſsimũ in iuuanda, ornanda ac propaganda uera religione ſtudium, amabilem morũ ſuauitatem, inſignem ſapientiam ac prudentiam, ſummam humanitatem ac manſuetudinem, aliasq; maximas uirtutes omnibus pijs gratioſum, ſuſpiciendũ ac uenerabile eſt. Nec ulli principi aptius hos Commentarios puto cõſecrari potuiſſe, ſi illis potiſsimũ dedicandæ ſunt lucubrationes, qui non

tantum

ſtinctius nominis ſui ſplendore & amplitudine illuſtrare, ſed iudiciū etiā de ijs facere poſſunt. Nullum enim puto in eo ordine eſſe, qui tanta doctrina, tanta ſacrarum literarum intelligentia, qui maiori acumine & dexteritate iudicij, tanto in ſpiritualibus exercitijs uſu, tantaq́; Hebraicæ linguæ cognitione excellat, ac proinde exactius meliusq́; quàm tua Celſitudo de eius generis ſcriptis iudicare poſſit. Quare rogo Princeps illuſt. & Domine reuerendiſſime, ut hos ſanctiſſimos ſanctiſſimi uiri Commentarios & me quoq;, tuæ Celſitudinis obſeruantiſſimum, in patrocinium ac tutelam ſuſcipere digneris. Bene uale in Chriſto, qui T. Celſi. Eccleſiæ ſuæ quàm diutiſſ. ſeruet incolumem. Ex Hamburgo.

Menſe Ianuario.

CATALOGUS LOCORUM COMMUNIUM D. URBANI RHEGII,

qui in hoc libro tractantur.

HOmo, hominis vires, Liberũ arbitriũ 1
Peccatum 6
Fructus peccati, Vitia 22
Pœna 23
Lex ibidem
Promiſsiones 31
Inſtauratio per Chriſtum ibidem
Gratia, Gratiæ fructus 38
Fides, Charitas, Spes 47
Prædeſtinatio 71
Signa Sacramentalia 73
Homo, Hominum ſtatus 79

Magiſtratus

Magiſtratus	[illegible]
Epiſcopi, Pontifices	[illegible]
Beatitudo	60
Euangelium, Verbum Dei	ibidem
Purgatorium	68
Conſolatoria pro morte	77
Contra traditiones hominum	88
Scandalum, de infirmis in fide	90
Veſtium, Cerimoniæ, ciborum delectus	92
Imagines in Eccleſia	99
Libertas, Seruitus ciuilis	102
Chriſtiana libertas	106
Paſtorum, Scribarum, Phariſæorum, Sacerdotum impietas, ſcelera, officium	109
Hæretici	116
Laborandum omnibus	117
Cœlibatus, Conſilia	118
Sancti, eorum cultus	120
Diues, Diuitiæ, Auaritia	128
Matrimonium	130
Confeſſio	148
Ira, Vltio	176
Luxuria	ibidem
Gula	ibidem
Anima	ibidem

[illegible]

FINIS CATALOGI

Homo Hominis uires, Liberum arbitrium.

Auguſtinus de gratia & libero arbitrio.

Diſputatio Lypſiæ habita per Eccium & Caroloſtadium.

Theophoretus de Seruo arbit. contra Eraſ.

Theophoretus in Poſtilla.

Philippus in locis communibus.

Theophoretus in ſermone die Petri & Pauli habito Lypſiæ, de captiuitate Babylonica.

An poſsit homo in puris naturalibus emereri de congruo gratiam, incipere ſalutem, gratiam uel ſe operibus ſuis pertrahere, uide Theopho. in Antilatomo, quantum ἀθ. & Theologia ſcholaſtica tribuerit naturæ ante gratiam.

Liberum arbitrium gratiæ collatum, inuenitur eſſe merè paſsiuum in omni actu ſuo, qui uelle uocatur. Et ſomnium carnis eſt, quòd Eccius ait: Actum bonum eſſe totum à Deo, ſed nõ totaliter: quia actus bonus eſt totus & totaliter à Deo, quia uoluntas, gratia non niſi rapitur, trahitur, mouetur, qui tractus redundãs in membra & uires ſeu animæ ſeu corporis, eſt eius actiuus, & nulla alia, ſicut tractus ſerræ ſecantis lignum, eſt ſerræ merè paſsiuus à ſectore, nec ad tractum ſuum quicquam cooperatur, ſed tamen tracta iam in lignum operatur.

tur, impulſa magis quàm impellens, quæ ſerratio opus eius cum ſerratore dicitur, cum tamen merè patiatur. Vide Hieronymum in Hieremiam cap. 18. eodem libro & capite, uide elegantia.

Eſai. 41. Bene quoque aut male ſi poteſtis facite. Vbi Propheta innuit, adeo nihil nos agere ex nobis, aut libero arbitrio, ut ne in malum quidem poßit liberum arbitrium.

DVAE EXTREMAE OPINIONES de Libero arbitrio.

Manichæus.

Vna Manichæi, quæ penitus tollit liberum arbitrium: hanc & Vuickleuo tribuunt, Conſtantienſi Synodo exploſam: hæc omnia mera neceßitate euenire docuit.

Pelagius

Altera Pelagij, qui tantum legitur tribuiſſe libero arbitrio, ut ob id gratiæ hoſtis diceretur. Docuit enim ſemel liberata ſancitaq; per gratiam hominis uoluntate, non opus eſſe noua gratia, ſed liberi arbitrij præſidijs pertingi poſſe ad ſalutem æternam.

Media plurimum tribuit gratiæ, libero arbitrio penè nihil, nec tamen in totum tollit: negat hominem poſſe uelle bonum ſine gratia ſpeciali, negat poſſe incipere & progredi, negat poſſe perficere ſine perpetuo gratiæ præſidio. Hæc ſententia relinquit homini ſtudium & conatū, & tamen

non

non relinquit quod ſuis aſcribat uiribus: dicit agere uel uelle illud ſic operatur uoluntas: ſic uult quòd Deus illud uelle operatur; excitat uoluntatē, & incitat ad ſic uolendum, & non aliter, quo pacto nihilominus gloria manet Chriſti, & creata Dei uoluntas ſua functione non prorſus priuatur.

PRO ACTVALITATE LIBERI arbitrij reſpectu operis boni ſunt ij loci.

Deutero.3.30.Eſai.1.Si uolueritis.etc. Eccleſiaſtici 15.Eſa.21.Si quæritis, quærite &c.Idē ca.45. Congregamini, & uenite. Idem cap.52. Conſurge, conſurge Eſai.46.Conuertatur unuſquiſque à uia ſua &c. Hiere.cap.15. Si conuerteris, conuertā te. Exod.32. Deutero. Conſidera quòd hodie in conſpectu tuo propoſuerit uitam & mortem. Hiere. Ecce, do corā uobis uiam uitæ & mortis. Gala. 1. Si adhuc mundo placerē &c. Ad Cain in Geneſi. Nonne ſi bene egeris, recipies &c. Zachariæ 1. Conuertimini ad me &c. Ezechiel.18.Si impius egerit. Et, Proijcite à uobis omnes iniquitates. 33. Nolo mortem peccatoris &c. Reuertimini & uenite.Pſal 36. Declina à malo, & fac bonum. Iohel.2. Conuertimini in toto corde. Ionæ 3. Conuertatur uir à uia ſua mala.

Hieronymus in primo libro contra Pelagi. Tunc iuſti ſumus quando nos peccatores fatemur,

& iuſticia noſtra non ex proprio merito, ſed ex Dei conſiſtit miſericordia. item illud, iuſtus accuſator eſt ſui. Idem: Hæc eſt hominis uera ſapientia, imperfectum eſſe ſe noſſe, atq; ut ita loquar, cunctorum in carne iuſtorum imperfecta perfectio eſt.

Homo malè audit in ſcripturis, fermè pro peccatore accuſatur, ut Geneſis 6. & 8. Non permanebit Spiritus meus in homine, quia caro eſt. Paulus: Nonne homines eſtis? Secundum hominem dico. &c. Humano dic. Pſalm. 81. Vos ſicut homines moriemini. Item, Quid eſt homo, quòd memor es eius. Item, Noui cogitationes hominum quòd uanæ ſint. &c.

Auguſtinus ſuper Ioannem: Chriſtus eſt caput Eccleſiæ, non ſolum ſecundum diuinam naturam, ſed etiam ſecundum humanam.

Hieronymus ſuper Hieremiam cap. 26. ſuper uerbo, forſitan audiant: Verbum (inquit) ambiguum, forſitan, maieſtati diuinæ conuenire non poteſt, ſed noſtro loquitur affectu, ut liberum homini ſeruetur arbitrium, ne ex præſcientia eius quaſi neceſsitate uel facere uel non facere cogatur. Non enim ex eo quòd Deus ſcit futurum aliquid, idcirco futurum eſt: ſed quia futurum eſt, Deus nouit, quaſi præſcius futurorū. In noſtra ergo poteſtate poſitum eſt uel facere quid, uel non facere. [illegible] bemus, et quicquid boni operis uolumus, appetimus, explemus, ad Dei gratiam referamus, qui iuxta Apostolum dedit uelle & perficere. &c. Hæc Erasmi de libero arbitrio est sententia.

Hieronymus in Hieremiã cap. 32. super uerbo, Omnia quæ mandasti non fecerunt: Ad retundendam (inquit) eorum impudentiam, qui putant homines omnia posse complere, quæ se facturũ esse pollicitus est.

Hieronymus lib. 2. in Pelagianos: Perfectio hominis non ex natura, sed ex gratia prouenit. Idem eodem loco: Non liberi arbitrij potestate, sed Dei clemẽtia conseruamur. Mandata impossibilia naturæ, possibilia gratiæ.

Idem eodem: Frustra semper oramus, si in nostro arbitrio est facere quod uolumus. Et ibidem in loco Lucæ, Quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia apud Deum. Ergo aliqua quæ apud homines impossibilia sunt, certe ea esse possibilia ostenditur, quod apud Deum possibilia sunt. Sit ergo & apud Deum possibile, hominĩ si uelit donare impeccantiam, non ipsius merito, sed sua clemẽtia, & apud homines nequaquam possibile, liberi arb. potestate, quod nisi donãtis accipitur.

Idem libro. 2. super uerba Christi: Quos dedisti mihi custodiui. Non dixit: Dedi eis liberi arbitrij pote-

Potestatem, ut ipsi se suo labore saluarent, sed [illegible] custodiuntur, Ergo seruati.

Et super cap. x. Act.: Tentabant ire in Bithyniam, non permisit Sp̄us Iesu, satis importune si ad faciendi uel non faciendi semel dederat liberi arbitrij potestatem.

Et super uerbo, Veniam ad uos Deo uolente, Cur interposuit uoluntatem Dei, si habebat sui arbitrij potestatem? Eodem loco dicit: Dauidem fragili suae uel arbitrij libertati relictum, in adulterium & homicidium eſſe lapſum.

Hieronymus ſuper Hieremiam cap. 31. in uerbo, Poſtquam conuertiſti me. Ergo (inquit) et ipſum quod agimus pœnitentiam, niſi Dei nitamur auxilio, implere non poſſumus. Vide quantum ſit auxilium Dei, & fragilis humanae conditio, ut hoc ipſum quod agimus pœnitentiam, niſi nos Deus ante conuerterit, nequaquam implere ualeamus. Hieronymus in Nahum cap. 1. contra liberum arbitrium.

Auguſtinus in ſermone de uerbis Apoſtoli, Sunt homines ingrati gratiae, multum tribuentes inopi, ſauciaeq; naturae. Verum eſt, magnas arbitrij liberi uires homo cum conderetur, accepit, ſed peccando amiſit, in mortem lapſus eſt, infirmatus factus eſt, in latronibus ſemiuiuus relictus eſt.

Hieronymus ſuper [illegible] cap. 8. [illegible]

[illegible]

quæſtionem non eſſe in noſtra uoluntate poſitum omni carere peccato. Idem ibidem ca. 9. Non in noſtra uoluntate, ſed in Domino confidendum eſt. Vbi ſunt ergo qui dicunt, hominem proprio regi poſſe arbitrio, & ſic datam liberi arbitrij poteſtatem, ut Dei miſericordia tollatur atq; iuſtitia?

Idem ſuper cap. 10. Hieremiæ, ſuper uerbo: Scio Domine, quia non eſt hominis uia eius. Erubeſcant (inquit) noui prædicatores, qui aiunt unumquenq; ſuo arbitrio regi, quando & hic Propheta dicat, non eſt hominis &c. Et Dauid Pſal. 36. A Domino greſſus hominis dirigentur.

Hieremi. 16. Hieronymus, quum Propheta dixiſſet, peccatum Iudæ ſcriptum eſſe ſtilo ferreo &c. Mox ſubdit in expoſitione: Si hoc ita eſt, ubi illud quod animi deliria confingit, poſſe hominem ſine peccato eſſe, ſi uelit, & facilia Dei eſſe mandata. Paulò infra dicit: Maledictus qui ponit carnem brachium ſuum fortitudinem ſuam, & quicquid egerit non Domini clementiæ, ſed ſuæ putauerit eſſe uirtutis, qui enim hoc agit, à Domino recedit cordis, aſſerens ſe poſſe, quod non poteſt.

Hieronymus Hieremiæ 18. Cum dixiſſet populus, poſt cogitationes noſtras ibimus, ait: Vbi eſt ergo abſq; gratia Dei liberi arbitrij poteſtas, & propria iudicium uoluntatis, quũ grauius offendiſſe ſit Dñi, ſequi cogitationes ſuas, & prauũ cordis ſecum voluntatem.

Hieronymus ſuper Ezech. 29. Niſi Dominus omni cuſtodia ſeruauerit cor noſtrum, in vanũ vigilat, qui putat illud ſua diligentia poſſe ſeruari.

Item ſuper Hieremi. 23. Vide elegantia.

Idem ſuper Hieremi. 25. Si lex ſemel in adiutorium data eſt, & conſtituta præcepta, quæ noſtri arbitrij voluntate vel facimus vel nõ facimus, quomodo Propheta ſe ſemper ingerit, & quotidie replicat mandata Dei, quæ vtiq; ſemel accepta ſufficerent eis, quibus data fuerãt, niſi ut hoc oſtenderet, Dei nos ſemper indigere auxilio, et nunquã poſſe ſufficere quod ſemel datum eſt, niſi quotidie Domini admonitione renouetur.

Prædeſtinatio.

Non ex viribus noſtris, ſed ſola gratia ad Deũ venire, docet Auguſtinus, de prædeſtinatione ſanctorum cap. 8. ex dicto Chriſti Ioan. 6. Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet, credet in me, ſed vt fiat Pater dat. Itẽ, Omnis qui audit à Pat. &c. Valde remota eſt (inquit) à ſenſibus carnis hæc ſchola, in qua Pater auditur & docet vt ad Filium veniat, vbi aufert cor lapideum, et dat cor carneum.

Auguſtinus: ibi eſt & ipſe Filius, quia ipſe eſt verbum eius, per quod ſic docet, nec agit hoc cum carnis aure, ſed cordis. Ezech. 11. Inſcribã legem

in

in infernu. [illegible] Sic quippe facit filios promiſsionis & uaſa miſericordiæ, quæ præparauit in gratiam.

Auguſtinus: Cur ergo non omnes docet ut ueniant ad Chriſtum, niſi quia omnes quos docet, miſericordia docet: quos autem non docet, iudicio non docet, quoniam cui uult miſeretur, & quem uult indurat: ſed miſeretur bonum tribuens, obdurat digna retribuens.

Auguſtinus lib. de prædeſtinatione ſanctorum cap. 8. ſimile adfert pro declarando loco. 1. Tim. 2. Deus uult omnes ſaluos &c. Sic (inquit) integre loquimur, cùm de aliquo literarum magiſtro qui in ciuitate ſolus eſt, dicimus, omnes iſte hic literas docet, non quia omnes diſcunt, ſed quia nemo niſi ab illo diſcit, quicunq; ibi literas diſcit. Ita recte dicimus: Omnes Deus docet uenire ad Chriſtum, non quia omnes ueniunt, ſed quia nemo aliter uenit. Cur autem non omnes doceat, aperuit Apoſtolus in quantum aperiendum iudicauit, quia uolens oſtendere iram, &c. Hinc eſt quòd uerbum crucis pereuntibus eſt ſtultitia: his autem qui ſalui fiunt, uirtus Dei, hos omnes docet uenire ad Chriſtum Deus, hos omnes uult ſaluos fieri, et in agnitionem ueritatis peruenire. Nam & ſi illos, quibus ſtultitia eſt uerbum crucis, ut ad Chriſtum uenirent, do-

Cur non omnes doceat.

bere noluiſſet, procul dubio uenirent & ipſi. Non enim fallit aut fallitur qui ait: Omnis qui audiuit à patre & didicit, uenit ad me, abſit ergo ut quiſquam non ueniat, qui à patre audiuit & didicit.

Idem. Quum Euangelion prædicatur, quidam credunt, quidam non credunt, ſed qui credunt prædicatori forinſecus ſonante, intus à patre audiunt atq; diſcunt, qui autem non credunt, foris audiunt, intus non audiunt neq; diſcunt, hoc eſt, illis datur ut credant, his non datur.

Hieroymus libro ſecundo de libero arbitrio, contra Pelag. Voluntas Dei non diſcutienda, ſed cum gratiarum actione patienda eſt. Quo loco contra liberum arbitrium ex libro Regum de Achitophel diſputat. Idem libro 3. contra Pelag. Homo per Dei gratiam ſine peccato eſſe poteſt, ſed non per ſe. Homo per ſe & propria uoluntate ſine peccato eſſe non poteſt.

Idem libro tertio: Hoc egi, ut omnipotentiam Dei cum libero arbitrio conſeruarem. In tertio idem: Quid precantur à Domino quod habent in liberi arbitrij poteſtate? Item, Legem neminem potuiſſe implere &c.

Peccatum.

PEccatum poſt Baptiſmum nondum penitus nihil eſt, contritum tamen eſt & ſubiectum, ut iam non poßit quod potuit. Theoph.

Chriſtus peccatum pro nobis factus, Metaphorice, id eſt, ſimilis peccatori, damnatus, derelictus, confuſus: niſi quòd reatum & peccatum quod tulit, ipſe non fecerat. Theophor. in Antilat.

De originali, uide Theopho. de triplici iuſticia.

Quomodo reliquiæ peccati originalis in nobis, Theophor. in Antilat. de Iebuſæo.

Concupiſcentia quæ remanet poſt Baptiſmum, à Paulo uocatur peccatum, ab Auguſtino in quadã ad Hieronymum Epiſtola, uitium uocatur. Peccatum in nobis poſt Baptiſmum uere peccatum eſt naturaliter, quanquã per Baptiſmum in nobis ſit captum, iudicatum, ut in gratia nihil poßit, nõ damnet, ſed extra gratiã præualet. In Antilat. illic uide quomodo à peccatis & morte ſimus liberati.

Quomodo à peccatis & morte ſimus liberati.

Rom. 6. Ne regnet peccatum, aperte reliquum malum Baptiſmatis uocat peccatum, ibidem uocat corpus peccati &c.

Auguſtinus. Remittitur in Baptiſmo uniuerſum peccatũ, non ut non ſit, ſed ut non imputetur. Vide Antilat. uide Theophor. in aſſertionib. artic. 2.

Baptiſmus tollit omnia peccata non ſecundum ſubſtantiam, ſed plurimum ſecundum ſubſtantiam,

& totum ſecundum uires eius, ſimul quotidie tollens ſecundum ſubſtantiam ut euacuetur, non poteſt, quod potuit ante, id eſt, non poteſt nos tyrannice reos agere coram Deo iam propter fidem conuincente.

In ſanctis eſt peccatum regnatum, nō regnans: uere in ſanctis eſt peccatum, ſed iuxta Apoſtolum Rom. 6. non regnat in eis, propter gratiam fidei præualentem. 1. Ioan. 3. Qui natus eſt ex Deo, non peccat, & non poteſt peccare, quia peccatum non prædominatur in membris eius.

Omnia peccata in Baptiſmo uerißime ſunt remiſſa, ſed nondum abolita omnia: circumferimus enim adhuc corpus peccati, & tunicā maculatam, agimus quotidie per gratiam, & expectamus, ut fiat etiam omnium peccatorum abolitio, & omnimoda euacuatio, & ij qui in hoc laborant, faciunt opera bona, quæ non ſic bona ſunt, ut ſine omni uitio ſint aut neuo peccati, cum in carne fiant, ſed ideo bona habentur, quia aduerſus peccatum pugnando ſancta ſunt, & Deus ideo non imputat, quia reſiſtimus per gratiam. Deo placet, non quia dignum, ſed quia ipſe indulſit & acceptare promiſit. Sic Auguſtinus 1. Retractat. 19. diſputans, an mandata Dei impleantur in hac uita. Concludit, omnia mandata Dei implentur, quando quicquid

[illegible]

non ſit ignoſcitur, ubi aperte dicit, non operibus factis, ſed miſericordia ignoſcente Dei, mandata impleri.

Sophiſtæ coguntur concedere illud reliquum Baptiſmo, tale eſſe peccatum quod miſericordia egeat, & natura ſua malum & uicium ſit, cui ſi conſentias, etiam regnare peccatum feciſti, & ſeruiſti ei, ac mortaliter peccaſti. Facit ad hoc fortißime Paulus, Rom. 6. ut nemo negare poßit, duo mala ſupereſſe Baptiſmo, peccatum & concupiſcentiam eius, uerba Pauli aperta ſunt, peccatum, fomes ipſe naturale malum. Concupiſcentia, motus eius, huic non obediendum, illud deſtruendum dicit, ut deſtruatur (inquit) corpus peccati.

Adſerere cum Manicheo, hominem peccatum uitare non poſſe, hic error hæreſis eſt, quia hinc probare uolunt Deum impellere & cogere hominem abſoluta neceßitate ad peccandum. Aliâs uerum eſt, maximè quantum attinet ad internos prauos affectus, hominem peccatum uitare non poſſe, ſed ſemper infirmũ & imperfectum eſſe. 1. Ioan. 1. Si dixerimus, peccatum non habemus, &c.

Adſerere cum Iouinianiſtis & Stoicis, peccata eſſe paria. Reclamat Chriſtus Mat. 11. ubi dicit peccata Corozaim, Bethſaidæ & Capernai eſſe grauiora, quàm peccata Tyri & Sidonis. Vbi etiam

diſtin-

diſtinguit inter pœnas & pœnas pro peccatis.

Cap. 7. Pauli de concupiſcentia aut lege membrorum uarie eſt explicatum per Originem, Hieronymū, Auguſtinum, Ambroſium, Damaſcenū, & Paulinum. Origenes, Hieronymus & Iſidorus lib. 2. de ſummo bono, contendunt Apoſtolum loqui de conſuetudine peccandi, quam ſub lege habuit, quæ eum ad mala impellebat. Origenes putat probabile, & S. Paulinus ad Seuerū opinatur Apoſtolum non locutū per ſe, ſed in perſona infirmorum, quæ aliquando fuit ſententia Auguſtini. 6. cōtra Iulianū ca. 11. Hinc hominum ſcripta ſunt ſibi contraria, alibi enim Auguſtinus, eam concupiſcentiam uitium uocat. Non igitur in arenam humanorum ſenſorū, ſed in petram uerbi Dei ædificet, qui contra tempeſtates errorum uult muniri.

Auguſtinus in Retract. & lib. 1. cap. 23 cōtra Iulianum cap. 11. Ita reuocat hanc opinionem (qua uoluerat olim Paulum in aliorum perſona nempe malorum fuiſſe locutum) ut neget à ſe fuiſſe intellectum Paulum antea, dum aſſeruit eum in perſona aliorum fuiſſe locutum.

Sophiſtæ putant concupiſcentiam illam legem membrorum, quamuis fuerit peccatum ante Baptiſmum, tamen poſt Baptiſmū nō eſſe peccatum, dicunt concupiſcentiam infirmitatem illam & maſtam ualetudinem, legem membrorum, legem carnis non eſſe peccatum nec mortale nec ueniale, & poſt Baptiſmum non originale. O blaſphemias, nam & Ethnici externa illa norunt, quæ etiam carnalis ſapientia damnat. Peccatum in ſcripturis ferè ſemper accipitur pro radicali illo fermento, originali peccato, quod fructificat mala opera et uerba, nam hoc peccatum proprie reuelat lex prius incognitum, & mortem, ut Rom. 5. dicit, quod & uiuacißime latet ſub operibus ſpecioſis hypocritarum

Peccatū.

Peccatum tractatur aut Lege aut Euangelio.

Si ſola Lege tractatur, mors & ira eſt.

Si ſolo Euangelio, gratia & uita eſt. Manet tamen ſub utroq; uere & naturaliter peccatum, ideo Patrum authoritates, ſi qui negant peccatum eſſe in iuſto, omnes intelligendæ ſunt ſecundum gratiā, qua Deus credenti non uult imputare, quis ſecundum iuſtum iudiciū poſſet damnare, ſed non intelligatur ſecundum naturā peccati uel legem, Chriſtus enim nos liberauit, ut iam non ſimus ſub lege, ſed ſub gratia. Ioan 1.

Item peccatū eſt concupiſcentia remanens poſt Baptiſma, ſollicitans nos ad mala. Clara ſunt Pauli teſtimonia paßim Ro. 6. Peccatum in mortali ueſtro corpore. Corpus peccati deſtrui debet, Ro. 8.

à lege peccati liberari, Rom. 7. Peccatum operari, peccatum repugnare, peccatũ captiuare, Seruire legi peccati. 1. Cor. 7. incontinentiã uocat. 1. Cor. 5. Fermentum uetus malitiæ & nequitiæ. 2. Cor. 4. Homo externus. Ephes. 4. Veterem hominem. Coloſ. 3. iram, libidinem, auaritiam. Heb. 12. Circumſtans peccatum. Breuiter, nuſquam non peccati & uitij nomine has appellat reliquias. In Antilat. De Samaritano & ſeminiuo in Aſſertio. Matth. 13. De tribus ſatis. Ioan. 15. de palmite purgãdo. 1. Ioan. 1. Si dixerimus, peccatum non habemus, notat Auguſtinus q. dixit, habemus, non dixit, habuimus. Pſal. 18. Delicta quis intelliget. Pſal. 50. petit ſpiritũ rectum, & cor mundum petit. Vide diſt. 30. ſecundi contrà Pelagium, Iulianum, hæreticos, negantes peccatum originale quòd ſit peccatum originis. Et quomodo à patribus in natos traducatur, an ſecundum animam uel corpus? Anima prius infecit corpus, iam corpus & animam.

Peccatum reliquum Baptiſmo nemo paruum exiſtimet, modis omnibus magnum eſt, & magno Dei dono tollitur, magnaq́; gratia ignoſcitur propter ſpiritum, qui non repugnat, ſed condelectatur legi Dei. Theophoretus.

Non idem ualet peccatũ ubiq;, ante Baptiſmũ, uictor eſt peccatum, poſt Baptiſmũ uictum rebel-

lat

cti ſpiritui. Gratia enim & donum, Rom. 5. conſeruant hominem, ut non poßit peccare, id eſt, conſentire huic peccato, & perire.

Infirmitates & pœnæ non cadunt ſub præcepto, nec ſunt in arbitrio noſtro, præcepta feruntur tantum ſuper peccata, et ea quæ nos reos faciunt. Quum igitur Paulus uetet concupiſcentiam à Baptiſmo in nobis reliquam, regnare, & dicit: Concupiſcentiam neſciebam eſſe peccatum, niſi lex diceret, certe concupiſcentia illa, aut originalis macula, peccatum eſt, & minus proprie tantum infirmitas uocatur, quaſi excuſetur peccatum noſtrum.

Quãdo in articulo dicitur in gloriã Baptiſmi, remißionem peccatorum nos conſecutos, ablutionem peccatorum eſſe factam, & ſimilia Patrum dicta pro gloria Sacramenti Baptiſmatis, omnia illa intellige uera eſſe, quantũ ad gratiam Dei & donum, Rom. 5. ſed non quo ad naturam peccati aut legem, quia manet fex originalis, quam donũ, id eſt, fides iugi conflictu expellit, ob id non imputatur reliquum peccatum.

Fomes ut ſcholæ notant, non eſt paruũ malum, aut qualitas ſtertens, ſed uerè peccatum, per gratiam Dei magis ac magis purgandum, eſt origo radix uiuaciſsima & inquietiſsima actualium, quæ ſic uocamus, peccatorum. Imò uerè eſt actuale peccatum actualis priuatio, ſiue defectus eius rei, quæ adeſſe debet, & actualis poſitio ſeu præſentia infirmitatis & aliorum affectuum, qui deeſſe debent. Vide Theophor. in aſſertionibus.

Deus nos in tribus miſericorditer certificauit, nè conſcientia fluctuans neſciret qualem Deum haberet. Primo certificauit nos quæ ſint bona opera, quæ manifeſta docuit per Spiritum ueritatis, Galat.5. Fructus autem Spiritus ſunt, Charitas, gaudium, pax &c. Et Mat.7. Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Secundo certificauit nos, illa ipſa bona opera quæ in carne facimus, ubi primitiæ duntaxat ſunt ſpiritus, non eſſe ſine uitio & peccato, ne in illis eſſet fiducia nobis, ut non dubia & fallaci confeßione poßimus in omni tempore, nos agnoſcere peccatores, & miſericordiæ uni innitamur. Tertio, ut pacem haberemus infallibilem, uerbum ſuum in Chriſto nobis dedit, in quod cum fiducia nixi, ſecuri eſſemus ab omni malo. Neque enim aduerſus uerbum, etiam portæ inferi ualent, cum omnibus peccatis. Ibi petra refugij noſtri, ibi cum Iacob etiam contra Deum luctari poſſumus, & ſuis eum promißionibus, ſua ueritate, proprio uerbo urgere (ut ſic dicam) audemus. Quis enim Deum iudicabit & uerbum eius? Quis etiam ſi-

dem

dem in uerbum eius accuſabit aut damnabit? Theophoretus in Antilat.

Gabr. 2. ſen. diſt. 31. q. 1. concl. 2. Dixit originale peccatum non tantum eſſe poenam, ſed & iuſticiam, iniquitatem ſiue culpam. Eſtq; ſententia Auguſtini de Eccleſiaſticis dogmatibus ante B. Anshelmū. Ratio, quia paruulus non baptizatus propter originale peccatū damnatur, ergo eſt culpa, quia Deus neminem damnat niſi habeat culpam.

Auguſtinus in 2. Epiſt. ad Valentinum: Soli enim paruuli qui nondum habent opera propria, uel bona uel mala, ſecundum ſolum originale peccatum damnabuntur, quibus per lauacrum regenerationis non ſubuenit gratia ſalutaris.

De hoſtijs pro uarijs peccatis uide Leuit. 5. 6.

Omne bonum opus in ſanctis uiatoribus eſſe peccatum, loquimur de ueniali peccato, nō de mortali & damnabili (uide Hieronymum in Hieremiā cap. 23. peccatum etiam in ſanctis.) ut intelligas & teneas quæ Gerſon dicit: Nullum ueniale peccatum ſit natura ueniale, & plures gratias Dei priuatiuas quàm poſitiuas eſſe, ſola autem miſericordia Dei eſſe ueniale. Quòd autem in omni bono opere peccet homo, uide Eſai. 64. Vbi uniuerſas iuſticias noſtras, quaſi pannū menſtruatæ abominatur, ubi ponit noſtras iuſticias apud Deum immundas eſſe

Gerſon.

teſtatur, quod priuatiue & poſitiue intellige, quia & deſunt in opere noſtro multa, & adſunt mala, ut languidus affectus & ſemiperfectus. &c. Et Eſaias hic nõ loquitur de iuſticia legali cõtra Hieronymum, ſed loquitur in perſona ſua, & totius fidelis populi, qui nõ iuſticia legis ſed gratiæ iuſti erant: ſiquidem & ipſi eandem eſcam manducauerunt, & eundem ſpiritum fidei habuerũt, ut Apoſtolus ait: 1. Corint. 10. Neq; enim iuſticia legis confitetur Deo in humilitate, non eſt accuſatrix ſui in principio, ſed inflata excuſat ſe & iuſtificat, ſicut iuſtus ille perſonatus, Luc. 18. Non ſum ut cæteri: quare ſolius gratiæ iuſtificantis eſt dicere & confiteri ſe eſſe immundum & iniquũ. Item Propheta dicit: Omnes nos, Vniuerſæ iuſticiæ noſtræ, ergo neminem excipit, nullam iuſticiam uiatorum mundam dici patitur, more Sophiſtarũ. 2. Paral. 6. Neq; enim eſt homo qui nõ peccet. 3. Reg. 8. Non eſt enim homo qui non peccet. Eccleſiaſtici. 7. Non eſt iuſtus in terra, qui benefaciat & non peccet, intellige in eodem etiam opere. Rom. 7. Quod nolo malum, hoc facio: quod uolo bonum, hoc non facio. Condelector enim legi Dei ſecundum internum. &c. Ecce unus homo Paulus, ſanctus, plenus gratia, ſimul delectatur in lege Dei, & ſimul repugnat legi Dei, uult bonum ſecundum ſpiritum,

& non agit tamen propter carnem, ſed contrarium, ergo peccat dũ bene facit. Omne igitur opus etiam ſanctorum in hac uita eſt peccatũ propter ſeruitutem peccati, qua tenetur captiuus in carne, ut legi Dei ſemper debitor & peccator maneat, hoc uno ſaluus, ꝙ cum Apoſtolo clamat: Infelix homo ego, quis me liberabit de morte corporis huius? Semper lex habet ius in eum, Anſprach.

Galat. 5. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritũ &c. & hoc fit in eodem homine etiã in uno & eodem opere: dum igitur caro manet, id eſt, per totam uitam lucta illa manet in homine, inter ſpiritum & carnem, in uno acrior, in alio remiſſior, prout ſpũs fidei creſcit aut decreſcit in homine. Et ſemper in omni actu eſt aliquod debitum, & quidam defectus à lege, ubi ſemper tantum in actu peccati eſt, quantum eſt uoluntatis, difficultatis & repugnantiæ. Non enim ſine carne ſumus, nec ſine ea operamur, & qualis eſt caro talia operatur.

Nec moror quòd ſcholæ uerba Dei relinquunt, & defectum hic imaginantur. Ego ſcripturæ uerbis utar, & quod ipſa peccatum uocat, & ego peccatum uocabo: eſt certe defectus, ſed talis ac tantus qui damnaret, ſi imputaretur, ſed gratia efficit, ut non imputetur, quia contra eum pugnat aſſidue ſpiritus.

Habeo pro certiſsimo, Peccatum illud fomitis (quod Scholæ extenuando infirmitatem uocant) nihil differre à quouis crimine poſt uel ante Baptiſmum, quum ſit æque contra legem Dei, ſicut quodlibet aliud, niſi quòd non imputatur, & uocatur fomes, concupiſcentiæ originale peccatum, quod etiã eſt actuale, quædã praua cupiditas. Pſal. 142. Nõ intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia nõ iuſtificabitur in cõſpectu tuo omnis uiuens. Sic contra ſtultum articulum Conſtantienſis Concilij, id eſt, Thomiſtarum, audacter dicimus, omnẽ actum aut bonum aut malum eſſe, & nullus eſt actus neuter & malus.

Auguſtinus libro Confeſ. 9. Væ hominum uitæ, quantumcunq; laudabili, ſi remota miſericordia iudicetur: hinc ſequitur omne peccatum eſſe omnino mortale ex natura ſua, ſola autem miſericordia Dei ueniale.

Matth. 6. diuina maieſtas iuſsit orare, Remitte nobis debita noſtra: ſic orat tota Eccleſia uſq; ad finem mundi. Ecce, Deus ueniale peccatum tanti facit, ut præceptum ſtatuat orandæ miſericordiæ ſuæ. Cur igitur Sophiſtæ ſic extenuant illud peccatum, quod de ſe eſſet mortale & grauiſsimum, ſi iudicio Dei iuſto iudicaretur: non eſt res leuis miſericordia Dei, quæ ueniale ignoſcit.

Eodem loco uide Auguſtinum Epiſtola 29. ad D. Hieronymum de uirtutibus diſputantē, pulchra ad propoſitū. Vide Theophor. in magno opere. Hieronymus lib. 2. contra pelagianos ſuper illud Pſal. 31. Dixi confitebor, facit ad idem. Eodē loco lib. 1. Tunc iuſti ſumus, quādo nos peccatores fatemur. &c. Gregorius in moralib. ſuper illud Hiob. Non iuſtificabitur homo cōparatus Deo &c. illic multa. Hiob. 9. Verebar omnia opera mea. &c.

Rationes ad hoc propoſitum uide illic ex illo mandato per nos nunquam perfecte impleto: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde. &c. Item ex oratione dominica fortiſsimam rationem habes & tricornem. Illic ſoluitur locus. 1. Ioan. 5. Qui natus eſt ex Deo, non peccat: & concordat cum illo. 1. Ioan. 1. Si dixerimus quòd peccata non habemus. &c. Gregorius in Pſalmū tertium pœnitentialem libro. 2. Orat pro remiſsione peccati omnis ſanctus, quia ſine peccati macula ſolus inuenitur homo Ieſus Chriſtus.

NVM DEVS MALI AVT peccati author?

Tho. 9. cap. Rom. ſuper id Exod. 9. Excitaui te, ut in te oſtendam potentiam meam, dicit uno modo poſſe intelligi. Excitaui te in peccatum, ut deterior fias, non quod Deus in homine cauſet malidum, ſed permiſſione intelligatur. [illegible] permittit quoſdam in peccatum [illegible] per præcedentes iniquitates, ut Rom. 1. Tradidit eos Deus in reprobum ſenſum. Cæterum (inquit) quiddam aliud etiam hic intelligi uidetur, nempe quod inſtinctu quodam interiori moueantur homines ad bonum à Deo, & ad malum. Vnde Auguſtinus de gratia & libero arbitrio dicit, quod Deus operatur in cordibus hominum, ad inclinandas eorum uoluntates quocunque uoluerit, ſiue ad bona pro ſua miſericordia, ſiue ad mala pro meritis eorum. Vnde & Deus dicitur ſæpius ſuſcitare aliquos ad bonum faciendum illud Danielis 13. Suſcitauit Deus ſpiritum pueri iunioris. Dicitur item ſuſcitare quoſdam ad malum faciendum, Eſai. 13. Suſcitabo [illegible] qui ſagittis paruulos interficiant. Aliter tamen ad bona, aliter ad mala. ad bona inclinat hominum uoluntates directè & per ſe tanquam bonorum autor. Ad mala Deus autem dicitur inclinare uel ſuſcitare [illegible], nempe in quantum Deus homini aliquid proponit uel intus uel foris, quod quantum eſt de ſe, eſt inductiuum ad bonum, ſed homo propter ſuam malitiam peruerſe utitur ad malum. [illegible] Thomas, quòd Deus ut [illegible] ſuſcitauerit [illegible] ad gloriam ſuam. [illegible] (inquit) ordinauit, non cauſat.

Thomas

Thomas diſputat hanc, Deus indurat. Nam duritia cordis ad culpam pertinere uidetur, Eccleſiaſtici 30. Cor durum male habebit in nouiſsimo. Ergo ſi Deus indurat, ſequitur q; ſit culpæ autor. Et reſpondet Thomas, quòd Deus non dicatur indurare directe, quaſi in eis malitiam cauſet, ſed indirecte, in quantum ex ijs quæ uel intus facit Deus in homine uel foris, homo ſumit occaſionem peccati, quod ipſum Deus permittit. Nō igitur dicitur indurare quaſi immittat malitiam, ſed non apponēdo gratiā, Eccleſiaſtici 30. Hominē natura uiciatum nihil opus immittere ad indurationem, ſufficit non trahere, ut relinquatur deſyderijs carnis & in deterius labetur ſemper. Alij dicunt, relinquendo in peruerſis naturalibus bene: nam ſic Geneſis 8. Senſus & cogitatio &c.

Tho. illic dicit, quòd Deus non diſponat reprobos ad malum, ſed ipſi de ſe habent diſpoſitionem ad malum ex corruptiōe primi peccati, unde Roma. 9. dicit, uaſa apta ad interitum, id eſt, in ſe habentia aptitudinem ad æternam damnationem, Geneſis. 6. Videns Deus quòd multa malitia. Hoc autem ſolum Deus circa eos agit, quòd eos permittit agere quæ contingāt poſtea. Non Deus ſic quos uult indurat, ut eos peccare compellat, ſed ſuſtinet eos ut ſecundum ſuā inclinationē tendant in malū.

1 Vnum eſt principium effectiuũ rerum omniũ, ex quo omnia ſunt, per quod omnia in eſſe conſeruantur, nempe unus Deus omnipotens. Act. 17. Rom. 11. Ioan. 1. Omnia per ipſum, &c. Geneſ. 1.

2 Errant igitur et blaſphemãt impij Manichei, qui duo principia rerum poſuẽt, alterum bonorũ, alterumque malorum. Omnium enim quæ ſunt, Deus cauſſa eſt. Auguſtinus de ciuitate Dei lib. 12. cap. 5. Deus ſummus eſt, & ab illo facta eſt omnis eſſentia, quæ non ſumma eſt.

Manichei

Idem de caſu diaboli cap. 19 diſcipulo loquitur: Quid mirum (inquit) ſi dicimus Deum facere ſingulas actiones quæ fiunt mala uoluntate, cum eum fateamur facere ſingulas ſubſtãtias, quæ fiunt iniuſta uoluntate, & inhoneſta actione. Et ibidem capite ultimo: A Deo neceſſe eſt omne eſſe, quod aliquid eſt. Et quum loqueretur de iniuſto Velle diaboli, quo peccauit, ſic ſcribit: Velle autẽ ſecundum eſſentiã bonũ eſt, ſed quoniã non iuſte factum eſt, eſt malum. Et tamẽ à Deo fuit, à quo eſt omne quod aliquid eſt. Idem de concordia præſcientiæ cũ libero arbitrio ait: Omnis quippe qualitas & omnis actio, & quicquid aliquam habet eſſentiam, à Deo eſt, à quo eſt omnis iuſtitia, et nulla iniuſtitia. Facit ergo Deus omnia quæ iuſta uel iniuſta uoluntate fiunt, id eſt, bona opera & mala. In bonis quidem

De caſu diaboli.

Diſputatio de horriſona hac enunciatione: Deus uult malum uel operatur Auguſti.

facit

ndis quòd ſunt, & quòd bona ſunt. In malis uero ſunt quòd ſunt, ſed non quòd mala ſunt. Sequitur, iuſticia enim aliquid eſt, iniuſticia uero nihil. Et paulo infra ait. Et ſicut Deus non facit iniuſticiã, ita non facit aliquid iniuſtum eſſe, qui tamen facit omnes actiones, omnes motus, quia ipſe facit res, à quibus, & ex quibus, & per quas, & in quibus fiunt. Et nulla res habet ullam poteſtatem uolendi aut faciẽdi, niſi illo dante. Ipſum quoq; Velle, quod aliquando iuſtum eſt, aliquãdo iniuſtum, à Deo eſt. Non eſſe uero rectum, non eſt quid, nec à Deo.

Similiter Scholæ. Ockam in. 1. ſent. diſt. 65. ait, uoluntas Dei ſicut & eſſentia Dei, eſt cauſſa immediata omnium eorũ quæ fiunt. Gabr. 2 ſen. diſt. 37. Summa Dei creatrix eſſentia, omnium eſt effectiuum poſitiuorum cauſſa immediata. Ockam. Gabriel.

Scotus in. 1. diſt. 2. probat primam cauſſam eſſe infinitam, quia ſit primum efficiens omnium. Bonauentura in. 2. diſt. 37. q. 1. Hæc poſitio quæ dicit, omnem actionem eſſe à Deo, ſecundum quod actio eſt, abſq; omni ambiguitate tenẽda eſt. Idem dicit, quòd quantumcunq; paruũ, diuino aliquo modo ſit Ens, quod procedit ab aliqua cauſſa creata, ſit cooperãte diuina potentia. Q uid hoc aliud eſt, quàm Deum non ſolum permiſsiue, ſed etiam potentiuè omnia facere quæ fiunt? Q uod quum ad ſen- Scotus. Bonauẽtura.

tentiam

Melanch. Frãciſcus Lãbertus

ſententiam Auguſtini & ſcholaſticorum. dixiſſet Melanchthon Franciſcus Lamberti calumniatur, quaſi falſum ſit & impiũ, quum tamen non ſolo Philippo, à Deo iniquitatem eſſe, ſed pro ſcholaſticorum ſententia rem hanc poſitam in quantũ eſt aliquid, quale erat adulterium Dauidis & Iudae proditio. Non igitur proprium principium ponendum eſt malae culpae, quia nihil eſt.

3 Ablata gratia, diuinaq́ uirtute non adiuuante & manutenente per ſe ſuccedit malum, quod cum ſit defectus quidam & nihil, non habet efficientem cauſſam Deum, ſed creaturam, quae ex nihilo eſt.

Permittere.

4 De uerbo permittit, ſi quis inde ratiocinetur, Deum mala permittere quidem, non autem cooperari creaturae ad ea facienda. Quaeritur:

Deus aut permittit uolens uel nolens. Nolens non, quia uoluntati eius quis reſiſtit? Rom. 9. Ergo permittit uolens, ergo uult fieri. Si uult, ergo facit, quia quaecunq; uoluit fecit Deus in caelo & in terra. Si nolens permitteret, triſtaretur, quod in diuinam naturam nullo pacto cadit.

5 Qui igitur (ut Philippus poſt Auguſtinum) contendunt omnia fieri à Deo, non ſolum permiſſiue ſed propriè, uere dicunt, nam ad fontem reſpiciunt cauſſalitatis rerum omniũ, & dicẽ poſſunt hanc propoſitionem: Omnia per ipſum facta ſunt.

nam

[illegible] quum Deus ſit omnipotens, certè ipſe agit quicquid eſt potentiæ in cœlo & in terra, nam ex ipſo & per ipſum, & in ipſo omnia, non tamen hoc ipſo actum impietatis diuinæ maieſtati tribuunt, ſed ſtupendam omnium creaturarum in fieri eſſe & operari dependentiam, à primo omnium principio Deo vero intelligentes, intellectum captiuant in obſequium Dei, adorantq́; magis incomprehenſibilia Dei iudicia, eademq́; iuſtiſſima, quàm ſcrutentur. Et certè ſcriptura duce hoc docemus, Prouerb.16 et .20. Gen.15. 1.Reg.2.10. Iſa.46. [illegible]. 1.Geneſis.45. Non veſtro conſilio. &c. Act.4. Quæcunq; manus tua decreuerũt. Hieremi. 10. Ezechiel.11. 3.Reg.12. Et quid aliud agit Apoſtolus Rom. 10. & .11. Vide Auguſtinũ contra Iulianũ Pelagianũ lib.3. cap.8. Et ſublimius quiddam intelligit per verbũ Prophetæ Iſa.45. Creans malũ, quàm ſolum [illegible]. Et certè quum hæc ad omnipotentiam & omniſcientiam Dei pertineãt, qui pio ſpiritu, prædeſtinationis hanc & [illegible] efficaciam intuebitur, miſericordiam & iuſtitiam Dei contemplabitur [illegible] gratias agens potius, quàm curioſè hoc [illegible] ſcrutans. Exod.4.9. Hiere.33. 2.Paralip.18. Ezechiel.14. 2.Reg.16. De Prophetis deceptis per [illegible]. Iſa. 6. Excæca cor populi huius quod

allegat

allegant Apoſtoli Iohannis. 12. Paulus Actorum decimo, & Romanorum undecimo. Corinth. 3. Bona cogitatio à Deo, Philip. 2.

Scholæ & Auguſtinus conſonant.

Veruntamen non diſſident Scholæ ab Auguſtini ſententia. Scholæ. in peccato actuali conſyderanda duo ſunt: Materiale, id eſt, actus ipſe poſitiuus, qualis eſt occiſio manualis. Formale, eſt malicia, defectus circumſtantiæ, debitæ ineſſe actui commiſſo, Scholarum concluſio. Materiale illud & poſitiuum, quia eſt Ens, certè à Deo eſt cooperatum, quippe qui cooperatur tanquam cauſſa efficiens homini peccanti, & certè uolens cooperatur. Formale autem non eſt à Deo, quia nihil eſt, ſicut defectus uel priuatio luminis nihil eſt; quod autem nihil eſt, à Deo eſſe non poteſt. Corollarium. Illa igitur propoſitio, Deus facit peccatum, uel eſt cauſſa peccati, non admittitur, & ſi actum faciat qui peccatum. Apud exercitatos in ſacris nihil offenderet hoc Paradoxon, ſed apud rudes, qui protinus cogitarent, Deum uelle uel operari hanc maliciam & defectus formalitatem. Nam quia Deus in lege malefacere prohibuit, & præcepit bene operari, ideo ad uitandam ſenſus abſurditatem & ſimplicium offenſionem, Doctorum modus loquendi eſt. Ex [illegible] hac: Deus facit bona, permittit mala. Si criminales audirent hoc Paradoxon, Deus facit homicidium,

Sermo noſter ſit ſale cõditus.

Cum,

llin, protinus putarit, Deum hæc mala præcepiſſe
ul cõſuluiſſe. Hic igitur modus loquendi, Deus per
ittit mala, non autem ipſe facit, uſitatior eſt, quia
us dedit nobis præceptum, & conſilium bene
endi: cæterum mala agere diſtrictiſſime prohi
it, quamuis ad utrunq; cooperetur, & utiq; uo
ns & non nolens. Iam uide Auguſtinum ſupra de
ſu diaboli, & concordabit cum ſcholis, ut ſtet
ntentiæ. Nihil fit, Deo ſimpliciter nolente.

Differunt in modo loquendi, in ſententia nihil.

Qui ſic ſentiunt, Dei omnipotentiam & creatu
æ imbecillitatem agnoſcunt: nec tamen Deo pecca
um & impietatem tribuunt, ſed uoluntati huma
æ defectibili, ſcientes q́; omnes uiæ Domini iuſticia
ueritas, ergo non impietas. Et qui operantur ini
itatem in uijs eius non ambulauerunt: nam in
js eius non eſt iniquitas, ſed mera bonitas & pax.
eus peccatum odit, non igitur operatur: Sciunt
d Deutero. 32. Deus fidelis, & abſq; ulla iniqui
te, iuſtus & rectus. Hieronymus in Hiere. 18. Cre
t malum, non quòd per ſe malum ſit, ſed quòd
tientibus malum eſſe uideatur.

Quam autem multum infeliciter capiant uelo
s ueteres, ſimplicium habenda ratio eſt, & à quæ
nibus huiuſmodi contentioſis, quæ non ædifi
t, in Eccleſia ſimplicium, prorſus eſt abſtinen
, iuxta Pauli iuſſa. 1. Timot. 6. 2. Tim. 2. Omnia

enim

uum ad ædificationem fieri debent. Scimus quidē ſcientia inflat, charitas autem ædificat j. Cor. 8.

Sic igitur coram ſimplicibus loquendum eſt.

1 DEVM eſſe omnipotentem, Scriptura teſte eſt certiſſimum, q̃ aūt uelle malum non poteſt, q̃ aūt poteſt diabolus & eius membra reprobi, non arguit impotentiam, quin poſſe q̃ malum eſt, impotentia eſt, quicquid potentiæ eſt, poteſt operari, quum enim Deus non ſolum mare illud infinitum omnis boni, ſed ipſemet eſt bonitas eſſentialis, quo modo ex eo flueret malum?

Gen. 1.

2 Deus, cuncta quæ uidit creata, bona erant, & bona ſunt hodie, cæterum ab ipſa bonitate ſua creatrice derelicta, mala fieri poſſunt. Si igitur quæris, unde mala culpæ ſunt? reſpondetur, quod uoluntas mala non ex eo eſſe incœpit quòd natura eſt, quia ſic bona erat, ſed ex eo quòd de nihilo facta natura eſt.

Rupert. Tuit. de omnipot. Dei. cap. 3

Pſal. 5.

3 Deus autem peccatum non facit, aut malum fieri uult, immo peccatum prohibet, odit & punit temporaliter & æternaliter. ipſe eſt Deus non uolens iniquitatem, quippe quia ipſe puriſſima eſt iuſtitia.

4 Deus autem operatur malum pœnæ, non malum culpæ: nihil enim accidit homini niſi uolente & agente Deo: & nõ dicitur malum propter ſe,

dolore,

[illegible] malo est, sed [illegible] [illegible] efficiens [illegible] [illegible] Dominus [illegible] [illegible] Thren. [illegible] Dei, cap. 19. [illegible] Isa. 45. Creans malum, id est, [illegible] Malicia [illegible] Ioel 2. Misericors Deus super malitia [illegible] & non fecit. Amos 3. Si erit malum in ciuitate quod Dominus non fecit. Ecclesiastici: Bona & mala à Deo sunt. Mich. 1. Quia descendit malum à Domino. 3. Reg. 9. [illegible] Dominus super eos omne malum. [illegible] de ciuitate Dei cap. 24. Deus [illegible] mala [illegible] sed mala [illegible] non [illegible]

Hieronymus.

Mich. 1.

Creans malum.

Malum igitur quodcumque [illegible] perfert, nisi à Deo [illegible] in terra, [illegible] Quicquid in mundo [illegible] accidit [illegible] non absque prouidentia, & fortuito casu [illegible] sed nutu Dei. [illegible] nos percipere nõ poſſumus, operatur Deus, ſed iſta ſunt iudicia & opera Dei, à nobis [illegible] poſſibilia.

6 Nemo pius dixerit aliquod Dei iudicium, eſſe malum uel peccatũ, quia iuſtus Dominus in omnibus iudicijs, & ſanctus in omnibus [illegible] ſuis: ſæpe enim peccato peccatum punit Rom. 1. Præmiũ [illegible] ſortis in ſe recipimus, ſed cum hoc facit, iudicat, & quum iudicat, non operatur iniquitatem.

7 Deus tamen dicitur indurare, excæcare, tradere in ſenſum reprobũ, dimittere ſecundum deſideria cordis eorum. &c. cum hominem in puris naturalibus dimittit, nam homo caro eſt, & pronus ad malum, & niſi renatus ſit, filius iræ, [illegible] [illegible], Dei ignarus, iuxta Pſal. 13. ſui [illegible] brutaliter animalis, & legi Dei ſic non ſubijcitur ut ne poſſit quidem, Roma. 8. Quum igitur non habet fidem Chriſti, eſt ſine Spiritu Chriſti, [illegible] induratus, niſi enim Deus trahat cor [illegible], & cor nouum inſerat pro lapideo & [illegible] caſu, ueritati uerbi nõ acquieſcit, eſt enim ſtultus [illegible] excæcatus igitur eſt, quia lumine fidei & Chriſti caret, & hoc ipſo, quia iuxta naturæ deprauatæ tractum uiuit, beſtialiter uiuit & naturæ [illegible], & caro contra uerbum armat & pugnat, ſic conuertitur in impijs. Porrò quando natura ſibi dimiſſa

Pſal. 80

Tricẽſis

quidem,

[illegible] absq; gratia Dei in Christo, dupliciter impellitur ad mala. Primum, propria propensione 1 innatae concupiscentiae. Secundo, à diabolo insidijs 2 [illegible] quidē, qui similiter habet captiuum ad suā illius uoluntatem. Ideo tradi in sensum reprobū uel sibi hominem relinquere, non iuuare: nihil igitur positiue in eis ad malum facit uel cooperatur Deus, sed tantū non iuuat: so ist des bösen willens gelust und blintheyt zu vor vil gnug da, & diabolus agitat, impellit ad omne malum. Est in reprobum sensum datus. Cum enim sapientiā Dei non habeat, & alioqui sola animali et humana sapientia inflatus, de omnibus praue iudicat, et omnibus male afficitur. Sic Pharao dicitur induratus aut excaecatus à Domino, quum dimissus est in proprio sensu & iudicio carnis, et indurari, relinqui sibi ipsi, excitari idem sit. Sic omnis peccans in spiritū sanctum est sibi relictus, induratus & excitatus.

Indurat Deus quomodo ;

Hiero. Jesai. 63. & Sedulius Rom. 9. late tractant hāc questionem.

3 Quia uero hominē sibi ipsi relinqui, est ipsissima induratio, quia sic auersus à uero lumine, graditur uijs suis. i. [illegible], non potest non continue in peius ruere & deficere, ac deterior fieri. Et haec nempe induratio, excaecatio, iustissima Dei iudicia sunt, ergo sanctum Dei opus est induratio. Sic intelligatur locus Prouerb. 21. Cor Regis in manu Domini, quocunq; uoluerit, inclinabit illud. Iam si

nec lapſus eſt, ut [illegible], nec ob id [illegible] [illegible] [illegible] ſuſtinere [illegible] ſua [illegible], id eſt, [illegible] in [illegible] & [illegible] Quæ [illegible] [illegible] propriis loquitur. Ergo [illegible] fecit [illegible] diaboli aut lapſum, ipſe ſibi [illegible] cauſa eſt, quum ſuis ſponte viribus [illegible] verbo Dei.

Ex proprijs mentitur diabolus.

10 Etſi diabolus nec eſſe nec operari ullo [illegible] ſine Dei ſuſtentatione & conſeruatione [illegible] [illegible] tamen [illegible] ex ſuis viribus [illegible]tur, [illegible] obſtantibus externis vel internis corporalibus vel ſpiritualibus motibus, Deus igitur non eſt cauſa damnationis diaboli & [illegible].

Deum nõ eſſe cauſã lapſus diaboli.

11 Quamuis Dominus hic diaboli propter [illegible] bus lapſus eſt creauit, eorũ author ſit [illegible] non ob id diabolici quoque lapſus verè author dici poterit, omnia enim bene creauit, quæ deinde ſua ſponte natura in malum ruunt, niſi eadem [illegible] re quæ creantur, conſeruentur. Baſilius [illegible] Deus non eſt cauſa mali naturæ, id eſt, [illegible] nis. Eſt tamen cauſa mali ſenſus, id eſt, [illegible], quibus ut medicus grauibus morbis [illegible] [illegible] natura bonitate Dei.

[illegible] cauſa lapſus in creatura eſt, [illegible] ut ex Deo in omnibus, tanquam omnis eſſentiæ & operationis bonæ fonte & cauſſa, ſed ſuis bonis creatis viribus velle frui & contentari. Vbi error eſt, quòd ſecus utimur rebus quàm Deus inſtituit. Neq; enim Deus ideo creauit rationales uires, ut iis contenti, nihil ultra quæreremus uel non ſuſpiceremus, per hæc, ad uel in maiora, ſed ut iis freti, iis longè ſublimiora, ſcilicet Spiritum Domini ſuſpiceremus, ut hæ uires velut brachia ad mirabilia Dei opera ſe extenderent.

SVMMA ET VIA TVTISSIMA

piis mentibus, ac ſatis de hoc myſterio.

Pro rudibus.

Deus etſi non uelit peccatum, permittit tamen ipſum fieri, & certe illa permiſſio non fit ſine eius uoluntate: Quis enim cogit eum ut permittat? quinimo quod & veriſimile eſt, quomodo permitteret ſi nollet permittere? Hic pia mens in abnegatione ſui & captiuato intellectu in obſequium Domini, ſic teneat: Deus peccatum vetuit, nec uult peccatum, hæc eius uoluntas eſt, nobis per ſcripturam reuelata & ſcitu neceſſaria: quomodo autem Deus peccatum permittit aut uult, noſtrum non eſt ſcire, quia non manifeſtauit nobis, nam et ipſe Paulus hic noluit nec potuit illa ſcire. Rom. xj. O profunditatem. Nobis in eo tota uita deſudandum, ut legem Dei & Filium eius Chriſtum diſcamus, qui-

Quomõ Deus peccatũ uelit & odio habeat ſimul, neſcitur bulationi uitæ noſtræ. Dic: Iuſtus es Iehoua in omnibus uijs tuis, & bonus: tuus ſum, ſaluum me fac. Pſal. 118. Hilarius Pſal. 137: Solus Chriſtus caret à peccato, &c.

Quod ſcriptura peccatum uocat, quare non tu eodem uocabulo nominaris? Apoſtolus Ro. 6. 7. 8. concupiſcentiam ſuperſtitem Baptiſmo peccatum palam uocat, non pœnam aut infirmitatem.

Peccatum in ſcripturis nihil aliud eſt, quàm id quod non eſt ſecundum legem Dei. Sicut filijs Iſraël ingreſsis Chanaan, occiſis Regibus, reliquiæ tamen Iebuſæorum, Chananæorum, Amorrhæorum, ut eſt Iudic. j. remanſerunt, naturalis et germana portio populi deleti, ſed tributarij erant, non regnabant, Dauid autem confortato regno eos deleuit. Ita quando per gratiam Baptiſmi, duce Ieſu ſaluati, Ægypto relicta, in regnum fidei ducimur, regni peccati obtinemus, ceſsis omnibus uiribus eius, uictoria in membris reliquiæ manent tamen, ueteris ingenium generis aboliti referentes, quæ paulatim profligantur. Tunc autem primum funditus extirpabuntur, quum Dauid noſter Chriſtus, regno ſuo firmato ſederit in ſede maieſtatis, ſubiectis ſibi omnibus, abolito ultimo hoſte morte. j. Cor. 15.

Quæſtio tamen eſt, an reliquiæ illæ ad uitium ſibi [illegible] ſit uere, ad iudicium [illegible] tus paruuli, aut infirmitas: Scholæ non peccatum, ſed uel pœnam uel infirmitatem uocant, Apoſtolus autem uocat peccatum.

Neque tamen per hoc blaſphematur Baptiſmi gratia, ſed oſtenditur ſupereſſe quod uerè eſt peccatum in ſe, gratia autē ignoſcente tegitur, ut non imputetur credentibus ad mortē, nec ſit peccatum regnans, quare non in ſe paruū, ſed in gratiæ umbra, eius enormitatem tegente.

Auguſtinus in Epiſtola ad Hieronymum, peccatum illud originis, uitium uocat & peccatum: iam ſi uitium eſt, certè culpam & reprehenſionem habet, arguiq́; dignum eſt. Gratia Baptiſmi tollit omnia peccata, nō ſecundum ſubſtantiam, ſed plurimum ſecundum ſubſtantiam, & totum ſecundum uires eius, ſimul quotidie etiam tollens ſecundum ſubſtantiam, ut euacuetur.

Si dicis: Non imputatur, ergo non eſt peccatum. Reſpondeo. Ad duo tibi hic reſpiciendum eſt: ſi reſpicis ad opus in ſe, uel rem de qua loquimur, uerè peccatum eſt, quia contra legem Dei eſt. Si ad miſericordiam ignoſcentem, non eſt peccatū, ut quod uerè eſt poſt Baptiſma peccatum, non tribuatur naturæ operis, ſed miſericordiæ non imputantis. Gen. 4. Rom. 6.

In ſanctis & omnibus operibus non eſt peccatum regnans, quia hoc damnat, ſed regnatum, triumphatum ſundatur.

ſtianis peccatum eſt in carne, ſed quia remiſſum eſt, nunquam debent regnare, peccatum regnans eſt ſolum in impijs. Præceptum eſt ut non regnet peccatum in nobis. Lex non ſinit ſervire vel conſentire peccato, ergo non peccatum in ſe eſt.

Peccatum extra gratiam regnans, damnans, in impijs. Peccatum in gratia regnatum, damnatum in Chriſtianis & eorum operibus.

Scriptura ſermè radicale illud fermentum ſolebat peccatum vocare, quod fructificat mala opera & verba: & hoc peccatum propriè vocatur lex, prius inde genitum & mortuum, Rom. 5. & Rom. 7. Eſt peccatum illud, ſub quo concluſit per ſcripturam omnes homines dicit Apoſtolus.

DE PECCATO IN SPIRITVM ſanctum, Scholarum ſententia.

Strictè loquendo. Sola deſperatio & præſumptio, finalis impœnitentia adiuncta, quum ac pertinacia in malo agitur, peccatum eſt in Spiritum ſanctum: ſunt enim contra tres perfectiones divinas ex quibus oritur remiſſio peccatorum. Gabr. in 2. diſt. 43. hoc eſt irremiſſibile.

Largiùs. Peccatum irremiſſibile, id eſt, difficile, ut impugnatio veritatis agnitæ, invidentia fraternæ gratiæ, impœnitentia, obſtinatio, [illegible] [illegible] certa procedunt.

[illegible] desperatione, irremissibile peccatum est, si de[illegible] in peccatis moriatur, ad hoc peccatum re[illegible] [illegible] peruersitas in malis, & [illegible] ex [illegible] ignorantia. Et praedictis plerumque adduntur praesumptio, desperatio.

Fu[illegible] peccati. Vitia.

Peccatum in spiritum sanctum, quod Christus Matthaei duodecimo, Marci tertio, dicit esse irremissibile, est impugnare manifestam scientiam Dei Christique veritatem, ac veritatem diuinam audisse & persequi, puniisse reum nõ ob aliud quàm ob confessam veritatem.

Sed non credere in Iesum Christum, est incredulitas, quia alioqui nullum peccatum non est remissibile, quia qui credit, certo saluabitur, qui non credit condemnabitur, Marci ultimo, & iam iudicatus est, Ioan. 3. Ideo peccatũ in spiritum sanctum est peccatum impiorum, qui iam sunt damnati. Verum adeo occultum hoc est nobis, secundum nostrum iudicium, ut nos neminem illius reum ostendere possumus, nõ enim iudicare possumus aut debemus quemquam, caeterum qui nos iudicat Dominus est. [illegible] monet Paulus 1. Corin. 4. ne ante tempus iudicetis quicquam, donec venerit Dominus, qui

Augustinus lib. retract.

& illuſtrabit abſcondita tenebrarum, & patefaciet conſilia cordium &c. [illegible] [illegible] de [illegible] quantumuis [illegible] [illegible], dum [illegible], quod [illegible] de uocatione Dei iudicia, hic [illegible], alius [illegible] catur & trahitur: adde quod charitatis functio eſt omnia ſperare. 1. Cor. 13. Vocatur peccatum in Spiritum ſanctum incredulitas, quia fides ex tractu [illegible] Spūs ſancti: iam qui non trahitur, non credit. alioqui, quicquid peccatur contra unam perſonã, peccatur contra aliam, quia una eſt uoluntas Patris, Filij, & Spiritus ſancti, ſed eſt contra [illegible] Spiritus trahentis & gloriam Spiritus.

Vide Lu. 12. Qui me negauerit corã hominibus.

Vide Deutero. 17. Qui non obedit ꝑ ſupbiã Sacerdoti miniſtro Dñi, moriatur &c.

Ruinam minari in hunc peccati lapſum poſſumus uidere hominem, quando autem plenè ſit collapſus, humani non eſt iudicij. In hunc lapſum nimis proni ſunt quotquot iam agnitam Euangelij ueritatem ex auaricia aut ambitione blaſphemant & perſequuntur. Chriſtus eorum miſereatur. Amen.

Diſt. 43. ſecundi.

Vnum duntaxat eſt peccatum in Spiritum ſanctum, contra Scholas in 2. diſt. 43. ubi diſtinguunt quæ diuidi nihil opus habent. Ioan. 16. Spiritus arguet mundum de peccato, id eſt, incredulitate. hic damnatur peccatũ in Spiritum ſanctum. Idem peccatum tangitur. 1. Io. 5. Eſt peccatum ad mortem,

[illegible] pro illis quos [illegible] [illegible] & [illegible] Pſal. [illegible]
peccato in ſpiritum ſanctum.

Quare Deus pro corrigendo tantum peccato abolendo ſit incarnatus, & non actualibus delendis? Reſpondet Tho. 3. part. q. 1. Chriſtus uenit in mundum, non ſolum ad delendum illud peccatum quod traductum eſt originaliter in poſteros, ſed etiam ad deletionem omnium peccatorum quæ poſtmodum ſuperaddita ſunt, non quòd omnia deleantur, quod eſt propter defectum hominum, qui Chriſto non inhærent, ſecundum illud Ioan. 3. Lux uenit in mundum, & dilexerunt homines magis &c. ſed quia ipſe exhibuit quod ſufficiens fuit ad omnium peccatorum deletionem. Anſelmus lib. 2. cur Deus homo? dicit quòd illam pro peccato emendationem facere non potuit, niſi ille qui eſſet & homo, homo qui deberet, Deus qui poſſet.

Peccatum in Spiritum ſanctum peccant tantum reprobi, ſoli enim illi damnabuntur, peccatis non remiſſis. Electorum peccatum nullum eſt irremiſſibile, alioqui non ſaluarentur, quare nihil dubium eſt Pauli peccatum, quum ueritati Euangelicæ non ſolum contradiceret, ſed & eius confeſſores atrociſſime affligeret, non fuiſſe peccatum in Spiritum ſanctum, id quod ipſius uerba aperte teſtantur. Eram (inquit) blaſphemus & perſecutor, ſed 1. Tim. 1.

miſe-

[illegible]

[illegible] Christi [illegible]

[illegible] confessionem [illegible]

[illegible] Dei [illegible]

Respondeo [illegible]

[illegible], Pater non dolet ut Filius, [illegible] [illegible] quod [illegible] Pater [illegible] [illegible]

QVOD AD NOS ATTINET.

Quia [illegible] Dei [illegible] multi, [illegible] [illegible] tempus. [illegible] Deum orare pro [illegible] [illegible] Deo [illegible] [illegible] pro [illegible] pro [illegible]. Debet [illegible] [illegible] Domini [illegible]

Proinde [illegible] [illegible] efficacia [illegible] sufficit ad pro expiationem [illegible] in Filio [illegible] [illegible] peccatorum [illegible] ad Christum [illegible] [illegible] [illegible]

Denique [illegible] sanctum [illegible] [illegible], ne [illegible], quia [illegible] [illegible] sit in sanguine Christi & morte, sed [illegible] [illegible] quod est una via ad salutem, ad [illegible] per Filii, Ioann. 14. ergo [illegible] [illegible] sacrificium [illegible] [illegible], rejiciatur. [illegible] [illegible] [illegible] possunt.

quae

[illegible] Si [illegible] consideratis quid [illegible]

[illegible] Euangelium [illegible] doctrina Christi, sed [illegible] hominum [illegible] ad Dominum [illegible]

M[illegible] 1. Corint. 15. [illegible]

Chrysostomus. Maior est poena [illegible] Dei, quam [illegible]

LX.

L[illegible] duo [illegible]

[illegible]

quid

[illegible]

[illegible] contra Pelagianos [illegible]

[illegible]

quod

[illegible] oportere [illegible], & ſeruari legē [illegible]. Et concludit, quomodocun[illegible] lex ſit poſsibilis, et uel impoſsibilis: per gratiam (ait) Domini noſtri Ieſu Chriſti credimus nos ſaluari &c. Apud Hebraeos ſæpe oſtendit legē nobis impoſsibilem. Matt. 19. Facilius eſt camelum per foramen &c. Diſcipuli mox territi, impoſsibilem eſſe ſalutem putant, & dicunt: quis poteſt ſaluus fieri? Reſpondit Chriſtus: impoſsibile eſt apud homines, apud Deum poſsibilia omnia. Nec hoc tantum de diuite dixit, ſed reſpondit ad illud, quis poteſt ſaluus fieri? Certe loquitur de diuite non ſolum operibus ſed animo, id eſt, qui confidit operibus &c. Vide [illegible] in Antilatomo & in maiori opere.

Auguſtinus, 1. Retract. ca. 19. tenet: [illegible] Dei mandata, etiam in gratia plenè impleri in hac uita. Nec mirum, propter reliquias peccati à baptiſmo, quæ ſemper opera noſtra deprauant, ut puriſsimæ, optimæ ſanctiſsimæq; Dei legi nunquam ſint conformia. Poſſet quidem Deus homini in ſtatu illo tantam gratiam conferre, ut plenè impleat mandata Dei, ut de beata uirgine matre ſentimus, ſed de abſoluta Dei potentia non eſt diſputatio.

Quando dicitur, Sanctos huius uitæ, omnia Dei mandata implere, intellige, non operationibus plenè ſanctis, ſed ignoſcētia copioſa gratiæ Dei. [illegible] &

Schola

Scholę confitentur, in hac uita nullã gratiam conſummatam dari, ſed ſemper augeri, quum tamen gratia non detur, niſi ad implenda Dei mandata, unde ſequitur, in tantum non impleri ea, in quantum non conſummatur gratia. Vide in Antilat.

Locum Eſa. 64. Omnes iuſtitię noſtrę tanquam &c. quidam torquent ad iuſtitiam noſtram quę ex lege eſt, quam Paulus quoq; dãnat. Vide ſolutionem in Theophor. in magno opere. Iuſticia enim legalis de ſe non mala eſt. Quid igitur illud Ezechiel. 19. cap. Dedi eis pręcepta non bona &c. Reſpon. idem quod Petrus Act. 15. quia negat potuiſſe portari onus legis. Certũ eſt quod lex eſt bona, Rom. 7. Quęcunq; &c. quia nihil mali pręcepit Deus aut immundi. Sed nobis illud quod bonum eſt noſtro uitio non poteſt bonũ eſſe, nec uiuificat nos, ſed occidit: non quod Dei lex de ſe ſit nõ bona, ſed nobis corruptę naturę filijs, legi contrarium cupientibus dicitur mala, in quantum peccatum auget, ut dicit Apoſtolus Rom. 7. Veniente mandato reuixit peccatum. Item, Peccatum per pręceptum genuit in me omnem concupiſcentiã, & ſimilia eodẽ capite. Sic ipſe Deus ſummum bonum, non eſt bonum impijs, citra ſuam tamen culpam, ſed ſummus pauor & tribulatio, ſicut dicit Oſee. 5. Ego quaſi tinea Ephraim, et quaſi putredo æquat iuda. Vide in Antithesi. Illic de lege quære multa.

Quare, quomodo Cærimonialis imò uniuersa lex bona & mala dicatur.

Nemo uim legis sustinet, sine gratia seruatoris. Ideo Moses coactus est uelare faciem suam. Hinc Iudæi usq; hodie non intelligunt legem, quia suam iusticiam quærunt statuere, & noluerunt fieri peccatum ut iusticiæ Dei subijcerentur, Roma. 9. Hoc enim legis claritas facit, ut omnes rei fiant, sicut Rom 3. dicit: conclusit omnes sub peccatum. Et lex est uirtus peccati, operatur iram & occidit, Spiritus autem uiuificat.

Præcepta necessaria sunt nobis etiam in fide Christi iustificatis. Quomodo? An non uniuersa lex abrogata est? Respondetur. Necessaria sunt nobis ut ij iustificemur aut eorum operibus, sed quidem dum primitias Spiritus tantū habeamus, Rom. 8. et quamuis iusti uocemur, ut etiam sciamus qua ratione Spiritus nostram carnem crucifigat, & in rebus huius uitæ dirigat, ne caro insolescat, et ruptis frenis sessorem, Spiritum fidei excutiat. Non equiti sed equo frenum debetur.

Litera legis parit, Primo, Cognitionem debiti, quod seruanda sunt mandata Dei.

Secundo, Cognitionem peccati, quod ea ipsa transgressi sumus.

Tertio, Cognitionem impotentiæ, quod ex nobis [illegible] ſeruare non poſſumus, nam ubi erat obedientiam, ſi ſit hoc corde, hoc prauum. Hiere. 17.

Quarto, Cognitionem æternæ pœnæ, quam ob tranſgreſſionem ferre coguntur, hinc metus. Ideo Apoſtolus: Litera occidit, 2. Corin. 3.

De lege naturæ autem uide Oecolampadium ſuper Ieſaiam Folio. 150.

Verbum Dei tum lex eſt, tum Euangelium.

Legi minæ ſunt adiectæ. Timorem ſcriptura uocat quo minis illis creditur. Fides, qua Euangelio ſeu promiſſionibus diuinis fiditur. Nō iuſtificat ſine fide timor, alioqui damnati etiam iuſtificarentur.

VNDE POENITENTIA et Gratia?

Pœnitentia ex lege Dei, ſed fides ſeu gratia ex promiſſione Dei prouenit: uide Libertat. Chriſtia.

Cameracenſ. q. 2. art. 2. lib. 1. Nullus homo poteſt ſtante lege per pure naturalia implere præceptum de dilectione Dei ſuper omnia.

Eſt decretum Eccleſiæ de conſecratione diſt. 4. cap. ultimo. Qui dixerit q̃ ſine gratia poſſumus mandata Dei implere per liberum arbitrium, anathema ſit.

NOTA QVATENVS obligent omnes Leges.

Ideo magis erit in obligando diuerſitas.

Nullus articulus fidei, niſi expreſſos ſcripturæ textus & ſenſus habeat.

Lex aliqua non ideo dicitur diuina propriè, ꝙ ex principijs iuris diuini deducitur, nec fidei aſſeribimus omnem ueritatem, quæ ſequi poteſt ex ueritatibus contentis in ſacra ſcripturæ, ſed fidei illas duntaxat ueritates damus, quæ ſpecialiter reuelatæ ſunt & datæ ad credendum, pro beatitudinis fine conſequendo. Gerſon de uita ſpirituali, lectione 2. Corol. 4. Hinc ſequitur, ꝙ etſi ſit aliqua lex hominum, principijs iuris diuini innitens (ut illa: Nemo noctu armatus ſine lumine obambulet, innititur huic: Obedite omni humanæ creaturæ: & iis principijs: Deo iubente, & eius uicarijs parentibus, Magiſtratibus eſt parendum &c.) tamen non ideo dicitur lex diuina, ſed humana, cui tamen ob conſcientiam, propter obligationem legis ſuperioris, eſt obediendum, quia eſt ordinatio bona pro tranquillitate & ordine Reipub. Rom. 13.

Lex diuina.

Propriè ius diuinum uel lex diuina dicitur, quæ Biblicis ſcripturis continetur, quod ſi quid addunt legis, homines in Magiſtratu, his parendum quidẽ eſt, propter legem ſuperiorem diuinam; Longe tamen differunt, lex diuina, & lex diuinæ innitens: illa enim immediatè reuelata eſt à Deo, hæc ad externorum gubernationem & ordinem ab homine eſt condita, poteſtq; abrogari, diſpenſari, mutari, &c. Diuina eſt immutabilis, indiſpenſabilis ab homine, tiæ, quòd ſi homo legem fert diuinæ conuenientem, ea nihil obligat conſcientiam, quia liberi ſumus à lege per Chriſtum. Rom. 6. Galat. 5.

Addit Gerſon. Non omnia per Pontifices ſummos, imò per Eccleſiam approbata de fide eſſe cenſentur, alioqui obligarent ad ſui credulitatem opera Doctorum ſanctorum Auguſtini, Hieronymi, quod dici nequit, quare nec omnis lex appellabitur de iure diuino, quam tulit uel ſummus Pontifex, uel Eccleſia, uel Princeps, quamlibet authoritatem habens Dei in ſubditos.

Nota bene.

Gerſon lectione ſecunda de uita ſpirituali, Corol. 7. dicit, ꝙ non ſit in poteſtate Papæ, aut Concilij, aut Eccleſiæ immutare doctrinas datas ab Euangeliſtis & Paulo, ſicut quidam delirãt. Et quantum licet dubitare de iure alicuius in Papatu uel Epiſcopatu, tantundem licet ſuas conſtitutiones in dubium reuocare. Vide etiam Durandum ſuper hoc. Vide illic Epiſtolam Gerſonis: quædam eſt lex purè diuina, aliqua pertinens ad diuinam, aliqua impertinens, Corol. lect. 2. de uita ſpirituali.

Ignatius ad Philippenſes: Quicunq; cum Iudæis Paſcha egerit, aut ſolennia dierum feſtorum eorum ſuſceperit, comparticipabit eis qui Dominum & Apoſtolos eius occiderunt. Hinc ſumptum, Legalia eſſe mortifera poſt paſsionem Chriſti.

ABROGATIO LEGIS.

Vide Pomeranum Pſal. 39. folio 231.

LEGIS PARTES.

Moralia (uidelicet decalogus), quæ quum ad ius naturale pertineant, etiamnum manent, nec abrogantur, nam ad internum hominem ſpectant, & uoluntas Dei æterna eſt, & lex naturæ non mutatur.

Cerimonialia, externæ obſeruationes erant, ut ſacrificium, ueſtes Aaronicæ, templorum adorationes, & id genus externa, quæ figura erant tantum, nec in hoc inſtituta erant, ut permanerent ſemper, ut eſt ad Hebr. ad tempus correctionis impoſita, ueniente luce Chriſto deſierunt. Rabbi Solomon numerat 600. Cerimonialia præcepta. Vide in Leuitico.

Iudicialia, quæ ad iudicium attinent, ut oculum pro oculo, dentem pro dente, adulteri lapidatio &c.

Iacobus de Valentia Pſal. 24. Lex, inquit, uetus nihil aliud fuit, niſi quædam uia dirigens in Chriſtum, tanquam in finem immediatum, & ideo nuſquam petit regnum cœlorum, ſed ſemper petit Meſsiam futurum, qui doceat uiam in regnum cœlorum. Chriſtus enim oſtium, uia, ueritas dicitur Ioan. 14.

LEX VETVS DICITVR *teſtimonium.*

Primo, quia teſtificata eſt per Angelos.

Secundo, in arcam repoſita erat teſtimonij, contra preuaricatores. Deutero. 31.

Tertio, Quia tota lex facit teſtimonium de futuro Chriſto, quod indicat Saluator Ioan. 5. Scrutamini ſcripturas. Iacob. de Val. Pſal. 77.

Scholæ diſt. 1. q. 4. artic. 4. dubio. 4. lib. 4. Legalia, iudicialia, & Cerimonialia, quantum ad literam in ſe per legem gratiæ ſunt euacuata. Lex enim fuit inſtituta ad ſignificandam gratiam noui Teſtamenti, quæ per Chriſtum facta eſt: ueniente autem Chriſto, ceſſare debuerunt, ſicut ueniente lumine ceſſat umbra: cauſſa etiam abrogationis eſt, imperfectio legalium, non enim ſanctificare cultorem aut obſeruatorem poterant. *Scholæ.* *Gabriel.*

Abrogatur uetus lex in his partibus 3. ſed diuerſa ratione. Cerimonialia abrogata ſunt penitus, ut umbræ futurorũ, Coloſ. 2. Nihil enim opus iam Aaronica pompa ueſtium, ſanguinis uitulini aſperſione, oblationibus diuerſi generis irrationalium, & ſimilibus. Nam lex umbram habuit futurorum bonorum, Hebr. 10. Non poterat perfectum reddere cultorem in cibis, potionibus &c. Hebr. 9. ad tempus uſq; correctionis impoſita tan tum erant, Abrogatur quod præceſſit propter imbecillitatem, nihil enim ad perfectum adduxit lex, Hebr. 7. Nouum erat futurum Teſtamentum, per hoc quod dicit, Nouum antiquauit prius. Hebr. 8. Stultum eſſet offerre uitulos in nouo teſtamento, aut agnum paſchalem edere, & iudaiſare eſſet, quod ſi faceres ut rem neceſſariam ac præceptam, eſſet mortiferum ac plane impium, quia eſſet cum impijs Iudæis negare Chriſtum in ſcripturis promiſſum ueniſſe, ſed expectare futurum, ſiquidem quaſi lux non adeſſet in umbra etiamnum exercere ſe. Hieronymus in Epiſtola ad Auguſtinum hæreſim uocat Cherinthi & Hebionis, legis cærimonias Chriſti Euangelio miſcere, & ſic noua confiteri, ut uetera non amittantur.

Veruntamen non ſunt hæc opera ex ſe mortifera, circuncidi cum Iudæo, aut Cærimoniam aliquam obſeruare, contra Hieronymum, ſed erronea opinio, ijs legis operibus adhærẽs peſtifera eſt, nempe ſi tibi ad iuſticiam neceſſarias legis Cærimonias putaueris. Quare non in operibus legis, ſed in neceſſitate & libertate operis legis uis ſtat controuerſiæ, quia non opera legis & lex ipſa ſic ſunt per Chriſtum mortificata ac finita, ut ea nullo modo liceat operari, ſed tantum ut abſq; eis ſaluus eſſe credatur per ſolum Chriſtum, qui finis legis.

ſis eſt, in quem ſuturum erant præcepta. Nam quia Chriſtus adeſt, legis opera ſic per eum ſunt abolita, ut haberi indifferenter poſſint, non autem cogant amplius, unde Galat. 4. de paruulo herede. Si circumciſio mortiferum in nouo Teſtamento erat, cur Apoſtolus Timotheum in mortiferum ſcelus labi patiebatur, Act. 16. Cur uotum habuit in Cenchreis, cur Iudæis Iudæus factus eſt? Non igitur ſunt mortifera, niſi per opinionem iuſtificandi per ea, ad quem modum & Decalogi opera mortifera erunt: cuicunq; enim operi hoc uenenum intuleris adglutinaueriſq;, ut per ipſum præſumas iuſtificari, iam Chriſti gratiam abiecisti, & mortiferum opus feciſti praua opinione, quod ſine illa opinione bonum eſſe poterat. Ergo in ſumma.

Sola Chriſti fides ad iuſtificandum impium neceſſaria eſt, & ſufficit: nullum opus iuſtificat, ut Petrus Act. 15. fatetur. Iam legis opera ſi facis, exemplo Pauli, ut Iudæum lucrifacias, non erunt mortifera, tantum caue ne peſtilens opinio iuſtificandi per ipſa, opus non uitiet, & non peccaſti. Seduxit igitur Hieronymum Origenes, qui de legalibus ſic iratus in Auguſtinum intonat: Ego (inquit) libera uoce pronuncio Cærimonias Iudæorum & perniciosas eſſe & mortiferas Chriſtianis, & quicunq; eas obſeruauerit, ſiue ex Iudæis ſiue ex Gentibus

Cholera Hieronymi in Auguſtinū.

tibus

[illegible] diabolici dominatum. Pietatem Christum [illegible] Et paulo post: Obseruatio legis Ceremoniarum post [illegible] siue bonum est aut malum.

Iudicialia similiter sic sunt abrogata, quod eis uti vel non uti [illegible] quae in Christiana libertate libera sunt.

Moralium porro abrogatio obscurius quaeritur, & nisi recte intelligatur, periculosissime erratur. Non enim ita intelligendum est, more derogandi humanam legem, quod Decalogus sublatus sit, ut non amplius bona facere oporteat, sed liceat quidlibet. Non sic, [illegible] non sic. Nam voluntas Dei aeterna, & non mutatur. Abrogatio igitur illius tertiae partis magis dici [illegible] in homine quam in lege. Lex manet semper, [illegible] Deum habendus, [illegible] sed fit quaedam mutatio in homine qui legem Dei amat renouatus per gratiam Spiritus, [illegible] lapideo sumto, iuxta promissum Ezech. xj. [illegible] ponitur, quaeque ante in tabulis tantum saxeis scripta erat lex, nunc digito Dei, id est, Spiritu sancto, in pectoribus scribitur, ut in nobis sit non litera occidens, sed Spiritus uiuificans, iuxta sententiam Hieremiae 31. & uerba Apostoli 2. Corinth. 3. Abrogatio igitur Decalogi, sicut Coloss. 2. chirogra-

phum

[illegible] & Christus satisfecit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pro [illegible] [illegible] [illegible] ipse legem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible] non facta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] scilicet Christo, & [illegible] [illegible] [illegible] fieri posse per Christum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per fidem, & purgamur [illegible] [illegible]

Promissio Dei.

Promissio Dei, prædestinationi in scripturis propositæ. Vide psal. 105. Non propter bonitatem [illegible] [illegible] vel iustitiam, sed propter verbum promissionis [illegible] [illegible] [illegible] ipsis scilicet [illegible], [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible], Deute. 9.

Instauratio per Christum.

Fides in Reparatorem necessaria, vide Theophylact. in postilla. Vide illic quomodo Christus sit satisfactio nostra, quæ per eum reconciliati a Deo. Scotus dist. 19. 3. Christus fuit pas[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], &

co-

[illegible] ſuperabundanter ſufficientiam [illegible] effectum, quia non omnes [illegible], ſed tantum prædeſtinati. Quod autem ſufficiēs fuerit pro omnibus [illegible] peccatis, probat ſic: quia operatio Chriſti habet quandam infinitatem ex ſuppoſito Chriſti, quod videlicet eſt operans operationem humanæ naturæ aſſumptæ, & ideo [illegible] illud ſuppoſitū & operationes ſuæ habent infinitatem, propter quod & mors & paſſio & aliæ operationes habuerunt quandam infinitatem, & ſufficerunt pro infinitis peccatis delendis, & infinitis gratijs conferendis. Confirmat per Anſelmum in libro, Cur Deus homo.

Petrus de Aquila diſtin. 19. [illegible] primam partem concluſionis probat: Perſona infinita poteſt ſufficienter ſatisfacere pro infinitis habendo meritum infinitū, ſed Perſona Chriſti eſt infinita, ergo poteſt ſufficienter ſatisfacere pro infinitis habendo meritum infinitum. Secundam partem probat ſic: agens non agit niſi in paſſum rite diſpoſitum, quia actus activorū non ſunt niſi in paſſo prædiſpoſito. 2. de anima, ſed non omnes ſunt diſpoſiti ad habendam gratiam & gloriā, ergo non omnes [illegible] quantū ad efficientiam. Nam quo ad [illegible] efficax eſt paſſio Chriſti.

[illegible] Chriſtus unus mediator noſter, nullus ſanctorũ, [illegible] Timot. 4. Ioã. 14. Ego ſum. Matth. 1. Ipſe populũ ſuum à peccatis, &c. Ioan. 6. Nemo ad Patrem. Act. 4. In uno tantum nomine ſalus. 1. Corin. 3. Fundamentũ Chriſtus, in Chriſto tantum gloriandum. 1. Corin. 1. Nũ diuiſus Chriſtus? Vide Rom. 3. 5. 8. Hebr. 4. 5. 7. 8. 9. Epheſ. 1. 2. 3. 1. Ioan. 2. Ioan. 6. 10.

[illegible] Mediator eſſe nõ poteſt, niſi qui ſine uitio ſua natura uſus eſt: ad mediatorem neceſſarium eſt, ut ex oppoſito & debeat ſatiſfacere [illegible] pro iuſtitia Deo, nemo autem iuſtus homo, quum ille [illegible] peccata fuit. Hoc genus humanum ingẽs debitum [illegible] Filius Dei ſua uoluntate optima Patris in ſe aſſumpſit, homo factus eſt, ut pro nobis mediare poſſet. Non poſſet ipſe ſolus Deus, quia maior eſt [illegible] nullus eſt mediator. Humanã igitur naturã aſſumpſit, ut mediare poſſet, nec poſſet ulla alia perſona quàm quæ eſt Deus & homo. Hoc ſanctos mediatores facere, eſt ignorare, imò calcare ſupereminentem & ineffabilem Dei Patris gratiam per unigenitum Filium ſuum Ieſum Chriſtum, largiſſimè ſuper nos effuſam, eſt Deo honorẽ adimere, dare creaturæ, hoc eſt, idolatriam erigere.

[illegible] Mediatoris officium poſſe legem implere, pro peccatis omnium hominum ſatiſfacere, Dei Patris iram ſua innocentia, & dignitate placare, quæ

omnia

[illegible] ſcripturam ſub peccatum concludit. Gal. 3. [illegible] Chriſtus, [illegible] benedictum ſemen [illegible] benedicentur [illegible] Gal. 3. [illegible] ſemen [illegible] in ſemine [illegible] mediatore, qui eſt Chriſtus. Gal. [illegible] Moſes [illegible] ipſum Chriſtum benedictum ſemen [illegible] Mediatorem [illegible]

Chriſtus non ſolum [illegible] originali [illegible] mediatore ſ[illegible]

[illegible] quid mediatore [illegible] Chriſtum [illegible] ignorantiam [illegible] per Chriſtum [illegible] Chriſtum horribilem iudicem [illegible] ſit, Chriſtum [illegible]

[illegible] ſſe, quo quiſ [illegible] ſe [illegible] hunc errorē [illegible] 15. 16. quomodo confidentur in Chriſto [illegible] 5.

[illegible] ſolā [illegible] placamuſ [illegible] Deu [illegible] propriè [illegible] propitiatuſ ſit.

[illegible], Gratiæ [illegible].

GRatia non habitus in animâ ſtertēs, ſed res [illegible] magna, fortis, potēs, nō portatur, ſed portat. Vide [illegible] eius in Theoph. in Poſtil. Theophag. Signa quibus cognoſces an ſis in [illegible], fructus ſpiritus, Gaudium, Pſal. [illegible]

Hebræi [illegible], Græci χάριν vocant, ut 20. [illegible] Latinè eſt favor, Huld, gunſt. [illegible] habet, Gratiam [illegible] eſt, [illegible] ich bin dir günſtich.

Hieronymus lib. 2. contra Iovinianū dicit, Gra[illegible] eleemoſynis & ieiuniis, [illegible] ſtultum. Error craſſus [illegible].

Pelagius docuit, gratiam Dei ſecundum [illegible] noſtra dari. Auguſtinus de prædeſtinatione ſan[illegible]

[illegible]

[illegible] in libro, Cur Deus homo.

Primo. Neceſſe fuit hominem redimi, alioqui fruſtra eſſet creatus.

Secundo. Non potuit redimi ſine ſatiſfactione.

Tertio. Hanc ſatiſfactionem per purum hominem fieri non potuiſſe, nec per ullam creaturam.

Quarto. Neceſſarium igitur fuit iſtam ſatiſfactionem, fieri per Chriſtũ, qui Deus eſt et homo.

Probatio primi. Nam creatus eſt homo ad laudandum Deũ, diligendum, cognoſcendum; deducendus ergo erat ad ſuum finem, ſed lapſus erat per peccatum, neceſſe igitur fuit ipſum redimi.

Probatio ſecundi. Iuſtitia non habet, ut ſalvus ſit omnis homo, non dans quod debet ſatiſfaciens Deo, peccauit homo, ergo punire [illegible], quae eſt ſatiſfactio.

Probatio tertij. Nemo ſatiſfacit pro peccato hominis, niſi reddat Deo aliquid maius bono, pro quo homo non debuit peccare. Sed pro nullo eo quod eſt aut eſſe poteſt, non debuit peccare, ergo nullus ſatiſfacit pro peccato hominis, niſi reddat Deo aliquid maius omni eo quod eſt, aut eſſe poteſt. Sed nullus purus homo hoc reddere poteſt, ergo purus homo non poteſt ſatiſfacere pro peccato hominis.

Pro quarto dicit: ille poteſt ſatiſfacere pro peccato hominis, qui habet in ſe aliquid maius omni eo quod eſt ſub Deo, & qui ſponte ſe offerat Deo, & qui vincat diabolum per aſperitatẽ ſicut primus homo ſubmiſit ſe diabolo per ſubiectionem, ſed nihil eſt aſperius morte, et in Chriſto eſt aliquid maius omni eo quod eſt ſub Deo, etiam qui ſpõte ſe offerat Deo, ergo neceſſe fuit per mortem Chriſti redimi hominẽ, & cõculcari diabolũ.

Vult igitur Anſhelmus, quod hominis redemptio non potuerit fieri niſi per mortem Chriſti, & per aliquod ſponte oblatũ Deo, quod ſit maius omni creatura.

Concordat cũ alijs Doctoribus Petrus de Aquila diſtin. 20. tertij. Idem docet neceſſitatem. &c. de abſoluta neceſſitate dicit non fuiſſe neceſſarium genus humanum per paſſionem Chriſti redimi. Sed ſi loquimur de neceſſitate ordinata, quæ dicitur neceſſitas conſequentiæ, eo quod præſupponit ordinationẽ diuinam, ſic fuit neceſſarium, ſic enim Deus præuiderat reſtaurare per Filium omnia, quæ per Filium erant condita. Vide Epheſ. 1.

Bonauentura diſt. 20. tertij. Si homo poſſet ſatiſfacere pro peccato ſuo, ergo Chriſtus fruſtra mortuus eſſet. Satiſfactio debet proportionari offenſæ & iniuriæ, ſed tanta eſt offenſa et iniuria, quanta eſt ille cui infertur; Cũ ergo Deus ſit infinitus, offensa et iniuria Dei est infinita, sed nullius creaturae actio aut operatio est infinita, ergo nulla pura creatura potest satisfacere pro offensa et iniuria Deo illata. Sed talis fuit iniuria Adae & posteritatis suae. Ergo &c.

Si esset pura creatura, aut esset homo aut non homo. Si primum, ergo esset peccator & debitor, & sic nō potuisset esse mediator et reconciliator, quum ipse egeret conciliatione. Si secundum, iterum nihil fieret: pro homine enim debet satisfacere nisi homo, humanum est satisfacere, in quo fuit transgressio, ergo si neque purus homo, aut non homo, potuit satisfacere pro toto genere humano, nulla certe creatura pura satisfacere potuit. Adde quòd satisfacere nemo potest pro toto homine, nisi qui potest influere iustitiã in totũ hominem, sicut primus parens transmisit culpam: sed nulla pura creatura potest aliis influere iustitiam, vel dare gratiam, ergo nulla potest satisfacere pro genere humano.

Homines autem obligantur Deo pro beneficio recreationis, quàm pro beneficio creationis, quare si pura creatura genus humanum redemisset, tantum essemus ei obligati quantum nostro Creatori, ergo tantũ teneremur diligere creaturã quantum Creatorem. Si ergo impossibile est nos vel hu-

alia

obligati, impoſſibile fuit per aliã creaturã ſatisfieri pro toto genere humano. Hæc Bonauẽt.

Alexander de Ales par. 3. q. 16. In ſatisfactione non ſolum penſandum eſt quantum ſoluatur, ſed à quo, & ex quanto ſoluatur. Nam ſi uita Chriſti, ſecundum quod in ſe uera per animã quæ unita eſt diuinitati conſideretur, maius quiddam eſt uita Chriſti, ratione animæ unitæ diuinitati, quàm aliqua alia creatura.

Alexãder de Ales.

A quanto, quia à Filio Dei ipſo, qui eſt uerus homo, ubi inuenitur ſupra omnem exiſtimationem huius ſatisfactione ſuffecit, unde Rom. 8. Qui proprio filio non pepercit.

Ex quanto, id eſt, quanta charitate mortem ſubiit, quæ fuit charitas immenſa, iterum inuenitur ſupra omnem modum exiſtimationis ſatisfactio.

Quomodo noſtram mortem moriendo deſtruxit? Reſpondet Alexander de Ales, q. 16. tertiæ. Primo in oppoſitum argumentatur ſic: Si deſtruxit mortem, aut temporalem uel æternam. Nõ temporalem, quia adhuc morimur ut prius. Nõ æternam, quia profecti ad mortem, ita damnantur ſicut prius, ergo nullam deſtruxit. Reſpondet q̃ deſtruxit mortem per cauſſam. Mors enim Chriſti fuit cauſa meritoria deſtructionis futuræ mortis;

in glorioſa reſurrectiõe. Mortem etiam æternam deſtruxit in ſuis, quia fecit ut eam nõ incurrerent. Sed & dominium mortis temporalis deſtruxit in pluribus. Ita enim dominabatur mors prius, ut timore mortis retro abirent, ſed poſt factum eſt ut non timeretur, ſed gratanter currerent ad mortem, quod in martyribus claruit.

Gerſon. Gerſon in Sermone de natali Virginis, tenet Mariam in utero ſanctificatam priuſquàm naſceretur, Ioſephum quoq; ſanctificatum in utero, ſed aliter: tenet q; Ioſeph poſt originale contractum ſanctificatus ſit in utero Baptiſmo flaminis, ſicut Ioannes Baptiſta et alij plurimi. Mariam verò ita præuenit gratia ſanctificans, ut quamuis lege communi teneretur obnoxia peccato originali, utpote cauſſa uniuerſalis generationis ab Adam traductæ, non ſic autẽ filius eius Ieſus, quia non ex uirili cõcubitu genitus eſt, nihilominus ipſa Maria lege priuata ac priuilegiata, ſic præuẽta eſt ne unquam illud generale cõtraheret, quoniã hoc oportuit & decuit fieri, ut perfectiſſimus Saluator Filius eius perfectiſſimè in ſua matre modũ ſaluatiõis impenderet, taliter eam ſanctificando à peccato, ut in illud in quod aliqñ caſura erat, ipſo ſanctificante & gratiam infundente non caderet, & ita contereret caput ſerpentis antiqui, nunquã ab eius pede calcanda.

Nam

Vtrum paruuli baptizati habeant fidem, uide Gerſonem in Compendio Theologiæ Tract. de ſeptem uirtutibus litera, S.

Gerſon tertia parte ſuper Cantica canticorum dicit: Omnis baptizatus in Chriſto cum exultatione illud Eſaiæ dicere debet: Gaudens gaudebo in Dño, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me ueſtimento ſalutis, & indumento iuſticiæ circundedit me Chriſto ſcilicet ſola iuſticia. Eodem loco cõſideratione quinta, dicit baptizatos infantes honorandos ut angelos. Amor enim (ait) gratuitus habitualis infuſus pueris baptizatis reddit eos acceptabiles, Deo amabiles & gratos &c.

Gerſon.

Conſyd. 5.

Gabriel in 2. diſt. 33. ponit de pœna ſenſus exteriori, & etiam interiori in materia paruulorum ſine baptiſmo decedentium, 4. Conclu.

Gabriel. 2. Diſtin. 33.

Damnati pro ſolo originali reatu non pro actuali crimine nullam habebunt pœnam ſenſus in corpore, aut ſenſu exteriori.

In damnatis pro ſola originali culpa nec eſt pœna uermis, nec interior triſticia.

Transfuſi originalis peccati pœna, inter cæteras damnatorum pœnas eſt leuiſſima, & probat eam Auguſtini uerbis.

Pœna decedentiũ tantũ in originali, eſt diuinæ uiſionis fruitionisq́; carentia et detentio in loco uli.

De pueris non baptizatis morientibus.

31 De pueris sine baptismate decedentibus [illegible] bus, [illegible] ubi sint, nihil certi ex|presse ex Canone scripturae sacrae habetur. Augustinus quidem in libro de fide ad Petrum, tradit eos damnari aeternaliter supplicijs gehennae. Et est de Consec. dist. 4. cap. Firmissime tene, & nullatenus dubites, &c. Item in libello de origine animarum, ad Hieronym. animas talium damnandas asserit. In Enchir. tamen cap. [illegible] eorum poenam mitissimam [illegible] assertionem. Idem in libro de Baptismo parvulorum, Item in lib. 5. contra Iulia. Quid autem [illegible] hic sensit, in causa sunt [illegible] rit, Pelagium & Coelestium in Concilio Carthaginensi, [illegible] hominis esse [illegible] sine gratia [illegible] posse [illegible] necessarium non esse, [illegible] quam sine illo salvari possent. [illegible] Per [illegible] damnationem. Idem de Consecr. [illegible] dist. 4. cap. [illegible] dist. [illegible] quaest. & dist. 32. secunda q. [illegible] & alienus.

PVEROS ESSE BAPTIzandos, quamuis usum rationis non habeant.

Quod

Omnis placens Deo credit, Hebre. 11. Impoſsibile eſt &c. Ergo qui placet, fide placet, & qui placet, credit.

DA

Pueri placent Deo, Marc. 10. Sinite &c.

RI

Ergo pueri credunt.

I

Infantes baptizari non debere, quod uſum rationis non habeant, & quod olim in primitiua Eccleſia adulti duntaxat ſint baptizati, craſsiſsimus error eſt. Auguſtinus in Enchirid. ſcribit: A paruulo recenter nato uſque ad decrepitum, ſicut nullus prohibetur à baptiſmo, ita nullus eſt qui non moriatur in baptiſmo, peccato. Addit Scotus: Nullus autem moritur peccato, niſi recipiat gratiam: nec Deus paruulo gratiam infundit abſque fide & ſpe. Hic primo habetur per Auguſtinum, paruulos recens natos eſſe baptizandos, deinde eos gratiam à Deo recipere.

Nota hæreſim.

Huius opinionis aſſertores in communi quidem ſenſu prætextu ſunt. Nam Matth. 18. paruulos Chriſtus commendat, non contemnendos eſſe docet: uident enim faciem patris &c. Quid autem uſus rationis ad baptiſmum facit? Nonne fides infuſa uirtus eſt, quæ ſola Dei operatione in nobis, ſine noſtra actione perficitur? Ad quid rationis uſu opus hic, quũ ratio hoīs [illegible], quæ ſentit, ea pertinatius Dei operationibus reſiſtit, id quod in Philoſophis

& Sapientibus huius ſeculi [illegible]. Et tribuunt ij libero arbitrio aut rationi hominis naturali tantum, ut ſine eius uſu, Deum in bonum agere, aut hominem ſaluari poſſe negent, quaſi non capacior ſit paruuli anima, quam multo & grandium ſ[illegible] rum [illegible] ſe dedit quam adulti. Quid? adultus agitetur ſuo uſu rationis in Baptiſmo? Num ipſi ſidem in uerba & ſigna per ſuae rationis uires ſibi formant, ut ſit ille uſus neceſſarius in adultis? Nonne fides tamen in adultis quoque in pueris Dei donum eſt? quid igitur obſtat quo minus Deus quoque infantibus fidem infundat?

Argumentum Cypriani.

Non procul a Pelagij hęreſi abeſt hic error, qui tantum tribuunt uſui rationis, ut profligent uel [illegible] gratiae [illegible], aliter quod agere non queat. Quaeſo qui per uſum Baptiſmi [illegible] non poſſe in anima infantis creare fidem, cum [illegible] ſpiritus ſit, qui agit omnia uerbo potentiae ſuae. [illegible] in utero ſanctificatum puerum, ſimiliter Ioannes Baptiſta [illegible] Chriſtum antequam natus eſſet. Quis igitur modum praeſcribet quomodo in nobis Deus habitet? uel quibus ſua dona, quae dat placito ſuo [illegible] paruis [illegible]? Pharez, Zara, Iacob, Eſau in [illegible] generationis, id eſt, [illegible] ſuum [illegible] poteſt operari.

Phi

Puer in utero matris originalis peccati labem concipit damnabilem, idque ſine uſu rationis, quare et damnari poteſt; quomodo igitur non etiam ſine uſu rationis capax à Deo fieret gratiæ et ſalutis? Non enim eſt peccatum ut donum, plus potuit ad ſalvandum Chriſti iuſta obedientia, quàm peccatum Adæ ad perdendum. Vide Rom. 5. Et contra Petilianum de Baptiſmo unico. Et de Baptiſmo contra Donatiſtas lib. 4. cap. 23. et 24. Auguſtinus ad Marcellinum ſcripſit duos libros de infantibus baptizandis, contra hæreſim Pelagianam. Et quid aliud continent diſputationes de parvulis ſine baptiſmo decedentibus? Hieronymus libro tertio contra Pelagianos Attico rogante Quare infantuli baptizentur? Reſpondet Atticus. Ut eis peccata in Baptiſmate remittantur.

Cyprianus ad Fidum Epiſcopum de infantibus baptizandis, [illegible] contra Fidum baptizari parvulos, [illegible] circumciſionis octavum expectare, quæ ut figura deſiit. Et [illegible] ipſum ab illo Concilio cui interfuerunt 66. [illegible] à Baptiſmo et gratia, neminem eſſe prohibendum. Allegat id Lucæ 9. Filius hominis non venit animas perdere, ſed ſalvare. Hieronymus Tomo 3. ad Læ[illegible] [illegible] contra Pelag.

[illegible] Dominus [illegible] in templo, Eccleſia.

[illegible]

Rom. 5. [illegible]

Ioan. 3. [illegible]

[illegible] fidem [illegible] baptizari debent. Vnde [illegible] ſufficiat [illegible] Petrus de Aquila [illegible] ſent. 4. [illegible] ipſe ſcriptura, [illegible] ſicut ad Hebr. [illegible] in libro de [illegible] per prævaricatio[illegible] in ſe omnes [illegible] ſua ſtirpe [illegible] Petrus de Aquila. Paruulo [illegible] fidem infuſam, et gratiam grati [illegible]. Nam ſine fide impoſsibile eſt placere Deo, [illegible] paruuli baptizati placent Deo, ergo [illegible] fidem.

Petrus de Aquila.

AD ARGVMENTA [illegible]

[illegible] oppoſitum.

[illegible] fidei baptizati, [illegible] Reſpondet Alexander [illegible] ſuſcipere Sacramentum & [illegible] ſuper [illegible] in paruulis [illegible] ad ſufficientiam [illegible]

Diluitur obiectio.

Alexander.

alijs

[illegible]

Fi-
des quan
tū poſsit
Matth. 9.

[illegible] Theophilactus [illegible]

Petrus de
Aquila.

[illegible] habent, ergo non baptizandi [illegible] Pelagiani [illegible] baptiſmum [illegible] originale [illegible] habent, ergo non baptizandi. [illegible] Petrus de Aquila [illegible] Pelagiani [illegible] peccatum originale [illegible], ergo baptizandi [illegible] peccatum originale [illegible]

Auguſti-
nus.

[illegible]

[illegible] dependet [illegible]

[illegible]

[illegible] in quod vitare non possit.

[illegible] libero arbitrio. Sed per aliquid

[illegible] possit, quando hoc sibi à conscien-

[illegible] surgat. Respondet Petrus de Aquila,

[illegible] quod vitare non potest, aut in

[illegible] qui propter se accepit habitum appe-

[illegible] autem hoc vlterius alio, vtpote

[illegible], si non peccasset, qui compensat insufficiens

[illegible] ex posteris.

Iulianus.

[illegible] in 2. sent. 2. Non pec-

[illegible], vt qui condidit, per quem igitur

[illegible] impossibilis, peccatum

[illegible] Respondet Petrus Aquila, Ro. 5.

[illegible] per vnum hominem in mundum,

[illegible]

[illegible] est imputabilis ad pec-

[illegible] est naturalis.

[illegible] 3. Ephes. De quo nota,

[illegible], sed inferatur potius.

[illegible] Defectum nihil habens de

[illegible] est imputabilis. Sed ille defectus

[illegible], quia ex praua volū-

[illegible] formatus est ille defectus, qui

[illegible] cuius praepositi

caro

[illegible]

[illegible]

[illegible] D. Augustinus [illegible]

[illegible] licere [illegible]

[illegible] bis terve [illegible], sed [illegible]

[illegible] hominis, qui [illegible]

[illegible]

DE BAPTISMO.

[illegible] Augustinum [illegible]

[illegible] baptismo [illegible]

[illegible] sed [illegible]

[illegible] sed quam [illegible]

[illegible] tempore [illegible]

[illegible]

[illegible] hominum in aqua baptiza[illegible] [illegible] Apostolis præscriptum est, neque pro[illegible] [illegible] sed propter eos qui ex Gentibus [illegible] veniebant.

[illegible] Cyprianus circiter. 90. an[illegible] [illegible] ad Rom. clarè ostendit, q. con[illegible]

[illegible]

Contra opus operatum. Hieronymus in [illegible] cap. [illegible]

[illegible]

[illegible] circiter 1100.

Figura Baptiſmatis in veteri teſtamento [illegible] & illud [illegible] noſtro [illegible] id eſt circumciſio. Sicut igitur tum [illegible] ſub ſigno [illegible] circumciſi [illegible] Chriſtianorum [illegible] baptizari.

[illegible] 1. Corinth. 1. Stephanæ [illegible] 1. Corinth. 16. Act. 16.

[illegible] 14. [illegible] 1. Corinth. 7. [illegible] fide & [illegible] per [illegible] pueri in fidem [illegible] ſub gratia & in regno Chriſti [illegible] Baptiſmo [illegible] in fidem [illegible]

SYLLOGISMVS.

1. Circumciſio fuit ſignaculum fidei [illegible]

2. [illegible] Baptiſmus in novo Teſtamento [illegible] circumciſio.

[illegible]

[illegible] poni, [illegible]. Prin- [illegible] principalis [illegible] ipſa [illegible] patet, idem eſſe baptizari [illegible], id eſt, ſigno quodam in- [illegible] ſignari, [illegible] accenſeri in populum Dei [illegible] in obligatione eſt diverſi- [illegible] Deo ſub ſeruitute legis, [illegible] Deo, ſed ſub Chri- [illegible] Apoſtolus Coloſſen. 2. [illegible] per Chriſtum, circumciſione, quæ fit [illegible]

Baptiſm⁹.
Circũciſio
Iudæorũ.

[illegible] Apoſtolus [illegible] Circumciſionem & Ba- [illegible] eſſe ſepulturam [illegible] & [illegible], reſurrectionem & [illegible] Rom. 6. Quid autem aliud [illegible] ſignum [illegible] in lege [illegible] quod [illegible] poſſent, quam [illegible] loquantur, & ipſe [illegible]

Circũciſio
Chriſti. i.
Baptiſm⁹.

[illegible]

TABVLA CHRI-
ſtianorum.

1. Deum [illegible]
2. [illegible]
3. [illegible]

[illegible]

[illegible]

Eccleſia iudicat hæreſim dicere, legalia currere cum Euãgelio

eſſe

[illegible] gitur, [illegible] in Chriſto corporaliter [illegible] habitaſſe, [illegible] ſpiritus, verbi apparet partem [illegible] ſed ut [illegible] hominem [illegible] ferendi, [illegible] habent. [illegible] folio 14. per [illegible] circumci[illegible] fuiſſe purgatio reſurrectio[illegible] veritate. Circumciſio purga[illegible], inde dicta, quia [illegible] fo. 499. circumciſionis [illegible] perfectio in Chriſto [illegible]. Ibi [illegible] quod octavo die circumcidebatur [illegible] circumcidebatur, To. 5. fo. 159. [illegible] lib. 9. Epi. 77. fol. 159. Circumci[illegible] in Chriſto triplex [illegible] purga[illegible] fo. 157. Nunc circumci[illegible], ut quae fecit [illegible]

Fides, Charitas, Spes

[illegible] fidei [illegible] apud Hieronymum contra Luciferia. fo. 65. To. 3. Theoph. [illegible] 13 [illegible] non ſit ſtertens habitus.

[illegible], Theophor. in Galat.

[illegible], deſcendit ad inferos, ut ſec[illegible]

ſubs

[illegible]

Vide Theophor. de hoc & de decem lepro.ſe.

Iuſtus arbori fructiferæ cõparatur.

fru

[illegible] ſed [illegible] Si [illegible] qui non eſt [illegible] Petri [illegible] mihi [illegible] in Prologo ſuper Galatas [illegible] ad B. Auguſtinum [illegible]

[illegible] fidem [illegible]
[illegible] Et hoc [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] pro dogmate [illegible] eos errorum [illegible]
[illegible] eſt.

Fides eſt donum Dei.

[illegible] donum Dei [illegible]
[illegible]
[illegible] 1. Timo. 1. [illegible]
[illegible] ſum ut fidelis eſſem, non [illegible]
[illegible] Quoniam (inquit) [illegible]
ſed [illegible] Dei [illegible]
[illegible] ut bene operemur [illegible]
[illegible] miſericordia [illegible]
ad Epheſ. 2. et Philippē. 2. illic cap. 1. [illegible]
[illegible] poſſit habere charitatem [illegible]
[illegible] habere eiuſdem fidem, [illegible]
[illegible] gratiæ eſt fidelium. [illegible]
[illegible] Ioh. 6. Hoc eſt opus Dei, ut [illegible]
Auguſtinus de prædeſtinatione ſanctorum [illegible]
Quæ promiſit Deus potens eſt et facere. [illegible]
ſic autem [illegible] Abrahæ, quod [illegible]
non haberent fidem, ergo ipſe donat et fidem [illegible]

Quoniam donum fides eſt donum Dei, [illegible]
[illegible]
[illegible] ſaluus erit, [illegible]
[illegible] Quod [illegible]

[illegible] in Dei est potestate. sic enim
[illegible] esse, exigere ab homine
[illegible] non sit præstare. Respondet
[illegible] prædestinatione sanctorum, ca. xi.
[illegible] exigit, Rom. 8. proposi-
[illegible] donum est
[illegible] proposito præmio salutis,
[illegible] Dei: idem tamen illa præ-
[illegible] Dei esse monstrantur,
[illegible] quod & nos ea faciamus, & Deus
[illegible], ut apud Ezechielem dicit: Ego
[illegible] Deus illa promittit facturis
[illegible] ut fiant. Rogatur enim De-
[illegible] rogat credentes ut sibi augea-
[illegible] pro non credentibus, ut eis do-
[illegible] in fide incrementum et in fide [illegible]
[illegible] sit fides.

[illegible] exigatur quod
[illegible] in primæva integritate, etiā
[illegible] quod olim ex benigna
[illegible] malicia amisimus. Et
[illegible] Miror bonitatis infirmitati
[illegible], quàm servituti promissa
[illegible]

[illegible] gloria consistit in sincera
[illegible] perfecta in Deum.

Hinc cernitur mundum idololatria plenū eſſe, etſi non ſemper imagines, demum adoret. Nam in filijs Adam & iſte omnium idololatriarum caput eſt et fons, peruerſus affectus, amor ſui, quo ſit ut quicquid facis, tui cauſſa facias, etiam tum quum Deum diligis. Itē affectus ille, quòd creaturis fidimus, fruimur, delectamur, qui affectus ſoli Deo debetur. Et ille affectus prauus, quid aliud eſt quàm infidelitas, diffidentia, ac per hoc & contemptus odiumq; Dei. Theophor. Pſal. 4.

De charitate nota Pſal. 6, Theophor. Quis affectus, quæ mutatio ſit in eo, qui Deū ſuper oīa diligit.

Vide Auguſtinum de Spiritu & litera, cap. 36, quòd præceptum de dilectione Dei non hic ſed in patria perfectè impleatur, quia impediat corpus peccati, onus corruptionis, hic caro ſpiritui repugnat, Rom. 7. Galat. 5. Nō igitur ex toto animo & viribus diligitur ſummū bonum, ſiquidem non poteſt quidem caro hoc, Rom. 8. Contra quam ueritatem impiè blaſphemant Scholæ, diſt. 27. lib. 3. Sperantibus in Deum, timentibus Deum, fidentibus Deo, omnia bona promittuntur. Pſal. 90. Quoniam in me ſperauit, liberabo eum, protegam eum, quoniam cognouit &c. Hieremi. 39. Erit tibi anima tua in ſalutē, quia in me habuiſti fiduciam. Pſal. 16. Saluos facis ſperantes in te.

INCREDVLITAS.

[illegible], id eſt, diuinus cultus idolis exhibi- [illegible] orta ſit idololatria, uide Theo- [illegible] Pſal. Semper mundus plenus idololatria. [illegible] guſtinum libro 8. de Ciuitate Dei, cap. 13. [illegible] honorum ſtatuis, hominibus deificatis, ſta- [illegible] ſtatuas.

[illegible] Galat. 3. putat faſcinum nihil eſſe. [illegible]. Deo permittente putat maleficas, ope- [illegible] uerè infantulis nocere poſſe in poe- [illegible] & probationem fidelium, idq; pu- [illegible] non ignoraſſe.

Prædeſtinatio.

Vide Theopheratum in Pſal. 5. Eccleſiaſtes cap. 11. Qui obſeruat uentum &c.

[illegible] de prædeſtinationis ſententia probi- [illegible] Pſal. 35. Matth. 6. Vide Pſal. 7. Eccleſiaſtici [illegible]. 13.

[illegible] Theopher. Pſal. 21. Sex machinas, quibus [illegible] deſperationem in moribundis, ac [illegible] prædeſtinatio [illegible] inutili.

[illegible] ſolliciti de inutili ſententia prædeſtina- [illegible] ut ille 2. Reg. 10. Eſto uir fortis, & [illegible] pro populo, Dominus [illegible] faciet quod bonum eſt in conſpectu ſuo. Pſal. 24. Vniuerſæ uiæ Domini miſericordia & ueritas, inperueſtigabiles ſunt autem uiæ eius, inperueſtigabiles igitur ſunt, & miſericordia qua gratis liberat, & ueritas qua iuſte iudicat, Auguſtinus de prædeſtinatione ſanctorum, cap. 6.

Auguſtinus de prædeſtinatione ſanctorum capite 10. Prædeſtinatio eſt gratiæ præparatio. Gratia autem eſt ipſa donatio, & eſt prædeſtinationis effectus. Prædeſtinatio ſine præſcientia non poteſt eſſe, ſed econtra, præſcientia poteſt eſſe ſine prædeſtinatione. Prædeſtinatione enim Deus ea præſciuit quæ fuerat ipſe facturus, præſcire autem potens eſt etiam quæ ipſe non facit, ſicut quæcunque peccata: quia etſi ſunt quædam quæ ita peccata ſunt, ut ſint etiam pœnæ peccatorum, ut Roma. 1. Tradidit eos Deus in reprobũ mentem &c. non ibi peccatum Dei eſt, ſed iudicium.

Auguſtinus de prædeſtinatione ſanctorum, ca. 15. Ipſum Dominum gloriæ, in quantum homo factus eſt Dei filius, prædeſtinatum eſſe didicimus: prædeſtinata eſt iſta naturæ humanæ tanta & tam celſa & ſumma ſubiectio, ut quo attolleretur altius, non haberet, ſicut pro nobis ipſa diuinitas, quouſque ſe deponeret humilius, non habuit, quam ſuſcepta natura hominis cum infirmitate carnis uſque ad [illegible] Sicut ergo prædeſtinatus eſt ille unus [illegible] noſtrũ eſſet, ita multi prædeſtinati ſumus [illegible] eius eſſemus. Humana hic merita con[illegible] quæ perierunt per Adam, et regnet quæ [illegible] Dei gratia per Ieſum Chriſtũ Dñm noſtrũ [illegible] Dei filium, unum Dominum noſtrum.

Contra humana merita.

[illegible] retributa eſt Chriſto illa generatio, ſed tri[illegible] alienus ab omni obligatiõe peccati, de Spi[illegible] uirgine naſceretur. Sic & nobis, ut ex aqua [illegible] renaſceremur, non tributũ eſt pro ali[illegible], ſed gratis tributum. Et ſi nos ad laua[illegible] rationis fides duxit, non ideo putare [illegible] priores nos dediſſe aliquid, ut retribue[illegible] regeneratio ſalutaris. Ille quippe fecit [illegible] in Chriſtum, qui nobis fecit, in quem [illegible], Chriſtum, ille facit in hominibus princi[illegible] perfectionem in Ieſu, qui fecit homi[illegible] fidei & perfectorem Ieſum.

[illegible] cap. de prædeſtinatione ſancto[illegible] Duplicem uocationem authoritate ſcriptu[illegible]: Vnam externam, qua & Iudæi uoca[illegible] quibus crucifixus Chriſtus ſcandalũ erat, [illegible], quibus ille ſtulticia eſt. Item illi qui ad [illegible] uenire noluerũt Lu. 14. Alterã, qua impius [illegible] trahitur, ut in Matthæo, Zachæo, qua [illegible], qua uocat prædeſtinatos multos filios

ſuas

ſuos, ut eos faciat membra prædeſtinati unici Filij ſui, de qua Apoſtolus, quum dicit, uocatis Iudæis & Græcis prædicare Chriſtum Dei uirtutem.

Duplex eſt electio ſecundũ Auguſtinum de prædeſtinatione 5. capite 17. Vna, ante mundi conſtitutionem, Epheſior. 1. ea prædeſtinatione in qua Deus ſua futura facta præſciuit: hæc eſt immobilis ueritas prædeſtinationis & gratiæ. Altera, qua elegit diſcipulos è mundo, ea electione qua Deus id quod prædeſtinauit, impleuit. Ioannis 15. Non uos me elegiſtis &c. Elegit Deus fideles, ſed ut ſint, non quia iam erant, eliguntur ut credant. Epheſ. 1. Elegit, ut eſſemus ſancti, non ergo quia futuri eramus, ſed ut eſſemus, ideo quippe tales eramus futuri, quia elegit ipſe prædeſtinans ut tales per gratiam eius eſſemus.

Duplex Dei ſententia. Definitiua, de qua Ieſaie 46. Omne conſilium meum ſtabit. Vel uerbum definitiuum, ut promiſſiones abſque adiecta conditione, & illa ſemper fit. Comminatoria, ut Ionæ 3. Niniue ſubuertetur, non niſi comminatio erat, & hæc non fit ſemper, quod enim ſtatuit Deus immobile eſt, quod comminatur, ipſius amouetur gratia in noſtra reſipiſcentia. Vide Hieremi. 18. 1. Reg. 15. Ezechiel. 18. locus exhortatorius tempore plagarum ob peccatum populi. Ad reſi-

piſcen

[illegible] uide. 2. Paral. 12. de pœnitentia popu[illegible], 3. Regum 21. de Achab humiliato. [illegible]. Cõuertatur quiſq́; & pœniteat me mali, [illegible] cogitaui facere eis.

NVM PRAEDESTINATIO citra offenſionem pietatis queat prædicari? Auguſtini reſolutio.

[illegible] nolebant non eſſe de prædeſtinatio[illegible]dicandum, quia ſimplices fiant peiores, [illegible] ignaui, ocioſi, &c. Si iubentur amare, [illegible]: Non poſſum, expectabo donec à Deo de[illegible] uolunt ociari.

Auguſtinus libro de correctione & gratia prædeſtinatorum: Prædeſtinatorum ita certus eſt [illegible], ut nec addatur eis quicquam, nec minua[illegible]. In Apocalypſi legitur: Tene quod ha[illegible] alius accipiat coronam tuam. Si alius non [illegible], niſi iſte perdiderit, certus eſt nume[illegible]andorum. Nimirum & Apoſtolus, qui Tri[illegible] diſcipulus, Cuius Euangelium à Chriſto, or[illegible] electum, qui ſpiritum Dei habuit (Credi[illegible] propter quod locutus ſum) nouit quid eſſet [illegible]dicandum, Prædicatorum exemplar & ſpo[illegible] tamen prædicauit.

Auguſti. Ita certus numerus prædeſtinatorum, ut nec addatur nec minuatur.

Probat q. ſimus adhortandi etiã ad ea quæ Dei dona ſunt ut ad uelle opari.

Auguſtinus de bono perſeuerantiæ cap. 14. probat, prædicationi ueritatis nihil obſtare, ſi ſimul neceſſitas prædeſtinationis inculcetur. Nam Apoſtolus Gentium Doctor in fide & ueritate prædeſtinationem toties commendat, & uerbum Dei prædicare non deſtitit. Nam quum Philip. 2. dixiſſet: Deus operatur in nobis uelle & perficere, pro bona uoluntate ſua, tamen hortatur ut uelimus quæ Deo placent, & operemur. Item Philip. 1. dicit: Qui cœpit in nobis opus bonum, perficiet. Et tamen ſuadet ut incipiant & perſeuerent bonum uſq; in finem.

Aures audiendi quid ſit.

Similiter Chriſtus Ioannis. 14. hominibus præcepit ut crederent. Credite (inquit) in Deum. &c. Nec tamen ideo falſa eius ſententia eſt, aut uana definitio, quum ait Ioã. 6. Nemo uenit ad me. &c. Miſericordiam & iudicium cantabo tibi. Pſal. 10 Qui habet aures audiendi, audiat, dixit Chriſtus Lucæ 8. quas tamen non omnes habere procul dubio nouerat. A quo autem habeant qui habent, ipſe omnibus oſtendit, ubi ait: Dabo eis cor cognoſcendi me, & aures audientes. Aures ergo audiendi ipſum, eſt donum obediendi, ut qui id haberent, uenirent ad eum, ad quem nemo uenit, niſi fuerit ei datum à Patre ipſius. Exhortatur igitur ad prædicationem ſcil. qui habent aures audiendi, obediendi

autem

[illegible], qui uero ea non habent, ſit in [illegible] ſcriptum eſt Matth. 13. ut audientes non [illegible] uidelicet corporis ſenſu, ſed [illegible] aſſenſu. Cur autem illi habeant aures [illegible] non habeant, id eſt, cur illis datum ſit [illegible] ueniant ad filium, iſtis autem non ſit da [illegible] quis cognouit ſenſum Domini? Aut, tu quis [illegible] reſpondeas Deo? Nunquid ideo negandum [illegible] quod apertum eſt, quia comprehendi non po- [illegible] quod occultum eſt? Nunquid, inquam, pro- [illegible] dicturi ſumus quod ita eſſe perſpicimus, [illegible] ita eſſe, quoniam cur ita ſit non poſſumus in- [illegible]? Hactenus ille.

[illegible] Auguſtinus de bono perſeuerantiæ, cap. 16. di- [illegible] utile eſſe ut taceatur aliquod uerum, propter [illegible], ſed no hoc de prædeſtinatione etiam in- [illegible], eamq; taceamus propter rudes, probat [illegible] illud Ioan. 16. Adhuc multa habeo uobis dice- [illegible] poteſtis portare. 1. Corinth. 13. Non potui [illegible] quaſi ſpiritualibus. Dicit. Tunc uerum [illegible], quando periculum eſt, ut peiores fa- [illegible] qui non intelligunt, dum uolumus eos [illegible] facere doctiores, qui tamen nobis [illegible] talia tacentibus doctiores quidem nõ fiunt, [illegible] peiores fiunt. Ceterũ, quum res uera eiuſ- [illegible] incapax fiat peior dicimus, & quum

tacea-

[illegible] peior fit qui potuiſſet capere, Auguſtinus hoc deſinit.

Quando aliqua quæſtio impellit ut uerum dicatur, dicatur uerum, & capiant qui poſſunt. Neque (inquit) potius eſt dicendum uerum, ut qui poteſt capere capiat, quàm tacendum, ut non ſolum id ambo non capiant, uerum etiam qui eſt intelligentior ipſe fiat peior, qui ſi audiret & caperet, per illum etiam plures diſcerent, quo enim eſt capatior ut diſcat, eo magis eſt idoneus ut alios doceat. Poſſe autem capere aliquos, uel illud Saluatoris teſtatur: Qui habent aures audiendi &c. ergo etſi non habeant omnes, aliqui tamen aures habent audiendi. Si enim taceretur ueritas propter incapaces, non ſolum ueritate fruſtraretur capax, ſed & falſitate caperetur, quam capiendo audiendoq́; uerum cauere poteſt. Hæc ille. Quòd autem melior fiat capax, conuincitur, quia iam diſcit in manibus Dei eſſe ſalutem, non in ſe: hinc inter maximas tribulationes tamen conſtanter ſperat, ſciens uoluntatem Domini fuiſſe, & ad gratiarum actiones aſſiduas extimulatur, perſuaſum habens ex mera gratia, ſine præcedentibus meritis, ſe ad tantam gloriæ hereditatem electum uocari, iuſtificari, [illegible], uia deniq; crucis ad gloriam introire, ſicut præceſſit Chriſtus caput noſtrum. Et Apoſto-

lus

[illegible] gementes ſub cruce maxime conſolari [illegible] inculcat prędeſtinationē, qua fit ut ſic laborantibus, etſi uia crucis aſpera ſit, tamen omnia co[illegible] ſeruire ad bonum uocatis. &c. magna & [illegible] conſolatio.

Signa Sacramentalia.

De Baptiſmo uide Theophor. in ſermo. de Baptiſmo, Locos Philippi.

Sacramenta ueteris & nouæ legis quomodo uel an differant, Theophoretum in captiuitate Babylonica.

De pœnitentia uide locos Theophor. in ſermone Latino & uernaculo, de pœnitentia, Reſolut. articul. 5. 6. 7. Item ad Leonem Romanum Pontificem ſermonem Theophoreti de indulgentiis, ubi de ſatiſfactione tractatur. Philippus contra Thomam quendam.

De Pœnitentia.

Pœnitentia non incipitur ante dilectionem iuſtitiæ, ſed ab amore iuſticiæ, niſi ſit pœnitētia Iudæ aut damnatorum. Pœnitentia enim quæ incipitur à deteſtatione uitiorum, hypocriſis eſt mera. Primo igitur conandum, ut iuſticia diligatur, deinde, ut amore iuſticiæ peccata deteſtemur. Hæc Pauli ſententia eſt, Rom. 4 5. Galat. 3. 1. Cor. 13

Rom.

Rom. 7. legem irritamentum eſſe, & uirtutem peccati, per legem peccata potius augeri quàm tolli, & concupiſcentiã magis irritari quàm ut ante prohibetur, ergo ſine gratia lex occidit & auget peccatum, & ſi foris cohibet manum, tamen intus magis inuitum accendit animum. Quando igitur peccator ante gratiam iubetur peccata diſcutere, memor legis Dei eſt neceſſario, quia peccatum contra eam fuit, ſtatim concupiſcentias refrig, legem odit, quia prohibet quæ allubeſcunt naturæ peccatrici, Sola gratia facit diligere legẽ, oportet igitur primo legẽ diligere, dein odiſſe uitia, rectus itaq; ordo eſt ab amore legis ad odiũ pecca

Scholaſtici tenent, contritionem nullam eſſe niſi in charitate fiat, ergo charitas prior contritione, at charitas amor eſt legis & uoluntatis diuinæ; amor legis aut iuſticiæ, præcedit odiũ peccati, uide Theophor. in magno opere.

Tale quiddam & Ethnicus ſomniauit Ariſtotelẽs, quum teneat omnem actum uirtutis ab electione libera ac amore proficiſci, atq; priuationes nec noſci, nec odiri poſſe, nec cognita & ama re poſitiua. Priuatio (ait) ex habitu cognoſcitur, peccatum autem priuationem eſſe omnes dicunt, iuſticiam autem rem poſitiuam. Et tenet neceſſarium eſſe pœnitentiã ab amore iuſticiæ incipere,

quand

[illegible] ante gratiā, quæ eſt charitas, non [illegible] opus bonum, ut & Scholæ fatē[illegible] in diſputatione Lypſica.

[illegible] diligitur, poſtea peccatum oditur. [illegible] ſeruilis nō poteſt eſſe niſi peccatum, & au[illegible] peccatum per uirtutē legis, ſi deſit gratia, [illegible] ſeruilis eſt fructus legis.

[illegible] contendit à timore ſeruili incipere [illegible] pœnitentiam, uel ignorās uel diſſimulans, [illegible] ſeruilis timor in hac uita non penitus tolli[illegible] infuſa gratia quæ incipit pœniten[illegible] timorem ſeruilem commouet, ſimul operans [illegible] filialem, quum ſint opera Dei terribilia, [illegible] occidit. &c. Si qui Doctores ſo[illegible] uelint à timore ſeruili ordiri pœni[illegible], intelligantur, nolle excludere charitatem [illegible] ſeruili uel filiali.

[illegible]ptizari pro mortuis Cærimoniā ueterem [illegible] Tertullianus & Ambroſius, nempe ſi quis [illegible] è uita migraſſet, alius pro eo bap[illegible]. Verum ſi hic mos ex Deo eſſet, & Ba[illegible] pro mortuis ualeret, conſectarium foret [illegible] defunctorum ſuffragia & neceſſa[illegible] & ualere, eſſe deniq; tertium aliquem lo[illegible] cælum & infernū, ubi animæ iuuandæ [illegible]. [illegible] recenſet hanc opinionem, [illegible],

ſed

ſed non credo Apoſtolum in re tanta, ab
tr[illegible] argumentũ ſic trahere. Ego Vulgariſſ
tentiam amplector, qui dicit ibi morem fuiſſe
pſis, ut qui baptizarentur, hunc articulum publi
citer profiterentur, eos qui lauiſſent mortuũ
compoſuiſſent, haud dubiè reſurrecturos. Vi
Philip. 1. Corinth. 15. Nam baptizabantur ſup
mortuos, id eſt, mentione de mortuis facta. Vel
gumentatur à conditione Baptiſmi generalit

Quis fructus erit Baptiſmi ſi mortui non re
gunt? Eſt enim Baptiſmus morientibus ſigni
ſe renaſcituri, & baptizantur pro mortuis,
tanquam mortui tranſituri ad vitam.

Lanfrancus pro mortuis, id eſt, peccatis le
git, iuxta illud Hebr. 9. ab operibus mortuis.

DE VTRAQVE SPECIE
Sacramenti.

Vtraq; ſpecies.

Neſtorius Conſtantinopolitanus Epiſcopu
cũ ſub utraq; ſpecie communicauit, Epheſin
nodum reſtituit.

Græci, Rutheni ſic communicarunt, ſi
Ioannes Vuicklef, Ioannes Huſs, Rochezan
manducatio et bibitio ſenſibilis Eucharistiæ ne
uis eſſet ad ſalutem, omnes Patriarchæ, Prop
& docti periiſſent, Spiritualiter autem man

ca

[illegible]biberunt. 1 Corinth. 10.

[illegible] manducare & bibere corpus & Ioan. 6 Niſi [illegible] Chriſti tam eſt neceſſarium, ut nemo manducaue[illegible] ſumptione ſaluetur, ſed per fidem fit. Sicritis. [illegible] & bibit ſpiritualiter Ioannes Baptiſta [illegible] ſic martyres multi, &c. ſub Traiano, D[illegible] necati, latro in cruce tantum ſpiritualiter manducauit, Eremitæ, Paulus eremi[illegible] annis in rupe latuit, Antonius eremico [illegible] ſumpſit ullam ſpeciem. Tot millia infanti[illegible] non communicant, recedunt, ſed [illegible] utraq; ſpecie.

[illegible] rigorem iudicij Dei omnia noſtra [illegible] ſunt, propter partem noſtri aduer[illegible] benignitatem miſericordiæ [illegible] fidentes Deo per Chriſtum, to[illegible] fidelis & iuſtus, atque ut hoc ſis, [illegible] pro teſtimonio habes, in quo [illegible] peccata tibi remiſſa ſunt, remiſſa [illegible], ſed nondum omnia abolita. Cre[illegible] remiſſionem peccatorum omnium ſa[illegible] dubio, ſed agimus quotidie & expe[illegible] ſit etiam omnium peccatorũ abolitio [illegible] euacuatio. Et ij qui fidẽ Chriſti ha[illegible] hoc laborant, ut purgentur tanquam pal[illegible] contra carnem pugnantes, ne ſecun

dum carnem ambulent, ideo faciunt bona opera.
Et quia filij ſunt, ideo reliqua mala non imputan
tur eis ad mortem, ſed teguntur: non peccant ad
mortem, quia ex Deo nati: quod peccatum ſi ſe
uus faceret, damnabile eſſet. Dem kind teglich
dem knecht todtlich. Theophor.

Quid noſtra & uetera ſymbola differant.

Vide 1. Corint. 10. Noſtra ſymbola ueterum
ſymbolis non alia ratione præſtant, quàm quòd
reuelatioris fidei & religionis ſunt noſtra.

Noui enim Teſtamenti Eccleſia hoc unum ha
bet inſigne præ Synagoga ueterum, quòd Chri
cognitione apertiore donatur, à tot legis
ad liberum Spiritus cultum, ac ſimpliciorem
translata.

μετάνοια.

μετανοεῖν.

Math. 3. Ioannes unus Euangelium ad
nitentia orditur, quæ Græcè uocatur μετά
à μετανοεῖν, id eſt, reſipiſcere, redire ad
ubi grãdis quædam mutatio totius homini
ficatur, quæ nihil aliud eſt quàm renaſcentia
natio ueteris hominis. Si uerteris, agite pœni
tiam, non aſſequeris Græcæ uocis energia
errori de ſatisfactione per opera pro pec
trocinium præbes. Græca autem ueritas
non ſimulatam (quæ & ab hypocritis
teſt) pœnitentiam & Euangelicam ex
ubi mutatio à corde incipit; ſonte oper

[illegible] ſpiritus, de qua Rom 2. Purificato [illegible] exteriora quoq; purgabũtur. Non exigua [illegible] dici mutatio, quando ex impio pius [illegible] fulmine diuinæ gratiæ ad ſe re[illegible] opus pœnitẽtiæ, id eſt, renoua[illegible] donec corpus pc̃ti penitus conteratur.

[illegible] eſt à malo, & faciendum bonũ, [illegible] Græca uox μετάνοια, id eſt, tranſ[illegible]. [illegible] enim in Chriſto creaturã fieri oportet [illegible]centiam. non pars aliqua ſed to[illegible], qui ex prima natiuitate cæ[illegible] altera pars ſcripturæ de exu[illegible], Col. 3. Epheſ. 4. Ro. 12. Gal. 5. De [illegible] Matt. 16. De mori peccatis, ad Rom. [illegible] 1. Petri, de circuncisione cor[illegible]; apud quos Hebræa ueritas [illegible] conſonat, qui pœnitentiam uocant, nõ ali[illegible] exercitium, ſed con[illegible]ſionẽ, ubi etiã totius uitæ ſigni[illegible]. Sic enim eſt apud Ezech. ca. 33. שובו שובו מדרכיכם [illegible] Cõ[illegible] à uijs ueſtris peſsimis. שוב. n. eſt redi[illegible] Euangelica pœnitẽtia non fit no[illegible] liberi arbitrij actibus elicitis & im[illegible] ſed gratia iuſtificante. Eſt enim donum [illegible] cor lapideum. Hier. 31. Con

Tranſmen-tatio.

Scho

Donum De.

uerte me, & conuertar: poſtquàm cōuertiſti me,
egi pœnitentiam. Deutero. 30. Circuncidet D
minus cor tuum. Zachar. 10. Conuertam eos, qu
miſerebor eorum. Thre. 5. Conuerte nos Dom
ad te, & conuertemur. 2. Timoth. 2. Ioan. 6. Ne
uenit. Philip. 2. Operatur uelle. 2. Cor. 3. Cogitare.
Item, Pœnitentia ſit per fidem, fides eſt don
Dei. Initium igitur pœnitentiæ à Domino, q
quatriduanum Lazarum è ſepulchro, id eſt, an
mam ſpiritualiter mortuam à morte peccati e
cat. Igitur irritus eſt naturæ conatus, ubi gra
non renouat cor. Erronea igitur eſt doctrina
Auguſtinus. merito congrui, facere quod in ſe eſt, &c. Eccle
ſia orat: cor pœnitens tribue. Auguſtinus: Do
ne, da quod iubes, & iube quod uis. Si pecca
ſuapte ui & uoluntate poſſet reſurgere à pec
tis, conuerti, ſe ad Deum conuertere, peccat
abolere, gratia Chriſti nihil fuiſſet opus.

Sicut prædicatio orditur à pœnitentia, ſic
in Euāgelio, ita iuſtificatio, quam Deus uocat, t
more & terrore orditur. Primū enim terret D
us, flagellat, cōterit, ſauciat, mortificat, deducit a
inferos, nō tamen abeſt amor Dei, ne quiſquã ſer
timore uerã pœnitentiã ordiri putet. Deinde c
ſolatur, recipit, contritione ſanat, uiuificat, ex
inferis reducit. Heb. 12. Hier. 30. Thre. 3.

Hom

Homo, hominum ſtatus.

Priſtinus ſtatus, ſtatus lapſus, miſeriæ, exiliũ filiorum Euæ, ſtatus pœnitentiæ iugis, per quem reditur, unde per inobedientiam & propriam uoluntatẽ abitum eſt. Scholæ pœnitentiam quidem à Deo incipi fatentur, ſed diſpoſitionem à nobis eſſe putant, ut Bonauentura diſtin. 14. art. 2. q. 2. lib. 4. Vt qui facit quod in ſe eſt, cogitans bonitatem Dei & iuſticiam, qui malũ odit, reuerentibus miſericors eſt. Hinc generatur timor ex conſideratione iuſticiæ uindicantis, ſpes remiſſionis ex conſideratione miſericordiæ, quæ reuertentem ſuſcipere parata eſt: qui inquam hoc modo incipit cogitare & dolere de peccatis, faciẽdo quod in ſe eſt, diſpoſitus dicitur ad iuſtificationẽ. Hæc ille ſed male. Hæc enim diſpoſitio ad dolorẽ, uel fit amore Dei uel amore ſui: ſi amore Dei, iam gratia in homine eſt, ideo non facit quod in ſe eſt, ſed quod in gratia eſt, quæ operatur hoc uelle, ideo prædiſpoſitio etiam gratiæ non naturæ opus eſt. Si amore ſui, peccatum eſt, quia non ex fide. Quomodo autem per peccatum ad gratiam uel iuſtificationem diſponatur homo, nõ uideo, quaſi dicas hominem per morbum diſponi ad ſanitatem. Contritio igitur non paratur ſolum in recognitio-

he peccatorum & diſcuſsione, ſed & alta cogi
tione miſericordiæ etiam Scholis teſtibus. Que
admodum iam docemus, Theoph. excitatore, e
Legē & Euangelio ueram doceri pœnitenti
Ex lege timor, ex Euangelio fides , ut credam
minis & promiſsis , terreamur & conſolemu
Hæc Scholarum doctrina quòd per gratiam gra
tis datam poſsimus formare attritionem qua me
remur contritionem, facit audaces & impru
dos incautosq́; cogitat peccator, etſi peccauero, i
uiribus meis eſt , ut ad me gratiam pertrah
ubi quod in me eſt fecero.

Gabriel. Gabriel diſt. 14. q. 1. dub. 6. 7. li. 4. Pœnitent
(inquit) in incipientibus nondū perfectis, frequen
ter oritur ex timore pœnæ, quæ oritur ex amo
ſui. Sed in perfectis oritur ex amore Dei & iuſ
ciæ, quibus magis diſplicet peccatum, quia cont
Deum & iuſticiam , quàm quia pœnæ inducti

Scotus. Scotus dicit contritionem eſſe deteſtation
ſeu diſplicentiam peccatorum à ſe commiſſoru
liberè elicitam à uoluntate ad placandum diu
offenſam. Si liberè hîc non ad naturam, ſed gr
tiam, quæ facit bonum uelle uoluntatem, referri
lerari poteſt, alioqui error eſt.

Petrus Paludenſis. Paludenſis diſtin. 17. q. 1. art. 1. li. 4. Dolor (i
quit) imperfectus dicitur attritio, dolor perf

[illegible] dicit, totam uitam bene eſſe tempus [illegible], ſed addit quo ad habitum. Ita uides [illegible] bene loquuntur Sophiſtæ, ſemper [illegible]gio philoſophiæ ueritatem coinquinari & [illegible].

Attritio & contritio differunt.

Gabriel, inter partes pœnitentiæ, quæ ſunt: contritio cordis, confeßio oris, ſatisfactio operis, principalior eſt uera cordis contritio. Ad cordis enim contritionem ſequitur remißio peccatorũ, etiam ſine alijs, & ita ſola in actu ſufficit. Cæteræ uerò ſine contritione non ſufficiunt.

4. Sentẽ. diſt. 14. q. 1. cõcl. 5

Paludenſis lib. 4. diſt. 17. art. 1. dicit ex attritione poſſe fieri contritionem, ſicut ex mane fit meridies, id eſt, unus actus fit poſt alium, & unus eſt diſpoſitio ad alium. Ac poteſt homo dolere imperfectè ſine gratia, & eſt attritio, poſtea perfectè & cum gratia, & eſt contritio. Et ita concludit contra Thomam, quòd idem actus numero nõ poteſt eſſe contritio & attritio.

Vide Scholarum iudicia de rebus tantis.

Vide Gabrielem in hac materia in 4. diſtin. 16. [illegible] ubi concludit, quòd attritio non ſit pars contritionis, nec poßit fieri cõtritio, ſed ſpe[illegible] ab ea Gabriel ad ueram et ſufficientẽ [illegible] & remißionem peccatorum conclu[illegible] requirere confeßionẽ oris, contritio[illegible] ſatisfactionem operis. Et nota, con-

tritio poteſt tanta eſſe (dicunt) quòd tantum do
lorem induat, quòd ſufficit ſine exteriori ſati
ſtione. Ex uerbis ergo Scholarum ſumendum
tiam partem pœnitentiæ, quam ipſe confinge
nempe per opera ſatisfactionem, non eſſe de iu
diuino: quia non eſt ſimpliciter neceſſaria ſecun
dum ſcholas, ſi eſſet de iure diuino, propter nul
lam aliam rem, poſſet aut deberet omitti, ſed in
diſpenſabiliter exigeretur.

De efficacia pœnitētiæ quomodo placārit ſe
per Dominum uide. 2. Paralip. 32. De ſatisfactione
ab hominibus impoſita quàm nihil ſit, Hierony
mus in Ioan. cap. 3. fo. 57. Bonauentura diſt. 20
lib. 2. Duplex ſatisfactio, plena & ſemiplena.
lia, quando ſimul fit ſatisfactio de iniuria &
nō: hinc dicit pro nullo peccato, in quo fit
à Deo, poteſt ſatisfacere purus homo ſatisfacti
ne plenaria, nec pro alijs, propter quod off
& iniuria illa excedit puram creaturam. Se
plena qua homo poteſt ſatisfacere pro ſuo a
peccato, ſed non pro originali. Sed en tibi
nentura dicit rurſum: Nullus potuit ſatisf
pro originali peccato, niſi Chriſtus Deus & ho
mo: De actuali poteſt quidem purus homo
nis gratia ſatisfacere, ſed ſatisfactione ſemi
quæ complementum recipit à paſſione Chriſ

En Scholarū in ſcripturis ſupinā ignō-rantiam.

Chriſtus

[illegible] Math. 4. dicens, reſipiſcite, omnem
uitam fidelium pœnitentiam eſſe uoluit.

1 [illegible] eſt renouari mente, nouam in
[illegible] fieri; quod quum non fiat ſubi
[illegible] aut diebus, & caro ſpiritui reſi=
ſtat, ſemper igitur diſpliceat nobis pecca
[illegible], ſemper conteramus reliquias le=
[illegible] mutemur oportet. Omnes enim
[illegible] carnis pugna conqueſti ſunt, & A=
poſtolus Rom. 7. Item tota uita Chriſtiani debet
[illegible], & uelut aſcenſus de uirtute in uir=
tutem, & aſſidue purgantur palmites Patris cœ=
leſtis, quod nihil eſt aliud quàm exuere ueterem,
induere nouum, quod eſt tranſmentatio; ergo pœ
nitentia ſemper durat. Error igitur, aliquot ieiu
nijs uelle rei tantæ ſatisfacere, aut putare quòd
[illegible] ieiunia, orationes & bona opera,
quia noſtra pœnitentia durat ſemper, Papa ali=
quot horis, & bullis finit.

Pœnitentia Euangelica durat per omnem uitã.

Galat. 5.
Ioan. 15.
Col. 3.

2 Omnes ſancti orant aſſidue, Remitte nobis
debita, ergo ſemper eſt quod purgandum eſt,
[illegible] regnum Dei plenè in nobis eſt, pro quo
aſſiduè precamur.

Mat. 6.

3 [illegible] Peccatum contra me eſt ſemper, di=
[illegible] Dauid, ſi ſemper, non pones ullam
[illegible] ſine illa ultrice pœnitentia.

Pſal. 50.

4 Præterea rectè pœnitere, eſt præcepta D
Ezechiel 18. implere Ezechiel. 18. Si impius pœnitentiam eg
rit ab omnibus peccatis, & cuſtodierit præcep
mea, iniquitatum non recordabor, quod ſemp
eſt agendum.

5 Item, qui perſeuerauerit in finē, ſaluus eri
Iob. 7. ergo uita noſtra eſt militia iugis contra peccat
Iob. 7. & nunquā intermiſſa uirtutū exercitati

6 Omnis uita fidelium eſt pœnitentia: eſt cru
Chriſti, non ſolum in uoluntarijs afflictionibus, ſe
etiam in tentationibus diaboli, mūdi, carnis, qui
etiam in perſecutionibus & paſsionibus. Sequi e
nim iubemur ferendo crucem, ergo non ſta
quæ crux certe durat uſq; ad mortem.

7 Item, pœnitentia eſt remedium, remediu
autem durat, donec morbus interit, morbus au
peccati durat uſq; ad mortem, infœlici experien
tia teſte, ergo ſemper pœnitentia agenda, ut de
ſtruatur corpus peccati, & pereat uetuſtas pri
Adæ, cum ſua imagine, & perficiatur nouum
dam ad imaginem Dei.

8 Auguſtinus totam fidelium uitam, crucem
martyrium eſſe pronunciat. Bernhardus. Stare
uia Dei, & nō proficere, eſt deficere, ubi incipi
nolle fieri melior, deſinis eſſe bonus. Hinc Pſal
Vita iuſti uocatur uia, ſemita, nō domus aut ſta

[illegible] perpetuum curſum & non ſtatum eſſe [illegible] de Chriſto omnium iuſtorum archetypo dicitur, Exultauit ut gigas ad currendam uiã. Sed hominum ſemper currere non poteſt, niſi dilatetur cor eius, iuxta illud, Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilataſti cor meum. Hæc eſt illuminatio mentis, quam Apoſtolus non inter[illegible], ut Scholæ impiæ, ſed de die in diem, de claritate in claritatem, in eandem quæ in Chriſto eſt formam, promouendam docet.

Pœnitentiam uiuam & ueram agere, eſt animum à uitijs propter Deum ſeparare, & ſeparatum conſeruare, magisq; ſeparare. Theophor: Qui eſt in gratia nullo momento eſt ſine pœnitentia, tam exteriori quàm interiori, quia ſanctificat ſe ab omni inquinamento carnis & ſpiritus.

Pœnitentia. Declina à malo, & fac bonum.

Non intermittitur uera pœnitentia ſomno, cõtra illud Ariſtotelis: Miſer & fœlix dimidio uitæ nihil differunt, uterq; nocte dormit male. Potius audiamus Paulum: Qui non manducat, Domino non manducat, qui uiuit Domino uiuit, qui moritur Domino moritur. Et cur nõ ſimiliter dicam, qui dormit Domino dormit, quũ Paulus uelit omnia ſiue edamus ſiue bibamus, in nomine Chriſti fieri. Domino dormire, certe eſt Domini parere [illegible], quod certe pœnitentia eſt optima, & à

uitijs

nitijs purgatio eſt. Item dormiens uiuit, erg
Domino uiuit, non igitur intermittitur hum
opus pœnitentiæ.

Magiſtratus.

Vide Breſium in Compend. quatenus Ep
ſcopis obediendum & eorum decretis,
uide Philippi ſcholia in Paulum ſuper ca
put decimum tertium. Locos item commun
Chriſtus poteſtatem mundi non ſuſtulit, ſed ſubli
mius regnum ueritatis condidit. Secundum car
nem omnis anima ſubijcitur poteſtatibus ſecul
ſecundum ſpiritum omnes ſumus in Chriſto li
beri. 2 Petri. 2. increpat dominationum con
temptores.

In Magiſtratu tria ſint ex Deuteronomio n

Primo, Cognitio legis Dei aut uerbi Dei. Si
Salomon ſapientiam petijt à Domino.

Secundo, Timor Dei, qui eſt initium ſapiẽti

Tertio, Animus ſubmiſſus, ut non ad ſtatum a
ſtudinem reſpiciens ſe ſubditis comparet, ſed
Deo, & ſemper cogitabit ſe miniſtrum eſſe
et eius miniſtrũ, cui ratio reddẽda eſt exactiſſim
Miche 2. Incitentur ut ſciant iudicium Princip
Mich. 7. Princeps poſtulat, & iudex in reddend
eſt. Deutero. 17. Legãt Deuteronomium. Exa

dignum

[illegible] insignes, qui preſint populo. [illegible] debeat eſſe in Principe & iu [illegible] rudimini qui iudicatis terram. [illegible] exactores ſui ſpoliârūt, etc. [illegible] Rom. 13. 1. Pet. 2. Vide Pſal. 82. [illegible] Dij eſtis. Theophor.

[illegible] Magiſtratus in nouo Teſtamento [illegible]. Pſal. 2.

[illegible] in Michæam capite 3. Magiſtra [illegible] eſt quaſi caput in corpore hu[illegible] fructu medicina adhiben[illegible] i, niſi prius caput ſanatum ſit. [illegible] hortatur vulgus ad pietatem, [illegible] nullam religionis curam [illegible].

[illegible] in Michæam cap. 6. Satis teſta[illegible] ſi Magiſtratus in puniendis faci[illegible] aut diligens, aut ſeuerus ſit, De[illegible] publicas pœnas infligendas, ubi [illegible] in ſcortatorem ſtrictius [illegible], & ceſſare facis publicam pla[illegible].

[illegible] magna cauſa eſt cur Magiſtra[illegible] ſit officij, & reprehen[illegible].

Epiſcopi, Pontifices.

Silua

Silueſter ſecundus, Gilbertus antea uocatus Gallus, Diabolo ſe dedidit, quo adiuuante factus eſt ſummus Pontifex, hac lege, ut poſt mortem totus illius eſſet. Platina.

Honorius tertius, patria Romanus, Romae ordinem beati Dominici ipſo inſtante confirmauit.

Innocentius tertius, Almaricum damnauit, quod diceret: In charitate conſtituto nullum peccatum imputari. O egregium Papam, quaſi non Paulus dixerit Rom. 8. Nihil dãnationis eſſe his qui inſiti ſunt Chriſto Et hoc fit per charitatẽ. nam Chriſtifidelis etſi peccet, tamen peccatum illud non imputatur ad mortem eternam. Praedeſtinatus enim nullum peccatũ facit quod ad mortem ducit, quia finaliter manet in charitate: aut dicat mihi Pontifex ille egregius, quid ſit quod Paulus dicit, charitatem non agere perperam, id eſt, non peccare. Sed nihil intellexit quid ſit peccatum, charitas, fides, ille Pontifex.

Ioannes. xxij. Hereticos declarauit eos qui aſſirmabant Chriſtum eiuſq; diſcipulos nihil priuati habuiſſe, hereticum item eſſe putauit, ſi quis aſſirmaret ipſis diſcipulis uendendi, donandi, teſtandi, acquirendi, ſuopte ingenio ius non competere. Platina in uita Ioannis. xxij.

Caliſtus primus inſtituit ut ter in anno ieiuna [illegible] die ſabbati præſertim, frumenti, uini, & olei gratia ſecundum Prophetam, uidelicet, quarto menſe, ſeptimo & decimo, inchoando annum Hebræorum more, uerum poſtea mutata ſententia, id in quatuor anni tempora tranſtulit, in uernale, æſtiuale, autumnale, hyemale, quibus temporibus ordinatio ſacrorum ordinum habita eſt, quum antea quidem tantummodo Decembri menſe fieri conſueuiſſet. Tertullianus Apher huius cōtemporarius fuit.

Zepherinus, proximus ante hunc Caliſtum ſtatuit, ut conſecratio ſanguinis diuini in uitreo uaſe & non in ligneo, ut anteà, fieret.

Poſtea conſtitutum eſt, ut nec in ligneo aut uitreo, nec in metallò ob tetrum ſaporē, ſed in auro, argento aut ſtāno conſecratio fieret, ut in Trī burienſi & Remenſi Concilio ſcriptum apparet.

Ex Platina.

Sepherinus ille anteceſſor Caliſti, ſtatuit ut omnes Chriſtiani annos pubertatis attingentes, ſingulis annis in ſolenni die Paſchæ publicè communicarent. Quod inſtitutum Innocentius tertius deinde non ad communionem ſolum, uerum etiam ad confeſſionem delictorum traduxit.

Vrbanus primus inſtituit (Anno Chriſti nati [illegible]) ut Eccleſia prædia ac fundos à fidelibus oblata reciperet, partireturq́; prouentus Clericis

omnibus

omnibus uiritim, nihilq; cuiquam priuatim
set, sed in commune bonum.

Διοίκησις, dispositio, dispensatio, Διοι
τής, dispensator, procurator.

Dionysius primus, ex Monacho Pōtifex
tus, Presbyteris Ecclesias et cœmiteria Romæ
tim diuisit, Parochias et Diœceses foris distribu
quo quisq; finibus suis limitibusq; cōtentus es

Παροχὴ, largitio, Πάροχος dator,
bitor uel exhibitor conuiuij.

Caius Pontifex ordines in Ecclesia dist
quibus tanquam gradibus ad Episcopatum
deretur. Erant autem hi, Ostiarius, Lector, E
cista, Acolytus, Subdiaconus, Diaconus, Presby-
ter, Episcopus. Platina.

Διακονέω ministro, Διακονία minister
Διάκονος, minister.

Marcellinus Papa ad sacrificia Gentiū du
quum instarēt carnifices ut thuradijs
metu perterritus deos alienos adorauit. D
uit ad Concilium Sinuessanum in Sinuess
panie urbe celebratū, squallidus, cilicio in
petiijq; pœnā pro negatione. At nemo p
dānauit. Dicebant aūt omnes, eū sercē ratione
trū peccasse, ac flēdo peccati pœnam luisse.

Interfuerāt cō
cilio illi Epi-
scopi 180.

Bonifa

[illegible] tertius Romanus patria, magna cō [illegible] à Phoca Imperatore obtinuit, ut ſedes [illegible] Romana, diceretur & haberetur ca[illegible] Eccleſiarum. Quem primatum tunc [illegible]politana Eccleſia ſibi uendicare cona[illegible] Bonifacius tertius uoluit electionē Epiſ[illegible] pariter & populo fieri, tamē ita ra[illegible] à Principe ciuitatis approbata eſſet, [illegible] Pontifex deniq; his uerbis authori[illegible] interpoſuiſſet: Volumus & iubemus. [illegible] id eſt, ſuperattēdentes, non eſt digni[illegible] ſed officij & laboris, ab ἐπισκοπεῖν [illegible] & curā agere, ſic uocantur Phi[illegible] Qui Eccleſiam Dei regunt.

[illegible] Presbyteri, id eſt, ſeniores, πρεσβύτεροι & [illegible] ſignificat. Hieronymus ad Oceanum ait: [illegible] Epiſcopi & Presbyteri fuerūt, [illegible] nomen eſt dignitatis, hoc ætatis. Idē ad [illegible] 120. Idem (inquit) eſt Presbyter qui Epi[illegible] antequam diaboli inſtinctu ſtudia in re[illegible], & diceretur in populis: Ego ſum [illegible], ego autem Cephæ, cōmuni Pre[illegible] conſilio Eccleſiæ gubernabantur.

[illegible] nempe ut gregem Domini paſcant. [illegible] negligentia paſcendi querimonia Do[illegible] 34. Paſcua autem ſunt uerbum Dei, quo uni inhiamus in ſpiritu, Deut. 8. Sic uocat Ioan. 10. 1. Pet. 5.

3 Speculatores, Eſa. 56. 32. Nam uelut in ſpecu

Zophe. excubare pro Eccleſia Dei debent. צפה ſpeculator, contemplator, Ezech. 3. Speculatorem te de di domui Iſrael, id eſt, Epiſcopum.

Horum conditiones uide Tit. 1. 1. Timot. 3. Malach. 2. Vide Hieronymum ad Oceanum, To. 3. pulchra. Item ſuper Tit. cap. 1. Vbi doctrinam in Epiſcopis exigit iunctam ſanctitati.

Hieronymus ad Oceanum fol. 147. Qui Epiſcopatum deſyderat, opus deſyderat, non dignitatem laborem non delitias, opus per quod humilitate decreſcat, non intumeſcat faſtigio.

Sit integer: ibidem, Perdit authoritatem docendi, cuius ſermo opere deſtruitur. Vide illic plura

Ioannes Vuicklephus Anglicus.

Iſti duodecim ſunt Procuratores Antichri
Papa, Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſc
Præſules, Epiſcopi, Archidiaconi, Officiales,
cani, Monachi & Canonici biſurcati, Pſeudo
tres introducti iam ultimo & Quæſtores.

Beatitudo.

[illegible] uando uera quæ ſit, contra lumen cæcæ [illegible] turæ, in lumine fidei, uide Pſal. primum [illegible] uir,

[illegible] angelium, Verbum Dei.

[illegible] de Theophoretum in Poſtilla.

[illegible] Chriſtum prædicare uere quid ſit, non [illegible] hiſtoriam in Pſal. Theophore.

[illegible] libertate Chriſtiana, Theophor. in Gal.

[illegible] ſſio eſt Sacramentum & exemplum, ui- [illegible] 4. Verba Chriſti & geſta, ſunt exempla [illegible] menta, uide Philippum ſuper Matthæũ [illegible]

[illegible] phor. uide in laudem Euangelij, in pro [illegible] ad Leonem, fol. 77. & 78. 79. Euange- [illegible] ſic tractat peccatum, ut ipſum tollat, & pu- [illegible] legem ſequitur, quæ peccatũ ſic tractat, [illegible] re oſtẽdat, ut ſit ſibi cognita humilietur, [illegible] ſibi neceſſariã agnoſcat. Lex introduxit [illegible] abũdauit peccato per cognitionem eius, quo [illegible] ab illo liberari peteremus, & gratiam ſua [illegible]

[illegible] gelium enim duo prædicat: iuſticiam & [illegible] Dei. Per iuſticiam ſanat corruptionẽ na- [illegible] iuſticia uero quæ ſit donũ Dei, fides ſcilicet

Chriſti

Chriſti, Rom. 3. Nunc autem ſine lege manifeſtata eſt iuſticia Dei, Ro. 5. Iuſtificati gratis ex fide, pacem habemus &c. Et 3. Arbitramur hominem ex fide iuſtificari. Hæc Dei iuſticia, id eſt, quæ apud Deum iam in nouo Teſtamento, atq; etiam ante ualuit, in ſcripturis ꝓ intima radice ponitur, cuius fructus ſunt bona opera. Comes huius fidei & iuſticiæ eſt, gratia uel miſericordia, fauor Dei contra iram, quæ peccati comes eſt, ut omnis qui credit in Chriſtum habeat Deum propitium. In Antilatomo.

Duo ſunt bona Euãgelij, cõtra duo mala legis. Donum pro peccato, gratiam pro ira.

Euangelium eſt uirtus Dei, id eſt, quæ in nobis operatur & corroborat, uide Theophorũ de aduentu. Vide. 1. Ioan. 2. de unctione.

Oportet quemlibet ſuopte experimento ſpiritus ſentire, quod ſit uerbũ Dei, Vide Theoph. de utraq; ſpecie, Ioan. 7. 8. Qui obedierit uoluntati Dei, cognoſcet num doctrina ſit ex Deo uel ex homine. Oportet nos diſcipulos Chriſti eſſe, intus doceri, nõ ſolum foris Prædicatorũ ſono, ut Theodidactos eſſe, ut eſt Ioan. 6.

Euangelizare, id eſt lætum, iucundum, ſuaue, bonum uerbum nunciare: lætum uerbum aliud nõ eſt q̃ remiſſio peccatorũ, multitudo miſericordiæ Dei, conſolatio triſtis conſcientiæ, Theo. Pſal. 5.

[illegible]pliciter apprehenditur à nobis Chriſtus in [illegible]gelio. Primo, ut donum, in quo credens habet [illegible] fidem noſtram, & uerè Chriſtianum [illegible] Secundo, ut exemplar uiuendi, exercet in te [illegible] & charitatis. Porrò primo oportet [illegible] apprehendere ut donum Dei, certiſsima [illegible]ſione concepta, Chriſti mortem, uitam, & [illegible] omnia eius tua quoq; eſſe. Quando, ſic Chri[illegible] per fidem, ut tuum ſalutare, apprehendiſti, [illegible] apprehendito ut exemplar, tenet proximo [illegible] charitatis præbendo, quemadmodum [illegible] ſuis operibus ſeruiuit nobis, Philip. 2.

[illegible] Galat. 1. fol. 81, Grande periculum [illegible] loqui, ne forte interpretatione per[illegible] de Euangelio Chriſti, hominis fiat Euangelium, aut quod peius eſt, diaboli. Vide de uerbo [illegible] Theophor. in Pſal.

[illegible] annunciatio gratiæ per Chriſtum [illegible], & iam exhibitum. Eſt uerbum bonum [illegible] Dei gratiam & peccatorum remiſsio[illegible] per Chriſtum annuncians, uel eſt nuncium [illegible] Chriſtus in cruce pro nobis ſatisfecerit & [illegible] à peccatis: qui dabit mercedem [illegible], & ſi compaſsi fuerimus cum eo, com[illegible] ſumus.

[illegible] Euangelium eſt bonum nuncium, [illegible]

diffuſum per mūdum, quomodo David pugnar
cum Goliath, id eſt, peccato, morte, diabolo, ut uin
cat, eaq́; uictoria omnes quotquot in peccatis ca
ptiui, morteq́; puniti, à diabolo ſuperati ſunt, citra
propria noſtrorum merita liberauit, iuſtificauit
nos & ſaluos fecit, pacem conſcientijs & Deo
acceptum populum reddens, unde perpetuo læta
tur, modo in hac una fide perſtiterimus, quæ cer
tè fiet, ut cognita magnitudine & multitudine mi
ſericordiarum in Chriſto, priſtinam uitam odien
tes, nouam per datum fidei ſpiritum ſtrenuè ui
deamur Chriſto conformes in paſſione, ut & in glo
ria conregnemus. Item beneuolentiæ Dei per Chri
ſtum promiſſio & exhibitio. Eſt bonum gra
nuncium, teſtes Apoſtoli, reuelatæ miſericordiæ
& gratiæ benedictio.

Chriſtianæ rei in hoc ſumma eſt, ut credamus
Ieſum eſſe Chriſtum, illiusq́; incarnationem, paſſio
nem, reſurrectionem, non aliunde petimus quàm
ſcripturis ſacris, atq́; exinde conſequi nos remiſſio
nem peccatorum. 1. Ioan. 4.

Item eſt, quòd in nomine Chriſti remittuntur
peccata, ideo primum lex prædicanda, per quam
peccatorum magnitudo & enormitas noſcatur,
& morbi periculum & uenenum, quumq́; ho
mo ſe & ſuam calamitatem norit per legem, tum

[illegible]

[illegible] prędicetur uelut capto & triſti, le-
[illegible] de certa ſui liberatione & perpetuo
[illegible] per Chriſtum.

[illegible] uerbum Dei incarnatum in remißionem
[illegible] ſecundum promißionem Patribus fa-
[illegible]

[illegible] Lucæ præfatione intelligimus quoſdam a-
[illegible]ſcripſiſſe Euangelium quoddam. Dionyſius
[illegible] citat Euangelium Bartholomæi. Hiero-
[illegible] citat Euangelium Nazaræorum. Alij
[illegible] Euangelium, quod uidi Auguſtæ. An-
[illegible] 1. Vide Euſebium libro tertio hiſtoriæ, ca-
[illegible] de Canone ſcripturarum, de Euangelio
[illegible]batur Petri, Thomæ, Mathiæ.

[illegible]phyrius Platonicus, Iulianus Auguſtus con-
[illegible] ſunt Euangelium & Euangeliſtas, quem
[illegible].

Purgatorium.

VIde Theophoretum in Poſtilla.

Eundem in Pſal. quid ſit Purgatorium.

[illegible]phoretus: Pro mortuis orare non eſt præ-
[illegible] Dei explicitum, uult nos eorum ſtatum
[illegible] Certum eſt reſurrexiſſe quoſdam, qui fi-
[illegible] acceperunt ſententiam: orare igi-
[illegible]conditionaliter: Si anima fratris in eo

ſtatu ſit, ut iuuari poßit à nobis, ſi veri propi et in re tam incerta anniuerſarias perpetuas agere non eſt pium.

Authoritates pro aſſerendo purgatorio ſun Concilium Florentinum ſub Eugenio quarto, Theodoſio Imperatore Græco, quod Concilium ob peſtem à Ferraria Florentiam translatum eſt, prius à Baſilea Ferrariam. Vide Platinam in vita Eugenij quarti. Græci tum credere cœperunt, Spiritum ſanctum à Patre & Filio procedere, & purgatorium eſſe. Pſal. 65. Tranſiuimus per ignem & aquam. Matth. 5. Eſto conſentiens aduerſario tuo 1. Cor. 3. Si cuius opus arſerit &c. Vide Marci Matth. 12. Peccatum nec hic nec in futuro remittetur. 2. Machab. 12. Non eſt in Canone, unde reſolutiones Theophor. propoſitione 37. Canon Miſſæ Memento famulorum tuorum, qui nos præceſſerunt cum ſigno fidei, & dormiunt in ſomno pacis, hoc refertur ad corpus. Diluuntur hi loci à Theophoreto in actis diſputationis Lypſicæ.

Theophor. Scriptura tota nihil habet de Purgatorio, quod aduerſus contentionem ſiet, cum ſonant de cœlo, inferno, credit tamen purgatorium eſſe, tantum contendit his ſupradictis ſcripturis non probari ſatis purgatorium.

Pighardi negant Purgatorium. Theophor. in

Pſal.

[illegible] pro animabus orandum? uide Theo [illegible] reſolut.

[illegible]ſal.65. Per ignem &c. Nihil loquitur de Pur [illegible] perſecutionum igne, ut etiā Pſal.16 [illegible]ſti. Pſal.25. Vre renes meos, Item [illegible] quod per ignem probatur, Tropus pe [illegible] eſt, ut per ignem & aquam tri [illegible] intelligat. Vide Hieronymum in Hiere [illegible] cap. 1. contra Papiſtas.

[illegible]ſiaſtes 4. De carcere catheniſq; inter [illegible] egreditur ad regnum &c. Eccius ad pro [illegible] purgatorium torſit. Reſpon. Si quis eu [illegible], uidet protinus quod Sapiens loqui [illegible] huius mundi fluctuantis, quòd caſu [illegible] qui nunc ſeruus eſt fit Rex, & qui Rex [illegible] ſeruus &c.

[illegible] 5. Eſto conſentiens aduerſario, non exibis [illegible] donec &c. Id donec poteſt intelligi, ut Mat. [illegible] ſequatur q. ſit exiturus poſt ſolutionem, [illegible] & non exibit. hæc Theophor. hactenus: [illegible] carcerem quidam intelligūt purgatoriū. [illegible] Auguſtinus exponit de inferno, & nunquā [illegible] authoritas ſit dubia. Chryſoſtomus [illegible] per carcerem præſentem uitam.

[illegible] per carcerem purgatorium intelli [illegible] uide textus connexionem. Chryſo-

ſtomus

ſtatus à forenſi ſtrepitu litigandi abſterret in h
uita, nec de futura uita ulla eſt mentio, id quod e
uus Lu. 12. locus concordans dabit, & certe nunq
poſſe intelligi purgatoriũ, quia dicit de cõſentien
& aduerſario & diſſentiente, uolens diſſentientem
damnabiliter & contra Chriſti præceptum puni
re, quæ pertinent ad infernũ, non ad purgatoriũ

In Enchi. ca. 67. & lib. 21. de Ciuit. Dei. ca. penul.

4 Locus 1. Cor. 3. Apoſtolus loqui uidetur de igni
conflagrationis & extremi iudicij. Auguſtinus tro
pologice intelligit de igne perſecutionis tempo
ralis, qua maxime probatur fides & fidei ædifica
tio, & quæcunq; ſuper hæc ædificantur.

5 Id Matth. 12. pro ſtatuendo purgatorio aſſe
runt: Peccatum in Spiritum non remittitur, neq
in præſenti ſeculo, neq; in futuro. Sed nihil fa
ad rem, non enim ſequitur, ergo eſt aliquod pec
catum quod in futuro ſeculo remittitur, quod nõ
fit in cœlo, ubi nulla eſt in beatis macula: nec i
inferno, ubi nulla redemptio: ſequitur aliquid te
tium eſſe ubi peccata remittantur, ita Gregoriu
ratiocinatur: hoc inquam friuolum eſt & indi
non intellectæ ſcripturæ. Lege igitur & cum
Matthæi, Marcum cap. 3. & ſanum habebis intel
lectum huius uerbi. Etiam quod Matthæus ait, neq
in præſenti neq; in futuro loquitur de ſeculis, &
quæ ſunt plura quàm præſens iſtud & futura. Ite

Epheſ.

[illegible] nunquam remittit: hoc clariùs ait Marcus: [illegible] habet remiſsionem in æternum &c.

[illegible] 18. de duobus ſeruis parabola, quorum [illegible] conſeruo donare noluit, nihil aliud uult, [illegible] remittenda eſſe quæ in nos fiunt, & Patrem [illegible] remiſſurum.

[illegible] pictas Purgatorium eſſe ſub terra.

[illegible] receptacula animarum abdita eſſe [illegible] remota à noſtra cognitione. Communis [illegible] ſententia, eaſdem eſſe pœnas purgato- [illegible] niſi quòd differant æternitate.

[illegible] deſcribit pœnas inferni eſſe, Turbæ [illegible] Pſal. 20. Eſai. 2. Pauorem, In Iob, [illegible] Eſai. 28. 2. Theſſ. 1. Fugam, Pſalm. 2. & [illegible] tero. 32.

SCHOLARVM SENTENTIA,
ut eſt diſtinct. 45. quarti.

[illegible] uita hæc præſens ſit ſtatus & tempus [illegible] & demerendi, & qui in ueniali peccato [illegible] tamen contrito deceſſerint, in purga- [illegible] puniri, ubi amplius mereri non poſsint.

[illegible] putat animas in purgatorio nõ [illegible] cacodemonum, quia dormiunt in [illegible] iuxta Canonem.

[illegible] purgandas iuuari noſtris ſuffragiis

poſſe

poſſe iuuari. Authoritas eorum: Auguſtinus lib. 9 Confeſſionum, pro matre & patre orandum petit & orat, & iam mille & plus annorum ſunt quando hoc fecit. Mater eius Monica (ut illic ſcripſit) memoriam ſui ad altare Domini optauit, atque idem ab Ambroſio factum narrat.

Auguſtinus in Enchir. cap. 109. Suffragia uiuorum proſunt his, qui dum uiuerent, hæc ſibi ut poſtea poſſent prodeſſe, meruerunt.

Damaſcenus ait, Apoſtolorum eſſe traditionem ut defunctorū memoriā habeamus. Idem Damaſcenus ſermonem ſcripſit cui titulus eſt, Quantum defunctis proſint uiuorū bona opera, ubi allegat Iudam ex Machabæis, allegat Dionyſium Areopagitam, cap. ultimo Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, Gregorium Nazianzenum, Ioannem Chryſoſtomū, Nyſſenum, Athanaſium, Baſilium. Facit ad hoc Ambroſius de obitu Theodoſij Imperatoris, & habetur 13. q. 2. Gregorius lib. 4. dialogorum. Hugo de ſacramentis, lib. 2. parte 16. Rationem ſumunt ex natura charitatis & corporis myſtici: deceſſerunt enim in charitate, & manſerunt membra corporis myſtici, uiui ſunt & in bonis ſpiritualibus communiter communicant, poſſunt iuuari noſtris precibus & operibus, quia dum uiuerent, meruerūt ut poſt mortem iuuarentur. Quemadmodum [illegible] &

Reſpos

[illegible] qui in unitate Eccleſiæ per chari-
[illegible] propter quod manſerunt mem-
[illegible] corporis Chriſti: id igitur meritum
[illegible] in charitate, per quam manent
[illegible] in quo minorũ opera poſſunt partici-
[illegible] fit in corpore naturali inter ſana mẽbra.
[illegible] de purgatorio et ſuffragijs animarũ Ca-
[illegible] diſt. 45. & alijs & eadẽ diſt. Qui in aliud ſe-
[illegible] Et ca. Qualis. de pœn. diſt. 7. in fine, nullus,
[illegible] cap. ſepul. cap. animæ. cap. Nõ æſtime-
[illegible] de celebratione Miſſarũ. cap. cum Marthæ
[illegible] & Magiſtrum li. 4. diſt. 45.

[illegible] de verbis Apoſtoli ſermo. de igne
[illegible] ignis (inquit) purgatorius durior
[illegible] quicquã poteſt pœnarum in hoc ſecu-
[illegible] aut cogitari aut ſentiri.

[illegible] libro de varijs quæſtionibus, q. 19.
[illegible] profectæ, ubi aut quomodo, ſint,
[illegible] horribilis quæſtio eſt, & hominibus ab-
[illegible] enim permiſit Deus redire quenquã
[illegible] annunciaret: Tamen ex Scripturis di-
[illegible] peccatorum animæ inferius omni ter-
[illegible] ut inquit Pſal. In tenebris &
[illegible] mortis & in lacu inferno. Et Iob: In ter-
[illegible] tenebroſam, & opertam mortis caligine. In
[illegible] ubi non eſt uide-

[illegible] tamen nequaquam homines. Animæ aut
ſanctorum poſt Chriſti aduentum & mortem (ſic
quod de latrone in cruce didicimus) in Paradiſ
ſunt. Non enim propter ſolum latronem [illegible]
Chriſtus Dñs noſter Paradiſum aperuit, ſed
ob reliquas omnes ſanctorum animas. [illegible]
la purgatorij mentio, ſed tantum, cœli, inferni

Athanaſius q. 21 de diuite et Abraha [illegible]
[illegible] Lazaro, dicit Dominum parabolicè [illegible]
cutum, ſicut & de decē virginibus et alijs [illegible]
lis, Non enim rem geſtam eſſe Lazari [illegible]
Luc. 16. Item quum Chriſtus hæc loqueretur [illegible]
dum ſanguis agni tollentis peccata effuſus [illegible]
nec apertus Paradiſus, & nondum [illegible]
runt peccatores ſecundum Athanaſium, qui [illegible]
in iudicio primum fieri bonorum ad pr[illegible]
malorum in gehennam diuiſionem. Chryſo[illegible]
ſimiliter ſenſit Sermo. de diuite & Lazaro [illegible]
ſimilitudinariè dictum in parabola, licet [illegible]
ſtici rem eſſe geſtam [illegible]

Capuana eodem loco per ſinum Abrahæ [illegible]
ligit cœlorum regnum, per illud Lucæ 13. [illegible]
videritis Abraham in regno Dei. Item [illegible]
Et duos ſinus ponit, cœlum & infernum, ex [illegible]
Lucæ 16.

Et dicit Mahometh in lege Turcarū [illegible]

[illegible]

[illegible] duos fines ponere, peccatorum [illegible] bonorũ gaudia æterna Paradiſi. [illegible] aſſerunt poſt mortem retribui præmiũ [illegible] pœnam alijs Gehennã: allegãt [illegible] in Horeb mich.

[illegible] in Buchir fol. 125. Purgatoriũ eſſe [illegible] non eſſe incredibile, ſed nihil definit.

[illegible] in ſymbolo fidei Catholicæ, ponit [illegible] fines, qui bona egerunt ibunt in ui- [illegible] qui mala, in ignem æternũ. Hic nulla [illegible] mentio.

[illegible] q. 26. dicit: Illæ quæ apud templa [illegible] ſanctorum fiunt adumbrationes & [illegible] per animas ſanctorum fiunt, ſed per [illegible] transfiguratos in ſpeciem ſanctorũ.

[illegible] purgatorium eſſet neceſſarium pro purgati [illegible] uel pœna uel culpa non ſolutis di- [illegible] fuiſſet ſatis in lege ueteri non minus [illegible] ſed nuſquam legitur quicquam niſi [illegible] æterna & uita ac ſecuritate æterna. [illegible] etiam purgatoriũ po- [illegible] patribus in lege ante aduentum Chriſti, [illegible] nugaciſsimis.

[illegible] fatetur palam Luc. 16. tantũ [illegible] & propono, inferni pro impijs,

[illegible]

ſinum Abrahæ pro pijs, cõtra Stapulenſem. [illegible]
arguetur: hinc nõ ſequi, quòd Chriſtus negat [illegible]
gatoriũ. Age igitur, profer locũ ſcripturæ [illegible]
debeatur purgatoriũ, locus medius inter infe
& cœlum, poſt hanc uitã [illegible]. Vide Ch
[illegible] Lazarũ, fol. 8 [illegible] pro
ludere. Cyprianum uide [illegible]
Quando iſthinc exceſſum fuerit, nullus iam lo
pœnitẽtiæ eſt, nullus ſatiſfactionis effectus

CONTRA PVRGATORIV

Galat. 6. Operemur bonum, dum tempus ha
mundo eu. 9. Venit nox, quando nemo poterit
rari. Apocal. Opera eorum ſequuntur illos. He
Statutum eſt omnibus ſemel mori, poſt hoc iu
um, dein finis. Galat. 6. Quæcunq; homo ſe
minaverit hec et metet. 2. Corint. 5. Oportet nos
nifeſtari ante tribunal Chriſti, ut recipiat u
quiſq; pro ut geſsit in corpore, ſiue bonũ ſiue
lum. illud Eccleſiaſtæ. 11. Lignum ubicunq; ce
rit, ibi erit. &c.

Apoſtolus Tit. 2. iubet nos piè uiuere in
ſeculo, nemo igitur differat bonã uitam
hanc uitam.

Ad argumentum, neq; hic remittatur neq;
futuro, reſpondet Baccho Carmelitæ Ex

[illegible] poſſe ſenſus, quaſi quis dicat, ſi erit
[illegible] hic, neq; in futuro alia. ſequitur
[illegible] ſed poſtea, quia [illegible] ſic patet di
[illegible] diſt. 15. 22. Quilibet: ab utroq; [illegible]
[illegible] hic, neq; in futuro, ubi probatur
[illegible] intelligi quaſdam culpas
[illegible] quaſdam in futuro poſſe [illegible]
[illegible] poſt diſputationē [illegible] in
[illegible] purgatorio, & tempus [illegible]
[illegible] 18. Qualiter glorificati ſe. & c.
[illegible] 4. diſt. 45. dicit Summa [illegible]
[illegible] idem in. 4. diſt. 21. Licet aliqui
[illegible] dolentes, quae non expleuerint
[illegible] debitam in hac uita, iuſtitia Dei
[illegible] poſt hanc uitam, non tamen
[illegible], ſed purgatoria.

[illegible] Tom. 5. fol. 221. in fine [illegible] loca
[illegible] quaedam, in quo opera peccatorum
[illegible] probantur & purgantur.
[illegible] facit mentionem de igne uero [illegible]
[illegible].

[illegible] Enchir. cap. 68. & 69. ſic loquitur [illegible] 1. Corin. 3. ut nihil de purga
[illegible], in dubio relinquat, utrum ſit poſt
[illegible] purgatorius ignis, & de ligno et fœno
[illegible] ſic loquitur, ut per aurum intelligat,

Itē de fide & operibus.

k qua

quæ ſuper fundamentũ Chriſtum, ſupplicijs
ficantur, ut ſi propter Chriſtum facilè deſer
uxorem, liberos, honeſtum ſeculi etiam nihil
læſa, ingruente morte & tentatione per ſ
illa cupiditates leuiores quibus hæreo
huiuſq; mundi, ut relinquam quidem, ſed
difficulter, tunc perſecutio & mors ſit ille
qui probat opus, id eſt, cogitationes, deſi
ſtudia noſtra, ſi exuſtum fuerit, tunc damnũ
patietur, ſed ſic tanquã per ignem, id eſt,
urit: in auro nihil erit afflictionis, ignis nihil
tat, ſed animus perſtat lætus, ut et Auguſtin
hil poſſit euidenter concludi de purgatorio.

Adde, quòd ſi eſſet articulus fidei in
fundatus de purgatorio, non liceret cuiqu
alium ſenſum ueritatem fidei torquere, ſi
carnis reſurrectione & alijs, non licet uerbis
alium ſenſum adferre.

Stapulenſis pro ſtabiliendo purgatorio,
ex Zach. 9. profert, ubi ait: Tu quoq; in ſang
Teſtamenti tui emiſiſti uinctos tuos de lacu
non eſt aqua. Hic quaſi uictrix, omnium
perpendens circumſtantias. Emiſiſti, non ig
ſeruus intelligitur, ubi nulla redemptio,
Vinctos, ubi locus pœnarum intelligitur,
enim pœna eſt. Item, ubi non eſt aqua, acerb

[illegible] git &c. Hic infert Prophetā de pur- [illegible]

[illegible] enim, adeò nihil de purgatorio loqui- [illegible] propheta, ut demirer virum alioqui non [illegible] doctum, tam ſtupidè hoc abuti loco. [illegible] inferno & liberatione ab inferno per [illegible] apertè loquitur, dicit enim paulo ante: [illegible] Sion. &c. ubi Dominus nunciat Sion [illegible] adventum primum Regis ſui mitis [illegible] poteſtate à mari uſq; ad mare ſit re- [illegible] Protinus facit Apoſtrophen ad Chri- [illegible] Dei.

[illegible] que in ſanguine. &c. Vbi pulcherrimè [illegible] beneficium id ingēs Dei per Chriſti ſanguinē [illegible] præſtitum perſtringit, nempe quòd [illegible] Teſtamenti ſui redemerit ſuos alio- [illegible] perituros à carcere infernali, in quo [illegible] mortem Chriſti à peccato, morte et infer- [illegible] redempti, ſine morte Chriſti aut ſanguinē [illegible] Teſtamento, impuri, et mortis rei [illegible] æternaliter damnandi, ſed ſan- [illegible] nos purgauit, per quem ut ait Apoſt- [illegible] Ephes. 1. Coloſſ. 1. habemus redemptio- [illegible] ſanguinem ipſius, remiſſionem peccato- [illegible] divitias gratiæ ſuæ. Loquitur autē & [illegible] incarnationē Chriſti carcere, ubi

ſemꝑ permanſiſſent perpetuo, niſi ſuper eo
ſti ſanguis, non pecorum, ut in lege Moſi ſed Chri
ſti effuſus eſſet, qui eos uinctos ex lacu inferni
ſunt, ubi certè nullum eſt refrigerium, quod per
aquam intelligitur.

Idem ſentit hic Hieronymus. In ſanguine (in
quit) paſsionis tuæ, eos qui uincti in carcere
bãtur inferni, in quo non eſt ulla miſericordia, tu
clementia liberaſti. De eodem ſanguine ipſe
die ante paſsionem ait Matt. 26. Hic eſt
Teſtamenti, & addit Hieronymus: in hoc lacu in
ferni morabatur diues ille quondam purpuratus
cuius lingua magniloqua
iucundijs, & in tantum non habebat ullas
refrigeria, ut extremi digiti pauperis
aqua refrigerium poſtularet.

Chriſtus eſt ſatisfactio & ſanctificatio noſtra
Eſai. 53. 1. Corin. 1. Ergo nullum eſt poſt hanc
purgatorium, & ſtat ſententia: Qui
credulus, damnabitur. Marci ultimo, qui credi
lus, ſaluabitur. Quæ autem de iuſtitia diuina
miſcentur, an ſatisfieri oporteat aliqua pœna,
hic non eſt lata, ſiue ſcripturis ratio contra
dicatur, quia repudias hac blaſphemia
tatẽ crucis Chriſti, par reſpondit in abuſum
nem paſsionis Chriſti, et ſatisfactionem ſuffic

eſt

reter Chriſtum cum iudæis reijciunt, eribus illis aut paßionibus ſatisfit diui- æ, & mundatio à peccatis, fruſtra mor Chriſtus, Gal. 3. Non ſatisfecit, non ad ple num, non ſatis mundauit & purgauit ſan s, quo quid impium magis?

ratiam, purgandos in gratia confirma- que porrò peccare, hæc gratia Dei ſi re- d vniuerſum peccatum, quî fieret ut pæ- lpa æterna remiſſa, tantillum tempora- s non remitteret miſericordiſsimus Pater, cilior eſt ad miſerendum quàm puniendo ut ipſi fatentur, proinde ultra meritum pu- ri contingunt, figmentum eſt auaritiæ & ratio illius erroris, de quo 2. Theſſal. 2. Si aliud purgat, ergo ſanguis Chriſti non ad purificauit, quod vel cogitare horror. ſpiritus eſt in credente, ergo Chriſtus in pur deſcenderet.

Conſolatoria pro morte.

Hieron. in Epitaphio Paulæ matris. non mœremus quòd eam amiſimus, ſed mus quòd talem habuimus, imò habe- viuunt illi omnia, & quicquid reuertitur ad Dominum in ſamilia numerare [illegible] putatur, quanquam alium amiſit, cœleſtis [illegible] habitatio ſit, quæ quàm diu in corpore ſunt, peregrinata eſt à Domino, quæſo, heu mihi, [illegible] peregrinatio mea prolongata, habitaui cum habitantibus Cedar, multum peregrinata eſt anima mea, nec mirum ſi planxerit ſe habitaſſe in tenebris, hoc enim Cedar interpretatur, [illegible] dus in maligno poſitus ſit.

Mors dormitio

Paulus Chriſtiani mortem dormitionem appellat. Item ſancti ſimiliter, ut Hieronymus Oceanum in Epitaphio Fabiole, & in Epitaphio Nepotiani. Hieronymus ad Theodoram in Epitaphio Lucinij Bethici. Ideo mortuus eſt, ut [illegible] aliena morte moreretur. Aduerſum mortis [illegible] ciam & crudeliſsimam neceſsitatem hoc ſola[illegible] erigimur, quòd breui ſumus uiſuri eos, quorum nunc abſentiam. Neq; enim mors, ſed dormitio & ſomnus appellatur, unde & Apoſtolus uetat Theſſal. 4. de dormientibus contriſtari, ut quos dormire nouimus, ſuſcitari poſſe credamus.

Eodem loco Hieronymus: Nos dolendi magis qui quotidie ſtamus in prælio, peccatis ſordidamur, accipimus uulnera, & de otioſo uerbo reddituri ſumus rationem. Ecce iam ſecurus [illegible] aſpicit de excelſo, & ſua ut laborem [illegible]

ubi

[illegible] ad ponendum ſuper [illegible]
[illegible] ſarcina carnis [illegible]
[illegible], & in aliquam poſſeſſionem
[illegible] conſcendat, &c.
[illegible] illic: Flevit & Ieſus Lazarū, quia
[illegible] idem: Raptus eſt filius, durum quia
[illegible] ſed tolerabile, quia ſuſtulit ille qui dederat.
[illegible] ad Paulum: Conſideremus quid ſibi
[illegible] pſalmus ſonet: Iuſtus es Domine, & rectum
[illegible] tuum. Hoc non poteſt dicere, niſi ille qui
[illegible] adverſis quæ patitur magnificat Dñm, & ſuo
[illegible] imputans, in adverſis de eius clemētia glo
[illegible] Exultaverunt filij Iudæ in omnibus iudicijs
[illegible]. Si Iuda, confeſſio interpretatur, confitens
[illegible] credentis eſt, neceſſe eſt, ut qui
[illegible] in Chriſto, in omnibus Chriſti iudi-
[illegible] gaudeat: Sanus ſum, gratias refero Creatori
[illegible] in hac laudo Dñi voluntatem: quando
[illegible], tunc fortis ſum, & virtus ſpiritus
[illegible] infirmitate perficitur. Paulus & Apo-
[illegible] quod [illegible] nolit, ſed dicitur ei, ſufficit tibi
[illegible], quia virtus in infirmitate perficitur.
[illegible] Homilia 17. ſuper Hebræos. Illo
[illegible], ſed non parum [illegible] in morte
[illegible] mors eſt: mortis enim [illegible]
[illegible] eſt illa, quando nunquā [illegible]

[illegible] nihil [illegible]. Q[illegible]
[illegible] videndum est [illegible]
[illegible] sed [illegible]

De dolemus quamquam [illegible] Ad hoc [illegible] Abraham, [illegible] Esau, [illegible], Iacob, [illegible] Filius Dei [illegible] de corpore, qui [illegible] est, [illegible] malitia [illegible] Deo [illegible] propter hoc [illegible] de medio [illegible] obseruarat [illegible].

[illegible] vitæ & necis, cui [illegible] creauit, cœli terræque Dñs, [illegible] & [illegible] quàm Dñs [illegible] esse [illegible] dominum [illegible] pulcherrimus [illegible] triumphor. [illegible]

[illegible] mortuus, sed ille, quem [illegible] terra [illegible] cælis [illegible]. Nos quorum [illegible] Christus [illegible] magis, si [illegible]. Quis [illegible] à Domino, [illegible] prolong[illegible]

[illegible] ſunt, & mundus iſte ſunt tene-
[illegible] in tenebris, & tenebris tam
[illegible], ſanctum Eccleſiæ noſtræ,
[illegible] migrauit ad lucem.

[illegible] crederes filiam, nunquam plange-
[illegible] migraſſe, hoc eſt quod per Apo-
[illegible] ſeret vitæ ac morti Dominus, ne
[illegible] in ſimilitudinem Gentium triſ-
[illegible] vide Axiochum Platonis, de contemnen-
[illegible]

AN LVGENDVM.

[illegible] Chriſtum Abraham in inferno, poſt illa
[illegible] latro in Paradiſo.

[illegible] ſunt Ioſeph in ſacco, quando venditus
[illegible], congregatis ad ſe propinquis, con
[illegible], Geneſ. 37.

[illegible] ſunt Abſolon cooperto capite, vide 2.
[illegible]

[illegible] fuit Moſen, Aaron, triginta
[illegible] Paſcha in veteri Teſtamento
[illegible]?

[illegible] patrem luxit magno planctu 70.
[illegible], Geneſ. 50.

[illegible] planxit Sarah in Hebron, in terra
[illegible] Geneſ. 23.

1. Reg. 25. Vniuerſus Iſrael planxit Samuel
Sed in ueteri & nouo planctus ſtatim poſt mor-
tem habitus, non quotannis ſolemnis dies,
caeremoniae aut ſumptibus.

Ratio luctus per Hieronymum. Iacob lugebat Io-
ſeph, quem putabat occiſum, ad quem & ipſe
ad inferos deſcenſurum, quia necdum Paradiſi ia-
nuam Chriſtus effregerat, necdum flammeam
illam romphaeam & uertiginem praeſidentium
Cherubim ſanguis eius extinxerat. Vnde & A-
braham, licet in loco refrigerij, tamen apud infe-
ros cum Lazaro fuiſſe ſcribitur. Dauid iuſte fle-
uit filium parricidam. Peccatores uiui & mor-
tui ſunt lugendi, uide Chryſoſtomum copioſiſ-
ſime & Aaroni planctus ex ueteri more exhibi-
tum in Actis Apoſtolorum, conſonante Euan-
gelio, Stephano fecerunt planctum fratres Hiero-
ſolymis, Acto. 8.

Breuiter, planctus reperitur in Scripturis
pro defunctis, ſed Hieronymus ait de Stephano,
quòd intelligendus ſit planctus magnus
plangentium exanimatione, ſed in pompa
gatu funeris & exequiarum frequentia,
ſes & Aaron fleti ſunt. Moſes plangitur,
us non plangitur, nota myſterium
omnes ſub peccato Adam tenebantur

inſe

[illegible] ideo lachrymas defunctos [illegible] ſecundum Apoſtolum, Et re[illegible] Adam uſq; ad Moſen, etiam ſuper [illegible] non peccarunt. In Ieſu qui eſt typus Chri[illegible] Nam in nouo Ieſu, id eſt, Euan[illegible] per quem Paradiſus eſt apertus, mor[illegible] proſequuntur, mors uicta eſt, perdi[illegible] non poteſt eius tyrannis in nos quic[illegible] ſumus ſub Ieſu per fidem, per quam uetus [illegible] facta innoxia, nempe tranſitus ad immor[illegible]: manet tantum mors incredulis, nobis [illegible] Chriſti facta eſt dormitio, ſic uocat [illegible] ſecutus Origenem, ante omnes Paulus, et [illegible] Lucae 8. Non eſt mortuus, ſed dormit. Cur [illegible] Chriſtiani fratris uocat dormitio [illegible]; ob multas cauſſas.

Ex Gerſone 1a. parte.

[illegible] iacet in Spe reſurrectionis, uiuit, [illegible], ſic Chriſtianus moritur in ſpe re[illegible] quam certam habet, credit enim Chri[illegible] caput, qua fide & ipſe ut mem[illegible] certo iungetur.

[illegible] uigilat anima, in defuncto Chri[illegible] etiam uiua non mortua.

[illegible] ſurgit, expleto ſomno, atq; poſt [illegible] agilior, robuſtior quàm ante, ſic [illegible] corpore puriſſimo, agili, im- mortali.

mortale, ac uere dotibus glorificato, uide Pau
1.Corinth.15. Item non dormitur ut ſemper
num, ſed ut ſomno refecti reſurgamus. Ita mor
homo corporaliter, non ut ſemper in terra
pus iaceat, ſed ut reſurgat certo tempore, &
Gerſon æternum cum anima uiuat. Gerſon: Somnus
rarum finis.

4 Dormiens quieſcit ab omni labore & mo
ſtia quam perfert uigilans, ut ob id forſitan
xerit felicem ab infelici dimidio tempore
differre. Somnus enim liberat à curis, es gilt
eben gleich du ſeieſt reich oder arm. Pauper
bet ſomnia læta, ſecura, dulcia: diues anxia, h
rribilia, ſollicita. Sic defunctus Chriſtianus per
tem habet finem omnis ærumnæ huius corrup
bilis mundi, eſt quaſi portus, id quod uiderunt
Ethnici. Cicero in Tuſculanis, de ſenectute.

5 Dormiens non magno negocio expergefa
ctio: defunctus multo facilius ſuſcitatur à mo
per Ieſum Chriſtum in extremo iudicio, pro
Paulus mortuos uocat dormientes. Chriſtus de
tuo Lazaro ait: Lazarus amicus noſter dormi

Cur non flerem? uideo ueteris T
[illegible] fleuiſſe & uoui. Auguſtinus ſic
Ambroſius fratrem ſuum, uiduæ [illegible]
Chriſtus Lazarum, ſororeſque ſuas [illegible]

reſur

[illegible] naturam, et ut veros homines aſſe [illegible], ipſe ſaluator plorauit. Paulus [illegible] cupio diſſolui, mihi mors lu [illegible] agit quòd Epaphoras de mor [illegible] ſit, ne haberet triſticiam ſu [illegible] non incredulitatis meta ſed deſyde [illegible]. Hieronymus in epiſtola Nepotiani, [illegible] non prohiberis quod eſt naturale, [illegible] flere. Auguſtinus, Ambroſius, Bern- [illegible]uerq; ſancti non immodeſte flerunt, nec [illegible] reſurrectione, ut Ethnici, qui ſpem [illegible], qui putant omnia finiri hac mortali [illegible], ſed non inconſolabiliter: & quod quodã [illegible] Ethnici fecerunt, læti in mor [illegible] quòd irrecuperabilis erat res, & ra- [illegible] ſinxerunt fortitudinem, tu gratia [illegible] efficies: Auguſtinus deducendo fu- [illegible] homines continuit: reuerſus domũ, [illegible]iſſimæ matris & fidelitatis natu- [illegible].

[illegible] ferat mortem amici, præſtabit ſi nõ [illegible] amare didiceris rem omnem creatam. [illegible]ntur ipſi, &: aliorum mortem [illegible], qui cor immoderato amore af- [illegible] amate. Creatura amittitur, non [illegible]ſideri, ſi eſt mulier, non eſt forte

alia

mutuus amor, citò deflorescit, est infidelis,
amor creaturarũ zelotypia laborat, amor p
quem omnes habemus sine zelotypia, De ple
dine eius accepimus omnes, Ioan. 1. Omnia mu
tantur, ille idem permanet, in æternum serua
cus, Saluator, omnium gaudiorũ dator, qui s
potest cordis amplitudinem explere, iuxta i
Tunc satiabor quum apparuerit. etc. multi
possent.

Melania tempore Hieronymi, mulier fo
nondum humato marito, duos similiter pu
filios, non fleuit, sed ad pedes Christi pro
quasi ipsum teneret arrisit: Expeditius
tibi seruitura sum Domine, quia tanto
liberasti.

Non est flendum inconsolabiliter, ut
nam grandis in suos pietas, impietas est in D
est defectus fidei. Vide, Abraham iussus à De
cum filium occisurus erat. Hieronymus ait, la
mas quæ modum non habent, quæ usq; ad m
uiciniam accedunt, esse detestandas, plenas sa
gio, incredulitate plenissimas.

Posset anima dicere ad nos: En mea se
doletis, inuidetis bona, & amore commodi s
nonne iustius ego uestri misereor, quos fo
hic carcer includit, quos quotidie prælium

[illegible] inuidia, nunc libido; nunc uariorum ſeq [illegible] pertrahunt ad ruinam. Si eſtis [illegible] retrahitis ut ad carcerem, qui in li[illegible] ad caput Chriſtum? quid in portu [illegible] in fluctus reuocatis? in luce morantes [illegible] ſum tenebras uocatis.

[illegible] in hoc ordinauit, ut hoc malum [illegible] ſinat, nempe peccatum, et ſit mors iu[illegible]ſticiæ miniſtra.

Cur mors ordinata ſit à Deo.

[illegible] tempus & intempeſtiue uel imma[illegible]tur. Nam tunc eſt tempus debitũ quum [illegible] temporum uoluit, apud quem eſt perio[illegible] Moritur iuuenis, ſatis diu uixit, dum [illegible] præſcriptum Dei: ſi ſenex, eò minus que[illegible] quòd diu tibi diem mortis protraxit, qui [illegible] momento uitam ut depoſitum auferre [illegible] in Epitaphio ait (ad uer[illegible] Senes poſſunt diu uiuere, & iuue[illegible]) iuuenis quidem poteſt cito mori, [illegible] uiuere non poteſt.

[illegible] ac Telamonis ſententia: Sciebam [illegible] mortalem. Vide Epitaphium Nepo[illegible] aſferuntur Ethnica, in ſugillationem [illegible]puſillanimitatis aſferuntur. Pudeat nos nõ [illegible]animitatis, ſi non præſtet fides quod ex [illegible] infidelitas, ait Hieronymus: Non plange

perpe-

perpetuo cum Iacob et Dauid ſilios in ſign
uitæ, quæ uitam præſtare non potuit, ſed
ſtra mortis erat, ſed cum Chriſto in Euāgelio
nus uitæ recipe cum gaudio reſurgentem. Luc
dæorum Chriſtianorum gaudium eſt. Plato
loſophia eſt meditatio mortis. Hieronymus in
taphio Nepotiani adducit locum ex Oſea. 13.
mors. &c. Illius morte tu mortuus es, illius
nos uiuimus, hoc adiecit de ſuo.

In luctu propter mortuos, ad ſcripturæ
nitatem confugiendum, (ait Hieronymus in
latione ad Iulianum:) ubi uera uulnerum
na eſt, ubi dolorum certa remedia, in quibus
pit unicum filium mater in feretro, ubi tur
citur circumſtanti: Non eſt mortua puella, ſed
mit, ubi & quatriduanus mortuus ad uocem
nātis Domini ligatus egreditur, &c.
reſurrectiōe è ſacris literis unicè & efficac
ſolatur. Vide Paulū. 1. Corin. 6. 15. Rom.
4. Mat. 22. Mar. 12. Lu. 20. Cypria. 470.
Paulo de uiſita morte. Theophoretus de
pulcherrimè. Gerſon in. 4 parte de conſola
mortis amicorum. fol. 61.

NOVEM LOCI CONSOLATORII.

tas Dei.

tas.

ilitas mortis.

ria utilitas.

prouidentia.

litas fletus.

us & triſticiæ nocentia.

pria utilitas.

munis reſurrectio.

c. 7. ait Saluator matri unicum natum lu
Noli flere, docens nos ne immoderatè lugea
faciunt quidam exiguæ fidei, qui nec Dei
uerbis conſolari poſſunt. Flere na-
est, at Chriſtianus per gratiam, naturæ de-
confirmet Scripturis, iuxta uerbum Pau-
ſſal. 4. Proinde conſolemini uos mutuo ſer-
bis. His nouem locis utere.

tas Dei. Mortuus eſt amicus, bono eſto
uoluntas Dei, perſuaſiſſimum habe quæ
quocunq; medio tandem fiat, proficiſcitur
potentiſſimo, ſapientiſſimo, immutabili
rerum omnium, Domino Deo noſtro,
lib. 3. de Trinitate: Nihil fit uiſibiliter
ibiliter, quod non de interiori, inuiſibili
prehenſibili aula ſummi imperatoris aut
ur aut permittatur, ſecundũ ineffabilem iu-

ſticiam

ſticiam præmiorum atq; pœnarum, gratiaru
retributionum in iſta totius creaturæ ampliſſ
quadam immenſaq; republica, huic Dei uolu
ſubijci iure debet omnis creatura, omnis uo
uoluntas, omnis enim iuſticia & rectitudo crea
ræ conſiſtit in conformitate ipſius ad Dei uolu
tem, teſte Auguſtino ſuper Pſal. iſti (inquit) ſu
recti corde, qui in hac uita ſequuntur uolunta
Dei: uoluntas dei eſt aliquando ut ſanus ſis, aliqu
do ut ægrotes: ſi quando ſanus es, dulcis eſt tibi uo
luntas Dei, & quando ægrotas, amara eſt ti
non es rectus corde, quia non uis uolunta
tuam dirigere ad Dei uoluntatem, ſed
Dei uoluntatem curuare ad tuam, illa eſt re
tua uero curua, tua dirigenda eſt ad illam ut ad
gulam, non illa curuanda eſt ad tuam. Iuſtiti
go noſtra in hoc ſita eſt, ut noſtra cæca, erra
mala & curua uoluntas de ſe ex natura corru
peccato, non recta, conformetur diuinæ uolun
tanquam ſuæ regulæ, cui cōuenit eſſentialiter
rectam, huic quum angeli quadam ſua uolun
deformaſſent, deiecti ſunt à luce in tenebras. D
ne quotidie precamur Patrē cœleſtem, ſiat uo
tas tua, quid igitur immodico luctu uoluntati
uæ reſiſtimus, impium eſt Deo reſiſtere. Porro
Dei Filius, cuius nimirū uoluntas incuruabi

[illegible] abilis, tamen ſuam uoluntatem Dei bene [illegible] Pater (inquit) non mea ſed tua uolun[illegible] 22. Exemplum nobis relinquēs, ut non [illegible] uoluntatem erroneam, ſed rectam Dei uoluntatem ſequamur. Ioan. 5. ait Chriſtus: [illegible] uoluntatem meam, ſed eius qui miſit [illegible] ſi hoc naturalis & conſubſtantialis Dei [illegible], quid nos maſſa perditionis, filij iræ fa[illegible] uult igitur homo, quod Deus eum uult [illegible] in morte amici, cogita uerbum Chriſti, [illegible] Dei erga nos prouidentia, Matth. 10. [illegible] duo paſſerculi minuto aſſe ueneunt, & [illegible] illis non cadet ſuper terrā ſine Patre ue[illegible] igitur filius quem ſanguine proprio Chri[illegible], caderet ſine ſcitu uoluntateq́ Dei pa[illegible] pluris eſtis quàm multi paſſerculi, inde [illegible] Quū igitur ſit uoluntas Dei, moriamur [illegible] morte uelit, uel morbo ſubito uel præ[illegible] uel ignominioſe, dic Pater noſt. &c.

[illegible]. Non eſt æquum te mœrere, quum [illegible] exigitur, quid autē ſunt omnia quæ [illegible] quàm depoſitum, iuxta illud Pauli: [illegible] habes quod non accepiſti? Anima, corpus, [illegible], ſanitas, poteſtas, liberi, uxor, foro[illegible], amici, fautores, quid hæc omnia ob [illegible] Dei tibi præter meritum tuum data à

Deo, quæ rurſum, quum ſibi uiſum eſt, à te rep
uel morte aut alio modo. Tu ne ob hoc
Creatori licet, quæ tibi dedit, repetere, tibi
eſt aliud quàm gratias agere Creatori tam b
guo, qui tibi dedit citra meritum tuũ hæc,
Hoc loco ſe conſolabatur Iob, quum princ
nibus bonis, in una domo ſeptem filij, tres f
contererentur lapſu, & ignis de cœlo
ſeptem millia ouium, & hoſtes quinquagint
boum abegiſſent, & quingentas aſinas, &
ſtes tria millia camelorum, & omnes ſeru
occiderent, poſt hanc calamitatem ad hunc
reſpexit, gratias Deo egit, quòd tanta à Deo a
piſſet. Dominus (inquit) dedit, Dominus abſ
ſicut Domino placuit, &c.

Hebr 9: 27 3 Mortis ineuitabilitas, ſtultum eſt ſuper re
cuperabili aut ineuitabili triſtari: ſtatutũ ho
ſemel mori, hanc uiam calcârunt ſancti omne
quo nobis eſſet facilior, ipſe Filius Dei præc
mortem innoxiam fecit. Non in hoc nati ſum
hic maneremus perpetuo, dignior locus hanc
formem creaturam manet iuxta Paulum Heb
rum ultimo. Non habemus hic manentem ciui
ſed futuram inquirimus. Seruiendum hic Deo
uitæ penſo exoluto, ad Patrem migrandum
præceſsit caput noſtrum Chriſtus. Dauid: Qu

ho

& nō uideat mortē? Moriendum
ſuis breue. Si ex mortalium genere
aliter eſſet actū; haberes quod con
hæc eſt uia omnibus egrediendi in
hoc ſoletur te mortis utilitas, eſt dic
per mortem Chriſti &c.
utilitas. Vide quod mare utilitatis
ex morte, qua ab exilio & officio
innumerabilium malorum eripta
uel genera tot malorum enumera-
quibus conflictantur homines omnium
hodie ſanus, cras æger, quot mala
& corporis; hodie lætus, cras mœ-
in honore, cras in ignominia; hodie di-
pauper. hodie laudaris, cras infamaris;
generoſus, cras uideris mendicus;
cras mortuus. Quid multa? dicam
Homo natus de muliere &c. Vide ſer-
priani de mortalitate. Atq; ex hoc
cum amicus ereptus, quid igitur fatis
quam quod inuides ei quietem? Anti-
ſi ſcirent eum in quietem non in
quid iuuas furem, ſi ex carcere
& rapitur ad patibulum? ſiat munda
timens, &c. Reſpondetur. Iudicia
nō deſperari uult Auguſtinus de quo-

cunq; quantumcunq; enormi peccatorē etia
uiuente. Quot legimus extremo uitæ puncto
minatos, conuerſosq;, habes latronem &c.
rationes Dei ſunt ſuper omnia opera eius, non
mortem peccatorum &c. Forſitan Deus reſpi
eum ultimo momento. Bene ſpera, niſi enim
nos merita Chriſti Deo commendarent qua
ne operā noſtra, actum eſſet etiam de bonis
ciem, & quis ſcit quid Deus cum illo ſit oper
Sæpe qui in ſuam uitam confidunt (more ph
ſæi) Deo gloriam auferunt, ſibi dant, & g
amittunt, dum maximi peccatores nullum op
bentes quod proferant, niſi ſcelera, ad meri
hancq; miſericordiam confugiunt, Dei pro
mibus credunt, ſibi omnia mala, Deo omne b
tribuunt, qua fide in momento iuſtificatur
emigrantes ſaluantur: tu cum bonis ope
que iactas, & obliuiſceris fidei, mergeris
fernum, quamuis nemo tam periculoſè
præſumere, ut impiè uiuat uſq; ad tempus
Porrò ſi amicus in peccatis mortalibus ſu
charitate exceſsit è uiuis, non lugere, ſed
debet, & nuſquam rectius: Eyn dieb gehört a
gen, eyn mörder off das rad, Lætabitur iuſtu
uiderit uindictam, lata eſt ſententia, ua
ſta & Chriſti uoluntas, Chriſtus iudex iuſt

[illegible]

[illegible] ſſet iniuriam, ne patrocinetur damna
[illegible] diutius uiuere ut iuſtus fiat, eo ipſo ce
[illegible] eſt breuior uia quàm per opus bo
[illegible] id eſt, paſsionem & mortem, uide pulc
[illegible] ſermo. de baptiſmo. Auguſtinus: Si
[illegible] ſedere in inferno, non or
[illegible] phora. Ah, ſi uita fuiſſet ei pro
[illegible] reſipuiſſet, quomodo igitur ei utile
[illegible] mortuum eſt? Reſpondetur: Non reſi
[illegible] uiſſet diutius: nouit Deus ſcrutator re
[illegible] cordium quando tempus ſit reuocandi ho
[illegible] ſtatione, & utile eſt ei mori, ne grauius
[illegible] pluribus peccatis grauiorem pœnam
[illegible] eſſet peccare &c. Adde q uenit ea
[illegible] angustie ad faciem &c.
[illegible] prouidentia. Perſuaſum hoc omnis
[illegible], Deum prouidere iuſta bonitate
[illegible], omnia ſub ſole gubernantur core
[illegible], in rebus omnibus ſapientiſsimè
[illegible] fideliſsimeq; agit cum genere huma
[illegible] utilitate, multóque id magis quàm
[illegible] mater cum pueris: qui hoc credit,
[illegible] Chriſtianus omnis, nō luget im
[illegible] morte amicorum, quia credit q Deus
[illegible] optimè ex paterna beneuolentia cum
[illegible] Auguſtinus de Ciuitate Dei ſcribit, res

[illegible] videris [illegible]
[illegible] tantum
[illegible]

omnes prouidentia diuina quàm pulchrè qu
bene regantur ac fiant, ut ne auicula quidem
ruitur ſine iuſſu nutuq́; Dei, quanto minus erg
mo? Vide de prouidentia Picum. Non igitur ſi
ordinatione & conſilio nutuq́; Dei mortuus e
amicus tuus, quare ſpem bonam habe, Deum, q
optime nouit quid cuiq; expediat, quàm op
cum eo egiſſe, ſimus grati & bene certi in omni
operibus Dei, quia recta ſunt, licet noſtræ ca
uoluntati non ſemper uideatur, etſi uidem
terdum quoſdam horribili mortis genere,
furca, alium undis perire, quod nobis non b
uidetur. Non iudicemus, ſed bene precemur ſ
musq́;, Deus optimus, qui ex malis bona ſem
elicit, admirabili & imperſcrutabili ſapientia
teſt ordinare illa omnia ad cuiuſq; utilitatem,
omnis poteſt & uult, quia optimus pater.
igitur deſperandus, niſi illius damnatio eſſe
reuelata ſcripturis.

Philip. in locis de neceſs.

6 Fletus & triſticia inutilitas, non
ctos, uel euolant in coelum, gaude, uel in infer
ſine contradictione accipe diuinum &
dicium, tuam uoluntatem conforma diuinæ.

7 Fletus triſticiaq́; nocumentum, nocet corp
ri, triſticia exiccat oſſa. Ob illud quàm p
triſtandum eſt, quæ eſt triſticia Chriſtiana

[illegible] 1. Cor. 7. Ad hoc prodeſt, nihil in terra [illegible] ſed uti non frui rebus; ut quum auferan[illegible] Non dede te rebus mundi, ſed acc[illegible] conſilio Senecæ. Antipophora. Ma[illegible] eſt. Reſpon. Vnum patrem habes in [illegible] præmiſiſti eũ ad nuptias cœleſtes. Ami[illegible] me pauperem facit. Reſpon. Ergo [illegible] ablatas doles, non amicum. Item Deus [illegible] prouidit, & tibi prouidebit, ſi con[illegible]: Timentibus Deum nihil deeſt.

[illegible] utilitas. Ex morte amici ſæpe tibi uti[illegible]. Amici uiui ſæpe noſtram ſalutẽ im[illegible] Vide Eraſmum in ratione ſtudij Theolo[illegible]do parentum & cognationis affectus [illegible] pietatis auocent ſæpe. Nocent in 7. [illegible], ut amor ad præſentem uitam, ut [illegible], poteſtatibus, dignitatibus, ad [illegible] amici nos extimulant conſilijs, & uiſ [illegible] quibus ſæpe careremus libenter nũ[illegible] ſed ne amicos offendamus, at res illas [illegible] ſalutis diſpendio.

[illegible] ira Dei, ſæpe in iram prouoca[illegible], præuaricamur ob amicos, ut quando [illegible] offendere corripiendo malos, conni[illegible] uitia liberorum, ſublimamus per ſa[illegible]

3 Triſticia quam concipimus naturaliter e eorum calamitatibus.

4 Inanis gloria in quam incidimus propter a micos ſæpe ſplendidos quos iactamus.

5 Auaricia & irrequietudo, propter filios, a micos, ſæpe corradimus bona temporalia per fa ueſq; , obliti animæ & Dei per infinitas ut ipſos ad honores euehamus, & in ſplendidis des, amplas diuitias relinquamus.

6 Æterna damnatio, ꝓpter amicos rapimus ramur, fœneramur, non reſtituimus, differimus mortē, opprimimur inopinata morte, dānamur

7 Impedimentum in cultu Dei, hoc de coniugio 1. Corint. 7. Filij impediunt, propter eos ſæpe bum Dei, Sabbata negligis, ſæpe dares eleemoſy nam, ſed ne his bonis ſpolies amicos, manum trahis à pauperibus.

9 Locus conſolatorius uniuerſalis reſurrectio his ad anchoram ſacrarum literarum confugito angelium, ubi habes reſurrecturos qui runt, ad uitam, Ioan. 5. 6. 11. hic efficax eſt Dei aduerſus peccatum, mortem & infernum firmandi animum habet promiſſiones Dei, quibus ſi credis, fiet tibi ut promittunt. Sic Paulus lunt ut his ſermonibus de reſurrectione Theſſalo nicenſes ſeſe mutuo conſolarentur: audiſti

Chri

[illegible] in ſcripturis, mortem nihil aliud eſſe, [illegible] ſolutionem animæ à corpore, ut glorifice[illegible], ut reuniatur in iudicio ultimo, ſimul [illegible] gloriæ premium. Qui Ieſum ſuſcitauit, [illegible] & nos in filiũ credentes: mortem non [illegible] ſed promouere, ut tranſitum de morte ad [illegible], & credens his ſermonibus quomo[illegible] triſtari? Exemplum de Rege inuitante [illegible]res filium, dimitteres cũ gaudio, teq; gau[illegible] ſequendum præparares.

[illegible] dè flere mortuos, proficiſcitur ex te[illegible] nulla ſpe futuræ reſurrectionis, quod eſt [illegible] & Ethnicum.

[illegible] tantum Chriſtiano, adeò non nocet [illegible] mortis picta, tantum aſpectu horribilis [illegible] nocere poteſt.

[illegible] ipſa tandem ratio & tempus adimunt [illegible] in Ethnico, cur non in Chriſtiano [illegible] ſcripturæ tollit? Num plus ualet tempus [illegible] conſolatio in Gentili, quàm Chriſtia[illegible] uitæ?

[illegible] Ethnicum ſine lachrymis muliebri[illegible] ſpectare funus amici, Chriſtianum uero [illegible] per Chriſtum Dominus uitæ eſt ac mortis, [illegible] animo muliebriter eiulare. Quale [illegible], Ethnicũ inanis gloriæ cauſſa

animo

animo imperare, cohibere lachrymas, lecti[illegible]
esse et ab hominibus magnanimitatis laudem
tet, Christianum insanire tristicia, erumpere
lamentationes muliebres, moerore confici, ut
vere gloriæ æternæ gaudia, ad quam scit pios
des peruenire. Non plus potest in Ethnico
tis, quàm in Christiano gratia. Si fles, quòd si
atus, in Dei iudicijs obsistis, quamuis bene
re iubeamur, quòd nullum tempus sit sero
quoniam possit Deus vel obstinatissimos con
re, nescit tarda molimina spiritus sancti gratia.

Si fles, timens animam [illegible] Christianus
es, & Ethnicis peior, quorum optimus ac sa
tissimus quisque animam esse immortalem per
sum habebat, ac liberatam ex huius vitæ erg
lo, in beatiorem migrare.

Si fles, quòd solatio vitæ sis priuatus, [illegible]
dico te non flere amicum, sed tuam utilitatem
ipsum quæris contra Charitatem.

Si fles ex natura, quòd [illegible] fere
tios, frangi desyderio amicorum affectum,
in se naturam gratia, per quam scis nihil pe
Deo: Siue viuimus Domino viuimus, siue morimur
Domino morimur, Rom. 14.

Si fles quòd sit iuuenis, nunquam felicius
quàm in flore, raptus in meliora mutare [illegible]

fictio deciperet animam illius, Sapi. 4.
non est immatura mors, grauis moles
[illegible] Psal. 88. Dies annorum
in 70. anni. Si autem in potentatibus. 80
eorum labor & dolor.

quia nihil eo in terris charius habebas,
illum uere amas, non te: quia melius secum
morte iuit in uitam, hanc uitam Augu-
mortem uocat, alioqui te non illum amare
[illegible]

derelictum, omniq; destitutus auxilio,
non fidentis Deo. Qui abstulit hoc so-
potest aliud, & si credis, reponet,
expedit: sciuit forte plus obesse tibi quàm
uerius auxilium quàm à Domino,
solatium uerius quàm Dei, cætera
& simulacro uana.

in Hieremiam, ca. 16. morem fuisse
gentibus ferre cibos, & præparare con-
Græci περίδειπνα uocant, & à no-
uocantur parentalia, eò quòd parenti-
celebrentur.

RO FVNERE PERAGENDO.

Com

1 Commonefiat populus de futura reſurrecti
ne & regno æterno, quæ eſt eximia pars fidei.

2 Hortentur, doceanturq́; ut ſciant fratrem h
non amiſſum, ſed ſeruatum in ſinu Abrahe, iu
orationem dominicam, Adueniat regnum tu

3 Non eſſe lugendum, non atra ueſtis porta
ne fidem & ſpem quam uerbo prædicamus de
ua poſt mortem & uita immortali, ipſo facto
luctu eleuemus, ridendos nos tum hominibus,
angelis præbeamus, aliud uerbo clamantes
facto oſtendentes & confitentes, ſed gaude
dũ morte fratris, qui bene tranſacta uita ſpe in D
mino mortuus eſt, iuxta illud: Beati mortui qu
in Domino moriuntur. 1. Theſſal. 4. Vide ma
Cyprianum in ſermone quarto.

4 Vt fidem ſanctorum imitentur, & Chri
Regis noſtri ij qui adhuc reliqui ſunt, & com
dent fideli oratione fratrem dormientem Do
noſtro Ieſu Chriſto & Deo Patri, ut iuxta miſe
cordiam & uerbum ſuum parcat delictis & in
rię carnis quę fuerat in fratre dormiente, &
ſecundum ſuam uoluntatem faciat eum dorm
in æterna charitate uiuere in futuro regno
hoc æui purè in uerbo eius tranſigere.

ORATIO.

Omnipotens ſempiterne Deus, cuius miſera-
[illegible] omnia opera ſuperāt, aſpice fidem noſtram
[illegible] per uerbum tuum in nobis formaſti, &
[illegible] noſtram de tuo Spiritu contextam,
[illegible] fratrem in ſinum tuum iuxta uerbum
[illegible] miſericors & clemens Pater per Dominum
[illegible] Chriſtum. Rex noſter & Pontifex, aſpice in
[illegible] noſtras, & fratrem quem in manus tuas ti-
[illegible] tuo commendamus, recipe, & nos quoque
[illegible] tuos Rex æterne, fac perpetuo tecum
[illegible].

Apoſtolus 1. Theſſal. 4. triſtari non uetat, ſciēs
[illegible] humanum eſſe, ſed adiecta particula dicit:
[illegible] mœreri, ſpem non habentes, id eſt, ut Ethnici
[illegible] Dei cognitionem, ut oportet, habentes,
[illegible] ſuam ſpem in creaturam collocârunt, qui-
[illegible] mors formidabilis eſt, quum ab ea nullam
[illegible] liberationem, eſt triſticia ab omni ſpe.
[illegible] triſtitiam noſtrā lenit dulcis & conſolantiſſi- Resur:
[illegible] reſurrectionis ac certiſſima ſpes quàm certum
[illegible] reſurrexiſſe, tàm certo mortui reſurre-
[illegible] Corint. 15. Qui moritur non perit, ſed dor-
[illegible], Apoſtolus enim dormitionem Chriſti,
[illegible] reſurrectionē, noſtræ dormitioni & reſur-
[illegible] inſeparabiliter nectit per Chriſti mortem
[illegible] culpa abolita, igitur & pœna, id eſt, mors.

Qui

Qui igitur in Chriſtum baptizati ſunt, id e
mortem eius uel inſtituti facti ſunt Chriſto per
litudinem mortis eius, nimirum & reſurrect
participes erunt, Ro. 6. Per Chriſtum iuſtifica
iuſtificati fide reſurrectionis, mortis imperi
Chriſto euaſimus.

Contra traditiones hominum.

ERaſmus in compendio Theologiæ. In An
tationibus ſuper Matthæum, cap. 11. Mar
ci 7. Matth. 15. Deutero. 4. Eſai. 29. 1. Tim. 4.
loſſ. 2. Galat. 1. Si angelus è cælo &c. Tit. 1. 2.
tri. 2. Matth. 24. Hic eſt Chriſtus &c. Luc. 17.
gnum Dei intra uos. Prouerb. 30. Theoph
ad Nobil. German. item in libro contra tra
nes humanas. Rom. 14. De ciborum delectu.
gin. 8. & 10. de delectu in cibo: ad idem, in P
Theophor. Vide Theophor. Pſal. 10. 2. Cor.
cit ſenſus corrumpi à ſimplicitate Euangeli
ctrinis hominum. Matth. 7. à falſis Prophe
cat Chriſtus. Mat. 16. à fermento Phariſæoru
bet, à doctrinis hominum. Roma. 16. Theoph
Pſalm. contra traditiones, pulchra.

Quomodo Pſychotyranni torqueant hanc
ſcripturam: Qui nos audit, me audit. Et Matth.

[illegible] facite, Et tibi dabo claues, unde Theoph.
Theophor. in Pſal. pulchra, oſtendit no-
[illegible] perioribus præciſe fieri, ſicut apud Phari-
[illegible] item mordicus tenebant patrũ deutero-
[illegible] mendatis neglectis.

[illegible] guſtinus de natura & gratia, ca. 37. Creda-
[illegible] (inquit) quod legimus (intellige in ſcripturis
[illegible]) & quod non legimus, nefas credamus ad-
[illegible] re.

[illegible] VCTVS MALEDICTVS HVMA-narum traditionum triplex.

[illegible] Eyn falſch böß gewiſſen. Vt quum ho-
[illegible] cepit, & tu credis hoc omnino tibi eſſe ſer-
[illegible] ſi uelis iuſtificari, & tranſgrederis: mox
[illegible] formas tibi quaſi peccâris, ligatã &
[illegible] eſt conſcientia tua: & ſic ubi non eſſet
[illegible] ſi ſcires Chriſtianam libertatem, iam eſt
[illegible] licet conſcientia ſit erronea, quia conſci
[illegible] eſſe peccatum, tunc Deus ſecundũ con-
[illegible] indicat.

[illegible] Eyn falſch gůt gewiſſen, ut quando
[illegible] traditione humana, ut confeßione tempo
[illegible] bali, credis te bene agere coram Deo, &
[illegible] iuſtificari, tunc fingis tibi ſecuritatẽ ubi

nulla eſt: ſides enim tua Chriſtiana hac opini
erronea ſuccumbit.

Tertius, Idololatria, ut quando talem erron
& falſam conſcientiā habes ficti peccati, & fic
iuſticiæ, tunc cor tuum non amplius ſubſiſtit in fi
ducia gratiæ diuinæ, ſed in præſumptione & ſp
taliū operū, quæ præſumptio erigit in corde tu
idolum tuorum operum, quibus fidis, quum dun
taxat Deo fidendum eſſet.

Impij ut ſuas deuteroſes. ſtabiliant propon
argumentum præſcriptionis & poteſtatis. Dic
ut Magiſtri Synagogæ: Non peribit lex à Sacer
dote, conſilium à ſapiente, ſermo à Propheta.

Hodie Eccleſia malignantium ratiocinatur
multitudine Doctorum, authoritate Concilior
Magnitudine auditorum, Longitudine tempor
Indefectibilitate fidei Petri, et Ritu uniuerſali Ec
cleſiæ. Theophoretus Pſal. 11.

PATRES.

Non contemnit Patres, qui Patrem omni
Deum, glorificare conatur.

Qui in cauſſa diuina, dicit Deo magis quā
homini obediendū, nō contemnit homines, ſed De
magnificat, hominum atque angelorum Domi

Patres nunquam cupierunt ſibi magis cred
quàm ſcripturis: ſciebant Chriſtianos ſuper Chri

ſtū

[illegible] ſuper ſe eſſe ædificandos.

Hieronymus lib.2.contra Iouinianum: Petrus [illegible] obſeruator Iudaici tẽporis. Petrus Apoſtolus(inquit)non expectans ſtellam more Iudaico ſed hora ſexta in ſolariũ pranſurus aſcendit.

Paulus Timotheo dolenti ſtomachum, uinum iubet bibere,non aquam. Sed Monachiſmum ſuum tuetur illic peſſumè de ciborum delectu Hieronymus. Iouinianũ appellat Epicurum Chriſtianorum,lib.1.contra Iouinianum.

Ethnici etiã Sacerdotes carnibus abſtinuerũt & cõſortio mulierum.

Hieronymus libro ſecundo contra Iouinianũ. Euripides in Creta Iouis Prophetas non ſolum carnibus,ſed & coctis cibis abſtinuiſſe refert.

In templo Eleuſinæ erant tria præcepta apud Eleuſinienſes: Honorare parentes, Venerari deos, Carnibus non veſcendum.

Orpheus in carmine ſuo eſum carnis deteſtatur.

Aegyptij Sacerdotes ſemper in templo mulierum commercio abſtinuerunt, Hieronymus lib.2. contra Iouinianum, carne & uino abſtinuerunt.

Traditiones humanæ uocantur in ſcripturis, Eſaiæ Sordes, Iere. Scoria, ſiliquæ, paleæ, Somnia. Ezech. Stercora humana. Hoſe. Vinacea uuarum. Euangeliſtæ, Tenebræ. Zachar. Maledictio.

Scandalum de infirmis in fide.

Vide Theophoretum, de bonis operi 1.Corin.10.& .8 Rom.14.Matth.18.17.

Σκάνδαλον non ſolum ſignificat off ſionem, ſed & infamationem, de hoc Matth. Tales ſunt Epiſcopi per imperium impuri batus Sacerdotum, aliàs eſt offendiculum, offendo proximum inconſcientia.

TRIA SCANDALA.

1. Quando infamamus proximum innoc

2. Quando crimine publico proximum off imus, quod excommunicatione punitur.

3. Quando infirmum abuſu libertatis Chri næ uelut abſterremus à Chriſtianiſmo.

Infirmi ſic tractandi ut doceãtur, non eſ catum niſi quod Deus in Scripturis peccatũ nihil eſſe rectũ & bonũ niſi quod Deus præ Item Deuter.12.& .4.Nihil addendum uerbo D

Imperator Valens legem per Orientem rat, ne quis uitulorum carnibus ueſceretur: ſti agriculturæ prouidens, Hieronymus libro cundo contra Iouinianum, ſol 34.

In ueteri lege Deutero.22. Deus curam nit Iudæis pro bobus & ouibus fratris, magis hæc cura fratri à fratribus debetur di, ut eius offenſio caueatur: Sicut Apoſtolus

[illegible] ex uerbis Deuterono. 25. Non obligabis
[illegible] Num (inquit) boues curæ ſunt Deo? Sic ſi
[illegible] ſollicitudo ne pereat fratri debetur, quan
[illegible] frater fratri hanc debet curam, ut eius
[illegible] caueat. Eccleſiaſtici 17. Vnicuiq; man-
[illegible] Dominus de proximo.

[illegible] pſeudoapoſtolos ueniunt ſcandala, docent
[illegible] traditiones, & in his peccata & merita: por
[illegible] ſeducti auditores, fiunt utres ueteres, & au
[illegible] uerbo ueritatis Euangelio Chriſti, protinus
[illegible] funduntur, Chriſtus autem lapis offendiculi.

Veſtitus, Cærimoniæ, Ciborum delectus.

Paulus Antiochiæ Titum non circumcidit, Timotheum autem circumcidit, Actorū 16. Acto
[illegible] de raſura & uoto.
[illegible] Theophor. in Pſalm. Item de bonis operi-
[illegible] ſermone de imaginibus in fine.
[illegible] Theophor. in Pſal. de Cærimonijs. Vnæ
[illegible] Cærimoniæ à Chriſto inſtitutæ, ibidem.

IEIVNIVM.

[illegible]ronymus in Matthæum, ex hoc loco: Filij
[illegible], dum ſponſus cum ipſis. Montanus,

Priſca & Maximilla etiam poſt Pentecoſten faciunt Quadrageſimam, q. ablato ſponſo filij debeant ieiunare: Eccleſiæ autem conſuetudo ad paſſionem Domini & reſurrectionem per humilitatem carnis uenit, ut ſpirituali ſagina ieiunio corporis præparemur. Hieronymus lib. 2. contra Iouinianum. Dominus quadraginta diebus Chriſtianorum ieiunium ſanctificauit.

Hieronymus uixit annos 91. Moritur [illegible] nato Chriſto, 422. ſub Honorio & Conſtantio iam in imperij conſortium aſſumpto.

Hieronymus in Ionam cap. 3. Dominus ieiunauit quadraginta dies, hereditatem nobis ieiunij derelinquens ad eſum corporis ſui, ſub hoc numero animas noſtras præparat. Ibidem: Saccus & ieiunium arma pœnitentium.

Hieronymus To. 9. in Epiſtolam Galat. fol. [illegible]iunia inter dies, propter eos à uiris prudentibus conſtitutos, qui magis ſeculo uacant quàm Deo, nec poſſunt, imò nolunt toto in Eccleſia uitæ ſuæ tempore congregari, & ante humanos actus Deo orationum ſuarum offerre ſacrificium. [illegible] non dicit, ab Apoſtolis, ſed à uiris prudentibus conſtitutos ieiuniorum dies, non Chriſtianis ut boni fiant, ſed mundanis, ne tam mali ſint.

Ieiunia nō ab Apoſtolis conſtituta.

Tomo 9. fol. 3. in Prologo ſuper Matthæum

Iam

[illegible] antequam ſcriberet Euangelium de diui[illegible] Chriſti, iuſsit prius indicto ieiunio in com[illegible] Deum deprecari. Id deſumpſit ex Ec[illegible] hiſtoriis.

[illegible]ronymus libro ſecundo contra Iouinianum, [illegible] 36. Moſes ieiunauit quadraginta dies & no[illegible] monte Sina, antequam primas tabulas ac[illegible]: ſecunda conſcriptio tabularum etiam [illegible]cedente ieiunio accipitur.

[illegible] Exodo contra Amalech totius populi uſq; ad [illegible]ram ieiunio pugnatum eſt. Saul uſq; ad ueſpe[illegible] noluit quenquam pane ueſci, donec debella[illegible] eſſet, libro j. Reg. j. Elias quadraginta dies [illegible], & uidit Deum in monte Oreb. Samuel con[illegible] populum in Maſphat, & indicit ieiunium. [illegible] in humiliatione uictus fregit impetum [illegible]. Niniue ieiunat. Achab Rex im[illegible] ieiunio & ſacco domus ſuæ euerſionem diſſer[illegible] in poſteros. Hanna uxor Helchanæ ieiu[illegible]. Daniel tribus hebdomadibus ieiunauit.

[illegible] Aaron & ſacerdotes templum ingreſſuri ſice[illegible] bibunt. Hanna Phanuelis ſemper ieiunat. [illegible] poſt alios labores etiã ieiunia ſua recenſet. [illegible] lib. 2. contra Iouinianum, dicit ſe non [illegible] cibis ita locutum, ut neget piſces & cætera (ſi [illegible] fuerit) in cibo eſſe ſumenda, ſed quomodo

nuptijs uirginitatem, ita ſaturitati & ue
ieiunia ſpiritumq́; præferat.

In Leuitico Dominus præcipit, ut menſe ſep
mo, decima menſis omnis populus ieiunet uſq
ueſperam.

Ieiunium 4.5.7. & 10. menſis. Ioel. 2. San
ficate ieiunium. Zachar. 8. Hieronymus.

Hieronymus Tom. 1. ad Lætam, fol. 27. In
drageſima continentiæ uela pandenda ſunt, &
ta aurigæ retinacula equis laxanda prope
bus. Eodem loco facit differentiam inter ſecula
& Virgines ac Monachos, & dicat ſeculares
quadrageſima debere ſtrictum ieiunare
uirgines & Monachi.

Hieronymus in Ioel. j. fol. 26. Manichæi &
cratitæ, quorum princeps Tacianus, ieiunant
eorũ ieiunium ſaturitate & ebrietate deteri

Hieronymus Ieſa. cap. 58. Dominus ieiuna
ſolitudine quadraginta dies, ut nobis ſolenn
ieiuniorum dies relinqueret.

Hieronymus ad Euſtochium. Sollicitius p
uidendum eſt, ut ſolennem diem, non tam ci
rum abundantia, quàm ſpiritus exultatione
bremus, quia ualde abſurdum eſt nimia ſatu
te uelle honorare martyrem, quem ſcias Deo p
uiſſe ieiunijs.

FESTVM.

[illegible] 14. Qui ſapit diem, Domino ſapit. Theo [illegible] in præceptis, & alijs in Galat. Theoph. [illegible] in ſcholijs, Mat. 12. Theophor. Pſal. 3. [illegible] Chriſtianorum & Iudæorum. Theo [illegible] bonis operibus, de eſu carnium, ouorum, [illegible] in declaratione tertij præcepti. [illegible] ſermone de imaginibus in fine.

[illegible] Prophetas, quomodo Deus ſub [illegible] ſolemnitates Iudæorum auerſetur.

[illegible] bato, Exod. 20. 31. Heb. 3. 4. Numeri 15. [illegible] Vide Hieronymum. Ieſaiæ. 66. 58. 56. [illegible] Sabbato, Coloſſ. 2. Mat. 12. Mar. 2. Luc. [illegible]

[illegible] rum delectu, quem Monachi vel pha [illegible] uide Theophoretum in Poſtilla.

[illegible] bus, dies, feſtus, color, nõ ſemꝑ pro [illegible] inordinatio, luxus et abuſus præ [illegible] Verumq; in illis rebus adiaphoris de [illegible]; illic verum eſt eſſe humanas tradi [illegible] libertatem Chriſtianam, & eiectan [illegible]

Ignatius docet quõ feriandũ feſtis diebus.

[illegible] epiſtola ſecunda ad Magneſ. ſcripta. [illegible] ſabbatizemus iudaice, in feſtis [illegible] operatur, non manduc- [illegible] ſedere [illegible] pu-

nem tuum. Sed unuſquiſq; ueſtrum ſabbatizet ſpi
ritualiter, meditationi legis congaudens, non
poris dimiſſione, fabricationē Dei admirās
Iudaeus non omnia comedens & tepidum
& menſuratè ambulans, & ſaltationum
ſum manuū minimè habēs. Sed pro ſabb
diem feſtum celebret omnis Chriſtianus Do
reſurrectionis, regalem & eminentiſſimū
dierum, de qua Propheta expectans dicebat
nem pro octauo, in quo dies & uita noſtra
eſt, & mortis in Chriſto facta uictoria.

Ignatius Euangeliſtae Ioannis diſcipul
tertius à Petro, Antiochenae Eccleſiae
Antiſtes, uincula & mortem pro nomine
paſſus.

Ieiunia ſacerdotum Cybeles.

Cultores Iſidis & Cybeles, qui (ait Hi
mus) guloſa abſtinentia phaſides aues
tas turtures uorant, ne ſcilicet Cerealia d
taminent, Eraſmus in Annotationibus. Sa
Cybeles uocabantur Galli, ij in dies aliquot
rebant ieiunia, & dein phaſianis auibus
tur. Hieronymus ad Laetam, To. 1. fol. 15.
apud Ioel. Sanctificate ieiunium. In Leuitic
lus iubetur ieiunare uſq; ad uesperam. Ipſe
reprobat ieiunium, ſed quale uelit oſtend
nymus libro ij. contra Iouinianum.

CAERIMONIAE.

[illegible] Cærimoniarũ, Hiero. in Ezechel. ca. 20. [illegible] (quamuis Cærimoniæ & externi [illegible] ſint, poſſintq́; iuxta fidem noſtram bo [illegible] omnibus locis & horis per omnes [illegible] uariari) tamen iuxta charitatem, quæ [illegible] ſeruat, in multis parcit. Non ſemper hæc [illegible] ſeruanda eſt, ſed debito charitatis, ut [illegible] quomodo in his Cærimonijs populo ſim [illegible] quod agimus tolerabile & ædifica [illegible] ut eſt j. Corin. xiiij. Omnia fiant ad ædi [illegible] j. Corin. 6. Omnia mihi licent, ſed non [illegible] j. Cor. 8. Scientia inflat, charitas [illegible] libertate utendum eſt, non ad oſtentatio [illegible] in literis ſacris, ſed ad ſimplicium ædi [illegible] Rom. xiiij. xv.

[illegible] Chriſtiana fidei in his externis ſeruan [illegible] in conſcientia: ſed nihilominus ꝓpter [illegible] ſemper utendum libertate noſtra, ſed [illegible] uiuendum, omnia omnibus fieri in [illegible] ædificationem proximi. Rom. xiiij.

[illegible] pro ſimplicibus utiles & neceſſa [illegible] conſeruentur, ideo Chriſtiana modeſtia [illegible] Ceterum interea uerbi mini [illegible] moneant, hæc non fieri tanquam ad [illegible] quaſi ſic omnino fieri oporteat

&

& non aliter, ſi Chriſtianus eſſe velis, ſed fiant h
tantum ob unitatem propter ſimplices.

Sic Apoſtolus 1. Cor. 9. utebatur libertat
coram Deo, ubi conſcientia fide in Chr
cta, ab omnibus externis erat libera, Iud
bus, attamen ſeruitute utebatur apud pop
omnibus omnia fiebat, ut aliquos lucrifac

Item populus doceatur, ut non ſtupeat ſi
oriantur, prædixit Chriſtus ſic fore, ut in
tritico zizania ſint mixta: Paulus 1. Corin.
ceſſe eſt ut ſectæ fiant &c.

DE CANDELIS IN ECCLESI

Hieronymus contra Vigilantium, in ea
mione, ut ſuperſtitioſum putet accendere c
honorem ſanctorum luce, nec accendendu
in ſolatium noctis, quum hodie præcipuu
ſacrorum ſit in cereis. Verba eius: Cereos
non clara luce accendimus, ſed ut noctis t
hoc ſolatio temperemus, Tomo 3. fol. 96.

Auguſtinus Epiſtola ad Ianuarium, in
Eccleſiam Chriſti, quam pauciſſimis cel
bus ſacramentorum, miſericordia Dei liber
lunt, tot ſeruilibus oneribus premunt, ut tol
raderetur conditio Iudæorum, qui etiamſi t
libertatis non agnouiſſent, legalibus tamen
non humanis præſumptionibus ſubiice

In

imagines in Eccleſia.

Theophoretum de utraq; ſpecie ima
, capite 4. quomodo abolendæ
ferendæ imagines. Deus inuiſibilis in
ſtamento pingi non debuit, nam Spiritus
erat, non natus pingi, Damaſce. Quòd
ſuapte natura inuiſibilis ſit, incorpo-
ſcriptibilis, figurari etiam non po-
figura lineis terminetur et circunſcri-
inſipientiæ magne foret diuinitatem
huius imaginem corpoream exhibe-
cauſſam eſſe crediderim haud mi-
imaginum uſus in ueteri Teſtamen-
rarior fuerit. At quum uenit ple-
miſſo Filio Dei, &c. Verbum
caro factum habitauit in nobis, &
eſt ut homo. Baruch tertio cap.
Abrahæ uiſus eſt in ſpecie hominis,
ſed ſecundum ueritatem factus
noſtram ſalutem: non enim Deus
corpus phantaſticũ, aut cœleſte, aut aëre
hæretici Manichæi, Valentiniani, ac
ſenſerunt. Sed uerus Deus Chriſtus
homo, diuerſatus in terra cũ hominibus,
paſſus, crucifixus, mortuus, ſe-
pul-

Cauſſa ꝗ in ueteri lege non erant imagines.

Hæretici.

pultus, reſurgens, deinde aſcendit in cœlum,
omnia ſicut ſecundum ueritatem geſta ſunt,
am uiſa ab hominibus et ſcripta ſunt,quar
facile intelligimus,quomodo inſigurabilis
guretur,quum inuiſibilis olim factus ſit, uiſi
Deus itaq; natura ſua inuiſibilis,per uerbi in
nationem uiſibilis & figurabilis factus eſt.
quitur iam pingi Chriſtum poſſe, reſtat an
Certè ſi ulla occaſio daretur idololatriæ, p
ret non pingi, ſi præcaueri poteſt ne irrep
prætextu pietatis, ſuperſtitio, tolerētur ima
Chriſti, propter quaſdam cauſas tolerabile

Chriſtus pingi poteſt, utrū liceat cū pingere, ſculpere.

Damaſcenus.4.libro Theologiæ,refert
latione aliorum de Abagaro, Ediſſenorum
tatis Rege, qui miſerat pictorem,ut effigia
minum: cūq; id ob faciei ſplendorem nequire
tur Chriſtus,in ueſtimentū imaginem ſui im
ſiſſe, & Abagaro miſiſſe. Vide & de hoc E
Cæſarienſem,lib.1.Eccleſiaſticæ hiſtoriæ,pe
capita ultim.ubi dicit ſe iſta habuiſſe ex
uis publicis Ediſſenæ ciuitatis,in qua tunc
rius regnauit, & quod reperit ſcripta in
quæ geſta Regis Abagari antiquitus ſerua
nebant:hæc imago eſt Genuæ in æde ſancti
lomæi de Ereminels.Eſt & hiſtoria de ſanct
ronica,Romæ habetur, quæ ſi uera ſunt,

pri

authorq; eſſet imaginum in Eccleſia formã

Lucas refertur Mariam effigiaſſe aut
formatur talis imago Romæ in ara cœli
rdigeros, una Friſingæ in æde Cathedrali.
d Exod. 25. Imagines habuit uetus Teſta
Dominus ad Moſen inquit: Duosquoq;
aureos & productiles facies. &c.
mon imagines in templo poſuiſſe dicitur.
ſtantinus primus crucis imaginẽ ſibi con
ſam religioſè ueneratus eſt.
libro. 2. de uiſitatione infirmorum,
ludat, de crucis imagine morituris exhi-
Hieronymus ſuadet Euſtochio ad omnem
pingere crucis ſignum. Ambroſius in
de cruce, hortatur, ut in Ieſum qui nos à
liberauit, ſemper aſpiciamus. Deus ultus
iniuriam uiolatæ imaginis Moguntiæ, quã
d uiolant. Theodoricus Greſmund car-
ſcripſit.
gines ſunt Analphabetorum literæ, teſte
Gregorius ſecundus præſcripſit Sere
ſilienſi Epiſcopo, dicens: Nam quod legẽti
ptura, hoc & idiotis præſtat pictura. &c.
Damaſcenus ex ſancto Baſilio. refert ra-
nem cur imaginis honor ad exemplaris tranſ

ſertur

ſertur honorem: quare cultus ac obſequia ima
nibus exhibita cum ſanctorum tum crucifix
ipſum crucifixũ, & ſanctos uelut ad prototy
imaginiſq́; ueritatem transferuntur: hæc ra
bet apparentiam, ſi non timetur ſuperſtitio, ſ
pulus bene inſtituitur: ſed ad idololatriam p
ſunt filij Adæ. Lucæ. 8. Beati qui audiunt ver
non dicit, qui ab imaginibus diſcunt Deum
ptura, non imaginibus diſcitur Chriſtus,
Qui audiuit à Patre, uenit ad me. Chriſt
iuſsit Apoſtolos imagines erigere, qui certè
di prouinciam abſolutiſsime tradidit, ſed
Euangelium.

4 Ratio quæ tuetur uſum imaginum rel
uent inſpectores paſsionis Chriſti, uirgin
tris, tenaciuſq́; hæret quod dicitur, & ne d
per imaginem uiſam rei geſtæ uelut clauo
riæ adfigitur. Memoria labilis ſenſibilibus
nibus iuuatur, ut memor ſit abſentium. D
nus putat utiles eſſe imagines, ut inſpecto
imitationem egregiè factorum prouocent
pit nonnihil Gentilitatis, ut de Iulio Cæſar

5 Deuotionem augent uſus imaginum, p
crucifixis, de uirgine flebiliter Chriſtum in
aſpiciente. Bernhardus ante imaginem i
affectu pio, Franciſcus ſimiliter.

D

ſecum floruit anno Domini.350.

hilippus qui occiſis Iuſtiniano & Tiberio
imperium occupauerat, à Ioanne Mo-
notus, imagines ſanctorũ à parietibus ſan
phiæ abraſit: hunc ſecutus Leo Imperator,
propoſuit, ut omnes qui ſub Romano eſ-
perio, omnium ſanctorum angelorũ, mar-
ſtatuas imaginesq́; è templis tollerent, quas
dio ciuitatis cum imaginibus etiam Sal-
s & Mariæ combuſsit: contrauenientẽ pro
imperij habuit, qui ex populo non conſenſe
collati ſunt, pœnaq́; capitis damnauit Im-
facientes de nouo imagines.

nſtantinus imperator filius Leonis, imagi-
demolitus eſt. Conſtantinum Patriarchã
uerberibus necauit.

Conſtantini filius Synodum coegit. 330.
orum, quam ipſe Septimam fecit nomina-
Conſtantiniana uocata eſt, ubi decretũ fuit
imagines, ſtatuas, ſimulachra è templis
imagines nõ toleratæ ſub Nicephoro,
Michaele, Leone Armenio Imperato-

pore Caroli Magni, in Germania, malè
imagines per Felicem, unde uocata eſt
hæreſis Feliciana.

Michael Trauli Imperator Conſtantin
deſignatus, Oratores ſuos ad Lotharium Impe
torem deſtinat in Rotomagum, conſulentes q
de imaginibus faciendum cenſerent, abolendæ
an reſtituendæ uiderentur.

Conſtantinus Pontifex damnauit ſentẽtiã
lippici & Ioannis Monachi, de eradendis ima
nibus. Leonis Imperatoris ſententiæ, Greg
II. cognomento iunior reſtituit. Vide Platin
uita Eugenij ſecundi.

Eccius monet imaginum uſum occaſionẽ
Imperiũ à Græcis in Germanos transferendi
uſum tollere uoluerunt Imperatores Græciæ
res agitari cœpit ſub Gregorio ſecundo, &
ſermè. 90. agitata eſt, uſq; ad Leonem Ponti
dum Leo Imperator Gregorio non acquieſ
Gregorio. II. mortuo ſuffectus eſt illi in Pon
tu Gregorius. III. qui dum ab initio magna
fruſtra) acciperet curam de reuocandis Le
tre & Conſtantino filio Auguſtis, ad reli
cultum, Imaginumq́; reſtitutionem, tand
uocato Concilio, in baſilica ſancti Petri
ſanctorum non tollendas decreuit, ſed uene
proſequendas, iuxta prædeceſſorum ſ
Conſtantini & Gregorij. II in Concilijs
Leonem uero Imperatorem ſacrilegum

y cõmunione fidelium priuauit. Et ut noſtro
rmanis ſint iſti Gregorij, ſciant eos eſſe,
m Bonifacium martyrē, Legatum ſedis
deſtinârunt in Germaniam, qui idolo-
(quorum tunc magnus adhuc in Germania
merus, ſicut à Phryſonibus paganis ultimo
fuit coronatus) ad fidem Chriſti conuer-
gantiam in Archiepiſcopalem ſedem (nam
apud Vuormatiam erat) erexit, Epiſcopatū
urgenſem ac Eiſtettenſem inſtituit, Baioa
quatuor Parochias diſtinxit (ita apellat
rius Papa) Saltſpurgēſem, Patauienſem, Ra
ſem, ac Friſingenſem. Vnde is Bonifacius
iorū Legatus, ab omnibus merito dicitur
orum Apoſtolus. Iam ergo Pontifices ani
Germanos appulerant, & ſub hoc Ponti
egorio III. accidit, ut tunc primum tutela
ab Imperatoribus Conſtantinopolitanis
Germanos translata ſit. Nam dum Luit
Longobardorum Rex Pontificem bello
urgeret, noluit Pontifex ab Imperatore
politano auxilia petere, ſicut hacte-
ſa facere conſueuerat, ob cauſſas de ima-
commemoratas: quare ad Carolum
Magni Caroli auum confugit Pōtifex,
rogando, ut Romæ & Eccleſiæ auxi-

Bonifacius Apoſtolus Germaniæ.

lium ferret, quod ille ſtrennuè confecit. Sic Steph
nus.II. Papa Pipini filij Caroli Marcelli auxiliu
contra Aſtiulphum implorauit. Sic Stephanus
Adrianus.I. & Leo.III. opera & auxilio Car
filij Pipini uſi in Eccleſiæ protectionẽ ſacrileg
ſpretis Conſtantinopolitanis: tandẽ cleri & popu
li Romani aſſenſu, Imperium Leo Papa in perſo
magnifici Caroli Germani tranſtulit, apud qu
hodie perſeuerat. Sic Leo ſacrilegus Impera
dum imagines crucifixi & ſanctorum tolleret,
deret, demoliretur, Deus ab eo & ſucceſſor
Imperium Romanum abſtulit.

Leo Leonem ſpoliat.

Pontifex Paulus Primus, hortatur per nun
os Conſtantinopolim miſſos, Conſtantinũ qui
Imperatorem, ut imagines diuorum reſtitu
nolentem anathemate percuſſit.

Stephanus Papa tertius in Concilio La
nenſi, deſtinatis à Carolo Magno Epiſcopis, d
gauit Synodum Conſtantinianam Conſtantinop
habitam, & conſenſu Patrum decretum eſt ut ſta
tuæ ſanctorum reſtituerentur, & damnârunt I
peratorem & eos qui Concilio Conſtantinop
tano præſederunt.

Hirene.

Hirene Imperatrix (mortuo Leone Impera
re) cum filio Conſtantino gubernacula imp
ſuſcepit, Concilium Nicenum. 350. Epiſcopo

colle

[illegible] ubi constitutum est, ut qui sanctorũ imagi
[illegible] senserit, in Ecclesia perpetuo anathe
[illegible]aretur. Filius ille Hirenæ Cõstantinus, ut
[illegible] Niceni illius 350. Episcoporũ Synodũ ab
[illegible] de imaginibus exclusit matrẽ, solus tenuit
[illegible]. Hirene Cõstantinũ capit, & exoculat, in
[illegible]conijcit, restituit imagines anno Dñi 790.
[illegible] Pontificis & Caroli Magni opera
[illegible] in Germania Eeliciana hæresis extincta
[illegible] dum Carolus Hunos, Danubianos quoti-
[illegible]ursionibus molestantes perdomuisset, ad
[illegible] Orientalem (unde Francorum origo
[illegible] Germaniæ cum proceribus suis peruenit. Et
[illegible] ex Francis & Germanis in Franckfurt
[illegible]. Præsidebant Theophylatius & Ste-
[illegible] Episcopi, Romanæ sedis Legati. Hæresis
[illegible] condemnata est, & sub anathemate in-
[illegible], ne quis sanctorum imagines uel erade-
[illegible] tollendas doceret.

[illegible] Magnus Saxones ad fidem conuertit.
[illegible] diluit, rationes eorum qui imaginibus
[illegible] Exo. 20. in Decal. præceptorum Dei.
[illegible] imagines. Non facies tibi sculptile.
[illegible] dit. Non imagines prohibentur, sed ea-
[illegible], prohibetur sculptile fieri, cui diui-
[illegible] tribuatur more idololatrarum. Nam

Rationes in contrarium diluũtur.

cap. 25. iubet Deus fieri imagines Cherubi
lo ad idololatriam alioqui prono prohibu
gines. Intentio rectificans uſum imaginum
lio ſumpſit cultum referri ad archetypum,
ipſam imaginem. Chriſtiani utuntur imag
ut monitorijs tantum excitabilibusq́;, non u
nici putant imaginibus diuinitatem ineſſe,
Ethnicorum imagines ſunt habitacula dæm
Chriſtianorum imagines ſunt repreſenta
Chriſti, Mariæ, ſanctorum, uide Auguſtinum
de doctrina Chriſtiana, cap. 8. 9. Vide Augu
de Ciuitate Dei, libro 22. de templis martyr
quomodo honorandi ſint.

2 Ezechias 4. Reg. 18. diſsipauit excelſa,
ſtatuas, lucos, ſerpentem æneum quem f
ſes, quem tamen Dominus fieri iuſſerat.

Eccius. Hoc Ezechiæ factū non tollit imag
Dominus Numeri 21. Moſi dicit: Fac ſerpen
neum, pro ſigno pone &c. Hic Deus iuſsit f
ptile, ſed pro ſigno haberi id uoluit: quan
pulus pronus idololatrare, poſtea ſerpen
pro ſigno ſed pro Deo coleret, iuſte Ezech
ſtruxit, quod iubente Deo fuerat factum.
aūt tolerando imagines pro ſigno habet,
uo inſtituto Dei, non pro Deo habet, ide
uſu imaginū: Alioqui ſi plebs imag

gno sed Deo habere, destruatur imago.
ainow. Nam sic rectè colligit Stepha-
Si ueteres aliqua inculpatè fecerũt, quæ
ras in errorem uertuntur & superstitio-
huiusmodi sine tarditate aliqua & cum ma-
ritate, à successoribus destruantur.
tra imagines est, Ioan. 4. In spiritu & ue
adorandus Deus. Intuitus imaginum inten-
nos herere in imagine cogitationibus,
ulare in imaginatum. Item pulchræ ex-
desyderia: inhæres adeo diu crucifixi
crucifixus euanescat, & ipse solus cum
bus permaneas.

Hoc uerbum Ioan. 4 non excludit ima-
adoratores per imagines moniti nihilo
rant in spũ & ueritate, si orationẽ ad pro
pro Basilij instituto referant: ubiq; orat
, orat spũ & ueritate, maximè tempore
, exclusis figuris Mosaicis, & dispulsis
erroribus gentilium. Nam qui sic per
internas excludere imagines, pari ra-
sacramentorum signa corporea illude-
religionis cærimonias, imò literas ac
omni oratione uocali. Quare per
probibemur, sed excitamur spiritu
adorare Deum. Hæc Eccius.

4 Si pictores laſciuas pingunt imagine
eſt: Si quis inhæret diutiùs, uitium eius eſt,
ginis. Ecce ſi dicerẽ iam, imago non eſt tan
mo cedere ei debeat. Certe ſi dat occaſionem
hærendi, præſtat non adeſſe ſed aboleri: qu
ratur circa ſignum diutiùs, ſignatum
Gerſonem in libro de exercitijs ſecretis
ſimplicium. Omnem fidelem per imagines,
ginibus in ſpiritu & ueritate Deum ador

Sic uidetur Eccio uſum imaginum in
tolerandum, ut qui authorem Chriſtum ha
Apoſtolos, totamq́; Eccleſiam in quinq; Co
approbatricem.

Gabriel in Canone Miſſæ, lectio. 19. R
imaginum in Eccleſia conſtitutarum po
fortius mentem moneant quàm uerba, ut ima
ſimplicioribus eſſent memoriale perpe
deuotionem ſapientium excitarent. Allegat
Ezechielis 12.

Aliud eſt habere imagines, aliud idol
idola ſunt ſimulachra, quæ in honorem
cultus eriguntur, & honorantur propter
illa protinus abolenda ſunt: imagines
uel monumenta ſunt, uel alia cauſſa quà
tiandi erigantur, ut nullum ſubſit idololatri
riculum, non prohibentur.

Co

[illegible] gines, Rom. 1: probibentur imagi-
[illegible] 12. 10. Acto. 15. 21. Galat. 5. 1. Teſſa-
[illegible] Tom. 3. ſol. 73.

[illegible] Epiſcopus Cypri, quum eſſet in
[illegible], & ueniſſet in Eccleſiam in uilla Anabla-
[illegible] foribus pendens depictum,
[illegible] uel Chriſti uel ſancti cuiuſdam,
[illegible] ut pauperem mortuum eo obuolue-
[illegible] contra authoritatem ſcripturarum
[illegible] pendere hominis imaginem.
[illegible] imagines iubet tolli à templis, nos
[illegible] ſine & numero.

[illegible] ſuper Hiere. cap. 10. Errorem dea-
[illegible] ad nos uſq; manſiſſe ſcribit,
[illegible] in diuitijs arbitremur.

[illegible] ORIBVS ECCLEſiæ Catholicæ.

[illegible] Tom. 1. ſol. 538. carpit damnatq́; ſe-
[illegible] & picturarum adoratores. Augu-
[illegible] hæreſeon, reprehendit quandã
[illegible] Carpocratianorum [illegible]
[illegible] Ieſu & Pauli & Homeri & Py-
[illegible], incenſumq́; ponendo.

[illegible] Seruitus ciuilis.

VTrum inter Chriſtianos eodem
patre genitos, eodem renatos
libertatem Chriſti ſanguine adſertos
mnium dominos conſtitutos, Ciuilis ſeruitu
randa ſit?

1 Natura æqualiter omnes naſcimur filij
Ephes. 2. Similiter item ex aqua & ſpiri
naſcimur, Ioan. 3. Dei filij, Chriſti fratres,
dem uocati hæreditatem ſumus, ut alter
quod ad naturam & adoptionis gratiam
non ſit præferendus.

2 Etſi in donis ſpiritus ſancti diuerſitas
nibus, quum alij minus alij plus pro uolunta
tem detur. 1. Corin. 12. Sola tamen fides inter
regni & perditionis diſtinguit.

3 Chriſtiani per fidem in Ieſum Chriſtum
num noſtrum, unus cum eo ſpiritus effecti,
ſumus & Sacerdotes, ſpiritualis matrimonij
inter nos & Chriſtum ab æterno præ
olim incepti, iam conſummandi. j. Petri ij.

4 Huius regni potentia ſola eſt inuiſi
ua, admirabiliſſima, ſiquidem Chriſtiani
nihil poteſt: ſeruire ad ſalutem
Rom. 8. j. Cor. 3. Omnium enim Domini
uimus & nulli ſubiectus. j. Cor. 9. Mat. 16.

5 Sacerdotes quoq; ſumus potius

[illegible] p ſpũm fidei, et dicere Abba pater:
[illegible] uos inuicem docere quæ ſunt Dei.
[illegible] regnum Chriſti Regis noſtri non eſt
[illegible] mundo, Ioan. 18. In cæleſtibus & ſpirituali-
[illegible] regnat & conſecrat, quæ ſunt iuſticia, ueritas,
[illegible] pax, ſalus &c.
[illegible] quòd omnia terrena & inferna non ſint
[illegible] ſubiecta, cui omnis poteſtas in cælo & in
[illegible] data eſt, Matthæi ultimo: ſed quòd non in
[illegible] ijs regnum eius conſtet.
[illegible] Chriſtianorum regnum non mun-
[illegible], ſed ſpirituale in fide, oculis corpo-
[illegible] imperuium, de quo Ioan. 8. Si manſeritis
[illegible], cognoſcetis ueritatem, & ueri-
[illegible] uos reddet.
[illegible] maxime regnet ac triumphet Chriſtia-
[illegible] pluribus mundi malis, paßionibus, mor-
[illegible] ſubiectus: ſiquidem uirtus eius in infir-
[illegible] perficitur ij. Cor. xij. Et gaudium eſt Chriſtia-
[illegible] tribulationes, quippe ſcienti
[illegible] fidei patientiam pariat Iacobi j. pa-
[illegible] probationem, probatio ſpem. Rom. 5.
[illegible] diuerſa ratio eſt huius regni noſtri, &
[illegible] hoc fortiter nocendo inferendoq́;
[illegible], illud fortiter tolerando uin-
[illegible]; hoc magna armorum ui, ho-

minum

minum præſidijs conſiſtit & gloriatur, q
infirmitatibus, omnibus mundi ſubſidijs d
tum, gloriatur ut inhabitantem obtineat
tem Chriſti, qui dixit: Confidite, ego uici m
Ioan. 16. 2. Corin. 12.

11 Sic igitur liberrimus & oĩm dñs eſt Ch
mus, ut eo ipſo oĩm quoq; ſeruus officioſiſ
ſubiectiſsimus eſſe cũ poſsit tum debeat Ro

12 Nam Chriſtian. libertas in ſpiritu eſt,
quam in occaſionem carni danda. Gal. 5.
tentus malitiæ facienda. 1. Petri. 2.

13 In regno igitur noſtro cum iſtac Ch
libertate, quæ omnium dominus eſt, ſtat
tutus, quæ domino temporali mancipat
tum, uectigal, timorem, honorem, operi
liqua ſeruus onera debet. Rom. 13.

14 Seruitutem autem ciuilem cum Chri
mo ſtare poſſe, utriuſq; Teſtamenti literæ
cunt, Geneſis 17. Vniuerſos quos emerat,
dini ſunt homines, & empti protinus ci
Idem Exodi 12. uide Leuitici 19.

15 Iſaac benedixit Iacob, Geneſis 27.
Seruiãt tibi populi, eſto dominus fratrũ
& incuruentur ante te filij matris tuæ
Ioſeph venditur Iſmaëlitis uiginti argen
nihilominus iuſtus permanſit, Geneſis 39.

[illegible] ſuis à Noe iuſſus ſeruire. Exodi. 20.
[illegible] concupiſcere ſeruum proximi. Exo
[illegible] Hebræo emptitio: ſi emeris ſeruum
[illegible] ſex annis ſeruiet tibi. Deut. 23. Non tra-
[illegible] domino ſuo, qui ad te confugerit. Deu
[illegible] iubilæo uel anno remiſsionis: ſi frater
[illegible] uel Hebræa uenditus eſt, ſex annis
[illegible] ſeptimo anno dimittes liberum. Ge
[illegible] ſeruiet minori.

[illegible] igitur Hebræi, liber Dei populus,
[illegible] Dei, peculium, populus peculiaris, Deu
[illegible] atq; id genus alijs priuilegiorũ no-
[illegible] in ſcripturis, ſeruitutem ta-
[illegible] tolerârunt. Ioan. 8. Semen Abrahæ ſu
[illegible] unquam.

[illegible] ſeruitus, ſi quem in nouo Teſtamento
[illegible], temerario auſu excutienda eſt.
[illegible] Chriſtiani ſumus, humilitatis, toleran
[illegible] ac uirtutum omnium exemplar
[illegible] eſſe debeat, feret Chriſtianus quic-
[illegible] aduerſatur, ut qui in omnibus bo-
[illegible] ſua libertate ſpiritus, lucrum facere
[illegible] Leuitici cap. 25. de ſeruis ex
[illegible]

[illegible] teſtimonia cõuincunt. Titi. 2. Hor
[illegible] dominis pareant, ne ob eorum ino-

bedien-

obedientiam, ſermo Dei malè audiat. Idem. 1.
iubet fideles dominos non contemni quòd f
ſint, ſed magis honorari. Epheſ. 6. Dominis
carnem obediri iubet cum ſimplicitate
Idem Coloſſ. 3. Nec tantum de conductitijs
di iam ſunt, ſed de proprijs ſeruis loquitur
tum ex iure Gentium complures erant
ſtianos & Ethnicos, id quod ex Hierony
Epheſ. 6. colligitur. Petrus. 1. Petri. 2.
dominis obediri præcipit. Non enim
ſtiano prauitas domini, modo præcipiens
nine cōſona tantum obediat: quòd ſi domi
nis diuerſa à Domino ſpiritus imperauerit,
ronymus, non eſt obtemperandum, iuxta
tet Deo magis obedire quàm hominibus,
Roma. 13. iubet Apoſtolus, omnem anim
ſtati ſubditam eſſe, quia ordinatio hæc
quillitatem uitæ humanæ neceſſaria eſt,
gladio arceantur, & uelut morbida mem
no corpore reſecentur, boniq; tutius
19 Chriſtus hanc obedientiam parentum ſ
exemplo docuit, quos ſub Præſide Syriæ
cenſeri paſſus eſt, Lucæ. 2. Matth. 22.
dari Cæſari. Matth. 17. Ne infirmos off
drachma pendit, ubi factum & uerbum Chr
firmat hanc obedientiam.

Ca

, Chriſtianus ſeruus, cuiuſmodi iam
proprij, eigen leut, poteſt licitè labo
ſione, ſit tamen ne cum ſcanda-
& tumultu, ſeruitutis iugum excutiat,
Corin. 7. Si potes liber fieri, magis ute-
19. Auris ſerui oblatam libertatem
ſubula perfodiebatur. Exodi. 21.

Auguſtini ſententiæ, qui pu
debere flagitare libertatem à do-
quòd lex Moſaica ſeptimo quô-
voluerit omnes ſeruos manumitti.

dura res ſeruitus ſit, nõ tamen auer
ordinationes ciuiles, etiam ty-
pro bono pacis, quas cum lege Dei ſer-
ipſe huius ſeculi afflictiones, tã
reliquias Chriſti ſanguine conſe-
eius enim conditionis Chriſtiã
eſt, ut uarias tribulationes ceu ſalu-
ueteris hominis medicinas læta acce-
Paulus Phil. j. mortem etiã
exiſtimat.

Chriſtianorũ huius temporis ſer-
non paulò tolerabiliorẽ eſſe,
Pauli, ſiquidem bona unicuiq;
& ſi quid ſua induſtria, bonis
aut feudo lucratur, ſerui eſt &

eius

uim familiæ, exiguntur duntaxat ad ſuſte
poteſtatis ſecularis, & dominorum cenſus
buta, operæ aliquot, atq; id genus alia, Et
hals herren, ſonder beſchutz herren,
habent poteſtatem uitæ ac necis in tales

24 Non queratur igitur Chriſtianus
quo nam caſu in hanc ſuam ſeruitutē ſit
ſed pacificè in ea uocatione permaneat in
catus eſt. 1. Corinthio. 7. Nihil ei carnalis
nocet, quando iam in ſpiritu dominus eſt
dominum Gentilem contemnere non licet
minus Chriſtianum fratrem?

25 Iuſtiſſimè itaq; Iudas Galilæus interfe
quum ordinationi diuinæ reſiſteret.

26 Cohortandi certè ſunt Chriſtiani om
tuncunq; dominis temporalibus obſtri
pro ſua conditione reddant quæ deben
ctione, nihil curantes ſi iniuriam per
exactiones patiantur, maior eſt Chriſti
quàm ut ob temporale diſpendium, cha
tantillum lædat: omnia fert charitas,
patiens eſt, non irritatur. 1. Cor. 13.
perſuaſiſſimum habet, id quod res eſt,
di niſi à ſemetipſo, ut uere ſcripſit Chry

27 Quum enim Chriſtianus ex profeſſ
culi bona peritura deſpiciat, ad uera

[illegible] ſtrum fuerit ob ea digladiari?
[illegible] tio iniuriam paßi quàm inferen-
[illegible] læditur, ſi pius eſt, quia per ſi-
[illegible] rectè utitur: læditur autem maximè
[illegible] proximum in caducis huius uitæ
[illegible] pore mortali, damno afficit, ſeipſum
[illegible] uerit, fide & charitate, animam
[illegible] re excidit.

[illegible] nouerit Chriſtianus ob peccata nõ
[illegible] duci ſeruitutem eiuſdem, eoq́; feren
[illegible] flagellum, fatetur tum ſe, ut
[illegible] it pius filius pij Patris cor-
[illegible] ripit, neq; ulla eſt tam aſpera &
[illegible] quæ non ad gloriam Dei vertat

[illegible] mittit diuinæ uoluntati, iuxta quã
[illegible] fieri perſuaſum habet, ſciens om-
[illegible] capitis ſui numeratos eſſe, & felicẽ
[illegible] ſui abnegatione, quũ nihil dubitet
[illegible] operari ſecundum conſilium uolun-
[illegible] 1. cum timore ac tremore ſuã ipſi
[illegible] rantur, Philip. 2. Chriſtianus eſt
[illegible] liber, honoratus, nobilis, ſeruus,
[illegible] ſæculi. Omnia refert ad animam,
[illegible] ſalua, propicio Deo, reliqua omnia
[illegible] tur.

PRO DOMINIS TEMPOR LIBVS AXIOMATA.

1 Vt ne dominis his ſcripturis inflati ſu
turi tyrannidem arbitrentur, ſeſq;
les eſſe qui cæteris iure dignitatis propri
ſint, meminerint ſe Dei miniſtros eſſe in
Hic terminus præfigitur gladio ſeculari
ſuum intelligant, non ut libere ſuaque
ſed quæ expediunt.

2 At ne domini ſibi in perniciem
bis dominentur, hunc Spiritus ſancti re
ſpiciant, qui poſt ſeruorum ſeruis pr
Col. 4. ſubijcit: Et uos domini eadem facite,
Ephe. 6. minas, ſcientes quòd & ueſter ipſorum
eſt in cælis, nec eſt ullus reſpectus perſ

3 Hoc dominis, nō eſt reſpectus perſo
Deum, meritò concutiuntur dominaturi
Deut. 10. ſe Chriſtianos Chriſtianis præeſſe
inter quos non eſt ſeruus nec liber, Gal. 3.
omnes unum ſumus in Chriſto.

4 Non igitur ſuperbiant, ſed meminer
ſtatem: quò enim gradus celſior, eò ca
lapſior. In oculis Dei etiam omne uerbu
iudicaturi agunt omnia, ſic & ſingula
reddituri geſti gladij.

[illegible] Reg. 3. sapientiam à Domino pe-
[illegible] populum Dei, inter bonum
[illegible] posse : huius exemplo à
[illegible] terræ, petant sapientiam domini
[illegible] sibi, cum populo nihil potestatem ge-
[illegible]
[illegible] iudicio ob peccata, [illegible]
[illegible] ferales crudeles Re-
[illegible] quos tamen ab illo Roboā 3.Reg.12.
[illegible] sed instrumentum ipse furoris
[illegible]
[illegible] sequiora, quibus [illegible].
[illegible] debere, mala populi, nisi
[illegible] quoq; liberæ. 1. Reg. 8. & [illegible]
[illegible] Regni, filios [illegible]
[illegible] regis solio. & 1. Ezech. [illegible]
[illegible] lupi rapientes prædam
[illegible] Esai. 3. Dabo pueros
[illegible] Prouer. 28. Propter peccata ter-
[illegible]
[illegible] templa terreat dominos [illegible]
[illegible] iam Phalaridis, [illegible]
[illegible], Neronis, Caligulas,
[illegible] teterrimis hominibus, sed Chri-
[illegible] loquor ex Christi do-
[illegible]

69 Si apud Ethnicos in Græco natura [illegible]
seruis tyranni nomine magis inuisum, [illegible]
Christianum dominum pro libidine sua [illegible]
parauit inter Christianos fratres, [illegible]
fratres esse voluerunt?

70 Mitius igitur tractandi sunt ii ser
[illegible] in Paganismo [illegible]
[illegible] sanguinem, in [illegible]
[illegible] libertatem, iisdem [illegible]
[illegible]
[illegible] Dominum ac Principem Iesum Christum

71 Sic Paulus Onesimum seruum [illegible]
suo fratrem, prioris loco Philemoni, [illegible]
dilectum.

72 Sic dominum in libero Christiano [illegible]
[illegible] fratre, oper [illegible] fuerit, [illegible]
[illegible] debent subditi, sed
ipsi etiam subditi debeant, & Deo [illegible]
[illegible] Domino.

73 Nã hæc regnandi prudentia [illegible]
[illegible] quasi dam continent [illegible]
[illegible] vel [illegible] imperium [illegible]

74 [illegible] enim nõ [illegible]
[illegible]
[illegible]
Apud Thebanos imagines sedentes sine

[illegible] caret. Denique hæc olim [illegible] proverbia, apud Homerum [illegible] [illegible] regula, Principibus à Deo [illegible] Deutero. 17. Rex non multiplicet sibi [illegible] pondera, habeat in ma- [illegible] Dei, [illegible] in superbiam super- [illegible] &c.

[illegible] Dei regula, [illegible] bonus hominibus, [illegible] non habet, quod recte admodum [illegible] suffecit: nec eadem nunc [illegible] nostris, quæ [illegible]

[illegible] Domini [illegible] mi- [illegible] Domini optimi [illegible] potentiam obtinent, ita [illegible] sapientiam & bonitatem præ- [illegible] potentia sine bonitate, [illegible] pernicies fiat, iuxta illud [illegible] prudentia multos op- [illegible] et urbes [illegible]. Et illud [illegible] [illegible] principe [illegible] [illegible] studium in quatuor [illegible]

ctie. Primum utique in Deum pium ſit & [illegible]
[illegible] Secundo, ſubditis in charitate [illegible]
Chriſtiano ſeſe accommodet. Tertio, [illegible]
prouideat, quales habeat amicos [illegible]
ſiliarios, ne illis quantumcunque prudentib[illegible]
imperialis prouinciae credat, quid [illegible]
ſanctum Dauid, cui non Achitophel aliqu[illegible]
gere poſſit. Quarto, Inſignes [illegible]
& [illegible] fuerit [illegible]
[illegible], ne [illegible]
[illegible] & ſana habeat.

48 Sicut ſubditi neceſſe habent, [illegible]
[illegible], ita uiceuerſa ipſe Princeps [illegible]
tolle uigilantiam, iuſtitiā & [illegible]
[illegible] ſit ſubditorum, [illegible]
[illegible] ſequi [illegible]
[illegible] Ceſarem [illegible]
Eccleſiaſtic. 49. Praeter Dauid, Eze[illegible]
Ioſiam omnes Reges peccatum [illegible]

49 Poteſt quidem Princeps eſſe Chr[illegible]
Non quidem id factu ſit difficile, [illegible]
[illegible], quaerendo pauci [illegible]
[illegible], [illegible] tamen [illegible]
Diocletianus. [illegible], et non [illegible] Diocle[illegible]
Difficillimum eſſe bonum imperatorem.

50 Dominus temporalis ſubditis [illegible]

ſeruet præſcriptam Deuter. 13
4 Chriſtiano domino hæc tyran-
Oderint dum metuant: amore non
in officio retineat. Nihil certe apti-
quàm diligi, nec alie-
quàm timeri. Malus cuſtos diutur-
contrà, beneuolentia fidelis eſt
tatem, Cicero in Officijs.
hæc Coloſſ. 4. apoſtrophe Paulina ad
compendio dominorum officium
Vos dñi æquitatem & æquali-
exhibete, ſcientes quòd & uos habe-
cælis. Quum dicat æquitatem, ex-
pro ſua libidine quidvis ſtatuant
æquitatem ſeruent: quod eos Do-
Iuſtum contendit, ut in tem-
publicæ utilitati ſeruiant, ratio-
prouinciæ ſupremo Domino ſe-
non cogitent.
caſu Chriſtianus dominus ſer-
nos ipſos ſine peccato retinere po-
quemadmodum habet Scriptu-
ſeruet æquabilitatem, quæ certè po-
nos humaniter tractare, non ul-
fratres, ac expleto ſexennio [illegible]
intolerabile, quale [illegible]

[illegible] ſublata [illegible] inter Chriſtia
hac vt habere domum poſſet [illegible]
gem Exodi 21. Deutero. 15.

Chriſtiana libertas.

Vide Theophoretum in Galat. V
rum in Pſal. 39. de abrogatione

Sola fides in Chriſtum nos liberos
ut nihil boni faciam, quemadmodum
intelligunt, ſed ut ſine legis tyrannide,
prompte per ſpiritum fidei bona opera
Ioann. 8. Galat. 5. Romanorum 6.
[illegible] in Pſal. de noct.

Libertas Chriſtiana habet duo. Pri
in ſpiritu regnat, & conſcientias
aut accuſatur aut defenditur.
nobis ſublata ſunt uniuerſa hominum
quo ad conſcientiam, & quicquid
rebus ſeruari poteſt, ut ſunt aliqua
Perſonæ, geſtus, loci, feſti dies, ut ea
uare & non obſeruare, vide Roma. 14.
Pſal. 4. 1. Corinth. 3.

Apud Hebræos ſeruitus fuit, ut
Vide Exodi 21. Seruo uolenti liber
perpetuo poſſidebatur.

Demetrianum : ipſe de ſerv
, & bene [illegible] tibi
. Et quum ſit nobis [illegible],
nus moriendi, corporum natu
[illegible] ratio communis, æquali
genitur in hunc mundum, vel
ſplendidis recedatur, tamen neſ
tibi ſequatur, &c. Cyprianus
[illegible], ex Epiſtola ad Ephe
quam crediderint, plus de
ſeruire debere, item dominos

liberos genuit ; [illegible] ſeruos
, ut in bello victos mancip
ſeruabantur, [illegible]
[illegible] inter aliquanta [illegible]
ſeruitus.

ERVITVS ORTA.

corruptione, ut Cham
propter maleficium, patris puden
ipſi, & poſteritati eius, ſeruitu
9. Maledictus puer Chana
erit fratribus ſuis.
[illegible].
[illegible] de hac [illegible]

[illegible]

Paſtorum, Scribarum, [illegible] orum, Sacerdotum [illegible] ſedes, officium

[illegible]

[illegible] Galat. [illegible]

[illegible] pulchra [illegible]

[illegible] Pontifex Romanus, ipſe [illegible] Arnolphus [illegible]

[illegible] Chriſti [illegible] Romanus [illegible]

[illegible] ſequebatur. [illegible]

[illegible] in Germaniam [illegible]

[illegible]

Arnol-
phus.

[illegible] 11. cap. [illegible]
[illegible] ſuā ut, & 6. cap. [illegible]
[illegible] per [illegible]
[illegible]
[illegible]. Theophilactus in [illegible]
(Quando [illegible] paſtores & [illegible]
[illegible], Theophilactus in Pſal. [illegible]
[illegible] de falſis Prophetis, [illegible]
[illegible] capite 14. [illegible]
[illegible] Epiſtola [illegible]
[illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible] Dialogorum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

In [illegible] & [illegible]
[illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible]

[illegible].

[illegible] ſupetiuam eſſe Chriſti ante [illegible] Paulus non dicit per mulierem [illegible] ut ex ea natum eſſe dicatur. [illegible] eius ueteri Teſtamentum [illegible] Saluatorem eſſe filium Dauid. [illegible] quemadmodum Deus poſteris [illegible] loco Micheæ. 5. A D[illegible] [illegible] ad prædicandum quod [illegible] [illegible] derunt. [illegible] in

Vide infra [illegible] ad Algaſiam.

[illegible] Hebionitæ [illegible] Chriſtum circumcidendum [illegible] Vide Ignatium [illegible] Chriſto.

[illegible] conſeſſionem [illegible] fore pœnitentiam [illegible], [illegible] tam locis ſcripturæ [illegible] Hieronymus Oſe. 14. [illegible], id eſt mundos ſe [illegible], [illegible] immundiſſimi, negātes pe[illegible] peccata [illegible] & ſuper [illegible] & mundi eſſe. Thomas de [illegible] dicit hunc [illegible]

fuiſſe

fuiſſe Presbyterium Romanæ Eccleſiæ: & ac
ticis iſtis occaſionẽ errandi ſumpſiſſe ex ca. H
ubi niſi rectè conferatur Scripturæ, uidetur
fidelis negare pœnitentiã uellet poſt Bapti

Hierony-
mus con-
tra Luci-
ferianos.

Arrius Presbyter, Euzoius Diaconus,
Achillas lector, ij tres Alexandrinæ Eccleſiæ
rici, authores hæreſeos Arrianæ extitere.

Eunomius non credidit unigenitũ Dei Fi
uerbum Dei eſſe natura, id eſt, de ſubſtantia
eſſe genitum, non naturæ uel ſubſtantiæ eſſe
ſed filium uoluntatis Dei. 1. ſen. diſt. 6.

Clypeus Arrij: Pater maior me eſt. Io.
Pater nouit ſolus. Mar. 13. Nec ipſe Filius, ſed
Pater.

Arrius peſtilentiſſimus hæreticus aſſerue
um Patrem ſolum Deum, Spiritus ſancti &
diuinitatem, & in natura æqualitatem pe
uit. Hieronymus Epheſ. 4. Hieronymus ad T
Magnus Deus Ieſus Chriſtus, probat diuini
Filij. Arriani quid de uerbo ſenſerint, uide
phoretum in Poſtilla ſuper 1. Ioannis.

Stunica Hiſpanus decem locos contra Arri
producit, pro diuinitate Filij, contra Eraſm
quem Arrianæ perfidiæ ſed mendaciter, ar

Dei cognomen apertè tributum Chriſto
bit ex ſcriptura, Matth. cap. 1. ad Chriſtum

[illegible] Eſai. 7. Ecce uirgo concipiet. Vide [illegible].

[illegible] Ioannis nihil aliud clamat quàm [illegible] Chriſti, de qua quòd manifeſtius ac ſub[illegible] Euangeliſtis ſcripſerit, θεόλογος [illegible], id eſt, per excellentiam, à Græcis [illegible]. Chriſtus ſemet multis locis Deum [illegible] Iudæi melius quàm Arriani intelligen[illegible] (aiebãt) opere non lapidamus te, ſed [illegible] quòd homo cum ſis, facis te Deum. [illegible] manifeſtiſsimè Ioãnes Euangeliſta Chri[illegible] hic. In principio erat uerbũ, [illegible] erat apud Deum, & Deus erat uerbũ, [illegible] dicitur: καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. [illegible] Deus erat ipſum uerbũ, hoc eſt, et uerbũ [illegible] in principio, et quod erat apud De[illegible] ipſum uerbũ erat Deus. Id autẽ ex Græco [illegible], qui dictioni λόγος adiungitur, ma[illegible].

[illegible] 20. Thomas: Dominus meus & Deus [illegible] Thomas rectè naturam unicãq; [illegible] Chriſti aſſeruit: dicẽdo enim, Domi[illegible], humanam naturam, Deus meus diuinam [illegible] &, unũ & eundem Deũ & Dominũ. [illegible] accedit, ait Paulus, nobis et uniuerſo

Hie. 23. 33.
יהוה
צדקנו.
Id eſt, Deus iuſticia noſtra. Indæi & Chriſtiani docti ad Meſsiah referũt idem.

ſe gregi, &c. Vbi Beda non dubitat ſemp
dicere propter unionem perſonæ in dua
turis Ieſu Chriſti, pro qua dictum eſt Filiu
nis qui eſt in cœlo: ceſſet Neſtorius filium
à filio Dei ſeparare, & duos facere Chri

5 Rom. 9. Quorũ patres, & ex quibus
ſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omn
benedictus in ſecula. Amen.

6 Philippen. 2. Qui quũ in forma Dei
rapinam arbitratus eſt ſe eſſe æqualem
nuſquã in forma Dei, ſi eſt, idẽ ſubſtan
dixit: Ego ſum qui ſum.

7 Colloſ. 2. Quia in ipſo habitat om
tudo diuinitatis corporaliter.

8 Titi. 2. Magni Dei & ſaluatoris
Chriſti.

9 Heb. 1. Ad Filium autem: Thronus tu
in ſeculum ſeculi.

10 Ioh. 5. Et ſumus in uero in Filio eius
ſto, hic eſt uerus Deus & uita æterna. E
autem diuinitatem aſſeruit. Hieronymus
mio ſuper Mattheum ait Ioãnes Euange
eſſet in Aſia, & iam tunc hæreticorũ ſ
lularent, Cherinti, Hebionis & cæterorũ
gant Chriſtum in carne ueniſſe, quos &
Epiſtola ſua Antichriſtos appellat, & A

percutit, coactus eſt ab omnib
Aſiæ Epiſcopis & multarum Eccle-
tionibus de diuinitate Saluatoris altius
ad ipſum (ut ita dicam) Dei uerbũ,
quàm felici temeritate prorumpe
Eccleſiaſtica narrat hiſtoria, quũ à fra
ut ſcriberet, ita ſe facturũ reſpõ
indicto ieiunio in cõmune omnes Deũ de-
quo expleto, reuelatione ſaturatus,
illud è cœlo ueniens eructauit: IN PRIN-
ERAT VERBVM. &c. Ioan. 1.
generatum Chriſtum naturâ
adoptione.

inquit Hieronymus contra Luciferiã.
in Patre ſolo uero Deo, & in
Saluatore creatura, & in ſpiritu ſan
ſeruo.

Samoſatenus & Potinus, Chriſtũ tan-
eſſe confitentur, idem Cerinthus,
tempore Ioannis. Ioannes ſcripſit Euan-
Cerinthus docebat Chriſtum non fu-
Mariam matrem ſuam, faciens ex eo pu-
hominem, et nihil niſi creaturam. Vide Theo
in poſtilla maiori. Ioan. 1.

35. Ecce, Deus ueſter uindicans ueniet, re-
Deus ipſe ueniet, & ſaluabit nos, quæ de

Chriſto loquitur, ergo eſt Deus & homo.

Saluare officium eius eſt, quod Matth.
mo ei tribuitur.

Encratitæ teſte Auguſtino, dicti ſunt à
rantia, quòd abſtinerent à carnibus & ab
coitu, nec recipiebant in numerum ſuorum
rem uel fœminam utentē coniugio, nihil inter
putantes inter coitum coniugatorum, & ali
quamuis fornicandi ſpeciem.

Tacianus hæreticus nuptias damnauit,
ſione ſumpta ex falſo uerborū intellectu Gal
Qui ſeminat in carne, de carne & metet co
ptionem. Hieronymus doctè confutat: Caro
hic non tantum pro libidine accipitur, ſed
Apoſtolico, pro omni eo quod non eſt ſpiri
eſt, toto homine carnali.

Tacianus Encratitarum princeps ex
adſerebat, uinum non eſſe bibendum. Hiero
ſuper Amos. 2, fol. 35.

Sabelliana hæreſis à Sabellio dicta, coorta
Sixto ſecundo apud Ptolomaidem, quæ olim
ce uocabatur, Pentapoleos ciuitatem, plena bla
ſphemijs in Deum Patrem & in Chriſtum,
ſummi Dei Filium eſſe negabat, primoge
omnis creaturæ, ſimul etiam Spiritus ſancti

ſerebat. Sabellius ſuſtulit diſtinctionem rum, affirmans in uno Chriſto ſimul fuiſſe Filium & ſpiritum, atq; hæc eſſe uocaſtincta, non re, Patrem, Filium, Spiritum eſſe unam perſonam. Huius Sixti Archierat Laurentius, qui theſauros pauperiribuit.

rinthus peſtilentiſſimus hæreticus, dogma at, poſt 1000. annos futuram ἀνάστασιν, ſurrectiõem, & regnum Chriſti in terris : inde à Græcis uocatus eſt Χιλιαστὴς, & cupiditatũ impatiens erat, uolupta in promiſsionibus futuri regni ſanctis bat; abundantiam ciborum & mulierum Platina.

pos hereticus Epiſcopus in partibus Aegyſentiebat quod Cherintus: In delicijs enim ris & uoluptatibus omnibus regnaturos in ctos cum Chriſto dicebat. Sectatores eius ani. Platina.

retici quidam erant (ut refert Hieronymus rum. 3.) qui dixerũt Deum non facere ma ra illud Eſaiæ. 45. Ego Dominus formãs & malum. E contrario fuerunt alij, qui dixecreaſſe mala; contra illud Geneſis. 1. Fe omnia bona. Eodem loco ſcribit Deum

facere quidem mala pœnæ, ſed nũ mala culp
uerbis Tropicè (inquit) Deus dicitur facere ma
hoc eſt, aduerſa merentibus infligere, & ſic intel
ligit locum Eſai. 45. Mala uerò quæ nulla ſua natu
ra ſubſiſtunt, à Domino non creantur, ſed crea
ſe mala Dominus indicat, quum res bene cond
nobis male agentibus, in flagellum format, ut
ipſa & per dolores quo feriũt, delinquentibus ma
la ſint, & per naturam qua exiſtunt bona, ut
uium quippe mors eſt homini, ſed tamen uita ſa
pienti.

Pelagius, Iulianus uoluere, quòd homo
uiribus naturalibus nõ modo poſsit euitare omne
catum etiam originale, ſed & uitam æterna
mereri de condigno, quamuis conſummatio
beatitudinis ſemper Deo tribuerint.

Pelagius tres præcipue errores tuebatur.

1 Gratiam arbitrabatur dari ſecundũ me
2 Hominem poſſe ſine peccato uiuere ex p
naturalibus.
3 Peccatum originale in paruulis nullum
tendebat.

Auguſtinus de prædeſtinatione ſanctorum
Manichæus dixit, homo non poteſt pec
Iouinianus, homo peccatum uitare non p
Apollinarius hæreticus putabat Chriſtum

habere

[illegible], Theophylactus. Hieronymus ad [illegible] & Oceanum, hunc errorem uocat [illegible] œconomiam, quòd Apollinariſtæ di- [illegible] Chriſtum corpus humanum duntaxat acce- [illegible] loco animæ fuiſſe uerbum, atq; hoc [illegible] ita factum carnem, ut Chriſti caro [illegible] eiuſdem eſſent ſubſtantiæ.

[illegible] initio Eccleſiæ, unà ſub lege hæreſes. [illegible] Hieronymus contra Luciferia- [illegible] in ſæculo adhuc ſuperſtitibus [illegible] apud Iudæam Chriſti ſanguine recenti, [illegible] Domini corpus aſſerebatur.

[illegible] ad obſeruationem legis traductos, he- [illegible] puerum pariturit.

[illegible] reſurrectionem carnis non creden- [illegible] argumentis ad uerum iter trahere [illegible]

[illegible] à Nicolao, Ignatius ad Tralli. uocat [illegible], & amatores libidinis.

[illegible] Magus & Menander diſcipulus adſe- [illegible] tot uirtutes.

[illegible] uocabat ſummum Deum ἀβραξας, [illegible] Luciferia. fol. 66. Nicolaus prænomi- [illegible] in primitiua Eccleſia, qui unus è ſeptem [illegible] fuit, Act. 6. cap. uxores communes eſſe noluit, tunc diu noctuq; nuptias facere, nos & auditu quoq; erubeſcendos coitus unt. Ignatius ad Philadelphienſes: Nicolaitæ beatitudinis uoluptatem ponit.

Item in ueteri lege heretici erant, qui Dei legem ſanctißimam erant.

Doſitheus.

Doſitheus Samaritanorum princeps, tas repudiant, hinc Samaritani & alii uelut heretici erant: neq; enim totam ciebant, ſed in quibuſdam diſſidebant, brum apud Iudeos erat, Samaritanus apud Ioſephum: & Iudei ab eorum abſtinebant. Ex huius Doſithei radice Sadducei, etiam reſurrectionem carnis ut eſt Matthei uiceſimo ſecundo.

Occam in Tractat. de Sacramento, poſt eum Gerſon: Non poteſt hereticari tenus, qui corde credit quicquid Eccleſia ca credit, id eſt, qui credit illam: quicquid ſia credit eſt uerum, quoniam talis nunquam tinaciter alicui errori, fidei contrario nam etſi erroneum aliquid credit, poſtquam oſtenditur contrarium huius credere Eccleſiam continuo corrigit errorem.

Phariſei erant à Iudeis diuiſi propter dam obſeruationes ſuperfluas: qui nomen [illegible] ſeperunt, à פריש, id eſt ſeparauit: uo [illegible], ut noſtri Monachi, reliquis uideri [illegible] ores. pariſch

[illegible] etiam erant qui Herodem Regem ſu [illegible] pro Chriſto, de quibus & in Euangelio.

[illegible] tempore Ioannis erant Euangelij lacerato [illegible].

[illegible] ſenſit cum Simone & Menandro.

[illegible] erant dicti ſic à ſerpente, colunt.n. pro [illegible] qui ſeduxit Euam, uelut cognitionis [illegible] & eundem affirmabant eſſe Chriſtum.

[illegible] honorabant Cain & Iudam, quòd illum [illegible] eſſe fortiſſimæ uirtutis, hunc pro conſilio [illegible] Chriſtum, quòd preſciret quantum bo [illegible] profecturum orbi.

[illegible] à Carpocrate, negabant corpo [illegible] reſurrectionem.

[illegible] à Cerintho, dicebāt Ieſum hominē [illegible] fuiſſe, nec reſurrexiſſe ſed reſurrecturum.

[illegible] ab Hebione, idem ſenſerunt de Chri [illegible] Cerinthus, & Moſaicæ legis obſeruatio [illegible] Chriſto copulabant.

[illegible].6. Matthæi, ortæ duæ hæreſes ex præ [illegible] Euangelij.

Spernentes preces.

[illegible] eorum, qui Chriſtianorum preces in to [illegible] ſuperuacaneas aſpernabantur. Hierony.

2 Secunda Pſallianorum uel Euchitarum, qui nomen eſt ab orādo, qui totos dies occu precularum commurmurabant, mira lingua uo litate, ut Auguſtinus ſcripſerit id incredibi uetabant Monachos ſuſtentandæ uitæ cauſa m bus operari, ne quando cogerentur precation terrumpere. Vide Eraſmum ſuper cap. 6. Mat

Euchitæ.

Origenis errores uide apud Hieronymum tomo 3. in Epiſtola ad Auitum, fol. 68. & fol. Hieronymum ſuper Ieſaiam cap. 24. 25.

Erat quædam hæreſis quā Hierony. in Hiere miā cap. 18. in prologo Pythagoræ & Zenoni cat, hæreſis ἀπαθείας καὶ ἀναμ id eſt, impaſsibilitatis & impeccantiæ, quæ oli Origene, & dudū in diſcipulis eius Grunnio Eu grioq; Pontico & Iouiniano iactata eſt.

Neſtorius dixit q. uirgo mater ſit χρισ quaſi non ſit mater Dei, ſed Chriſti tantum nis cuiuſdam, ſed Epheſinum Concilium q. ſit uocanda θεοτόκος, id eſt, Deipara. Antidotum, folio. 207. & folio. 149. ex Deo natus. Maria ergo dicitur θεοτ Conſtantinopolitanæ Synodus quin

HAERETICI NVM COMBVRENDI.

Conſ

rum Spiritus clemens eſt, comburit charitatis. Lucæ 9. Neſcitis cuius ſpi tis? Non quærit uindictam, ſed reſipiſcen torum. Et non diſputant pij animo per ueritatis cupido & humili, iuxta ſen orum 17. capite. Scrutantur ſcripturas, ueritatem, non quærunt niſi uictoriam ſuam.

non docet comburere errantes ouiculas, chiel 34. ſanare infirmas, macilentas pa re.

Hieronymum in Hoſeam cap. 2. quomo tebant hæretici.

Laborandum omnibus.

Act. 18. De artificio Pauli. Vide ibi dem Hierony. die dominico laborârunt. 1. Theſſal. 2. operatus eſt, ut uictum para cap. Operamini proprijs manibus. 3. Et ipſe ſe laborare adſtruit, & ocio non uult manducare. Excommunicat inertes, ſuum proprium panem edunt.

Matthæi 6. Non à laboribus, ſed ab ſollicitudine erga temporalia auocat, in Deum patrem extinguitur. Cor di-

uitijs

nitijs apponitur & affigitur, ut mammonæ ſ
uiens, Deum negligat. 1. Tim. 5. Ocioſa
Apoſtolus obiurgat. Ezechiel. 16. ocium in
ſas ſcelerum Sodomiticorum recenſetur à pro
ta. Geneſis 3. præcipitur labor: In ſudore u
tus veſceris pane tuo. Verum labor præſe
tæ exercitium eſt ad domandam carnem: la
re igitur oportet, uerum labor non nutrit, ſe
dictio Dei. Reponit Deus quæ neceſſaria
uictui & amictui, ſed labor inuenit: labor n
ueniret, niſi Deus repoſuiſſet: quid labor ag
uel infinitus faceret arando, ſeminando, ſi u
uim abditam ſemini aut grano indidiſſet, q
trudit ſtipulam cum ariſta & pulchro ſœn
ſi pluuiam daret & incrementum.

Laborandum igitur eſt, ſed ſollicitudi
diffidenti bonitati Dei, ſicut ſolent diui
ſeculi, qui ſic laborant & curis excarnific
pro temporalibus, ac ſi omnia ex coru
& curis proueniant, quum ne ſolum qui
boris omnis eorum cura proferat: & pro
tia Dei patris erga nos hæc omnia nobis p
& uelut reponat, noſtris deinde laboribus
venda & expromenda: Sicut ille Ethnicus di
Dij uendunt nobis ſcientiam laboribus.

[illegible]. Conſilia.

[illegible]ſilium eſt, non præceptum. 1. Corinth. 7. [illegible]ſilium. Tho. j. xj. q. ca. 8. art. 4. perſua- [illegible] boni melioris ſuperadditam præ- [illegible] per quod expeditius finis attingatur: non [illegible] ſui obſeruantiam ſimpliciter, Auguſti- [illegible] a uirginitate, ſed obligat ad non con- [illegible] ſecundum præparationem animi, & [illegible]dum in caſu, uide Gerſonem lect. 5. de [illegible], Scotum in 4. diſt. 3. q. 4.

Vide Hiero. ſup Hoſeæ ca. 7. fol. 13. & cap. 9. folio 16.

[illegible] ad Euſtochium ſcribit Paulum nõ [illegible], nec enim (ait) audiendi ſunt, qui [illegible] habuiſſe confingunt, quum de conti- [illegible], & ſuadens perpetuam caſtitatem [illegible] Volo autem omnes eſſe ut meipſum. Ego [illegible] textus facilius tuebor oppoſitũ. [illegible] Sacerdotes, & periculo fornicatio- [illegible] ſunt, matrimonium contrahere poſ- [illegible] qui facto hoc ſcandalizentur, nõ enim [illegible] iubemur, ut noſtra anima hos [illegible], ſed ipſi contra debent non ſcan- [illegible] tam neceſſario. Theophor.

[illegible] Apoſtolorum quod ponitur in Cano- [illegible] j. cap. Sint manifeſtæ. ſic habetur. Sint ma- [illegible] propriæ Epiſcoporum, ſi tamen habent

res

res proprias, & manifeſtæ res dominicæ, ut
ſtatem habeat Epiſcopus moriẽs de proprij
bus, fortaſſe aut uxorem habet, aut filios a
pinquos & ſeruos, &c. Ecce, ſi hic Canon
lorum eſt, uides num iure cœlibatus à Sa
aut Epiſcopis exigatur.

De conſilijs Papiſticis.

Quæ Matthæi quinto habentur, Scho
conſilia recenſent, Legem in præcepta &
diuidentes: uidebatur eis lex diuina nimi
ſima, ſic loquitur Lutetia, ſi exigatur illa
rum preſsius perſpexeris, uidebis præc
Nam nulla lex eſt Dei quæ non ſit cum
impoſsibilis, dic ergo eam eſſe conſiliu
lex tollitur. Aſcendens in montem
tum conſulunt. Eodem capite dicit:
re legem. Item, Qui ſoluerit unum de
tis: hic palàm mandata uocat. Deinde
abundauerit iuſticia ueſtra &c. non in
non ſeruantibus negatur cœlum, ergo
ſunt, & ad omnes pertinent.

1 Nunc addit, quod haud
Chriſtus ſi conſuleret tantum.

2 Diligere proximũ præceptũ eſt, ergo
prædicta, quis amor ea complectitur.

3 Concupiſcentia prohibetur, ergo &
piſcentiam, quare ſicut uetitum eſt conc

nica, neminem uindicare, &c. Vete
ptis habuerunt. Hilarius ait: Exigũt
angelia ulciſcendæ iniuriæ dißimula
guſtinus in ſermone Domini in monte,
pocat quæ iſti conſilia, atq; ita diſputat,
anum eſſe legem de non uindicando apo
hryſoſtomus eſt in eadem ſententia, qui
bet ut uindicari permittat, ut non aliam
pertinacius, ut habet eius Homilia.
pi Voluſianus quõdam Auguſtino obie
nium Chriſtianæ doctrinæ, quòd Euan
lis frenum laxaret & feneſtram aperi
um faciendum, quando exigeret de non
tunc mali non prohibiti raperẽt quid
d cum gladio ſeculari ſtare non poſſet,
gitis hæc ad Chriſtianos pertinere in quã
priuatæ perſonæ. Cæterum Magiſtratus
re ſontes, tueri iniuria adfectos. &c.
c. 6.
Non exibis donec nouißimum quadran
intentatur pœna non ſeruantibus, ergo
conſilia ſed præcepta neceſſario ſeruan
benefaciatis benefactoribus, quam
Ecce, non obedire his Chriſti legibus,
habere mercedem, publicanis & Ethnicis
eſſe.

Item

Item Lucæ.6. poſt enumeratas leges, quæ
te conſilia uocant, dicit, eritis filij altiſſimi
non facientes non erunt filij, an hoc eſt con
ſuntum? Hieronymus omnia promiſcuè
ginitatē detorquens, dicit Apoſtolum 1. Ti
quum perſtringit prohibentes cibos & nu
deſignaſſe Marcionem et Tacianum cæteros
reticos, qui abſtinentiam inducunt perpe
deſtruenda & contemnenda & abomina
ra Creatoris, lib.2. contra Iouinia.

Chryſoſtomus ſuper Matthæum cap. 19
nitas res natura ſublimis eſt, quod inde p
nec apud ueteres priſcis illis ſanctisq́;
potuit, et poſt gratiam nulla legis neceſſita
tur, non enim imperauit, ſed uoluntati ſu
miſit, & citat 1. Corin. 7.

Vide hiſtoriā Eccleſiaſticam lib .9. V
Epiſcopos in officio nihilominus præſi

Vide Tertulliani opus, fol. 691. uxora
cerdotem.

Euſebius lib.4.cap.23 Epiſcopus Co
nyſius noluit fratribus neceſſitatē compulſ
ſtatis imponi.

Sancti, eorum cultus.

Ego Dominus Deus tuus, qui deleo
propter me, Contra ſanctorum
cationem Pſal. 49. Inuoca me in die tri-
& eruam te, et honorificabis me. Pſal.
in nomine Domini Dei noſtri inuocabi-
ſiaſtici. 13. Omni uita tua dilige Deũ, &
in ſalute tua. Hieremi. 29 Inuocabitis
2. Paral. 7. Ioſaphat: Oculos noſtros
rigamus. Vide Deutero 32. Vnus tantum
eſt, auxiliator in omni bono, in quem
pes figenda & in nullam creaturam. Eſaiæ
quòd ſancti non intelligant orationes
quantũ Deus reuelat. Mich. 5 Pſal. 16.
In cœlis honorandi ſunt per contempla-
bonitatis in ſanctis, qua fit ut uidẽ
diuinarum promißionum comple-
ſanctis, et præſtitæ miſericordiæ, noſtra
gatur, charitas inflammetur, ſpes firme-
memoriam eorum celebrat Eccleſia, ut
eorum memores, nihil dubitemus de Dei
ritate, quam multipliciter præſtitit ſanctis,
ricordia & gratia.

monem fidei eorum, & pugnæ con-
mundum, diabolum, ubi non facta, ſed
fidem introſpiciamus: Memoria itaque
habenda omnino eſt, uerum ſpes in eos

non ponenda. Sic primitiua Eccleſia glo
in Paulo Deum, Gala. 1. Lucæ. 1. Elizabet
matrem benedictam iure canit, idq; &
to faciamus benedictam & μακαρίζ
tando, quippe quæ fructum protulit uitæ
rem mundi: uult enim Dominus enarrari g
ſuam, & annunciari opera manuũ ſua
Dauid: Narrabo omnia mirabilia tua
ctos rorem appellat Scriptura. Sancti in
no uolunt glorificari, & Dominum in ſ
Pſalmum. 16.

Scriptura memorias diuorum habet,
terceſsionem aut inuocationem. Solus
ſtus mediator noſter, interceſſor, Ponti
redemptio, uita ſalus, Meſsiah, iuxta Ro
1.3.5.8. 1. Timoth. 1.2. Hebr. 4.5.6.9. 1
Epheſ. 2.3. Gal. 1. Pſal. 109. Mat. 1.2. 16.
Zach. 9. Eſai. 61, 62. 1. Ioan. 1. Eph. 1.

ADVERSÆ PARTIS R
noſa fundamenta.

1 Exod. 48. Inuocetur ſuper eos nom
Reſpondetur. Abraham & Iſaac tum
coram Deo quũ Meſsiah non eſſet natu
nemo uenit ad Patrem. Item Hebræi uoc
bent, & ſenſus eſt, quòd Deus memora

moneatur pacti cum his ſan-
de benedicendis Gentibus in ꝗ
de miſericordia, &c. ut patet
autem in nouo Teſtamento alia ra
ſit adeo neceſſe ſanctorum nomina
ſanctus ſanctorum, propter quẽ
Teſtamento fiebat, uenerit, qui unus
poteſt, Hebr. 7. In cuius unius
etc. Vide Iudic. 9. Et Pſal. 79.
Deus præſtiti ſanctis admonitio-
ad confirmationem fidei aut fidu-
Geneſis 32. 2. Paralip. 16. Ioan. 16.
Adhuc multa habeo uobis dicere etc.
14. Spiritus ſanctus monuit pri-
acceperunt ſaluti neceſſari
Apoſtoli, &c.
aliquem ſanctorum conuertere, ergo ꝑ
Reſpon. קדושים Hebraice uocant
à Gentium coinquinamentis & ab
leut noch aufferden, ut ato
Eliphas Themanites
ut conuertatur ad aliquem ſancto-
in uia, qui non peccatis com
&c.
Abrahã orabit pro te, etc. Reſpõ. ꝑ
erat, nobis de mortuis mẽtio eſt.

5 Geneſis.26. Propter Abrahan Deu
cit Iſaaco & ſemini eius Ergo Abrahan
inuocandi.Reſpõ. Deus etiã benefacit nob
pter proximum in uita,ut in actis à naufr
berauit 276.animas Paulus,non tamen P
id erat ut numen inuocandus,ut ille qui b
præſtitiſſet.Certè Deus Iſaaco & ſemini
mico benefacit propter iuramentum, nõ p
noſtrum meritum,uide Deutero:9.

6 Macha.15.Hic eſt qui mul[illegible] orat p
lo Hieremias, &c. hic dudum obierat,
orat:ſunt igitur inuocandi ſancti. Reſp
chabæi non ſunt in Canone.

7 Luc.16.Facite uobis amicos de
&c.Reſpon Loquitur de uiuis pauperi
de diuis,qui diuitijs noſtris nihil egent.
Mihi autem nimis honorati ſunt amici
Sed iterum Eſa 63. Abraham neſciuit
el ignorauit nos. Vide Theophor. de
iniquitatis,in ſermone de Ioãne Baptiſ
natali uirginis. Vide alium ſermonem

8 Matt.18 Angeli eorum, ſemper
Patris, &c. Sancti item. Igitur interp
nobis. Reſpon. Conſequentia nihil ualet.

9 Item caput interpellat,ergo mẽbra
ſpon. Cõſequentia claudicat. Interceſſio

Deus eſt & homo,ſolus manens impol
tifex,hoſtia immaculata,ad plenum po-
facere credentes,igitur non ſequitur,
membra,quia eſt fortiſsima ratio di-
Porrò ſancti nondũ ſunt excitati,et ad
glorificati,Caput aũt plenè glorificatum
igitur ſimilitudo. Hoc eſt argumen
ielis lect.40 ſuper Canonem Miſſæ,ſed
conſequentia. Verum quidem eſt,Chri
dit pro nobis ſecundũ naturã humanã
in qua noſtram ſalutem in cruce ope-
ſed nõ ſequitur, ideo & ſancti,quamuis
poſſint intercedere:tum quia interce-
ſecundum humanitatem , ut Pontifex
cæterũ mediat ut Deus & homo,
eius ſola eſt innocens & ſine macu
tione,cuius ſola digna eſt intercede-
nullo ſanctorum ad hunc modum a ſe
quòd antecedens ſcripturæ habẽt,
ſciunt. Quòd autem ex Scriptu-
authoritatem, eadem facilitate con
acceptatur,ait Hieronymus.
& locũ Iob.42.ubi tres amicos ad Io
Deum pro ſctõrum inuocatiõe,Item Pau
ubi pro ſe preces Eccleſiarũ effla
uerò idẽ ſit orare uiatores pro ſe in-

uicem,ergo & ſanctos pro nobis.

10 Apocalypſis.7. Quieſcite adhuc mo
tempus.Reſpon Conſequentia nihil habet.

11 Vſus longus Eccleſiæ ſatis eſt (inqui
citra ſcripturam,conuincere ſanctos eſſe in
dos.Litaniam maiorē Gregorius inſtituit p
&c.Reſpon. Chriſtus non uocatur conſue
ga,ſed ueritas, uia & uita. Verbum Dei l
pedibus noſtris,non conſuetudo longa.P
Spiritus ſanctus in Paulo & Petro, qua
ribus regnaturus eſſet Antichriſtus hi
temporibus in loco ſancto,& quæ futura e
fectio. Deus nobis ſuam uoluntatem per P
tas & Apoſtolos locutus eſt, hanc ample
quod extra ſcripturam eſt,iure ſuſpectum
rationibus tantopere auocārit tum Chri
Matt.15.tum Prophetæ & Apoſtoli,&c.
2.1.Timot.4.2.Timot.3.2.Pet.2.3.Nec ſe
quendi maiores,ni lubeat rurſus ad idol
ti,quæ patres noſtri coluerunt:Errârun
Deus ob ſimplicitatem ignouit,ut ſpera
illuceſcente luce,non erit ulla excuſatio.
citur illud Ioan.3.Hæc eſt condemnatio,
uenit in mundum,& dilexerunt homines
tenebras quàm lucem.Ezechiel.20. Patr
gia non ſemper ſequenda.

Patres non ſemper ſequendi.

Dabo aũt operam & frequenter, etc. 12
Petrus uoluit, ut poſt obitum ſui ha-
μνημόσυνον, fidelem ſuam inſtru-

Si ſteterint Moſes & Samuel coram 13
anima mea ad populum iſtum (Gabrie
) quaſi dicat: Si ij qui te maiores
pro populo illo, non audirẽ, quanto
quod nihil eſſet dictum, ſi non aliqui ſan
populo orarent, nec orare poſſent: pre-
igitur Dominus Moſen & Samuelẽ ali-
pro populo orare. Reſpon. Conditionalis
nihil ſequitur. Item uerè loquitur, licet
non ſequatur, quia ſenſus eſt: Et ſi Moſes
ſtarent, ſicut in uita ſteterunt, quod nõ
ſi hodie uiuerent, ubi multum ſecerũt
ſi eſſent qui Moſis & Samuelis ſpiri-
, & orarent pro populo illo, &c.
placerent hi, &c. Vide Exod: 32. quo-
in uita: & hæc etiam Hieronymi
contra Papiſtas, cap. 15. Hieremiæ.
Laudate Dominũ in ſanctis eius. Er- 14
Diluitur bifariam. Eſto, uerba ſic ha
ſenſus eſt, Deũ eſſe glorificandũ in ſan
organis diuinæ bonitatis & ueritatis,
in ſanctis laudetur, et ſancti in Deo. Si

Paulus laudatus in Deo *et* Deus *in eo,* Gal
aliud eſt laudare ſanctus in Deo *&* ſanct
care. Deinde Hebraica *ueritas ſecum habet,*
הללו אל בקדשו, Laudate Domi
cto eum, ut Hieronymus *ad* Hebraicam *ueri*
uertit. Nam ו Vau cum Holem *affixum*
perſonam ſignificat , quando præcedens ſi
ris eſt numeri. Sanctũ *habetur uel ſanctua*
thronus Dei, *cælum uel* Chriſtus, *qui in*
tis Sanctus Dei *uocatur.* Si *in ſanctis leg*
ſet, ſic haberent Hebræa: בקדשיו
gamma æolicum, & Iod *non punctatum*
tur, Mem *finali ablato iuxta regulam.*

15 *Pſal.* 131. *in carmine graduum:* Me
mine David *, & omnis manſuetudinis*
Reſp. Hîc *non* David *inuocatur, ſed* Do
uidis: proponitur Deo Dauidis *uirtus*
Dei, *ſicut ſi dicam:* Domine *memento*
ris Petro, *quàm amare fleuerit pecca*
conſtanter deinde te ſit confeſſus, pro
cti conſtantia nomen tuum profiteatur,

16 Baruch. 3. Omnipotẽs Deus Iſraël,
orationem mortuorum Iſraël, *&c.* Re
eſt in Canõe: *tum amplificatio eſt ſic:* A
ne Iſraël *amorem, quorum aliquot ſunt*
aliquo uiui, qui iam defuncti ſunt, in

pro peccatis ſuis, quorum pre-
notæ ſunt. Et in uerbis ſequen-
noli meminiſſe iniquitatis patrum
Baruch orat pro mortuis, &c.
Chananææ, cuius oratio ut exaudire 17
impetrârũt. Reſpon. Nos loquimur
ſanctorum & interceſſu in cœlis,
etiamnum in terra erant, quod ſi cũ
replicas contra Vigilantium, Apoſto
tyres adhuc in corpore conſtituti poſ-
pro cæteris, quando pro ſe adhuc de-
ſolliciti, quãto magis poſt coronas & tri
cum Bernhardo in ſermone de uigi-
Petri & Pauli: Qui (inquit) po-
terris, potentior eſt in cœlis, ante fa-
Dei ſui. Reſpon. Antecedens ueriſsi
conſequentiã nego, quia magna ratio eſt
pro antecedenti ſunt ſcripturæ, pro
nihil. In ſacris autem rebus locus eſt
arguere ab authoritate negatiuè, quia
nihil omiſit eorum quæ ad ſalu-
neceſſaria, duxit diſcipulos in omnem
ipſi poſtea ſicut docuerunt, ita ſcri-
nihil habent in nouo Teſtamento de
inuocatione, quia Sanctus ſanctorum
nomine ſalus & acceſſus, &c. Præ-

Eſt argumentum à ſimili, quod in ſcripturis eſt periculoſiſsimũ.

ſterea non audiuit mulierem, donec ipſam
nuret, &c.

18 *Item, pro proximo orandum, ſan*
proximi noſtri, ergo orant pro nobis. Re
Proximi ſunt qui ſunt in uita uarijs neceſ
bus ſubiecti, noſtroq́; egent ſubſidio, licet ſu
membra poſtea.

19 *Apocal. 5. 24. ſenes prociderunt, &c.*
offerunt noſtras preces, ſed laudãt Domin
um, agnum immaculatum, &c. Item Apoca
non eſt in Canone. Hieronymus. Scho
Papiſtarum a C 60 admittit nuſquam in
Teſtamento ſanctos mortuos inuocatos eſſe
Abraham, Iſaac, Iacob, quòd nondum Deo
gnarent, & inuocationes tales ignoraſſent,
te ſedentes in tenebris & in umbra mortis
legat illud Eſa. 63. Abraham neſciuit nos, &
el ignorauit nos.

20 *Item articulum Hieronymi: Fiunt mira*
&c. Reſpon. Mat. 7. Miracula etiam non ſ
operantur. Item Mat. 24. Surgent Pſeudop
tæ, &c. ideo ex ſignis non probabis uenera
nem, alioqui impij erunt uenerandi. Luc. 9.
gebat dæmones, qui tamen Chriſtum non ſe
batur, in nomine Chriſti. 2. Theſ. 2. Erunt
ſigna temporibus ultimis.

ſi fiūt miracula ad ſepulchra ſanctorū, , non martyres . Et ſæpe diabolus ſe , &c. Item Act. 19. Super infirmos de è corpore Pauli ſudaria & ſemicin- fferunt ab eis morbi, & ſpiritus mali ſed textus præcedens dicit: Deus res uirtutes edebat per manus Pauli, Paulus. Et nos non cognoſcimus ex no miracula à Deo ſunt, ideo non tutum eſt fidere.

ſolus Deus omnia donet, fons ſit bono- , omnem defectum ſarciat, ad eum ſo inuocandumq́; ſit properandum, decem nominibus Dei myſticis deſignāt.

NOMINA DEI.

, quod Septuaginta θεὸν, id eſt, Deum, אל
ἐτυμολογίαν eius exprimēs ἰσχυρὸν,
fortem interpretatur.
אלהים
, Deus. אלוה
Zebaoth, Quod 70. uirtutum, Aquila exer צבאות
tranſtulerunt.
Elion, Clion quod nos excelſum dicimus. עליון
ſcher eheieh, quod in Exodo legitur: Qui אשר אהיה
me.

אדני 7.Edonai, quem nos Dominum gener
appellamus.

8.Iah, quod in Deo tantum ponitur & in
leluia extrema quoq; ſyllaba ſonat.

יהוה 9.Iehouah, τετραγράμματον, quod ἀν
φώνητον, id eſt, ineffabile putârunt.

שדי 10.Schadai, quod Aquila interpretatur ἱκ
μον, quod nos robuſtũ & ſufficientem ad o
petranda accipere poſſumus, Hier. ad Marc

22 Porrò dictum Auguſtini de uerbis Ap
Iniuria eſt pro martyre in Eccleſia orare,
debemus orationibus commendari. uel in
de oratione quam fecit uiuens, ut Stepha
perſequentibus, Act. 7. uel nego, cum ſcri
non producat. Et ipſe non uult ſibi tantum
bui, niſi ſcripturæ teſtimonium habeat.

23 Idem ſentio de uerbis Auguſtini, de
dis in conſummatione ſeculi morientibus.
imo (inquit) eum quaſi per ignem tranſeun
uari meritis & interceßione cœleſtis Eccl
quæ pro fidelibus ſemper intercedit donec
atur Chriſtus, ſcilicet in membris ſuis.

24 Damaſceni in ſuo. 4. ſentẽ. ſimilitudo
ce & Rege, puerilis eſt & humanum fig

25 Argumentum Gabrielis de charitate
ſolui. Concedo quidẽ, dilexerunt hic & or

charitatis imperfectæ:ergo iam dili-
charitas non excidit.1.Corint.13.
Cum inſers,ergo orant pro nobis,nega-
ſequentia,& ratio eſt, quia ſcriptura ha-
cedens, ſed cōnſequens non habet, quia
rum ſtatus eſt nobis ignotus:Sūt quidem
& Chriſtus in eis,uerum quomodo o-
orent,ignoramus.Etſi nihil dubitan-
omnibus electis bene uelle,ſicut uult ca-
&c.

Scotus hîc de recentibus ſanctorum in In.4. diſtin.
meritis de termino & huiuſmodi rebus 45.q.4.
ſcitur, humanæ rationis plaſmata ſunt,
ſuo,quod ad res ſacras attinet, falla-
eſt,& non ſequenda.

quidam Epigrammate affixo teſtatus eſt
grauiſsima febri correptum, nihil ſpei
in Medico,non multum in Deo, ſed ta- Abuſus cultus Deiparæ
ope reuixiſſe. Nulla erat in Me-
multa in Deo: hîc plus tribuit Dei-
quàm Filio, nam ei paſsim anathe-
donaria ſuſpenduntur in templis.

Angelus Domini noluit honorari
patre Samſonis. Sancti ſunt ut laterna,
Dei eſt ut lumen intus,non dirigit nos la-
lumen.

inuocatio ſanctorum uel eſt præcepta
fulta uel aliquo Bibliorũ exemplo firmata: ſi
lo horum modorum, ad eam nõ tenemur,
cat, qui in ſolum Deum per Chriſtum ſpem
collocat. Nemo uiuens defunctis interceſſu
legitur, ſolus interceſſor in cœlis Chriſtus in ſ
pturis proponitur. Paulus nõ inuocauit Ste
num, qui tamẽ prior Deum adijt, ſed ſemper
Chriſtum ad Deum adijt. Si fidei articulus
aut res Eccleſiæ Dei neceſſaria aut fructuoſa
mirum ſcriptura canonica alicubi eius men
ſet, quæ tamen erudire poteſt ad ſalutem, 2.
mot. 3. Et quum Prophetæ uelint uerbo
Iſraelitis quoties præter uerbum Dei ali
pietate cœperunt, infeliciter ceſsit, peri
eſt in re fidei aliquid docere præter uerbũ
eo uti quòd multitudo ſic faciat aut patres,
idipſum nolit Deus, Ezechiel. 20. Eccleſia
Chriſti, nullius quàm Chriſti uocem audit,
adultera efficeretur. Non poſſumus autem
tere quòd quantumlibet pia in ſpeciem
pturas, pari cum Canone ſint autoritate,
additio fieret, & quilibet ſomniator ſua
hoc prætextu, libero Chriſti populo obtru
quo quid magis miſerum.

Si faciunt articulum à medijs, quibus

D

ſit, & ſi immediatè omnia poßit, ut po-
hoc præſtare ſine interceſſu Nicolai,
ſolum confugiendum. Hîc dicunt ar-
nullum eſſe, quia pari temeritate poßi
Chriſtum & eius benedictam humanitatẽ
re, & ſolo Deo niti, quum tamen Deus per
omnia diſpoſuerit. Reſpon. Media quæ De-
habemus, ut Chriſtum mediatorem,
ſtorem, aduocatum noſtrum in cœlis unicum.
rum, media quæ humanæ rationis ſubtilitas
it, erunt nobis ſemper ſuſpecta, quia nõ
facere quod nobis rectum uidetur.

gumentum de corpore myſtico nihil con-
liud, quàm amorem ſanctorum commemo-
in nos, & deſiderium ſalutis noſtræ, ſed
plicitatem inuocationis, quia ſunt in alio
obſtat quòd triumphant.

gumentum fratris Ioãnis Vuintzler Lend-
ſis pro reerigendo diuorum cultu. Nos di-
Quid opus alijs mediatoribus, quum Chri-
ſufficiat. Hîc inſtat frater ille Franciſca-
hunc modum: Quia omne bonum ex Deo
qui ſolus remittit peccata, gratiam, gloriam
quicquid neceſſarium eſt ſuffragatur ad uitã,
amore reuiſit, omnia in ſua plena poteſta-
, quid igitur opus ei ut ad noſtri redem-

ptionem

Callidum ſa
ne argumen
tum Franciſ
cani ſcilicet.

ptionem humanam naturam aſſumeret, per
operari ſalutem noſtram, quid opus huma
quæ & ipſa omnia bona à Deo accepit, ſol
habito, omnia habemus, quia fons eſt & orig
nium bonorum: & ſic reijcerem humanitat
ſti, benedictam eius uitam, paßionem, mort
nem eius gratiã & merita, & compendio a
um uenirem citra ullum medium. Item, quia
ſtus Deus homo, perfectus mediator, rede
ſaluator, potentia & ſapientia Dei, opus re
ptionis ſufficienter compleuit, iuxta illud,
matum eſt: quid igitur opus mittere Spirit
ctum? Item angelos ad miniſterium hominis
duodecim Apoſtoli electi & mißi in totum
fructum adferre per Euangeliũ, plantare, ri
& tot dona Spiritus ſunt diſpartita, uni ſa
alij eloquentia ad rezimen & ædificatione
poris myſtici charitatis, quid ijs opus, cum
ſtus dixit, diſcite à me, ipſe eſt magiſter no
ipſa ueritas docuit nos omnia, quid igitur
Doctoribus, Apoſtolis, uerbi miniſtris? &c.

Reſpon. Acceptamus media, ſed quæ d
us, illa omnia ſcriptura habet, mediatores,
ceſſores, ſanctos in cœlis non habemus in ſ
ris, ideo nihil facit uerboſum argumentum
bum Dei eſt lucerna pedibus noſtris. Hier

Cla

ame, & ego exaudiã te, dicit Dominus.
Quem iubet cœtum cõgregari, dicit: Cla-
Dominum, non dicit, ad ſanctos. Et ſecun
inuocauerit nomen Domini ſaluus erit:
nomen Petri aut Ioannis. Item, Media-
, qui iram ſua innocentia placare
Patris, & peccata tollere, hoc non po
Chriſtus Deus & homo. Vilipendunt &
ducunt Dei iram, & peccatorum molem,
ſanctum putant tolli poſſe, qui nõ ſit Chri
ſi ſancti ſunt mediatores, fruſtra mor-
Chriſtus. Item, Chriſtus pro nobis mortu
ſanctus. 1. Corint. 1.
ronymus lib. 1. contra Pelagi. ſuperuer-
me dicent, &c. Animaduerte (inquit)
ſe eſſe dicat, non proprio merito,
ſed Dei in ſe habitantis clementia. Vi
ronymum ſuper Sophoniam 3. fol. 100. Me-
ſanctorum in Eccleſia cur.

Diues, Diuitiæ, Auaritia.

bere res non eſſe peccatum, uide Paulũ
Corint. 8. Hoc totum uide, Abraham di
eſt poſſeßione auri & argenti, Gen.
Iacob diuites ualde. Geneſis. 36.

letro

Ietro Exodi.18.iubet Moſen conſtituere
ces ſuper populum,timentes Deum,& qu
rint auaritiam.Matt.6 Luc.12.abſterret à
ſolicitudine Chriſtus,exemplo auium & li
ne ſimus ſolliciti de uictu & amictu:nam q
mam dedit & corpus,potens eſt res multo
res dare,uictum & amictum.1.Pet.5. Om
in illum coniecta. Auaritia uocatur idol
Coloß.3.Epheſ.5.

Qui Deo corpus non credit, ut putre
ſaccum poßit & uelit enutrire, quomodo
Deo in rebus ſpiritualibus & urgentißim
tiõibus? Quomodo in morte credet in man
animam ſuam, quam æternum paſcat, qu
corruptibile, cibum uermium, ad incert
momentum ei non credit? Hebr.13 Sint
ne auaritia,contenti præſentibus.1.Timoth
de regulã de diuitibus.Pſal.61 Diuitiæ ſi a
etc.Vide totũ Pſal.Pſal.51 Ecce homo qu
ſuit Deum adiutorem &c.Pſal 38,Theſau
norat cui congregabit.&c.Pſal.36.Iunior
nui,non uidi iuſtum derelictum,&c.1.Pe
cura eſt de nobis,&c.Pſal.144. Oculi o
te ſperãt Domine,& tu das eſcam illoru
pore oportuno,aperis tu manum tuam,
omne animal benedictione,Pſal.146.Pſ

qui operit cœlum nubibus, &
pluuiam. Qui producit in montibus
herbam ſeruituti hominum, qui dat iu
ipſorum, & pullis coruorum inuo-
Beneplacitum eſt Domino ſuper ti
& in eis qui ſperant ſuper miſericor
Vide per totum.

torum plenæ dolo. Prouer. 11.
propria, & ditiores fiunt, alij rapi
ſemper in egeſtate ſunt: anima quæ
impinguabitur. Qui confidit in diui
iuſti autem quaſi uirens folium

Rapiuntur mea. Reſpon. Ideo poteſ
regnat, ne hac querela ſit opus.

GRADVS SVNT RECTE
temporalibus bonis.

Chriſti, Mat. 5. Omni rapienti
quis per uim noſtra rapit, patere
ut ſi plus rapiatur, non ſis re
rapienti dic ſuam iniuſticiam & indi
certo omnem iniuſticiam
exemplo Chriſti.
petenti & egenti, gratis. Idem
præceptum etiam Iſraeli carnali.

Non eſt conſiliũ ſed præceptum.

3 Libēter mutuo dare, ſine uſura &
Etiam precipitur Iudeis Deutero. 15.

Differunt dare & mutuare.

Dare eſt impendere ſua proximo li
animo recipiendi uel ſpe recipiendi bene
ben, nympt nichts wider.

Mutuare, leihen, eſt proximo ſua
ſpe recipiendi ſimile uel idem, nec plus ſi
ditur, carendum mihi. Qui igitur ſic
ut meliora uel plura recipiat, uſurarum

4 Mercaturam exercere. Quiſquis ig
frumentum, pecuniam & id genus uila
ea lege proximo mutuo dat, ut poſt
pore definito obliget ipſum ad cenſum
dum, uel grauiter onerare pauperem,
gatur plus uel aliud melius reddere.

In cenſus emptione, ubi non ex æquo
& uenditor ferunt utrunq; fortun
cri & damni, nihil niſi uſura dici debet
ſimillima abalienatio contra Chriſtia

Contra hoc ſunt ſcripturæ, nempe

1 Mutuum dantes, nihil inde ſpera
2 Naturalis lex. Luce. 6. Quod ul
3 Vetus et noua lex: dilige proximū

Dare habet quatuor abuſus.

ſed amicis, diuitibus, potentibus, qui-
ut recipiamus ſimilia, maiora,
Luca.14. Hic apparamus conuiuia tā-
gentibus.

ſed nō inimicis, cōtra illud: Omnibus
etiam inimicis. Roma. 12. Ciba inimicū.
ſpe fulgentiſsima, uelut ad cultum di-
Corban, ad ſtructuras Eccleſiarum, qua-
quàm plus ſatis eſt.

neceſsitate, quādo noſtrum dare ni
iuuat, uide 1. Ioan. 3.

omni poſcenti, petitores nunquam de-
cit, accipient & exigent iuxta hanc re-
donec exhauſerint omnia. Reſpond. Hæc
eſt regula pro talibus, qui certè Chri-
ſunt, quia non curant legem dilectionis
habent oculum nequam, aliud reme-
Deus, gladium ſeculi cruentū, quia
Chriſtiani regi poſſunt, mun-
gibus habet opus & gladio. Poteſtas
nō recipere paſsim & reddere quod
eſt.

datur nouit illud. 2. Corin. 8. Non ut
ſit, uobis autē anguſtia, ſed ut æqua
preſenti tempore, ueſtra copia illorum
ut fiat æquabilitas. Præterea de

uendum ei, ne occaſionem ſciens malo d
eos dilapidet bona, qui luſores, ſcortator
qui item non petunt, niſi ut bona diſſipan
quum probabiliter nouit, non tenetur ta
tionabiliter ſua diſſipare, ſed iudicio hoc d
cile. Item loquitur Chriſtus de opere chari
eſt autem opus charitatis ſi hac tua d
perdis & iuuas in malo. Si quis talis o
2. Theſſ. 3. regula Pauli excommunicatur, tantum d
requies orandi detur.

Matrimonium.

LAmech primus duas uxores habuiſſe
tur. Vide. 4. ſent. diſtin. 26. Pontifex
ſas commentus eſt, in quibus con
impediuntur Matrimonia, & dirimũtur
era in quibus tamen præſente domino
riter diſpenſat, ut ſunt conſanguinitas,
ſpiritualis cognatio, adoptionis nexus,
tas, publica honeſtas, uotum caſtitatis, erro
tio, ut ſi pro libera ſeruã ignorans duxer
ut raſura, oleum digitorum, coactio, ut ſi
tra uoluntatem habere Sabinam, prom
alij cuipiam me addixiſſem, impotentia,
tio Epiſcopi, tempus prohibitum, con
ſectus uiſus & auditus.

ſons prohibitæ ſint iure diuino ſatis
Leuitici 18. Nempe.

prohibitæ con-
ſanguinitatis.

germana.
naturalis.
ſchweſter.

filij.
ſoror patris.
ſoror matris.

Ratione affinitatis.

1. Vxor patrui.
2. Nurus, filij uxor.
3. Vxor fratris.
4. priuigna.
5. Filius priuigni uel priuignæ.
6. Soror uxoris uiuente uxore.

eſt primus gradus affinitatis, & ſe-
ſanguinitatis prohibetur, etſi non uni-
r. Siquidem fratris aut ſororis filia uel
numeratur prohibita, cum tamen ſit
do gradu. Matrimonium itaq; extra hos
contractum non debet propter leges ho-
diſſolui.

omnia res ſit matrimonium, quámq; ſan-
ari à coniugatis debeat, hoc unicum Dei
indicat Gene. 2. Non eſt bonum hominem
faciamus ei adiutorium ſimile ſibi.

Qui contrahere matrimonium uoluerit,
Dei uerba, omni qua decet reuerentia & fid
oculos contueatur ſemper, ut rei ſanctitate
uelut rectè uiuendi in matrimonio regul
beat: hinc enim diſcis matrimonium Dei
ui ordinem & opus eſſe: & quum ipſe bon
cet, te ſolabitur, quo fortius matrimonij oner
ras & moleſtias. Quod enim naturæ condit
num uocat, certè bonum eſſe neceſſarium eſt.
Dei uerbum alta mente repoſitum & cre
in te efficiet, ut honeſtè in matrimonio & ſ
Dei timore ſis uicturus. Adde iam Paul
bræ.13. Honorabile eſt inter omnes coniugi
cubile impollutum, ſcortatores autem & a
ros iudicabit Deus. Prouerb.3. In omnibus
cogita Deum, & ipſe diriget greſſus tuo
uerbio.5. Exhilaret te uxor quam adoleſc
cis. Prouerb.18. Qui inuenit mulierem inu
num, & hauriet iucunditatem à Domino.

Nuptiæ iure diuino liberæ ſunt omni
cuiquam prohibitæ. Mat. 19. Non omnes
hoc uerbum, ſed quibus datum eſt: qui
pere capiat. Vide 1. Corint. 7. per totum
cerdotibus liberas eſſe, Paulus Titi 1. 1. Ti
Dani. xj. Quidam igitur ante fuerunt Sa
quàm ducerent uxores in ueteri lege. La

Sacerdotibus ut uirginem uxorem
meretricem. Et loquitur iam Sacerdo
quòd duxerint uxores, & deinde pri-
Sacerdotes, contra rudes qui offen-
multi ducunt uxores, tolerabile ue-
ſi uxorati deinde ungantur in Sacer-
in capite de filia Sacerdotis ſit mentio,
Aaron.

uxorem habuit Matt. 8. Notus locus de
febricitante. Teſtatur idem Hieronymus
lib. 1. Ambroſius. j. Corint. xj.
Apoſtolos coniuges fuiſſe præter
Vide locos.

Sacramentorũ Eccleſiæ ſingulorum
cærimonias explicans, nihil dicit de
(qui, ꝗ impenſius faueret ma-
à Hieronymo uirginitatis immodico-
Chriſtianus Epicurus uocatus eſt.) Nihil
uno Sacramento dixit, magnis clamo-
dixiſſet, Matrimonium eſt unum de ſe-
Eccleſiæ, ſi tum pro Sacramen-
eſſe habitum. Hieronymus ſimiliter
pro Sacramento, alioqui nón tam libe-
diſtomachatus eſſet. Auguſtinus tria
bona poſuit ſuper Geneſim ad literam
ſcilicet, fidem, prolem, Sacramentum,

qui tamen, quum tertium bonum Sacram
cat, ſentit q ſit unum de ſeptem Eccleſiæ
tis. Vide Petrum Langobardum diſt. 31. que

Hinc colligitur coniugium apud
Græcos tum Latinos non eſſe habitum pr
mo Sacramento. Ad hæc Durandus è Schol
non poſtremus, fatetur à recentioribus The
matrimonium eſſe relatum in numerum
propriè uocantur Sacramenta Eccleſiæ.

Eſdræ 10. ſeparantur coniugia quæ
mini iuſſa inita fuerint, etiam ab
Exodi 22. matrimonium citra parentum
tatem initum, nihil eſt: dicit enim Moſes
uirginem nondum deſponſatam
his uitiarit, habebit eam in uxorem. Si
noluerit, adnumerabit pecuniam in do

Theo-phor. Matrimonium res externa non eſt
ſtulti, niſi ubi conſcientiæ negocium
Cor. 7. Miniſter uerbi non intromittat ſe
bus, niſi propter conſcientiam eorum qui
querunt, ne agat contra Deum.

Maiores uel parẽtes locarunt ad nupt
Exo. 20. Vide exẽplũ Iſaac, Iacob, Ioſeph

Coniugium Deus inſtituit, natura ſ
mandat, diuinæ pariter ac humanæ li
mendant, leges iubent, omnium gentium

quod optimi cuiuſque exemplum

A IVCVNDO.

Adiutorium ſimile.
habes quę tueatur & augeat.
habes quæ quærat.
ſunt, felicitatis eſt duplicitas.
ſe, erit quę conſoletur, aſsideat, equalis
portet, ut tolerabile fiat.
ipſa ſolitudinis tędium pellit.
diſcedentem uiſu proſequitur, abſentem
redeuntem leta excipit.
adamantinū eſt coniugalis charitatis.
iucundum abſq; ſocietate, nulla ſocietas
ſuauior.
& amplius.
irrupta tenet copula, nec malis
querimonijs
citius ſoluet amor die.

A FRVCTV.

ſcit dulcis affinium turba,
plicatur numerus parentum, fratrum, ſo
nepotum.
ſua prole parens.
mittitur libertas, imò acquiritur, ubi te
ſic eſt, ut neuter uelit manu-

tiem, nec cælibes erunt nec coniuges,
gij uſum ſuſtuleris.

Lex Moſi ſterilitatem matrimonij c
quanto amplius cælibatum: ſi natura
effugit, ne voluntas quidem effugiat.

A PRAEMIIS.

Deutero. 24. Nouus ſponſus primo an
cogebatur in bellum exire.

Scriptura non patitur ut matrimoni
mentum vocetur, cũ Sacramentum uſu
pturæ, ſignificet rem ſecretam & abſc
quam ſola fide conſequi poßis, matrimoni
adeo non eſt res abſcondita quæ fide perc
niſi palam ob oculos fiat, ne matrimonium
ſit, cum ſit copula maris & fœminæ
publica profeßione & conuerſatione

MATRIMONII SANCTIT

Mundo iã recenti inſtituit, benedixit.

1 Deus author totius ſanctimoniæ ſ
xit Geneſis. 1. & 2.

Chriſtus decorauit miraculo, Ioan. 2.

Laudabile eſt: qui reprehendit
ut Tacianus.

Non à Lycurgo, non à Solone,
ſed ab ipſo ſummo rerum Opifice co
trimonium, inſtitutum, ab eodem lau
ſecratum, benedictum.

Adæ Euam formauit, ut intelligere- nobis uxore charius & coniunctius eſſe aglutinatum.

poſt diluuium mortalium generi recon primam legem promulgaſſe legitur, cœlibatum amplecteremur, ſed ut creſce- terram impleremus.

In renouatione mundi Pater poſt diluuiũ repetit legem, Filius Patris præceptum agnoſcit, Spũs ſanctus elogio cohoneſtat, Hebræ. 13.

matrimoniũ tantum laudatum & confir tempore Iudaiſmi, ſed & Chriſtianiſmi.

eſt ex uirgine, tamen in matrimonio ex uirgine coniugata.

magis coniugalem ſocietatem potuit com quàm quòd arcanam illam, & angeli- mentibus ſtupendam diuinæ naturæ cum corpore animaq; coniunctionem, atque illum & æternum in Eccleſiam ſuam declarare uolens, ſe ſponſum illius, illam ſuam appellat. Magnum, inquit Apo- myſterij ſacramentum. Si qua fuiſſet in re- natur à ſanctiorum copula, ſi quod fœdus reli coniugiũ, profectò ab eo ſumpta fu- go. Quid uſquam ſimile legis de cœlibatu arcanis, ut illud Hebr. 13.

leges cœlibes damno mulctabant, his rempublicã liberis auxiſſent, tanquam præmium è publico ſtatuebant, Argu-

mento

merito eſt ius trium liberorum.

Lycurgus leges tulerat, ut qui uxores n
cerent, ij & æſtate arcerentur à ludis & ſ
lis, hyeme uero nudi forum circuirent, ſeq
iniuſtè pati dicerent, q̃ legibus non p

A pœnis uiolati matrimonij, Græci qu
uiolatum matrimonij ius decennio bello uin
dum cenſuerunt. Item Romanis, Hebræis &
baricis legibus adulteris pœna capitalis ſ
tur. Furem quadrupli pœna abſoluebat, a
rij ſcelus ſecuris expiabat. Apud Hebr
puli manibus lapidabatur, qui id uiolaſſe
quo populus non eſſet. Breuiter, nulla
gens tam fuit barbara, tam ab humanit
aliena, apud quam coniugij nomen non ſ
non uenerandum ſit habitum. Iam ſi præſ
morum exemplum placet, Abraham pat
rarum gentium uxorem habuit, Iacob R
amplexus diuturna ſeruitute redimere non
uauit. Item Apoſtoli coniuges.

Item caſtrent ſe, non qui cœlibes uiu
caſtè ſanctéq; colunt coniugij munus.

DE DIVORTIO.

Fit in tribus caſibus. Primo, quando
adulterium.

la, quando alter alterum debito comm
at.

fornicatio quãdo alter coniugum adul
eſt Matt. 19. ubi Chriſtus ſeparat conn
ter adulterium, & qui innocens eſt inter
mutare ſtatum. Ex uerbis illic rectè ex
colligitur, quòd ob adulterium uxo-
tam relinquere, & alteram ducere ti-
adulterij. Prouer. 18. Qui tenet adulte
[illegible]

ob leues cauſſas repudiabant uxores,
ſes ipſis permiſit ob duritiam cordis co-
Chriſtus.

Quædam Moſi leges docebãt iuſtos, quæ
coercebant. Primæ docebant quid eſ-
Secundæ efficiunt ne malum fiat peius:
de bonis remittunt, & curant ne peio
ut etiam gladius ſeculi facit.

QVAESTIO.

facto diuortio alter coniugum iure poſſit
re, aut an uterque ſic manere debeat ſine

Reſpondetur.

eſt tale diuortium, ut uterq; mane
iugatus, imò nomine uerius quàm re di-
. Et tamen mordicus hodie tenetur, cum
tamen

tamen illud nouum diuortium à nob
nihil aliud ſit, quàm ludibriũ & carniſ
domeſtica tantum conſuetudo dirimitur,
interim coniugij uinculo, nec conſulitur
alterutri quando uritur, ſed coguntur p
mam aut ſcortari, Van ſcheydũg zu bett
Verum autem diuortiũm de quo in Euang
betur, & in lege Moſi, eſt tale diuortium
vetabat à repudio prioris alteram ducere,
Iudæi diuortium nouerant, niſi quod ad
repetendi dimiſſam, & daret ius ducendi
Quòd enim & Iudæis mulieribus licuerit
dio alteri nubere, illud eſt argumento
quòd Sacerdos prohibetur repudiatam
Leuit. 21. quæ lex ſuperuacanea fuiſſet, ſi
ſas repudiatæ cuiquã nubere. Imò in hoc
libellus repudij, ne ius eſſet repudiatam
ac firmum eſſet alterum matrimonium. C
igitur de uero diuortio locutus eſt. Nos a
uum illud diuortij genus commenti ſumus.

Hieronymus etiam ob adulterij ſuſp
pronunciat liberè reijci uxorem: Vbicun
quit) eſt fornicatio & fornicationis ſuſpi
uxor dimittitur. Nimis audacter hoc Hi

Theophor. Paulus. 1. Corin. 7. non
dum aliam cauſſam, quæ diuortium per

innupti maneant, uel reconcilientur
quando alter coniugum, uel luſor,
cilis, intolerabilis, uel in alijs ſic
ut alter alterum ferre nequeat, quatin
cõiugali reddendo nullus ſit defectus.
hæ cauſſæ ibi: At coniugatis præcipio
Dominus, uxor à uiro ne ſepa. &c.
difficilem locũ exiſtimat, ſed explicat in
bus. In eo caſu Chriſtiani eſſet moro-
defectum alterius ferre, nam crux talis
rum Chriſtiano res eſt ſaluberrima.
alter coniugum eſt infirmus, nec poteſt
dere, alter ferat hanc crucem, nec nu-
ſi credit, uires dabit abſtinendi.
ſionem Deus in lege præcepit ut adul-
tur, ideo ſi eius legi obedimus, poſt adul
rium, lapidatur qui uel quæ adulteriũ
& ſic alter coniugum liber ad nuben-
mortem alterius. Si Magiſtratus non oc-
rum, poteſt alter in longinquam regio
& nubere, quia hanc libertatem Chri-
Matthei.19. ut ſupra.

Q VIBVS MOTI PON-
& ueteres etiam uerum diuortium
non admittunt, ſunt hæ.

Hie-

1 Hieronymus ait, ſi duceret mari
aliam, uidetur non offenſus fuiſſe p
Deute rio, ſed animus formoſioris
ro.24 iteratum coniugiũ non concedendum,
terij quidem crimen: uerum hæc cauſ
grauis eſt, cur ego innoxius ſcelerate
gari debeam uel orbitatem ferre, aut
nem mutant.

Auguſtinus ad Pollentium lib. con
mè cauſſis nititur, ſed male, quia
uetat iterare matrimoniũ, ubi uxor
rem. Præterea nec Chriſtus nec Pau
tiam exigit ab ijs qui uruntur, cur ig
cuntur qui continere nequeunt, nec
tinentiam?

2 Secundo dicunt iterari coniugium
ob ſanctimoniam eius, quia ſit Sacr
eius bonum ſit fides, & Sacramentu
tia uelut omne matrimonium ſemel
eſſe indiſſolubile, quum tamen non poſſ
ris euinci quod matrimonium ſit Sa
nec id. ueteres tenuerunt, ut ſupra
argumentum ad hoc.

3 Allegant ex cap. 7. Rom. Mulier
alligata eſt, ubi tamen Paulus non
tum, quod ipſa lex palam indulget,

titur hic ad præſentem cauſſam legis
ilitudinem adducit Iudæis ex ipſorum
ceat ac perſuadeat antiquata iã lege
angelium, Iudæos non amplius teneri
monijs, cum Chriſto nouo ſponſo nupſe
m eſt neceſſe ſimilitudinem per omnia
ſatis eſt ſi hactenus congruat, quatenus
d cuius gratia adhibetur: et hoc ubique
ris non paruam lucem adfert, imò ad
lligentiam neceſſaria clauis eſt, diſpi-
egat is qui loquitur, & circumſtantias
pendere. Supereſt adhuc locus in. 7. cap.
uius explanationẽ uide apud Eraſmum.
d Iudæos mulieres nullum ius habebant
di maritos, uerum repudiatæ alteri uiro
rant.

tot diuortiorum apud Chriſtianos eſt
luq; coniugiorum tractatio: debebant
ia contrahi iudicio, authoritate paren-
quorũ poteſtate Deus uoluit liberos eſſe.
ahitur in angulis inter pueros, per le-
nnam, per uinolentiam, ideò malè cedũt:
magno timore Dei tractari debebat, ut
Tobiæ. 3. & 6.

Humana ſomnia.

quæ habemus de conſenſu & uerbis de
dere rato & non rato, humanæ ſunt exco-

gitationes, non oracula Dei. Eſto, neceſſ
ſenſus, ſed ſobrius ſit & parentum, atque
quorum intereſt conſilio graui adhibit
præceptū Dei, honora parentes, cui conſ
debet præiudicare. Papa prohibet quidem
deſtina matrimonia, ſed contracta confir
tis parentibus, & ſic docet rebellare par
Certum eſt quòd parentes ius habent ma
filiorum irrita faciēdi, & filij in his omni
dire iure diuino tenentur parentibus, qua
contra Deum, & matrimonia occulta
Nam in populo Iſrael non fuerunt clande
trimonia. Iudicum. 14. Samſon petit à p
bus ut ei uxorem accipiant. Iere. 29. D
ueſtris uxores.

De conſenſu.

In Iſraelitico populo non fuerūt clādeſtina matrimōia.

Socrates in Tripartita hiſtoria libro.
Valentinianus Cæſar legem protulit p
ciuitates, ut ſi quis uellet liceret ei duas
bere. Ambroſium uide de digamia. Epiſ

DE DEBITO REDDEND

1 Scholaſtici qui de reddendo debito
ſputârunt ea impudentia iure Epicurei
cantur.

2 In reddendo debito Pauli regula ſe
naturæ neceßitas, non laſciuiæ effrenis

...s & tempus ſtatuat, ne efficiamur ſi-
... & mulus, in quibus non eſt intellectus:
... & ieiunium temperent ſibi in timo
... opus Domini fiat, amore filiorum ma
... libidine, Tobiæ 6.

...um, quoſdam dies aut noctes ceu ſacra
...,ut petere aut reddere debitum non li-
...r eſt, quia in arbitrio coniugum hoc ſit,
... ſecaleus ipſis melius cognita eſt q̃ nobis.
...hnicorum deliramẽta ceu ad ſyrenũ can-
...ndæ ſunt aures, qui contra matrimoniũ
...pe & ſcurriliter ſenſerunt ac ſcripſe-
... ignorantes uerbi & operis Dei, oculos
... coniugij moleſtias defigebant, dicentes:
... neceſſarium malum: libero thoro nil iu-
...bere eſt libertatem uendere, & quic-
...modi eſt querelarum impiarum contra
...nium. Hinc illa Metelli oratio ad pu-
...: Adoleſcentes, ſi ſine uxoribus eſſe
... felices eſſemus, magnis liberi moleſtijs,
... uiuere non poſſumus, ducite uxores.
... diabolus per Ethnicorum libros effecit
...ani coniugium exhorreant, uiuantq́; in
...bus ut Ethnici, quos Deus in reprobam
...edit, Ro. 1. ob idq́; opus Dei blaſphema
... pretium erroris ſui [illegible] in ſeſe

Metelli
oratio ad
Romanã
adoleſcẽ-
tiam.

receperent, donec in pecudes uerterentur. P
Gellius. de Philoſophi, apud Gellium, [illegible]
mentum ceu carnis ſomnium eſt ridendum,
moſa & deformi, ſapit enim carnis affectum
ſua quærit in omnibus, etiã in illo Dei oper
ſpectans, quod ſibi dulce, commodum,
ſit, quàm quod Deo placeat.

5 Sic ratiocinatur natura ἄθεος in ſuo
broſo lumine: In coniugio infinita ſunt one
Natura ἄθεος. rorũ educatio, mulieris moroſitas, quali
uxoribus Socratis, Calui, paupertas, ſ
iugis. &c. Hinc cantilenæ illæ impiæ cõtra
monium. &c. Præſtat ſine coniuge eſſe q
ferre mala. Ecce, natura Dei et operum
rans, mala appellat, quæ Deus in Geneſi
uocat, quia nõ reſpicit ad uerbum aut uol
Dei, ſed ad ſe & ſua ex corruptione pr
idq́; defectu uerbi Dei in Chriſtianis cerni
rum multi ad Monaſticen non alia cauſſa
runt, quàm ut matrimonij onera effugiant.

6 Hæc matrimonij fuga et. accuſatio in
hoc prouenit, quòd ex noſtro ſenſu &
to Dei opus iudicamus, nec reſpicimus ad
tẽ Dei ſed ad noſtra commoda, hinc eſt q, op
non poſſumus cognoſcere, & illic malũ
camus ubi bonũ eſt, & moleſtias ubi uolu

tam impiè erremus, Primo omnium
maſculum & fœminam eſſe o-
ipſe Geneſis 2. bonum uocarit, ferè o-
et tui conditoris plaſma bonum non
tur. Nihil tam malum uidetur, etiam
quod non ſuaue et tolerabile fiat, quan
certus ſum, hoc Deo placere.

qui in uita coniugali eſt, eam ui-
ſit cognoſcere, alioqui non poteſt
ſumma moleſtia uiuere in matrimonio,
gnoſcunt in ea uita habent amorem,
& iucunditatem ſemper.

noſcunt uitam coniugalem, qui firmi-
quòd Deus ipſe inſtituerit coniugium,
& fœminam coniunxerit ad prolem
ferendaq; quæ huic uitæ generi ad-
labor, curæ &c. Nam habent uerbum
certè Deum eſſe in uerbis ſuis
Geneſis 2.

& certi ſunt quòd hic ſtatus matrimo-
cum omni ſua uita, operibus, paßio-
ſunt in matrimonio, quæ enim ma-
quæ pax maior? aut iucunditas, quàm
cor noſtrum certum eſt, quòd ſta-
uita & opus Deo placet.

hic aperit oculos ſuos, & hæc

mole-

moleſta matrimonij opera in ſpiritu
animaduertit ipſa ornata eſſe beneplacito
uelut auro obrizo & gemmis: & dicit, li
omnia faciam, quia tuæ ſanctiſſimæ uolun
quo in his creaturis &c.

12 Monachi & Nonnæ ſine fide ſuum
& opera caſtitatis electitia iactantes, non
gni ut baptizatum puerum paſcant, quia
rum non habet uerbum Dei pro ſe, cui
nec poſſunt uerè gloriari ꝙ placeant Deo
opera: ſed mulier Deo puerum educans, po
riari, quia eſt in ſtatu quem Deus inſtituit,

Corollarium. Nullus ſtatus uel genus
nullum, poteſt certum eſſe de fauore Dei,
à Deo inſtitutum eſt, quale eſt matrimoni
Deus inſtituit, & Chriſtus filius Dei
na Galileæ præſentia ſua, matris bene
ſcipulorum exornauit, deniq; primo mira
quæ in uinum uerſæ decorauit.

13 Qui tantam rem & ab ipſo Deo in
abſq; timore Dei incipiunt & uerbo Dei,
tantum externam irrequietudinem in ma
nio, & inſpiciunt tædia matrimonij, &
duplices moleſtias: Internas, quia ſuum
lem ſtatum non cognoſcunt in uerbo &
Dei: Externas, quia non uident Dei bene

moleſtias, tunc irrequieti ſicut Ma
tur : quomodo enim externa onera
cum intus ſit moleſtia? Nam eſt bo-
rtabile onus, intus & foris moleſtias ha
ſcitur clamor ille, & querimonia de
gatorum ſtatu.

ordinatio Dei & opus, uult & debet
portari ſuper uerbo Dei & fide, alio-
parit & fit intolerabilis.

& ad commoda externa & ad hone-
luptatem reſpice, & uidebis in hac uita
dius coniugio honeſto, ubi mutuus ho-
amor.

ornicationis mala, ad matrimonium
pertrahant: fornicatio enim non tantum
ſed corpus, bona, amicicias perdit. Deus
horribiliter iuſto ſuo punit iudicio, Ge-
abyſſum. Geneſis 19. Sodomæ ac Go-
abolitio. Item in Dauide, Samſone &c.
dicum 20. cæſa pro uno ſtupro ſexaginta
millia hominum.

matrimonialis coram Deo optimus.
ſtatus melior eſt, ſed ſuper terram non
, quia expeditior eſt ad prædicandum
, ut eſt apud Paulum 1. Corin. 7. Ita ut
Dei faciat ſtatum uirginitatis

meliorem matrimonio, propter maiora
menta, qui tamen in ſe uilior eſt.
18 Querela communis. Contra obijcis, ſu
per ſum, mendicandum eſt. Refellitur:
ſtum derelictum, neq; ſemen eius quærens p
Iuſticia illa fides eſt in Deum, qui tibi reg
lorum, uitam dat: qui animam dedit, poteſt
uictum dare, ſed incredulitas ſic queritur.
Mat. 6, Pſal. 36. Sicut antequam creaſſet ho
ei neceſſaria diſpoſuerat, ita & iam facit c
nobis dormientibus, omnia neceſſaria,
eſt, niſi ut bene fidamus: quæramus pri
gnum Dei, cætera ut uiliora ſponte ſequ

Infans exoſculandus

Cyprianus uir Dei, cognouit opus
Dei rectè, uoluit ut puellum recens natum
mur ad honorem diuinarum manuum.

QVAERITVR, CVM CONIVG
res bona ſit à Deo inſtituta in Paradiſo
ſuo officio fungi queat abſq; pecca

Reſpondetur.

1 Auguſtinus ſuper Geneſin libro de
concupiſcentia dicit quòd ſanis eſt ad offi
gris eſt ad remedium: unde Petrus Lo
cit geminam coniugij inſtitutionem eſſe.
ſtatu innocentiæ ante lapſum, ubi ſine

[illegible] nuptiarum eſſet peractum, & ſine de-
[illegible] fuiſſet, & hanc dicit ad officium fa-
[illegible] poſt lapſum, quæ ad remedium ſit
[illegible] illicitum motum deuitandum. Nam
[illegible] peccatum, letalis concupiſcentiæ lex
[illegible] noſtris inhæſerit, ſine qua carnalis non
[illegible], reprehenſibilis eſt & malus coitus,
[illegible] per bona coniugij.
[illegible] cum cæteris tria matrimonij bona
[illegible] quæ actum matrimonij excuſant, ne ſit
[illegible] enim Auguſtinus libro de dono coniu-
[illegible] concubitus generandi gratia non
[illegible], concupiſcentiæ uero ſatiandæ, ſed
[illegible] cõiuge, propter thori fidem, uenialem
[illegible]. Quid ad Apoſtolum 1. Cor. 7. non
[illegible] præceptum ſed ſecundum indulgentiã?
[illegible] dicere: Si actus ille ſit ſecundum indul-
[illegible], ergo peccatum eſt: cui enim præſtatur
[illegible] culpa? Ita enim dicit Auguſtinus de uer
[illegible] Fortè dicet aliquis, ſi ueniam conceſſit
[illegible], ergo peccatum ſunt nuptiæ: cui enim
[illegible] peccato conceditur? Planè quod infir-
[illegible] ſecundum ueniam, audeo dicere
[illegible] eſſe, ueniam nanq; concedens Apoſtolus,
[illegible] attendit coniugatorum, ubi eſt incon
[illegible]. Et hinc quidam dicunt nuptias

eſſe peccatum, ut Tatiani. Ad hunc Apoſtoli lo
reſpondet Magiſter ex Auguſtino cum reliqu
telligendum eſſe de indulgentia conceßionis, ſi
cauſſa prolis, quaſi de minus bono, non tam
malo Si uero cauſſa incontinentiæ explendæ
intelligendum eſt de indulgẽtia permißionis,
de minus malo ſcilicet ueniali, dum modo
fiat. diſtin. 31. quarti.

Indulgentia qualis

Summ.s. Coitre ſtudio prolis dicunt incul
& non eſſe peccatum, quia Deus Geneſis
xit: Creſcite, & multiplicamini: Sed coitum
tiandam libidinem ob incontinentiam,
peccatum, ſed ueniale. Et dicunt: Ecce, qu
na res eſt coniugium, quàm honorabiles nup
quia illud etiam quod non pertinet ad ſe,
malum incontinentiæ, faciunt ignoſci prop
Itaq; uoluptas in malo continentiæ, quando
non uoluntate propaginis, non propter
cadit in culpam, ſed propter nuptias accipi
am. Et ſic in coeunte ultra neceßitatem pro
ſunt duo. Primum eſt malum incontinentiæ
dum eſt bonum nuptiale. Iam dicit Aug
Coniugium non eſt malum, propter
malum incontinentiæ, nec nuptiæ ſunt mal
tuperabiles, propter illud malum in
continentiæ: bonum nuptiarum non

propter malum innati morbi incontinen.
illud malum ſit ueniale propter bonũ nu
Apoſtolus igitur non reprehendit illud bo
ptiale, cum dicit, ſecundum indulgentiam.
nim bonum eſt, non eget uenia aut indul-
ſed hoc dicit propter malum incontinentiæ
peccato Adam propagatum eſt in omnes
Hinc matrimonium hoſpitale infirmorũ à
dam uocatur, quia eo medemur incontinen
æ citra culpam letalem.

conſyderans naturæ morbum, quantum me-
ſancta res ſit matrimonium, tamen non au-
re quòd natura in hoc actu ſit ſine pecca-
tumcunq; enim animo prolis faciat, tamen
ſemper aliquid ſui habet admixtum,
caro & ſanguis per Adam corrupta con
& paritur in peccatis, iuxta illud Pſal. 50
in iniquitatibus conceptus ſum. Nec ullum
coniugale ſit ſine peccato, ſed Deus ipſis
gratia, ob id quòd matrimonialis ordo
Dei. Et in medio peccato & per medium
id opus ſeruat ibi omne bonum, quod
huic ſuo inſeuit & benedixit.

contra Iouinianum concedit qui-
Apoſtolos habuiſſe uxores, ſed
ante Euangelium prædicatum,

& putat Apoſtolos aſſumptos in Apoſto
liquiſſe officium coniugale. 1. Cor. 9. Nonne
non poteſtatē ſororem uxorem circunducend
Hic γυνὴ græcè utrūq; ſignificat, uxorem &
rem, teſte Hieronymo, cōtra ipſum inſero. Sed
Petrus habuit uxorem, & in ueteri Teſta
uxorem habere probabatur, non probaba
liberis uiuere, fortius infertur & reliquos h
uiſſe uxores Apoſtolos, quamuis Hierony
iniquior quàm Chriſtiana ferat pietas, de
ctis mulieribus eum dixiſſe, quæ Apoſtolis
ſubſtātia iuxta morem Iudaicum miniſtra

Paulus uxoratus fuit, ut uerba 2. Cor. 7.
ditis & inconiugatis apertè cōuincunt.

Philippenſ. 4. dicit ναὶ ἐ σύζυγε γ
Vnde uxoratum fuiſſe haud obſcurè conij

Acto. 21. Locus eſt, cū dicit Lucas: Manſi
ſeptem diebus, deducentibus nos unà cū uxo
& filijs &c. Item Philippi Euangeliſtæ &
ſacerdotis quatuor filiæ uirgines ſcribuntur.

Hilarius uxorem habuit.

Hieronymus uxorem habere pos
eſſe cenſet, uide in Epiſtola ad Oceanum,
dotum uxores tuetur.

Item contra Iouinianū lib. 1. fol. 15. ing
non hodie quoq; plurimi Sacerdotes ha

Apoſtolus Epiſcopum deſcribat uni uirum, habentem filios cum caſtitate, Prouerbio. 19 Domus & diuitiæ dantur à Domino autem propriè uxor pru Rebecca præparata Iſaaco.

ſuper Epiſtolam ad Epheſios ca- Legant Epiſcopi atq; Preſbyteri qui fi- ſæcularibus literis erudiunt & faciunt legem. &c. Hic apertè non arguit quòd quaſi malum ſit, ſed monet ut educēt correptione Domini, quā Græci νουθεσίαν admonitionem magis & eruditio- auſteritatem ſonat. Hieronymus.

hæreſim Cainam appellat, adſe- qui ante Baptiſma habuiſſet uxorem, poſt ſuſceptū alteram duxiſſet, cum Epiſcopum creandum. Hieronymus ad To. 3. fol. 146. Rufinus Hieronymo hoc cætera obijcit, quòd Epiſcoporum contemneret.

ad Oceanum Caninas nuptias uo illam Sacerdotū uenerem in cœ- [illegible]

ſuper 12. cap. ad Romanos. Videmus ſanctorum, aliquos etiam Apoſtolorū [illegible]

Papiſtarū caninæ nuptiæ.

Quòd

Quod Paulus habuerit uxorem ſcribu ſ Ignatius, Clemens & Euſebius in Eccleſiaſti ſtoria lib. 3.

Hieronymus Oceano, contendit Epiſcop ri poſſe, qui ante Baptiſmum habuit uxore ea mortua poſt Baptiſmũ ſuſceptum altera xit: eorum qui ſentiunt contrarium, opi hæreſim Cainam appellat idem: uide Hiero ſuper Tito cap. 1. fol. 121. Tempore Hie ſecus erat cautum cõſtitutionibus Epiſcop Tomo 3. fol. 145.

Thomas de Aquino ſuper .3. cap. Ap Timot. cum uult Epiſcopum unius uxoris eſſe, citat Auguſtinum & Hieronymum. H mus ſententiã eſſe uult, quòd hoc intelliga Baptiſmum, quia ſi ante Baptiſmum, duas uxores, uel unam primo & deinde altera impeditur ab ordine, quia per Baptiſmum delentur. Auguſtinus & Ambroſius contr ſentiunt, quia ſiue ante ſiue poſt, ſi duas non ordinatur. Quærit Thomas: Num ptiſmus non omnia delet? Reſpondetur ſ ta, non irregularitatem, quæ interdum peccato incurritur ex ſola Eccleſiaſtica inſti ne. Sed matrimonium non eſt peccatum paganis. Sed quæ eſt cauſſa huius inſti

magis impeditur qui multas concu-
reſpondet Thomas quòd hoc ſit, non
inconuenientiam tantum, ſed propter re-
Sacramẽti, quia ſponſus Eccleſiæ
& una eſt Eccleſia. Cantic. 5. Vna eſt
Hæc ille.

commentum eſt: Tunc terra re-
tunc cælum. Chryſoſtomus ſuper Ti- Somniũ eſt.
de una uxore inter cætera ait, modum
eſſe præſcriptum, ne Iudæorum more du-
haberent Sacerdotes, de una inte
ante Baptiſmum cũ cæteris iugatur.
Ex ſocru Petri conuincitur Petrum uxo
fuiſſe. Ambroſius 2. Corint. 11. ſentit quòd
coniuges fuerint præter Ioannẽ.
Salua fiet per liberorum gene-
conſolatur. in moleſtijs matrimonij.
Tripartita li. 2. fol. 326. Paphnutius in Sy
in cælibatum ſtatuẽdum conſentire
ut hæc nubendi libertas maneret

caſtitatis à Deo datur, nihil opus eſt
datur, notum foret impium & uerbo
Dei blaſphemum.
impoſſibile & contra uerbum Dei fa-
nec ſeruandum, Theophyla-
ctus

ctus ſuper 8. Mat. de ſocru Petri: Diſce (in
quòd nuptiæ non à uirtute prohibent, Pri
enim Apoſtolorum ſocrum habuit.

Vxor Petri unà erat cum Petro in pere
tione, Clemens lib. 7. recognouit.

Dionyſius Corinth. Epiſcopus (Euſebio li
bro. 4. fol. 92.) cõtra cœlibatum, ne onus
imponatur fratribus.

Vxores Epiſcoporum, Hiſtoria Eccleſ
bro. 9. fol. 579.

Hieronymus ad Gerontiam de Mono
ſcribit, uirum quendam ea ætate habuiſſe
res, mulierem 22. maritos. Maritus autem
rem multinubam duxit & ſuperuixit.

Cardinalis Caietanus in q. ſ. Pontifex p
ſpenſare cum ſacerdote Occidentalis Ec
accipiat uxorem. Et dicit, nec ratione
uitate probatur, quòd abſolute loquendo S
peccet, contrahendo matrimonium, in
quantum ordo, nec ordo in quantum ſacr
pedimentum matrimonij: & in Eccleſia Occi
olim Diaconi poterant contrahere, ut di
capitulo Diaconi, diſtin. 28. Manifeſtè
diſtin. in cap. Aliter, dicitur quòd Orie
cris conſtituti copulantur matrimonijs,
benda eſt gloſa exponens, Copulantur, id

[illegible]

quoniam manifeſtè ſeries contextus
trimonij loquitur. Item dicit, quòd
non dirimit matrimonium contra-
ſiue poſt, ſecluſis omnibus legibus
ſtando tantum in his quæ à Chriſto
lis habemus. Vide Syluеſtr. v. conſti-
andorum in Platina. fol. 35.

cap. nullum, mandatur Epiſcopis ut
ordinent niſi uoueat caſtitatem. Item di-
nexum ordini non dirimit per ſe ma-
contractum, quia eſt ſolenne per acci-
dicit Caietanus quòd conſecratio ua-
Eccleſiæ conſtitutionem adinuenta
autem de conſecratione uaſis uacui.
inet quòd apud ſanctum Thomam po-
diſpenſare in utroq; uoto, religionis
ordinis ſacri, pro aliqua maxima ne-
probat ex facto ſummi Pontificis, qui
rrogamum (ut Petrus de Palu. refert)
imò cõpulit ut religione dimiſſa uxo-
propter regni illius diſpoſitionem.

Eliberti no. cap. 33. iubet Epiſcopos,
ros, Diaconos, Subdiaconos in miniſterio
ſtinere à coniugibus ſuis, nec generare
uenientes ab honore clericatus exter-

Item dicit, quòd ſummus Pontifex (
etiam alia cauſſa quàm publica ciuilitas,
ſiaſtica utilitas, ſequatur maius bonum quàm
uata caſtitas) tunc ſalua conſcientia poteſt
ſare cum ſacerdote Occidentali quòd
etiam ceſſante cauſſa publicæ utilitatis.
ſare cum cauſſa rationali quacunq; poteſt
peccato, & matrimonium eſt ualidum, R
ua. Aprilis. M.D.V.

Concilium Neocæſarienſe can. 1. Preſ
uxorem duxerit, ab ordine deponatur. A
nni. 333. Concilium Gangrenſe damnat
contemnebant Presbyteros qui matrimon
traxerunt, & Sacramēta eorum nolebant
tentica, li. Concil. fol. 63.

Canon Concilij Calcedonenſis. 16. Si quis
ſe dedicauerit Deo, ſimiliter Monachus,
eis iungi nuptijs, ſi uerò hoc fecerint
communicati. Statuimus uero poſſe in eis
humanitatem, ſi ita probauerit loci Epiſcop

Agathenſe Concilium c. 39. uult Preſby
Diaconis, Subdiaconis ademptam ducend
facultatem, fol. 96.

Concilium Aurelianenſe, Can. 17.
uxorem ducens priuetur ſemper omni offi
dus Eccleſiaſtici, fol. 98.

Carthaginenſe quintum, c. 3. iu-
pos, Preſbyteros, Diaconos ab uxori-
ijs continere. Pœna tranſgreſſorum, de-
officio Eccleſiaſtico. Cæteros autem Cle-
ad hoc nō cogebat, ſed ſecundum uni-
Eccleſiæ conſuetudinem obſeruare ſine-

Concilij Arelatenſis ſecundi c. 2. non
coniugatum in Sacerdotem, niſi promiſſa
uerſio. En coniugium igitur malum, à bō
non fit conuerſio, ſed à peccatis. O blaſ-

Coniugi
um mal
uocāt Pa
piſtæ.

22. Concilij Aueroicenſis, non uult or-
Diaconos deinceps coniugatos, niſi qui pri-
uerſionis propoſito confeſſi fuerint caſtita-
illicſtultam impietatem.

ADVLTERIVM.

maledictiones latas in adulteram, Nu. 5.
zelotypiæ ante ſacrificium mirabile.
pœna adulterij Leuiti. 20. Deuterono. 5. 22.
6.
Iulia. C. Iulius Cæſar lege ſanxit, de adul-
ſupplicium eſſe ſumendum, ubi forent depre-

Confeſsio.

THeophoretus de confeſsione. Sermo. de
nitentia, in reſolutionibus art. 5. 6.
Captiuitate Babylonica. Sermone de p
tentia. Locos communes Philippi. Theoph
Num Epiſcopus Romanus confeſsionis
habeat authoritatem, & de decem Lepro

Olim non peccata mortalia, ſed crimin
eſt, ea quæ accuſari & conuinci poterant,
& ſoluta fuiſſe in Auguſtino, Cypriano,
patribus legimus. In primitiua Eccleſia ſol
niſeſta mortalia cōfitebantur, ut patet 1. C
Si quis inter uos eſt fornicator aut auaru
per illud Galatarū. 5. Manifeſta ſunt opera
Theophor. Neminem moueant horribilia
pla eorum qui reticuiſſe in confeſsione
hibentur, nā uel illudente diabolo facta ſu
Monachorum figmenta ad ſtabiliendam
dem & carnificinam auricularis confeſsio
ptura præferatur omnibus exemplis, Th
Finxerunt de adultera quadam, quomodo
exierit è gutture. &c

Matth. 8 Oſtendite uos Sacerdotibus, nihil
ad auris confeſsionem, eſt ritus legis Moſa
cis, Moſaici Sacerdotes ſignificant noſtros
gelij Sacerdotes, lepra ſignificat peccatum,

bet Sacerdoti per cōfeßionem, alioq̃ non care &c. Reſpondet Auguſti. Hæc eſſet fidam, ſed figura nihil probat. Si petis ſi illis erit propior, ꝙ Sacerdos Moſi ſignifiſtum, qui eſt noſter ſacerdos in æternum. mundatus eſt a lepra peccati, ſide eius de ſi oſtendere, id eſt, confiteri ſe peccatorem, illud 1. Ioan. 1. & dare Deo gloriam iuſticiæ itatis. Oſtendere non ſignificat confiteri, ificaret, tum reſtat oſtendere ubi Deus in Teſtamento eam figurã inſtitutione confeßio impleuerit: oportet ꝙ figuræ in nouo Teſtapoſtea ſint euolutæ, et earum res inſtitutæ, nihil probant, quod uidemus de tranſitu per rubrum, qui baptiſmum ſignificat, ſed in nomento inſtituitur quod per ipſum ſignifinempe baptiſmus, 1. Cor. 10. Diluuium figuinſtituitur res Marci ultimo, Matthæi ul1. Pet. 3. De oſtenſione autem illa apud Said eſt, confeßione auris nihil eſt in nouo mento quod figuræ reſpondeat. Figura non faciendũ quod ipſa ſignificat, donec Deus inſtitutione rei ſignificatæ impleat.

figuram non feciſti, quod exiguum eſt in& præſumis eam tua inſtitutione impleinſtituere quod eſt maius? Error

eſt hic. Quanquam ibi non ſit figura, tu pro
temeritate ſingis figuram.

CERTA REGVLA.

Quiſquis non poteſt completionem in
Teſtamento probare, ille nec figuram hab
ſingit è capite proprio. Nam omnium figu
completiones ſtant in nouo Teſtamento. O
figuræ completionem primo ex nouo Teſta
afferre, tum applicare figuram, & ſic re
ta progreditur, ut eſt apud Ezechielem.

Etiamſi eſſet uera figura, & confiten
gniſicatio, inſtitutio, completio, tamen non
omnes homines hæc confeſsio, quia ſecund
poſitionem patrum, leproſi non ſignificant
homines, ſed tantum ſignificant hæretico
dodoctores.

Augu-
ſtinus.

Si hæc eſſet figura confeſsionis, ſequere
cerdotes non comprehendi ſub præcepto
ſionis, quia leproſi non ſunt, ſed ſunt ij q
proſi ſe oſtendunt, ergo non coguntur
Mundi ſunt, ſi autē non ſunt mundi, tun
ſunt figurari per Sacerdotes legis, non
mundi erant, & leproſus nō cogebatur ſ
oſtendere, ſed mūdo Sacerdoti. Vide quæ
ſequūtur ex auricularis confeſsionis figur

dixit: Oſtēdite uos Sacerdotibus
poteſt intelligi aut ſignificari auri
ſio, quæ ſit in aurem unius tantũ, nõ
terea in lege Sacerdos nõ mundabat
ſed à mundato munus accepit. Noſtri
rij gloriantur ſe peccata remittere, ubi
figurato iterum non concordat.

Doctorum pro confeſſione au-
ſcripturis nihil, quo firmiter niti
niunt, ſic ratiocinantur. Petrus Act. 15
obtrudere onus legis Moſaicæ,
Eccleſia uel homines hominibus, tan
occultorum confeſſionis imponerent &
igitur à Chriſto impoſita eſſe Eccleſiæ,
homines nec auſi eſſent in Eccleſi-
imperioſi eſſe, nec recepiſſent ab homi-
homines tantam ſarcinam. Reſpondetur:
omnino claudicans. Eccleſia uel ho
hominibus non impoſuerunt uel potuere
tantum onus; ergo à Chriſto eſt. Ante-
eſt probatum, dico igitur homines,
homines, uerum ut Vicarij Chriſti, no-
prætextu uoluntatis Dei impoſuere. Ec-
recepiſſet, ut à puro homine con-
ſed tortis ſcripturis dixerunt Dei uolun
nomine recepta & tolerata eſt.

Acto.20. prædixit Appoſtolus ingreſſuros
Chriſti, qui non parcerent gregi: non ignaru
Antiſtites, Petri in Eccleſiam cuſtodiam
ſed pro paſtoribus lupi effecti ſunt. Verum ſi
Petrum reliquijs diuinæ legis nolebat grau
tes, quanto æquius erat, ut ij qui Petri ſucceſ
eſſe uolunt, Chriſti Eccleſiam citra uer
conſtitutionibus non grauarent? Ipſi autem
Chriſti & Petri nihil non potuerint Chriſ
rum ſimplicitati obtrudere: uide Prophet
remiã ca. 23. Peruertiſtis uerba Dei
nolite dicere, onus Domini.

Hieronymus ad Sabinianum: Nihil ita
gnat Deo, quàm cor impœnitēs, ſolum cri
quod ueniam conſequi non poteſt.

Eccleſiaſtici 17. Non demoreris in erro
piorum, ante mortem confitere, à mortuo
nihil perit confeßio, confiteberis uiuens,
& ſanus confiteberis & laudabis Deum, &
riaberis in miſerationibus eius. Quæ uel ad
confeßionem quæ Deo fit, uel publicè quæ
ſiæ aut Sacerdoti fit, referatur, at non ad
larem, niſi ſcripturam torqueas.

Eccleſiaſtic. 4. Non confundaris confiteri
cata tua, ad idem ut ſupra. Leuitici 16.
betur confiteri omnes iniquitates filiorum

[illegible] delicta atq; peccata eorum. Hoc Deo [illegible]quere.

[illegible] conſulit ante receptionem Eu- [illegible] confitendum: uel ſaltem confeſsionem nõ [illegible] uult. Et quamuis in uerbis Miſſæ [illegible] à peccatis, cui ſi credideris, uerè ab- [illegible] tamen fides noſtra eſt infirma, & con [illegible] uerbo Dei ſtabilienda ne fluctuet, [illegible] abſolutiones, ut in Pater noſter. Pſal- [illegible] Matthæi 18. in Miſſa, & nulla propter [illegible] contemnenda.

[illegible]briel, Scotus & alij pro roboranda occul [illegible] confeſsione, ſic argumentantur.

Scotus diſt. 18 quarti.

[illegible] poteſtas clauium Petro & alijs Apo [illegible] uerba Ioannis ultimo: Quorum remiſe- [illegible] Ergo obligamur ad confitendum, quia [illegible] infirmo Medicum monſtraſſe.

[illegible] primam gratiam amiſit neceſsitate præ- [illegible] Dominum Deum &c. agere poteſt [illegible] ad recuperationem eius: Sed pecca- [illegible] peccato primam gratiam amiſit, et po- [illegible] per Sacramentum pœniten- [illegible] arbitro, cui dictum eſt: Quorum remi- [illegible] tenetur ſe illi arbitro præſentare, ut [illegible] gratiam iam amiſſam recipiat.

[illegible] arbitraria miniſterialis remittendi

peccata data eſt Sacerdotibus, ergo eſt
dum. Tenet conſequentia, quia non poſſ
trari in cauſſa incognita, oportet ergo
manifeſtari, id eſt, confiteri ſua peccata.

4. Quamuis expreſſe non dicat, cõfiteri,
confitendum eſt ex eo quòd in cauſſa
Simile claudicans. teſtas arbitraria Sacerdoti data eſt. Si
Dominus nos obligaſſet ad ſanitatẽ cor
& Medicos mitteret ad nos potẽtes ab
bo liberare, oſtenſa ipſis infirmitate noſ
eo ipſo quòd miſiſſet Medicos, omnes in
nerentur ſe eis præſentare, & oſtenſa in
ſua ſanitatem recipere. Sed hoc non aliud
quàm ut abſolutionem petamus, confit
eſſe peccatores, nec hinc habetur quòd ſ
peccata ſint Sacerdoti detegenda, ut ex ſi
ne patet. Verum eſt, ſi omnino ſic eſſet in
& Sacerdote ſicut cum morbo & Medico,
deret argumentum. Medicum oportet ſci
infirmitatis, ut huic morbo conueniens
mentum applicet, ipſe enim ſanat: ſed n
cum Sacerdote: Sacerdos non ſanat, quia nõ
peccatum, & confert ſanitatem, id eſt, gr
oſtendit ſanatum eſſe, ut in Leuiticis Sacerd
figuratum eſt. Oportet certe Medicum illu
morbi genus, qui ſanat, ſed Deus eſt ill

illius animam ægram, illi nõ opus eſt, ut omnis cognoſcẽti, genera recenſere, ſed ſuffi agnoſcere peccatorem, petere gratiam. Et cerdoti ſatis eſt, ut uideat peccatoris humi, ut peccator dicat ſe peccatorem, cupiat miſsionem culpæ & gratiam: nec opus eſt gula peccata in proprio genere ei dicat pec, quia ipſe non eſt ille medicus qui ſanat, ſed qui nos ſanatos eſſe pronunciat, eóq; certosq; nos facit de reddita ſanitate. Enim hoc argumentum cõfitendum eſſe, quod nemo negat, quum confeſsio peccati ſit de iu, ſed non euincit quòd ſit confitendum quo Scholæ docuerunt, id eſt, ſingula cum ſtantijs &c.

Scholæ non negant, aliam eſſe uiam recupe gratiam, præter confeſsionem oris Sacerdo, ſcilicet per contritionem de peccato: cum per contritionem & humilitatem cor ſine confeſsione oris & ſolutione pœnæ exte peccata remitti. Magiſter in 4. diſtinct. 17. mediatè per ſeipſum, non miniſterio Sacer Deus ſaluare poteſt, id eſt, peccatum remit infundit gratiam: & quis dubitat, Deum abſq; creatura poſſe ſaluare, & abſq; ſignis iuſtificare potentiam ſuam non alligarit Sacramentis.

Tum

Tum aiunt hoc nõ ſufficere, ſed inſuper
tritionem illam requiri uotum confiten
doti. Et ſic ratiocinantur: Vbi uia facil
tior eſt ad gratiam recipiendam, tenet
ad illam uiam, ita ut ſi facili obmiſſa, in
difficiliorem tentet, exponeret ſe periculo ſ
& uideretur contemptor propriæ ſalut
glector: ſed hæc uia per confeßionem a
abſolutionem à Sacerdote, eſt certior & f
homini ad æternam gratiam recipiend
ad hanc requiritur & ſufficit non pon

Argumentum probabile ſcholarũ

ſecundum Scotum. Et ſecundum aliquos
tritio aliqualis commiſſorum cum propo
peccandi pro futuro. At longè certius p
re quis hæc habere, quàm ſcire ſe habere
nem ſufficientem de congruo ad peccati r
nem ſine Sacramento pœnitentiæ.

Ad hoc argumentum dicitur, ꝙ ſi po
Sacramentum altaris procurrat, ut acc
miſsione remißionis peccatorum, & ſign
credat, & ſic à peccatis liberetur, num h
non ſit æquè certa & facilior, quàm illa ſ
ſa uia cõfeßionis ueſtræ? Et certo concl
etiam hic audit ſententiam de ſe diuinam. P
hæ Scholarum rationes ex ignorantia fid

Hic dicat Scotus ex uerbo, Conf

[illegible] 5. non eſſe inſtitutam confeßionem,
[illegible] vide Gal. in ſermonibus, dominica
[illegible] genit.
[illegible] 8. Non omni homini cor tuum ma
[illegible] aurium confeßionem.
[illegible] ἐξομολόγησιν paßim inculcat, ut
[illegible] lapſis, ubi ait fol. 222. ante exomolo-
[illegible] criminis. Sed loquitur de publica Mat.
[illegible] 5. Aduerſus Preſbyterum accuſatio-
[illegible] miſeris, niſi ſub duobus aut tribus teſti-
[illegible] eo tempore teſtibus & accuſatoribus
[illegible] abantur, donec confiteretur con-
[illegible] hæc eſt confeßio iuris diuini ab Apoſto
[illegible] ſeruata, de qua ſcribūt. Patres,
[illegible], Origenes, Cyprianus &c. At confeßio
[illegible] quā Monachi prædicârunt trecentis
[illegible] eſt iuris diuini, nec ita fiebat primitus.
[illegible] autem Cyprianus ubi ſupra ait, denique
[illegible] & fide maiore & timore meliori ſunt,
[illegible] nullo ſacrificij aut libelli facinore cō
[illegible] tamen de hoc uel cogitauerunt,
[illegible] apud Sacerdotes Dei dolenter & ſim-
[illegible] confitentur, exomologeſin conſcientiæ fa-
[illegible] ſui pondus exponunt, ſalutarem me-
[illegible] licet & modicis uulneribus exqui-
[illegible] ſcriptum eſſe Galat. 6. Deus non de-
ridetur

Publica confeßio criminum.

videtur, ubi uidetur occultorū etiam conf
approbare. Dico eum loqui de exomolog
ſcientiæ, de fide non confeſſa, id quod uerba
præcedentia & ſequentia oſtendunt. Pr
nec Cyprianus nec alterius Eccleſiæ ep
poteſtatem habet ullam proprias leges co
hominum præſcribere, ad legem Dei ad
iota.

Argumē ta cōtraria.

Si confeſſio auricularis eſſet de iure di
iudicia Dei iuſta ſint in æternum, indiſp
ter ſemper ſeruari oportuit. Atqui hæc
nec in nouo Teſtamento ubiq; & ab o
uata eſt, perijſſent igitur illi?

Super Eccleſiaſten cap. 10. in uerbo: S
momorderit in ſilentio. &c. ait, ſi quem
diabolus occultè momorderit, & nullo co
peccati ueneno infecerit, ſi tacuerit qui p
eſt & non egerit pœnitentiam, nec uuln
fratri et magiſtro uoluerit confiteri, mag
linguam habet ad curandum, facile ei pro
poterit. Si enim erubeſcat ægrotus uuln
co cōfiteri, quod ignorat, medicina non
Quæ uerba fraternam confeſſionem con
qua et Apoſtolus Iacobus cap. 5. quū ait
Nam medicam linguam habet, quiſquis co
orationibusq; prodeſſe poterit.

[illegible] Hieronymi nōdum erat in uſu hæc
[illegible] confeſsio, quod in Epiſtola eius
[illegible] colligitur: ſed qui publice aut in Ec-
[illegible] peccaſſent, publicè & apud Eccleſiam pœ-
[illegible] confeſsionis author Tripartitæ hi-
[illegible]

Auricularis cōfeſsio nō dū erat in uſu tēpore Hieronymi.

[illegible] Auguſtinum in Epiſtola ad Iulianum co-
[illegible] 30. de publica pœna, & confeſsione nō pu-
[illegible] Cyprianum ſermone 5. de lapſis.

[illegible] de pœnitentia diſt. 1. adducit ueterū
[illegible] quarum bona pars ſentit de confeſsione
[illegible] reliquæ uelut in dubio, num obligentur
[illegible] ut iam, an non? His enim uerbis
[illegible] prolixam diſputationem: Quibus authori
[illegible] rationum firmamentis utraq; ſen-
[illegible] tatur, in medium breuiter expoſuimus,
[illegible] harum potius adhærendum ſit, lectoris
[illegible] reſeruatur, utraq; enim fautores habet ſa-
[illegible] religioſos uiros.

[illegible] dist. 5. primi huius libri, pronunciat
[illegible] ex inſtitutione hominum obligari ad
[illegible], & ob id Græcos nunquam fuiſſe ob
[illegible] quod ea conſtitutio nunquam ab illis ſit
[illegible]

Nos tantū ex inſtitutione hominū obligari ad cōfitēdū

[illegible] ſi hæc confeſsio iuris diuini eſſet, aut tum
[illegible], nunquam Gratianus liberum lectori

iudi-

Iudicium reliquiſſet de confeßione illa

Item in capitulo, Omnis utriuſq; ſe
pœnis & remiß. Panormitan. ſentit
eſſe iuris human.

Chryſoſtomus ſuper. 11. Hebr. non
damus nos apud alios &c. ſed iubet
noſtram reuelare.

CONTRA EXOMOLOGE
auricularem.

Verbum Cypriam lib. 5. de lapſis,

Si in re conſcientiarum prohibe
gi & facere quod nobis rectum
cultorum confeßio utut utilis eſſe
periculoſum eſt huic noſtræ
nis iudicio acquieſcere ſine ſcripturis.

Item Sacerdos ſine Eccleſia ligare
2. Corint. 5. dicit Apoſtolus: Congreg
ſpiritu meo. Item Mat. 18. obſtat ſi te
hoc de publicis criminibus intelligi
occultis, in quæ nec Eccleſia ſe intro

Prouer. 25. Cauſſam tuã tracta
& ſecretum extraneo ne reueles, ne
tibi quum audierit, & exprobrare non
cus Salomonis Prouer. 27. de uultu p
ſcendo nihil ſuffragatur auriculari

[illegible] eſt, uultum, non [illegible] id eſt, [illegible] dicam ueritatem.

[illegible] piſtola. 3, non enim conſcientia [illegible] ſciri aut uidere permiſſum [illegible] homo in facie uidet, Deus autẽ

CONFESSIO.

[illegible] ſcripturæ uſu interdum ſignificat [illegible] agere, Matth. 11. Item eſt Domino [illegible] petram et refugium noſtrũ [illegible] confeſſus, &c. Matt. 16. Pſal. [illegible] culpam agnoſcere. Itẽ crimen [illegible] æquiuocationis ignorantia [illegible] Papiſtæ, ubiq; aurium confeſ- [illegible].

Cõfiteri ſignificat laudare, gratias agere, Domino fidere, culpã agnoſcere, crimẽ prodere.

[illegible] peccatorũ confeſſio planè [illegible] 49. 1. Ioan. 1. &c. Eſt fructus [illegible] & humiliatum ſe apud [illegible] ſibi confuſionem, ſoli Deo gloriam [illegible] tribuẽ. Hæc omni tẽpore ne [illegible] legis naturæ, Moſi, gratiæ. Ne- [illegible] hac confeſſione, quia abſque hac [illegible] & recipitur.

Confeſſio cordis, oris, lachrymis.

[illegible] peccatorũ fit Deo & Eccleſiæ. [illegible] cum peccatum lege reuelatũ [illegible] gemitu ueniam ſuſpirãtes, præ

uarica

peccatores eſſe agnoſcimus: uel etiam
cæ 15 Domine, propicius eſto mihi pecc
lachrymis, ut eſt confeßio Petri.
temur, cum pro Chriſti inſtitutione
repti fraternè culpã fatemur, uel
cleſiæ, ueniam precantes & reſipiſcere
Hæc quæ Deo fit ubiq; in ſcripturis obui
quis non fit peccatorum remißio, quia Ch
peccatores non iuſtos uenit, id eſt, pecca
militer & contrito animo confitentes.

4 Confitemur & fratri alia ratione
idq; bifariam. Primo, ut eſt Iacobi 5. ut
biſcum ueniam apud cœleſtem Patrem
& mutuis orationibus iuuemur. Item
conciliationem petimus. &c. Secundo,
publica concione nõ ſatis edocti ſumus,
conſcientiæ ſauciatæ medeamur, angit
tus, Euangelij ratio non ſatis exacte exp
catorũ cognitio neceſſaria deeſt. Tum
bum Domini Malach. 2. Agge. 2. ex ore S
diſcẽda lex eſt: ubi pro cuiuſq; captu, q
rius eſt, quæ ſcitu in religione noſtra ſ
ria, uel breuiter uel prolixius expon
miniſtri Chriſti & Eccleſiæ in uerbo d
bent, uel uſum clauium, ut conſciẽtijs
mere pro animæ medela noua & ueter

Clauium
Euãgelij
expoſitio.

[illegible] peccatorum mole conscientiæ,
[illegible] consuli posse, ne desperet, quàm
[illegible] per Christum remittantur, qui [illegible]
[illegible] propter scelera nostra, & nostros de-
[illegible] ad se inuitat laborantes, Matth. 11.
[illegible] satisfactioni plenissimæ inconcussè si
[illegible] verò remissa erunt peccata, pax cum
[illegible] Si credit Catechumenus, iam hac si- Soluere.
[illegible] liber est, quia credit in Christum, qui
[illegible] mundi, & soluitur qui antea ligatus
[illegible] Domini non credit, ligant hunc Ligare.
[illegible] Euangelium ei proponunt: qui non
[illegible] Dei, ira Dei manet super ipsum,
[illegible] peccatis, Ioan. 3. 8. Non enim credit in
[illegible] iustificat impium. Roma. 8. Coloss. 3. Ver-
[illegible] abundanter habitet in vobis: non potest sa-
[illegible] publicè & priuatim: est apotheca ub-
[illegible] semper igitur adhibendum, erudit, in
[illegible] iustificat, pascit etiam, si priuatim trā-
[illegible] 18. Ioan. 20.

[illegible] consultationibus apud doctos
[illegible] auricularia aurium confessio
[illegible] libera esse debet, ut cuiq; necessum
[illegible] super ulcere aliquo aut apostemate
[illegible] vulnere, consulere doctum
[illegible] regni cœlorum, ut si quis publi-

cis declamationibus non ſatis de [illegible]
de Euangelio & iuſticia eſſe edoctus [illegible]
gis diuinæ peritus hunc familiari [illegible]
ctius doceret uiam Domini, & quo [illegible]
tionibus obſiſtendum & quietanda [illegible]
quo caſu conſcientia ſit, ex ſcriptura [illegible]
tione depromeret in priuata conſultatio[illegible]

Simile appoſitum.

enim in pædagogijs et literarijs ſcholis [illegible]
omnibus proponũtur, minus capiantur [illegible]
quàm ſi ſinguli ſeorſim erudiantur: ita [illegible]

Cõfeſsio cõſultationis inſtar habenda.

nibus, ut hæc confeſsio, ſi conſultationis [illegible]
betur, miri profectus ſit, tanta eſt [illegible]
proncliæ ætatis uel ſimplicitas, uel [illegible]
que neceſſaria uerbi diuini frequen[illegible]
tur enim à Deo docti miniſtri, ut [illegible]
ponant, id eſt, legem & Euangelium, [illegible]
tiam & remiſsionem peccatorum [illegible]
nomine Chriſti. id ſiue publico fiat, ſiue [illegible]
prout perſonæ, temporis aut rei neceſ[illegible]
rectè admodum ſuo funguntur off[illegible]
ſcilla & Aquila Acto. 18. audientes [illegible]
xandrinum aſſumptum, exactius [illegible]
mam Dei.

Prodeſt priuata conſultatio ad [illegible]
ſenum & iuuenum, nam depre[illegible]
ignari in priuato colloquio, & [illegible]

[illegible] habeant, quod in publicis con
[illegible] fieri potest. Et prodest ad consci-
[illegible] confortationem & consolatio-
[illegible] & alieno ore fratris magis tri-
[illegible] lesiones consolantur.
[illegible] ut peccata remittantur, nihil opus
[illegible] recensione, qualis his trecen
[illegible] est, iuxta c. Omnis utriusq; & per
[illegible] Deus enim, non homo, spirituali animo
[illegible] medetur & maculas abluit, ut
[illegible] sacerdoti singula nosse, satis est si no
[illegible] conscientiam ambiguitate angunt uel
[illegible] è quo tuopte consilio non potes elucta
[illegible] Scripturarum, arma uel phar-
[illegible] errantem reducat in uiam, du
[illegible] fulciat, certum confirmet, indo-
[illegible]. Confiteri ex syncero & contrito
[illegible] ut olim David: ille cor tuum intue-
[illegible] hypocrisis, fatere ut es, à uertice ad plan
[illegible] peccatum esse, & Christum amplecte-
[illegible] gratię certissimum, enitere ut peccatis
[illegible] hac unus iusticię, & bene confessus
[illegible] Sacerdos concepta uerba super te
[illegible] Cęterum in dubijs, noli negligere con
[illegible] si in temporalibus & quę corpo-
[illegible] consilijs rem agis ut caducarum

Singula
non con
fitenda.

Consulto
res in du-
bijs nõ ne
gligendi.

gerunt aſpiam facilis cæcuram per igno
quanto magis in animæ periculis neglig
tebit: quo loco, doctum piumq́; conſu
Dei, non hominum conſcientiæ conſu

7 Ad confeſsionem autem occultorum
certo tempore, certæ perſonæ, cumulum
facti circumſtantijs, abſtruſæ noſtrorum
ſatisfactione, ut uocant, & cuiuſmodi
tur ex hominum traditionibus conflata
na, nec literis ſacris, nec Eccleſiæ
pta, adſtringi præceptis & cenſuris
num eſt additamentum, & proinde
ſanguine redemptis, iure noſtræ liberta
quendum, q. fruſtra mandato homin
Deum Ieſai. xxix. Mat. 15. Quam male
rit hæc ad legem Dei, humanarum legum
facile uidet qui arborem ex fructibus

8 Auricularis igitur confeſsionis hu
mum ſunt incommoda & fructus.

Primus. Tot interrogationibus ſ
maliſq́; colloquijs, boni corrumpuntur
tes teneræ fœdantur malis cogitation
ſiderijs: nam rogantur ſæpe ſpurca, qu
tem confitentis nunquam uenerant, à qu
cogitatione abhorret mens pudica.

Secundus. Audit Sacerdos ſæpe

ad ſe, ſuis blanditur uitijs, cum
multò horrendiora commiſiſſe.
Sacerdotes ſupercilioſi & imperioſi
criminum conſcius eſt, in eos
imperium exercet.
Sæpe libidinoſi & ſcelerati Sacer-
confeſsionis mala multa perpe-
ad ſtuprum illectant &c.
uidimus in futiles, qui alijs credunt
uel ebrij effutiunt, uel phrenſi cor-
quicquid norũt, ubi in periculum
confitentes. Exemplis omnia plena.
confitentibus impudica hac ipſa ſe-
confeſſione impudentia oritur, facies
ut eo deinde audatiores fiant ſcelera
nam quorundam ſcelerum penè plus
enumeratio quàm geſtio.
Secretorum tam acriter efflagitata
adigit puſillanimes in deſperatio-
expectanda fiducia & quærenda, illic
certiſsimam pertrahitur imbe-
ubi pudore uicti quippiam obticuerit
formatur, & pœna eius carnifici
unde nihil niſi tandem deſperatio.
Falſa fiducia oritur: Confeſſus ſum,
omnia peccata, nihil reſtat quod

impoſuit, in cucullum enormi ſcele
gi, liberatus ſum hoc onere, & malè ſacr
de mutanda uita cogitârunt, ſatis eſt eis
tudine, confeſſos eſſe, & abſolutionem

Nonus. Hypocriſis fit, nam maior
pare, metu infamiæ & excommunicati
ctenus confeſſa eſt, mera animi fictione,
bi Dei irriſione blaſphema. Et ex hoc fal
hos Chriſtianos iactitant, alios qui non
ſimiliter acerbiùs quàm Turcam exec
qui fieri potuit, ut homines ſuperioru
rum Petri benignitatem non ſint imitati
rum 15. iniquum cenſuit, legis iugum G
ponere, quod nec ipſi portare potueri
tres eorum, adeò cauit, ne liber Chri
pluribus quàm oportet ritibus prem
ro quicunq; hanc tandem confeßionis
cleſiam inuexerunt, uel inuehi ab alijs p
per incuriam mali Epiſcopi, ex imperi
confeßionis clanculariæ, Chriſtianorum
obtrudunt hodie, quod ſolum plus habet
quàm uniuerſa lex Moſaica.

Nam etſi nonnulli fructus ex hac c
tam arcta & ſcrupuloſa prouenire uide
ſpectum tamen meritò eſſe debuit, Epiſcop
quid quantumcunq; utile & bonum, ſi

videbatur in re preſertim tan negociū agitur, cui ſi hac con conſulitur, mirū eſt nec Chri unicum magiſtrum ac ſolatium, Chriſtianæ doctrinæ abſolutiſſimos quicquam de hac confeſſione prodidiſſe quæ tamen ad conſolationem ſcripta ad ſalutem erudiat, Rom. 15. 2. Tim. 3.

ARGVMENTVM INANE.

confeſſio longo quidem tempore ſed quod ad regnum conſcientiæ attinet, debet præſcribere, quod primo non erit rectum propter ſecula.

Longobardus ſententiarum magiſter, author decreti, 50. annos ante Con determinationem, de confeſſio ſcripſerit: poſt 50. igitur annos obi Innocentius tertius in Concilio Late quod fuit currente anno Domini 1210. ſe omnis utriuſq; ſexus de pœn. et quòd oris confeſſio neceſſario fuerit Sa aurem facienda.

Quando
cōſtitutio
cōfeſſionis
auricula-
ris ſit con
dita.

Petrus Longobardus authoritatem quiſquam alius, facere præcepta in re ſcripturæ ſuffragia. Et certo con

ſtat Gratianum in dubio reliquiſſe, eſſetne a
modum confitendum, de pœn. diſt. 1. per tolli
igitur nihil probatur. Nec ualet quod Ecc
Doctoribus Eccleſiæ, qui D. & D.CCC. annos
ſatum Concilium præceſſerũt, ratiocinatur,
eandem oris confeſsionem in aurem ſtabilier
Nam de priuatis conſultationibus loquuntur,
de generali aut publica confeſsione in public
nitentijs. Et Innocentius tertius non habuit pote
tem deſtruendi conſcientias, ſicut deſtruuntur
legibus, ubi peccata faciunt Epiſcopi, cum D
nullum facit contra Apoſtolum 2. Cor. ultim.
ſcopi nõ debent eſſe legiſlatores Eccleſiæ, ſed
næ legis interpretes & doctores, iuxta Ap
1. Cor. 4. Qui proprias leges conſtituunt, ſua q
runt, nõ quæ ſunt Chriſti. Nec concludit arg
tum Eccij: Prima huius confeſsionis conſtitut
ri non poteſt, ergo eſt ex iure diuino. Pri
eſt ex ſcripturis eam à Deo exigi.

Diu duraſſe confeſsionem auricularem pr
interrogationes quas pro confitentibus interro
gandis fecit uel Carolus Magnus, uel eius præce
ptor Alcuinus, uerum ante illos iam pridem libel
lus circumferebatur Auguſtini, titulo De uera &
falſa pœnitentia, ubi de circũſtantia iſta confeſſio
nis nõ parum multa, tortis ineptiſsimè ſcripturis.

Ira, Vltio.

Psal. 109. contra ultionem, quomodo committenda ultio, in uerbis : Dimi imicos tuos.

Luxuria.

amore mulierum nobis cum costa [illegible] &c. Stupitz Sermone de charitate D. iiij.

Gula.

li Titi 2. ut sobrie uiuamus, Vide Theo[illegible] in Postilla. Luce xij. De epulo- xxj. Cauete ne quando grauentur corda crapula &c. Roma. 13. Abijciamus ope- rarum &c. Ecclesiastic. 31. Si coactus in edendo multum, surge e medio, & uo- refrigerabit te, & non adduces corpori [illegible], Vide Ecclesiastici 37.

Vide poenam horribilem Gule, Numeri xj.

Vide Hieronymũ To. j. ad Eustochium, fol. 69.

Anima.

Hierony

Hieronymus lib. 2. Ad Ruffinum, & in
la ad eundem. Auguſtinus de Eccleſi
dogmatibus, cap. 13. Animæ [illegible]
endo infunduntur, Pſalm. 32. Qui finxit ſi
corda eorum. Ezechiel. 37. [illegible]
ei, iuxta 70. quod Hieronymus de anima ho
exponit, iuxta id Geneſis 2. Spiraculum vitæ in
ſpirauit &c. Ariſtoteles de animalibus lib. 16.
intellectus ab externo aduenit.

Luciferiani hæretici, per coitum corpor
minari animas opinabantur. Vide 2. ſent. di
Margaren. lib. 11. cap. 20.

Vetus homo, Caro.

CRucifigenda caro ſemper, in Pſal. T
Sophiſtæ malè intelligunt carnem
ſpiritum Metaphyſicè, tanquam duas ſubſ
quum totus homo ſit Spiritus & caro. T
ſpiritus, quantum diligit legem Dei, ta
quantum odit legem Dei. Sic ſanitas & m
iuxta ſunt in eodem corpore aut eodem loco
nic. Ideo enim iuxta Salomonem, nemo glori
tur ſe habere mundum cor, quia caro, id eſt,
dus carnis, & concupiſcentia quæ eſt fo
mus nequitiæ, totum corrumpit hominem,

[illegible]

[illegible] 6. Non permanebit ſpiritus meus
[illegible] quia caro eſt. non dicit, carnem habet,
[illegible] hominis pars à concupiſcentia & ſi
[illegible] & ſana. Et tamen in appetitu ſen
[illegible] tyrannis ſæuiat contra legem
[illegible]ophiſtæ: Sed dicit, caro eſt, nam toto
[illegible] carnem ſapit. Cor pro optima homi
[illegible] accipitur in ſcripturis, Philoſophi intel
[illegible] rationem uocant, cui tantum tribuũt,
[illegible] hominem uocitent, ut eſt apud Ari
[illegible] in Ethicis, homo maxime ſuum eſt intelle
Quare fermentum nouum, quæ eſt charitas,
[illegible]miſcetur huic fermẽto ueteri, ut ipſum è to
[illegible] eijciat, primum de corde, deinde de to-
[illegible]pore & omnibus membris.

[illegible] non tantum ſignificat ſenſualitatem, ſed
[illegible] extra gratiam & Spiritum Chriſti, id
[illegible]tur ex Galat. 3. Quum ſpiritu cœperitis,
[illegible] conſummamini quod Apoſtolus dicit,
[illegible] luxuriam aut libidinem ſectarẽtur, ſed
[illegible] legis et iuſticiã relicta fide quærerent: at
[illegible] & opera legis non ſunt res ſenſuales, cum
[illegible] pertineat opinio & fiducia quæ in corde
[illegible]quid igitur ex fide non eſt, caro eſt. &c.
[illegible]br. 9. In iuſticijs uarijs & baptiſmati-
[illegible] Geneſis. 6. nõ dicit quia carnem

habet

[illegible], sed uero est. Rom. 7. [illegible]
est, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Adam. Mat. 16. Caro
[illegible] .Corint. 15. Caro
guis hereditatem regni Dei non possid
1. Corin. 3. dic: Carnales estis, quum tamen
sidelorum nominibus certarent. Hiero
Iesa. capite ultimo, fol. 121. Caro (inquit)
num genus significat. Iesai. 66. Veniet om
Iesai. 40. Ioel. 2. Zachar. 2. Psal. 64. 8.

Christus etiā Angelorum salus.

De Angelis,

Boni Angeli, 2. Pet. 2. administrato
tus Hebr. 1. Flamma ignis, Psalm. 10
igneæ & spirituales naturæ. Eph. 1.
patus, potestas, uirtus, dominium, Coloss.
Ezechiel. 10. 11. Psal. 79. כרובים
Iesa. 6 שרפים ob ardorē uel claritatē, Ar
lus. 1. Thessal. 4.

alatæ figuræ, Ioannes.

2 Angeli boni tētati sunt in cœlo, prelia
sunt cum Angelis malis, sed perstiterunt in
te, non tamen suapte uirtute: uicerunt
in sanguine agni, Apocal. 12. Et quamuis
redempti ut homo lapsus, per Christi
tamen in eo quod habebāt sunt confirma

[illegible] Epheſ. 1. Coloſ. 1. [illegible]
[illegible] per Chriſtum & quæ in cœ
[illegible] pacificatis per ſanguinē crucis eius
[illegible] quæ in terris: quòd cum Angeli boni
[illegible] non ſunt uicti, uirtute Agni effectum
[illegible] teſtimonij corroborauit eos, Apoc. 1.
[illegible] ſolum, ſed & Angelis creden
[illegible] ſalus, cui ob id Apocal. 5. canitur: Be
[illegible] gloria, poteſtas in ſecula. Phili. 2.
[illegible] 1. Corint. 11. Mulier uelet[ur] in Eccle-
[illegible] Angelos.
[illegible] in bonū, cuſtodes electorū. Heb. 1.
[illegible] eos &c. Mat. 18. Act. 12. Angelus Pe **Officium.**
[illegible] ſalutem noſtram miniſterio Ange- **Cuſtodia.**
[illegible] Pſalm. 90. Angelis ſuis mādauit de
[illegible] Angelus Domini in circui
[illegible] Exod. 14. Angelus Iſraelem edu-
[illegible] Aegypto & interpoſuit ſe inter caſtra Iu-
[illegible] & Aegyptiorū. Item Angelus meus præ
[illegible] Geneſis. 19. Duo Angeli Lot è Sodomis
[illegible] Act. 10. Angelus nunciat Cornelio
[illegible] Dei. Act. 7. Accepiſtis legem per diſpoſi-
[illegible] Iudicum. 2. Angelus Domini
[illegible] &c. Iudi. 13. Angelus prænūciat
[illegible] loquitur Angelus cū Manue:
[illegible] Domini in flāma aſcēdit. 4. Re. 2. 6. 19

An

Angelus Domini percuſsit una nocte
gintaquinque millia Aſsyriorum. Zacha
lo qui loquebatur in Zacharia. Tobi
ca. 96. Daniel. 7. millia millium miniſtrab
ces milies centena millia aſsiſtebāt ei,
Hieronymus. &c. Idem Daniel. 12. Angel
cium aliorum qui iuſtis praesunt tribu
qui ſingulis praeſunt cruciatibus. Matth
gelus Domini uidetur Ioſepho in ſom
moneat. Idem Matthei. 24. Angeli
ſtrant Chriſto. Luc. 1. Gabriel. Matth
decim legiones Angelorum. Marci
lus ſedet à dextris ſepulchri. Luc. 22. A
caelo confortat Chriſtum ſudantem ſa
Luce 24. Duo Angeli nunciant mulier
rectionem Chriſti, Ioan. 20. Duo Angeli
Luc. 2 Angeli ſunt Euangeliſtae. Daniel
el Princeps populi Iſraelitici uocatur.
ceps Graecorum, Princeps regni Perſar
ronymus ſcribit, contendens Angelos
à Deo Praefectos.

Angeli ſancti ſicut cum eo ab initio
ita & ſemper cum eo erunt. 2. Theſſal. 1.
Ipſe principium uiarum Dei. Ecce Angel
cipio creatur a rum creati, loquitur de
Iob. 38. Quis demiſit lapidem

angeli creati nõ ante creationem,
terre, ſunt ſpiritus. Pſal. 103.
eſſe mutabilem, ut in peio
poſſint, gratia tantum ſtabiles
ſeruatur, Gal. 1. fol. 80. Dei ſolius
mutabilē, de quo Pſal. 161, Tu ue
ego Deus ueſter, et non mutor
Lucifer, qui mane oriebatur. Ar-
4. Gabriel. Hieronymus in Da-
principes primos Archãgelos in
[illegible] Diabolus metapho-
procurationem rerum humanarũ
Hieronymus in Mich. cap. 6, fol. 69.
Pſalmo 77.

Angelorum natura mutabilis.

Deus immutabilis.

GELIS IN COMMVNI.

miniſtratorij ſpiritus, communi no-
2. Pet. 2. Quidam boni, quidam mali;
ſed poſtea facti.
nomina Apocal. 12. Pſal. 103. Draco.
ſis 2. Apoc. 12. Satan Zachar. 3. 4.
Diabolus שטן aduerſarius, inimi-
calũnia, διαβολία, διάβολος
Baſiliſcus. Pſal. 90.
id eſt. magiſter muſcæ, Lucæ 11.
Cetus ſignificat & diabolũ,

Malorum nomina.

[illegible] aeri Eph. 2. [illegible]

[illegible] & aliq; [illegible].

Inimicus homo, lolorum ſeminator

ceps dæmoniorum, Mat. 12. Pater

an. 8. Draco magnus pugnat

ritus pugnans dux, Luce 8. Potens,

Epheſo. 2. Princeps mundi,

tenebrarum, Coloſſ. 1, Luc. 22. De

2. Cor. 4. Domini mundi, rectores

ius ſeculi, Eph. 6. Spirituales

Ordo. 2 Summus vocatur Princeps aëris

daciʒ mundi, Io. 14, 15. Draco magnu

tiquus, qui cum Michaële pugnabat

3 Diabolus homicida fuit ab initio

Lapſus. tate non ſtetit, Ioan. 8. Odiuit enim

ſtum, iuxta illud Apo. 13. Agnus occiſ

gine mũdi, cuius benedicti ſeminis

caueo ab initio, Geneſis 3.

4 Deſiderium diaboli quale ab initio

cap. Ioan. 8 cognoſcitur: Vos (inquit

patre diabolo eſtis & deſideria pat

tis perficere. Simile igitur erat de

deſiderio Iehudim. Iudaei autem de

dere Chriſtum, ergo & Satan. Vi

natura, lapſu & ſtudio diaboli, ſolo

5. Legimus Chriſtum, antequã

propter credentes, ut pãt ex
Petri 1, Ephe. 3, 2. Timo. 2 Tit.
decretum erat, Christum fore he
stauratorem, Caput hominũ et
& nos essemus in laudem gloriae
Iesum, Ephe. 1 Decretum erat
illo omnem plenitudinem Deitas
Coloss. 2: Es caput omnis princi-
primas tenẽs. In quem omnia
creata, Colos. 1: Adorare hunc debe
geli Dei, Psal. 96: Ministri esse de
psalmo 103.
satanam ab initio nouisse Chri
Deum simul et hominem, quia ha
Christum interficiendi, & pers
humanam, ne quis ex eo à Dei
personam assumeretur.
ueritate, quae est Christus Ioan. 14
à Deo sublimatũ, et omnia sub
Philip. 2, non stetit, sed contradixit
et hominum glorificationi, cupi
Christum, & nos exactos, ideo ho

acodaemon.

A Thanaſius q. 25. Ezechie
Adã ferret.
ſuperbiã ſua deiectus ſit d
quit Ieſaias, cum id ſecũ ſtatuiſſet, di
ponam thronũ meum in nubibus. A
de trinitate cap. 15. Male (inquit)
quod potuit eſſe niſi ſuperbiæ. Scho
quoniam peccatũ ſuum inchoauit
dinato ſui ipſius per præſumption
ritus ſuperbiæ, & conſummatum
re, & confirmatum in inuidia Dei.
Videbam Satanam, dicit gloſſa, qu
elatus erat. Vide Tertullianũ in Ap
tus Gentes, fol. 633. Quomodo ad
bitur Satan, morbos, frugum corr
humiliant diaboli in nos, Tertul. al
Cap. 27. Vide Epheſi. 2. 6. de co
bus & poteſtatibus. De lapſu angelo
hymus in Ephe. ca. 2. fo. 104. Hierony
cap. 8. fol. 24. Caſus Luciferi, Hierony
Mich. cap. 1. fol. 61. Ezech. 28. fol.

8 Hinc inſignis ille lapſus dæmonu
eſt prælium magnum in cælo, Mich
eius præliabantur cum dracone. Et dr
bat ac angeli eius, & non præualuer
eſt draco ille magnus, ſerpens antiq

[illegible] lux in cælo. Et non ſicut [illegible] Chriſtus Lu. 10. Videbam Sa[illegible] de cælo cadentem.

[illegible] humani generis profeſſus ho[illegible] agit, ut ſicut primos parentes [illegible] ſerpentis malitioſis aſtutiis ſuis de[illegible], in peccatum illexit, & pec[illegible] mundo, ſibiq; in regnum tenebrã[illegible] ſuum cuſtodiens in pace. [illegible] uigilantiſsimè pertinaciſsimeq; [illegible] per peccatum in mundo. Sa[illegible] diaboli mors intrauit in orbem

[illegible] Iob 41. Rex eſt ſuper uniuerſos [illegible] Et ſicut Chriſtus uniuerſitate ſua [illegible] caput & dominus impio[illegible] 12.

[illegible] eſt diſpergere, Luc. 11. Sicut [illegible] colligere, Ioan. 11. Item in mendaci[illegible] a ueritate auellere, Ioan. 8. Ope[illegible], qui ſunt eius miniſtri, Mat. 4 [illegible] ſeducere infinitis modis præ[illegible] peccatricis & præſtigijs mun[illegible] Cruciare, Iob 1. Obſides [illegible] 9. Cribrare, Luce 22. Excæ[illegible] Iudam, Ioan 13.

mũ. Nondũ enim Satã eſt in pœn[illegible]
[illegible], quæ ipſi & angelis eius p[illegible]
ſed ſeruatur ad pœnam, 2 Pet. 2. H[illegible]
Si iam eſſet in pœna infernali, tã [illegible]
poſſet. Idẽ ſentit Theophyl. Hinc ap[illegible]
ceps cui poteſtas eſt aëris, Ephe. 2 [illegible]
Eph. 6 Spiritus qui agit in filijs diff[illegible]
Princeps mundi, Io. 14 Deus huius ſ[illegible]
De lapſu [illegible] Chryſoſtomus [illegible]
Homil. 15 fol. 19. Auguſtinus ſuper [illegible]
diabolo dictum eſt quidẽ Lucifer q[illegible]
angelus & factus eſt diabolus & d[illegible]
ptura Ieſa. 14 Lucifer qui mane orie[illegible]
22. Etſi Chriſtus expoliatis princi[illegible]
ſtates oſtentârit palam, triumphâs [illegible]
ipſum, & Luc. 11 armatus fortis d[illegible]
ſit foras, Ioan. 12. Heſe. 13 [illegible]
here non poſſit in Chriſtum prod[illegible]
tamen poteſtatem habet, tamen [illegible]
2. Theſſa. 2 à Deo permiſſa. Iob [illegible]
24. Quantæ ſint tentationis diaboli [illegible]
etiamnũ potentia credentibus inſe[illegible]
ſtatur Apoſtolus 2. Corint. 2, 1 Theſſ[illegible]
Grauis nimirum admonitio 1 Pet. [illegible]
90. Eum qui habitat in adiutorio [illegible]
mere à timore nocturno, à ſagitta [illegible]

[illegible] & dæmonio meridiano.
[illegible] poteſtas ſuper terram, quæ compa
[illegible] ſit ut nullum timeret.

[illegible] debet à Chriſtiano timeri ſeruiliter.
[illegible] debetur Deu. 4, 6. Sed uigilāter ob
[illegible] præpotem, alacer, impiger. noſtra
[illegible] ſuper terrā, Iob 7. 1 Pe 5 Obam
[illegible] hunc hoſtē, Apoc. 5 Leo de
[illegible] David. Et nos in Chriſto uictores
[illegible] mortis & diaboli. Io. 17, 1 Ioan. 5
[illegible] dæmones in æternū damna
[illegible] iudicio, Matt. 25 contra peſti
[illegible] Origenis. Locos Iesaiæ. 14 ad
[illegible] Babylonicum referimus propriè.
[illegible] Hiram principem Tyri cate
[illegible] ad dæmonē referri tamen poſſunt.
[illegible] ſcire ex ſcripturis hoc de dæ
[illegible] hoſtis ſint, quæ oſcitantia aut
[illegible] ſi neſcire uolumus quid agat
[illegible] ſpiritus ſanctus in ſcripturis de
[illegible], cur non mihi liceat doctri
[illegible] populo?

[illegible] Philippenſes, de ignorantia diabo
[illegible], ignorantiā olim incurriſti per
[illegible] ait, Tu ergo qui tan
[illegible] gloria cecidiſti.

Iudicium, Reſurrectio

Vide Theophorectum in Pſal. de
ctione & regno Chriſti, & Pſal.
ſurrectionis gloria. Scriptura
1. Corin. 15, 2. Corin. 4, 5. 2. Timoth.
2. Corint. 13. Roma. 6, 8, 4. 1. Coloſſ.
Eph. 1. Philip. 3. Act. 2, 3, 4, 5, 10, 13, 17,
23, 28, Ioan. 6, 11, 5, 20, 21. Lucæ 20,
Eſai. 53: Si poſuerit animam ſuam pro
debit ſemen longæuũ, &c. Eſa. 11. Et
eius gloria. Et Pſal. 15, ubiq; his locis
mors & reſurrectio Chriſti. Caro mea
in ſpe, Acto. 2, Petrus ſic utitur: Th
Pſalmo 17 de fructu reſurrectionis.

Lu. 24: Apparitionibus tactus, experi
eſu fauui apiarij, & alijs multis argument
ſti reſurrectio probatur, ut firmum ſit
Enthymematis. Chriſtus reſurrexit, ergo
tuorum reſurrectio. Geſtus idem, cicatric
ſus, ſuſtentatio Petri in mari, ſalutatio,
ctrina, fractio panis, occulta cordium
prius 2. Timo. 2, Iubet Timotheum re
ſurrectionis, ut principem fidei articul
ſim, inquiens: Memento Chriſtum
mortuis: in hoc enim ſita ſunt

[illegible] Apoſtolus: Si Chriſtus nõ
[illegible] eſt fides ueſtra, adhuc
[illegible] ueſtris. Et eo loco trahit argumẽ
[illegible] Chriſti; Si Chriſtus reſurrexit, et
[illegible] mortuorũ. Magnus articulus,
[illegible] glorioſa Chriſti noſtra eſt in-
[illegible] enim in nobis glorificationẽ,
[illegible] uide Romæ. 8 & 6.

[illegible] reſurrectionis Chriſti ubique
[illegible] Paulus, fructum reſurre-
[illegible], & quę bona ex hoc trium-
[illegible] mortem, peccatum, infernũ,
[illegible]; de aſcenſione Domini.
[illegible] baptizari quæ ceremonia fuerit,
[illegible] in tranſlatione noui Teſta-
[illegible] primæ ad Corinthios.

[illegible] Ionæ 2. Chriſtus hanc ſi-
[illegible] nec aliud ſignum dicit ſe daturũ
[illegible] quærentibus, quàm Ionæ Prophetæ,
[illegible] tribusq; noctibus in uentre ceti
[illegible] in corde terræ, Lu. 11, Mat.
[illegible] nos poſt duos dies, & die
[illegible]

[illegible] etiam figurata eſt facto Sã
[illegible], qui obſeſſus à Phi
[illegible], quum dormiſſet uſq; ad

mediũ noctis,et inde conſurgens [illegible] bas portas cum poſtibus ſuis, & portauit [illegible] ticē montis qui reſpicit Hebron, iudi. 16. [illegible] gorius Homilia 21. figuram hanc applicat. [illegible] Pſal. 29. de reſurrectione Chriſti eſt. Domine [illegible] inferno eduxiſti animam meam. &c. Pſal. [illegible] dormiui, & ſoporatus ſum, et exurrexi, [illegible] lic Theophorctum. Iob 19. Scio quod [illegible] ptor meus uiuit &c. Eſai. 26. Viuent [illegible] cum corporibus reſurgent. &c. [illegible] Hieremiam cap. 31. fol. 160. Paruulos [illegible] re natos abſq; ætatum incremento in [illegible] fectum, in menſurā plenitudinis Chriſti [illegible]

IVDICIVM.

Vniuerſale, Particulare. Vide Hieronymum in 1. 2. Eſaie. Hieronymus in Amos, [illegible] Mat,4. 25. Eſaie 24. 25. 26. Pſal. 2. Zach. 14

Temerarium iudicium.

CVm quis iudicat de iis quæ ſunt [illegible] occulta, ob leues coniecturas, [illegible] cunda. 2. q. 6. art. 2. De quo.

Leuit. 19. Non facies quod eſt iniquum, [illegible] iuſtè iudicabis. Marci 9. Quid cogitatis [illegible] cordibus ueſtris? Matt. 11. Venit [illegible] manducans neq; bibens. &c.

Nolite iudicare &c. Ioan 6 Nolite iu
faciem, ſed iuſtum iudicium iudi
2 Inexcuſabilis es ô homo qui
Romanorum 14. Tu qui es, qui
famulum? 1 Cor. 4 Nolite indica-
Iac. 4: Qui detrahit fratri, quiq;
ſuũ, detrahit legi, & iudicat legẽ.
in ſermone Domini in nocte, In
duobus temerarium eſt iudicium.

Temerariũ iudicium in duobus.

Quum incertum ſit, quo animo quid fa
uel incertum qualis futurus
bonus uel malus manifeſtè apparet.
phoretum Pſalmo 14 In incerto fu-
hominis conditione non eſt iudican
Deũ pertinet, atq; huc ſpectat quic-
temerario iudicio paßim dicitur. Cæterũ
proximi mala licet iuxta regulã Mat.
iudicare, proximũ monere, obiurgare.
cõceditur aliqđ iudiciũ, aliqđ itẽ
Cõceditur iudiciũ ſpiritus, ubi ſcri-
errore proximi & Dei profici
in proximi rẽ uergit, prohibet iudiciũ
ab odio proximi, & acerbo aĩo pro-
ſit obiurgãdi, non emẽdandi gratia.

Vis uerbi Dei.

Geneſis 1, Dixit, fiat lux, & [illegible]
Tãta uis uerbi Dei, ut ex nihilo [illegible]
res. Geneſin totã lege, quicquid [illegible]
factum eſt, de terra germinãte, de [illegible]
pœna primæ inobediẽtiæ, de dolore in [illegible]
liberum, terra colenda ut fructificet, de [illegible]
uxore Loth, de ſterilitate Saræ &c.

In nouo teſtamento nunquam [illegible]
& ſupra uolũtatem etiam noſtram [illegible]
uerbũ Dei. Zachariæ Iohães eſt [illegible]
datur, uerbum Domini naturæ ordine [illegible]
ſine nutat, nec mirũ, omnis enim natura [illegible]
bo Dei uiuifico prodijt.

Lucæ primo promittebatur uirgini [illegible]
lius magnus, quod ita factum eſt, ut non [illegible]
tentiſsimus & maximus, in regno [illegible]
tus, ſit factus, in quo principem huius [illegible]
catum & mortem uicit, uerum etiam [illegible]
nondum quiſquam Cæſarum latius re[illegible]
Ab ortu & occaſu uenerunt ad Chri[illegible]
tes, cũm Alexãder Macedo & Iulius C[illegible]
ad medium orbis partẽ peruenerint [illegible]
re uniuerſum Euangelium, & uidebis [illegible]
cis, claudis, leproſis, cæcis, febricitan[illegible]
tibus, eſurientibus, mortuis, uerbum Dei [illegible]
effeciſſe omnia. Ad uerbum Dei pulſi [illegible]

creaturæ uarietá, multiplica-
hoc omnipotens & uiuificũ;
ei omnia obediũt, cedunt, &

fit uerbum Dei, experi-
ei eas literas adfert non infectã
: nõ enim limpidè relucet intus
diuinæ & æternæ ſapientiæ,
ſenſum in ſcripturas, ſed nullum
ueritatis cupidum, ſegnabilem
ut uult Hilarius. Parabolis utitur
loquendi mirè efficaci ad mouen-
animo propoſitam ſententiam:
a uidetur ſcriptura, niſi ei, qui
ſolam, ſed lucem & expoſitionẽ
commentarijs ſecum adfert, id eſt,
clariſſimum Solis iubar.

uerbum Dei, quod eſt lucerna pe-
, effulſerit noſtro intellectui, eum
ipſum intelligat, agnoſcat, confitea-
ſua hoc eſſe uerbum Dei, quia nulla
hominis hoc facit, iuxta illud: Decla-
tuorum.

Parabolæ ſunt genus loquendi mirè efficax.

ARITAS EIVS EX VE-
teri Teſtamento.

Noë iuſſus à Deo arcam extruere, ſ
ne natura nec intellexiſſet uim tanti,
diſſet, præſertim omni multitudine
dente et faciente, niſi uerbū Dei do
proprium ſuum lumen dediſſet, quo
Noë certò cognouit non eſſe illuſionē, ſ
Dei uerbum.

2. Abraham ex hac illuminatione et cer
uerbi, Iſaac immolare parat: Moſes
bicum ingreditur ui & certitudine
quā præſentem intuentur et omnia uider
ſimiliter cum Iacobo conſcia. Vbi nul
lium expectat Moſes, quod primum
uel uerborum certum ſenſum, uel an
bum Dei: uerbū enim Dei propriam
tatem ſecum adfert, corq; certificat, ut
penetret. Certè uerbum id mirificū
creat, mirifica potentia & claritate
credentis, quam natura nec habet, nec
ſe, aut credere ſeu intelligere poteſt. S
chea contra quadringentos Prophetas
3. Reg. 22, In Hieremia, Hier. 26. In Helia,

EX NOVO TESTAMENT

Ioan. 1. Erat lux uera quæ illuminat
minem, &c. Vnde non homo ſed ipſ

illuminat hominem, quid igitur & iudicium ſuper uerbo Dei id eſt, tenebras ſuper lucem? Ioan. 3. accipere quicquam niſi è coelo intellectus diuinorū uerborum è cœ- ex Vniuerſitatibus, non ex Concilijs , qui ſinguli æquè ex affectu poſſunt Balaam, 2. Petri 2. Ioan. 6. Omnes erūt Eſai. 54. Idem Io. 6. Omnis qui audit uenit ad me. etc. Ioan. 6. Nemo ad me datum à Patre fuerit. Eodem loco: &c. Hiere. 31. Heb. 8. Et ideo in mentem illorum. 1. Corinth. 2. Nos cepimus. Act. 9. Quòd Paulus Chriſti intellexit, & ſtatim illius factus fuit opus intellectus eius naturalis, diuini luminis, quo æquè in corde fuit ut foris, ut intelligeret certo hanc eſſe nec ſuſpendit iudicium uſq; ad futurū quod eū exponeret uel decerneret Dei hoc 1. Io. 2. quod de unctiõe loquitur.

pturæ diuinæ authoritas, ilitas, neceſsitas, certitudo, claritas.

V... de Rom. 10. De uerbo Dei
V... tatione bonis proueniat. Nam ſi
... ſtum ſine operibus (non, qu
aut non fieri debeant, ſed q; non iuſtifi
cat, liberat, ſaluat) Fides autem ex audi
tum per uerbum Dei. Proinde iuſtifica
ris ſic fit. Primo, Per te es peccator, f
tualis, inimicus Deo, ſed Dei miſericor
benignitate, auribus Euangelicis, tradit
& uocat lege dictis tuum nihil,
mox q; Euangelium, id eſt, promiſſio
tiae, iuſticiae, libertatis, pacis, bone
Christo optima Patris uoluntate d
Inde oritur fiducia in tantum benefi
fiſus tibi, & uniuerſis uirtutibus tuis
ipſum conijcias, ab ipſo uno ſalutem &
tuam expectes, corde & ore gratias
Patri, haec fides ſola iuſtificat. Hic
ceſſarium in Eccleſia ſit uerbum Dei,
hauriatur, iuſticia Dei, & quo filij Dei
credentes praedicato uerbo ſalui f

Vtilitas cernitur Rom. 15. 2. Tim
mnis ſcriptura diuinitus inſpirata

Authoritas, Ioan. 5: Moſes de me
Apoſtoli ubiq; & Euangeliſtae nos
ducunt et dicunt, ut ſcriptum eſt &c

&c. Vetus Teſtamentum pecu-
nomen obtinet, quia Spiritus
ris ipſis inſpirauit, non ex ſe lo
Euangelium ſit ueteris Teſta
Roma. 1. Euangelium pro-
2. Timo. 3. Diuinitus inſpira-
in illis erat Spiritus Chriſti. &c.
è cœlo miſſum &c. Item 2. Pe. 1.
allata prophetia, &c. Deus
ſcripturæ maieſtatem, quomodo à
prophetarũ ad nos deuenerit: Pro-
eis &c.

autem index eſt in ſcripturam in
1. iudex quòd Deus Moſi &
dedit inſtruenda populo. Act. 17.
ſermonem cum omni animi prom
ſcrutantes ſcripturas, an hæc
Act. 3. Omnes Prophetæ à Samue-
ultimo, Chriſtus aperuit Apoſtolis
intelligerent ſcripturas. Ioan. 10. dicit
oſtium, & certè tale oſtium, ut
erit, huic aperit oſtiarius Spiri
inueniat paſcua et ſalutem. Ioan. 14.
non eſt meus. Chriſtus ſibi ni
arrogat doctrinam ſacram, ſed Deo
Idem Ioan. 7.

Item Ioan. 5. Non recipit teſtimonium
ne, ſed Mat. 17. teſtimonium accipit Dei
dilectus, ipſum audite. Ioan. 15. Omnia
dixi à Patre meo, nota vobis feci. Vbiq
ſuam ad Deum Patrem refert. Exodi 3.
ero. &c. Itẽ, Non vos eſtis qui loquimini
Exod. 4. Ego ero in ore tuo, &c. Io
tradidi eis ſermonem tuum &c. Ioan. 12.
loquor, ſicut dixit mihi Pater, ſic loquor
Paulus Galat. 1. Euangelium meum per
nem Ieſu Chriſti. Rom. 1. Euangelium
in Prophetis. &c.

Quantum Patribus tribuendum in re
uide in Antilatomo.

Numeri. 22. Balaam dicit: Numquid lo
ro aliud, niſi quod Deus poſuerit in ore
Numeri. 23. Non eſt Deus quaſi homo,
tur, nec ut filius hominis, ut mutetur.
Veruntamen ego repletus ſum efficacia
Dei.

Quemadmodum Nehemiæ. 4. Iud
nu faciebant opus, & altera tenebant
ita et nos cõtra hæreticos ſana doctrina
tos oportet, & uti uerbo Dei, ut pane
dum & uiuendum, & ut gladio ad re
hæreticis, Satanæ & mundo.

giſter noſter Chriſtus, ad huius do
mam, puriſsimā, infallibilemq́; exa
dicta, ut ad Lydiũ lapidem,
ſunt Chriſtiani forent, ſi uerbum & ſi
in hominum gloſsis pende-
elucidationem expectaret.
omnibus cõmunes ſunt, ſatisq́; aper-
oportet pro ſalute: ſatis etiam obſcu-
platricibus animabus, ut rectè di-
Scripturam eſſe fluuium in quo
elephas natet. Quiſq; ſuam ſor-
eiſsimo & communiſsimo uerbo
, et uerba hominum aut repudiemus
legamus.

Galat. 1. fol. 81. Tunc (inquit) ſcri-
audientibus, cum abſq; Chriſto nõ
abſq; Patre non profertur, cum ſinẽ
inſinuerit ille qui prædicat: alio-
qui loquitur de ſcripturis, &
ſecundum Ezechielem cap. 13. ſu-
uicula, quæ ponunt ſub cubito uni-
allegat Hieronymus ad hoc Miche-
es eius boni ſunt cum eo.

ſuper Matthæum cap. 24. Quod
habet authoritatẽ, eadem facie
qua probentur.

2.Reg.23. Spiritus Domini locutus eſt per me, & ſermo eius per linguam meam. Nam ipſe [illegible] uinus erat qui loquebatur in Prophetis.

Montanus & inſanæ quædam fœminæ ſen[illegible] ebant Prophetas in extaſi locutos, ut [illegible] quid loquerentur, Hieronymus eos refellit.

Hieronymus ſuper Hieremiam ca. 9. Neque parentum nec ſeniorum error ſequendus eſt, ſed authoritas ſcripturarũ & Dei docentis [illegible]

Quàm neceſſarium in Eccleſia uerbum [illegible] Amos 8. fo. 47. Hieronymũ. Exempla [illegible] doctrinæ, uetus Teſtamentum foris, [illegible] ſus ueritatis, qui in lumen ueritatis [illegible] Rom. 14. 16. Spiritualis diiudicat omnia, [illegible]

Scriptura cur difficilis & obſcura, [illegible] Eſaiam, fol. 225.

Secta.

FRater Petrus ordinis Minorum [illegible] rat conuentum quendam tertij [illegible] imitandam Chriſti pauperitatem, [illegible] ſulam damnauit Papa Ioannes. XXII. De [illegible] numero multi damnati & exuſti fuerunt [illegible] cta & hodie pullulauit, & uocatur [illegible] Franciſci, ut in Sueuia. Platina in uita [illegible]

[illegible] libro ſecundo contra Iouinianũ,
[illegible] Iudæorum, & tria dogmata ea
[illegible] Iuda, & 8. antiquitatum.
[illegible] ab uxoribus & uino abſtinebant &
[illegible] quotidianum ieiunium uerterũt
[illegible] Phariſæos, Sadducæos.

Concilium.

[illegible] uel Eccleſia non poteſt facere
[illegible] ſed bene approbare uel iudica-
[illegible]angelium ex unctione.
[illegible] Concilio, quod Conſtantini mandato
[illegible] urbem Bithyniæ indictum erat, Ar-
[illegible] Alexandriam fuit Presbyter, con-
[illegible] qui filium ab æterna & ineffabili Dei
[illegible] ſeparare conabatur his uerbis:
[illegible] quando non erat. Sed eo Concilio
[illegible] ſcribi debere, id eſt, eiuſ-
[illegible] ſubſtantiæ Filium conſiteri. Arri-
[illegible] 17. complices habuit, affirman-
[illegible] eſſe Dei Filium, & non ex
[illegible] progenitum. Poſtea Con-
[illegible] exilium propoſuit, ſex exula-
[illegible] reliqui reſipuerunt.
[illegible] Concilio ſunt damnati. 4.

Photino Epiſcopo Gallogræcie ſic dicto, qui
nitarum hæreſim imitati, affirmabant Chriſtū
à Maria pio coitu fuiſſe conceptum.

Sabelliani eodem damnati Concilio, qui
tantum perſonam Patri, Filio, & Spiritui
adſcripſerunt.

Eodem Concilio, quum ſe inuicem quam
quam libellis accuſarent Epiſcopi, eosq; Con-
ſtantino darent, iudicium expetentes,
reſpondit, combuſtis eorum libellis,
hominum iudicia expectare debere.

Eodem Concilio decretum eſt, ut ſinguli an-
nis in prouincia Concilium haberetur,
quam fieret iniuria: ſed hoc decretum
eſt, quia Epiſcopi reformidant conſ
[illegible] ac ſententiam.

Conſtitutum eodem Concilio, ne quis de
ri Eccleſia ad maiorem tranſeat,
auaritiæ cauſſa: at iam de plebanatu ad C
de Collegiatis Eccleſijs ad Cathedrale
rum, de Epiſcopatibus ad Cardinalat
tur pollicitationibus, muneribus,
ui deniq;. Platina in uita Syluestri R
Papa uixit tempore Cōſtantini, An. Do
ueſter perſecutione ſæuiente, in Soracte
ſub Conſtantino Chriſtianis fauente

[illegible] eodem tempore Pontificibus Dia-
[illegible] gemmis distinctum concessit, sed Syl
[illegible] superbum donum, tanquam reli
[illegible] conueniens, Phrygia mitra &
[illegible] modo contentus fuit, quòd si dia-
[illegible] auersatus est, qui fuerit uerissi-
[illegible] donationem Constantini ac
[illegible] regnum de hoc mundo acceperit?
[illegible] est illa donatio, confi[illegible]a ab ambi-
[illegible] Christiani nominis regnum
[illegible] affectant.

[illegible] tempore Syluester constitutiones fecit,
[illegible] ab Episcopis tantum consecra-
[illegible] baptisatum signarent, propter
[illegible], ut baptizatum Chrismate
[illegible] occasione mortis. Item, q laicus
[illegible] uocare debeat in iudicium. Item, Cle
[illegible] curia ne agat, nec ante iudicem se-
[illegible] dicat. Item Presbyter celebratu-
[illegible] panno tincto utatur, sed lineo
[illegible] ipse gradus in ordinibus Eccle-
[illegible] ut unusquisq; uno tantum ordi-
[illegible] & unius solum uxoris uir.

Ergo Concilia abrogantur

[illegible] Pontifice Romano iterum inualuit
[illegible], fauente Constantio, qui nostros
[illegible] recipere. Secundo anno Con-

ſtantij Laodicenſe Cõcilium ſit: diſputab
tidie ὁμοούσιον ne, an ſecus Chriſtum cum Pa
carent: tum Athanaſius Alexandrinus Epiſc
ſcripturis & rationibus affirmabat Filium
ὁμοούσιον eſſe: ſed quamuis uictor Athanaſ
bente Conſtantio uiolenter damnatur. Arri
hil potuit quàm cõminiari, & magicas artes
naſio obijcit: Athanaſius itaq; tyrannici
git, & ſex annis continuit ſe in lacu ciſterna
tis aqua, ita delituit ut ſolem nunquam
ancilla eſt deinde proditus. Conſtantis
ceptus eſt à Conſtantio. Arrius egeſtu
nam inteſtina demiſit, & moritur turpiter.

Iulius primus Orientales Epiſcopos re
dit, maximè Arrianos, quòd iniuſſu Roma
tificis Antiochiæ Concilium indixerant,
dens id ſine eius authoritate non poſſe fie
Romana Eccleſia cæteris præeſſet. Tu
tales Epiſcopi id non ſine ironia conſ
gentes: à ſe ad Occidentem Chriſtian
Principes commigraſſe, hanc ob rem
ſiam tanquam perennem fontem, unde
tia manauerat, cæteris præferendam.
uita Iulij primi.

Duo cõ-
traria.

Concilium Conſtantienſe habet duo
Primò determinatum eſt illic, Concil

quod & ueriſſimum eſt. Nam ad Eua
ronymus: Si authoritas quæritur,
urbe, ita tota Eccleſia maior eſt
& Romana Eccleſia non eſt ſupra
Eccleſiam, ſed contrà, tota Ec-
Concilium quod illam repræſentat) ſu
Eccleſiam. Secundo damnat Con-
articulum Ioannis Huſs: Papa non
ſuper omnes Eccleſias. Et hæc de-
contradicat priori. Et in hac ſe
natione contra Huſs contrariatur
& Aphricano Concilijs, toti Orien
Eccleſiæ.

ynodo Calcedonenſi oblatus eſt pri-
Pontifici, non iure diuino, ſed ab
tamen ab eis concorditer Pontifi-
, ut ſcribit ſanctus Gregorius pri
Regiſtrorum Epiſt. 32.

XXII. & Nicolaus pugnantia de-
, etiam in his quæ ad fidei nego-
pertinere. Alter pronunciauit iudi
& Apoſtolos nil habuiſſe, nec in
priuatim: alter contra pronuncia-

Pugnantia decreta.

Papa de dirimendo matrimo-
quàm Innocentius: Siquidem iu

Pugnantia.

ſicit alteri coniugum iterare matrimoniũ, ſi alter fuerit in hæreſim prolapſus. Innocentius gat, ut eſt in quarto Decretalium titulo de tijs, capite quinto.

Cameracenſ. in 1. reſump. Veſperiarum uniuerſalem Eccleſiam in fide errare non poſſe, ſtene particularem.

Item fidem Eccleſiæ uniuerſalis non deſi- turam adſerit in Veſperiarum q. art. 3. eſt partem ab hoc errore uindicat.

Concilium generale errare poteſt, & ſæpe, etſi non omne Concilium errarit.

Stephanus 5. Formoſi Pontificis acta authoritate Concilij, & deinde Ioannes eius ſententiam rurſus damnauit, Concilij ne: errauit hic alterum Concilium.

Singulis annis bis Conciliũ celebr.

Canone 5. Niceni Concilij ſtatuitur ſingu nis in ſingulis prouincijs bis in anno Con congregari, unum ante quadrageſimam, ſe circa tempus autumni. Idem decernitur à Con Antiocheno, ca. 20. Singulis annis Synodus tur, ca. 71. Concil. Agathen.

Cypriani error.

Cyprianus in Concilio quodam, ubi bant 86. Epiſcopi, de Baptiſmo hæreticorum rauit, non ſolus, ſed cum pleriſq; omnibus cæ, Numidiæ, Mauritaniæq; Epiſcopis

torum baptizantium baptiſma ni-
gera: iam diuerſum ſentit Eccleſia, ut
ſtinctione 5. quarta.

tinus ex ſententia Sacerdotum Nice-
cilium congregat contra Arrium, Con-
ſentientibus minatur exilium, lib. Concilio-
59.

uixit ſub Theodoſio iuniore, An 427.
phylactus ad Hebræos capite ſecundo
rianos dogmatiſare quomodo Chriſto
diuinitas ſubſtantialiter, ſed affectione
ei unitam.

quinta Synodo Conſtantinopolitana (qua
Pontifice Vigilio, imperante Iuſtinia-
dorus & alij hæretici damnati ſunt, qui
beatiſsimam uirginem ſolum homi-
Deum & hominem peperiſſe: &
Synodo ſtatutum eſt, ut beata uirgo dice-
Eccleſia θεοτόκος, id eſt, Deum pariens,
partu nobis edidiſſet eum, qui Deus &
Platina in uita Vigilij. Neſtorio ille erro-
tribuitur etiam à Cyrillo & Synodo Ale-
in Antidoto, fol. 149. In Epiſtola Ephe-
Concilij contra Neſtorium, & Canone
eiuſdem Synodi.

quæ in ſpiritu ſancto legiti-

mè

Spiritus ſanctus author ſcripturarum à Cõcilio ueneretur.

nè congregatum, Spiritum ſanctum, [illegible]
rectorem, ſcripturarum authorem, [illegible]
ueneratur, & contra ſcripturas nihil [illegible]
addere uel demere eſt contra Spiritum ſan[illegible]
Deutero. 4. 2. Pet. 1. Scriptura eſt lucerna [illegible]
ra non dat maiorem poteſtatem Cõcilio [illegible]
quàm duobus aut tribus in nomine Chriſti [illegible]
gatis, quę congregatio poteſtatem quidem [illegible]
rebellem & publicanum excommuni[illegible]
autem praecepta condere ſuper libera [illegible]

Cuius legem accepimus, eumq́ timere [illegible]
rum Dominum Deum timemus, Exo. 20. [illegible]
eius unius legẽ acceptare ſeruareq́ debe[illegible]
tero. 27. Apud Eccleſiam eſt Spiritus [illegible]
eam ducat in omnem ueritatem, Ioan. 16. [illegible]
mator tantum loquitur de omni ueritate [illegible]
ſalutem facit, quia in hoc ſolum [illegible]
per ipſum ſaluatur, non ut indicet [illegible]
ideo loquitur de omni ueritate quę [illegible]
rigit, & nõ generaliter de omni ueritate [illegible]
rum. Chriſtiani enim uniti Spiritu [illegible]
neſciunt tamen Mathematicas ueritates [illegible]
Spiritus ſanctus quem pater mittet in [illegible]
nomine, ſuggeret uos, omnia quę dixi.

Apud Eccleſiã eſt ſpiritus ueritatis.

Spũs ſanctus docet quę

Spiritus ſanctus docet Chriſtianos, [illegible]
ſus antea praedicauit & docuit, id eſt [illegible]

[illegible] litera occidens eſt & mor
[illegible], ſed nuſquam habetur quòd
[illegible] doctrinis Eccleſiam in fide, quæ
[illegible] habitat ſemel omnia noua fecit, &
[illegible] nos de uetuſtate ueteris hominis
[illegible] ſpiritus per Chriſtum Ieſum.

Chriſtus antea docuit.

[illegible]cilium ſtatuit, quod non ante per
[illegible] ſcripturis ſtatutum eſt, certè cauen-
[illegible] Deũ eſt, qui præcipit ut Filiũ
[illegible] Mat. 17. Qui coram mundo loqui
[illegible] Patre audiuit, Ioan. 8. Niſi tam
[illegible] congregationẽ aliquam audire
[illegible] ſalutem animæ pertinent, quæ Pa-
[illegible] erit, tui tamen nihil abſcondit, ſed
[illegible] in manus eius tradidit, Matthæi
[illegible]

Concilium ſtatuẽs aliquid quod à Chriſto non ſtatutũ eſt, cauẽdũ eſt.

[illegible] non contemnimus, ſed ſub non
[illegible] camus: credimus iuxta Saluatoris
[illegible] in congregatione Chriſti eſſe Chri-
[illegible] ſed nemini damus poteſtatem con-
[illegible] & Spiritum ſanctum, neminẽ item
[illegible] in nomine ſuo proprio, Io. 5.
[illegible], & non ex Patre Deo loquitur.
[illegible] Eccleſiã ſanctam, quæ nos ar-
[illegible] & charitatis, imò quemlibet
[illegible] uangelicè iuxta præſcriptũ Mat-
thæi

Conciliũ ſub nõ ſit per Deũ locandũ.

Neminis poteſtas contra ſcripturas.

thæi 18. arguit. Non agnoſcimus autem [illegible]
cleſiam quæ leges condere præſumit [illegible]
ſtianam libertatem, præſertim cum Chri[illegible]
& Apoſtoli præmonuerint nos, ne [illegible]
doctoribus credamus. Spiritus ſanctus facit [illegible]
charitate & ſponte bene agant, quem [illegible]
dibiles extinguunt. 2. Corin. 3. Vbi Spiri[illegible]
ni ibi libertas.

Vitandi ſunt Eccleſiæ Dei Pſeudo[illegible]
qui ueniunt in ueſtimẽtis ouium, Mat. 7. [illegible]
ſto abducunt: tales ſunt iuſticiarij [illegible]
cent Deum tantum timere per manda[illegible]
& dein dicunt eſſe mandata Dei, Matth. [illegible]
Pharisæi etiam ſuam doctrinam non ſu[illegible]
humanitus inuenta dici, ſed diuinam uider[illegible]
bant, quo plus haberent authoritatis, [illegible]
men ſcripturis probare non poterant.

Pharisæ ſuam doctrinā diuinam uideri uolebant.

Auguſtinus in Epiſtola. 68. ad Ianua[illegible]
Concilio placuit ut pacifice commun[illegible]
fieri poſſet haberemus inter nos colla[illegible]
errore ſublato fraterna charitas pacis [illegible]
taretur. Auguſtinus ad Ianuarium Ep[illegible]
Plenariorum Conciliorum eſt in Eccle[illegible]
rima authoritas. De Conciliorum aut[illegible]
mo. 6. fol. 77. De utilitate credendi. [illegible]
contra Maximinum (To. 6.) Arrian[illegible]

ſuper uerbo Homouſion, quod à
ribus ueritatis authoritate & au-
ate firmatum eſt in Concilio Ni-
Concilio erroneo Ariminenſi eſt re-
Conſtantio imperatore hæretico ſic
nec ego Nicænum, nec tu debes Ari-
præiudicaturus proferre Con-
huius authoritate, nec tu illius deti
authoritatibus, non quorum
ſed utriuſq; communibus teſtibus,
cum cauſſa, ratio cum ratione.
Conciliorum authoritas ex ſcriptu-
pendet.
To. 7. de Baptiſmo contra Donati-
oſtendit, quòd Epiſcoporũ literæ,
prouincialiũ decreta cedent maio-
Canonica aũt ſcriptura nulli cedit.
Cæſare, dum relicto uerbo Dei, Ponti
mundi quæſierunt, Concilia impura
tyrannide Romanorum Pontificũ.
ſtituur. Vide Concilium Toletanum
admittit concubinas. Concilium
claues Eccleſiæ omnibus eſſe con-
Conſtantienſe negat Eccleſiam
uniuerſitatem, idem decre-
bona opera præter gratiam.

Eccle-

Ariminẽſe erroneum concilium.

Cõciliorũ authoritas ex ſcripturis dependet.

Concubinæ permiſſæ. Cõcilia erronea hæc ſunt.

Eccleſia.

ECcleſiam Hieronymus [illegible]
uide cōtra Luciferia. fo. 66. T[illegible]
cleſia ſentiendum, ubi inter [illegible]
In illa Eccleſia eſt permanendum, quæ [illegible]
lis fundata, uſq; ad diem hanc durat.

Eccleſia cōmunis in Chriſto ex [illegible]
tibus. Iſraeli enim promiſſa fuit in [illegible]
nedictio & regnum Chriſti Gentibus, [illegible]
tali promiſſione donata eſt miſericordia[illegible]
ore glorificent Dominum Iudæi & G[illegible]
les, adempto circumciſionis ſupercilio, [illegible]
ruta utriſq; per Chriſtum ad Patrem [illegible]
Ideo, ut eſt in Pſalm. 2. [illegible] datur Chr[illegible]
gnum non poſtulanti; Gentes autem [illegible]
ſtulanti in hæreditatem tanquam [illegible]
ut quibus nihil promiſſum eſſet. Sic & [illegible]
mo: Annunciabunt Gentibus gloriam [illegible]
adducent omnes fratres ueſtros de [illegible]
tibus donum Dominō.

Sunt electi & fideles Dei à [illegible]
ultimum: certus enim numerus [illegible]
minus autem tantum nouit qui [illegible]
Actis Apoſtolicis uidemus explicat[illegible]
ſcipuli uerbum prædicabant [illegible]

ocatus introducitur. Apoſtolus ut
Chriſtus iam rex ſuper Sion in ter
ſtolus, ſed in cælis regnans acci
laus promiſſa.

Eccleſia in ſcripturis accipi pro
baptiſatorū qualeſcūq; tandem
habeāt Chriſtianū, ſic apud He
כל Exo: 12. uel כל קהל עדת
αγωγὴ ubi Hebrei כל עדת
כל קהל habent ἐκκλη-
σίας, ubi intelligitur tota multitudo
& Iſraëlitarum iuxta carnē. Sed
promiſsiones habere dicitur &
ſam, hæc bona non niſi electorum
tribuuntur, qui ſunt Iſraël uerus
, nempe circumciſus corde & elec
Hieruſalem.

inter tam multos ſacerdotes Baal, Errare multos nō nouū.
in uniuerſum Iuda & Samariæ
oſum Eccleſiæ, pauci ſunt Pro
idololatræ, & tandem quantum
Phariſæorum, Eſſenorū, id eſt,
onachorum, Scholaſticorum.

de elect. c. ſignificaſti, dicit plus
priuato fideli, quàm toti Concilio
habens authoritatem uel

&

ationem. Gabriel in 3.diſt. 25 q
Pontifex uel Eccleſia non poteſt
fidei facere, nec articulum fidei
ritas eſt catholica ex approbatione
cleſie, ſed Papa & Eccleſia per
tionem cognoſcit & definit aliquam
fuiſſe aut eſſe catholicam.

Meritum.

THeophoretus Pſal. 17. Po
Pſal. 118. 1.Corin. 4. Ro. 8. Eph
1.Pet. 1. Rom. 5. 1.Ioan. 4. Heb
Serui inutiles. Ioan. 14. Rom. 4. 11. 9

Meritum dicitur cui iure merces
non gratia. Meretur qui aliquid pr
gerit. iam ſi homo meretur in ſtatu
tur gratiam uel gloriam: non grati
eſſet gratia, ſi operi ut merces da
Ei qui operatur, merces nō imput
debitū, Ro. 11. Si ex operibus, iam
Nec gloriam quia eſt donum, Ro
tem Dei uita aeterna. Eph. 2. Gra
non ex uobis. Deuteron. 9. Nō
iſrael propriam in Canaan introdu
iſraelis, in quibus erant multi iuſti

at lacte & melle manantem
o minus noſtra polluta iuſticia
menſtruum.
laborem oportet eſſe propor-
noſtrum eſt finitum & limitatum,
æterna & infinita. Si autē, dis
ex bonitate acceptantis, non
operantis, ergo in re ipſa &
potius quàm merces.
6. Nemo ad Patrem niſi per
ergo non meritis noſtris.
palmiti ex ſe non ferenti
noſtris, ſed uitis uiribus bona
Chriſtus eſt agnus Dei tollens,
non tollunt. Matthei. 19.
ſieri impoſsibile, apud De
ergo noſtrarum uirium non
Ioan. 15. Sine me nihil pote
nihil meremur. Item, Non nos
, ergo Deo noſtris meritis
beneficentia.
omnes mortui ſunt. &c. et
mortuus autem mors
profert, & nihil dignum uita,
eratur. Galat. 5. Euacuati
iuſtificamini, ergo qui

operibus meritorijs nititur, à Christo

Philip. 2. Deus operatur in nobis

Vide Theophorenum in resolutione

Non sunt condignæ paſsiones,

rum opera relicta ſunt

premia ultra condignum &

tum. Item nullus ſanctorū ſufficien

mādata Dei, ergo nihil fecerit ſu

Unus quiſq; pro ſe reddit

quiſq; mercedē accipiet, ſecundum

ſit in corpore ſuo, nulla ergo ſancti

ſuperflua ſibi, quæ nobis ocioſis ſu

Dico igitur opera bona ſanct

eſſe humana, ſed Dei dona, quæ ex

uirtute non ſunt bona, nec æterna

gna, ſed ſola Dei miſericordia

ac bonitate eius non impietate

ta & coronanda: ita tamen ut

dona in nobis Deus coronet. Item

Omnis ſufficientia noſtra ex Deo

Quid habes quod non accepiſti?

datum optimum à Patre luminum

Auguſtinus de gratia & libero

dit merita noſtra non ex nobis

tia fieri bona. Non dicit:

pit homo habere merita bona

Auguſtinus de ſpiritu & litera, ca. 36.

Deo cui debetur. Pſal. Adiutor me⸗
quas me, dicẽdo, ne derelinquas
bil ſibi derelictus nihil boni facit
Auguſtinus: Dona ſua coronat De⸗
tua. Item omne bonum à Deo, me⸗
bona, ergo à Deo. Si ergo Dei do
ſtimus, ſunt bona merita tua, non
merita tua tanquam merita tua, ſed
ipſius. Item Auguſtinus dicit, ſanctos
gratia Dei, etiamſi hic bene operen
hominum uitę.
ſuper Ioan. Accepimus (inquit) de
primò gratiam & uirtutem, ac
pro gratia. Quam gratiam pri
fidem, quia fides gratia eſt, et uita
eſt pro gratia, concludendo ſubdit.
ne cogites, ipſe dedit fidem primò,
meruiſti, non enim de tuo promerui
debebretur. Quòd ergo præmiũ
poſtea tribuit, dona ſua coronat
ergo fratres omnes de plenitudi
, de plenitudine miſericordiæ
bonitatis eius accepimus.
peccatorum, ut iuſtificare⸗
inſuper quid? Gratiã pro gratia,
gratiam, quã ex fide uiuimus, rece⸗

Tract. 3. ca. 1.

penſi ſumus diem. Coronat dñs
ne ſue miſericordie, ſi in ea gratie,
accepimus, perſeueramus

Quod nos poſſumus, aut ſunt opera
paſſiões, neutrū nos iuſtificat & ſalua
aut ſeu ſalutē meretur. Nam opa,
pos paſſione, Ro. 8. Nō ſunt condig

Idem Auguſtinus ſuper locum
dium peccati mors, ſic
militie diabolice, mors eterna tanq
redditur: ubi cū poſſet dicere, &
autem iuſticie, uita eterna, maluit
autē, uita eterna, ut hinc intelligere
ritis noſtris Deum nos ad eternā
ſua miſeratione perducere, de quo
bonum anime ſue, qui coronat te in
& miſericordia.

Ambroſius uide in Enchiridio.

Gregorius in moralibus: Omnes
Dei obuiant, ab ipſo accipiunt, ut
percuſſionis eius opponantur, atq;
cum ipſo ſe erigunt contra ipſum,
ſibi opponit ſecum, quia in eo quod
uictoria ipſum foris obtinet, intus
tis fouet, & famulantes interius
aduerſantes exterius

mni tribuit. Idem Gregorius: Ex
Dei gratia, ad bona opera conari
mus, ſed hæc adimplere non poſſu
s adiuuat qui iubet. Vide Ambro
tione Gentium.

VALIS PROPORTIO.

& immenſum gloriæ pondus, is
glorioſus in ſecula, ſummum & infi

peccatoris, carnis contagio uitia
omni opere etiã bono huius uitæ eſt
in eo, eſt Dei, malum & imper
, qui eſt operatricis gratiæ Dei in

merito gloriabitur, cùm nulla ſit
, imperfecti operis in carne facti
gloriam cœleſtem? Gratia orditur,
conſummat in uoluntate bonũ opus,
pars operis boni, pars gratiæ,
, gratiæ totum & totaliter tribua
Scholæ quærunt an ſit aliquod
bonum opus, hoc eſt, ut ipſi di
quo mereamur gratiam, cùm ſci
eſt.

10. Maioris in diſ. 20. 4 li.

Sancti multò plures mala paſſi ſunt

ſæpius commeruere, hæc merita uelut ſu

uel uirtualiter alijs applicari, & Pontif

prior illa ſeruabitur, applicat.

Chriſtus ſua morte uniuerſo h

meruit aditum ad Deum, patrem

pitatem. Ioan. 14. Ego uia. Ioan. 10.

Ro. 4. Nemo ad Patrem. Ro. 5. P

Ergo reconciliatio eſt opus paſſion

non noſtri meriti. Si quis poſſet

ſuis reconciliari Deo, & iuſtum

mortuus eſſet Chriſtus, Galat. 2.

Et ipſe etiam [illegible] 1. Io.

meruiſſe Chriſtum per paſſionem ſ

demptionem, & regni aperitionem

ſuā enim mortē pretium redemptio

Chriſtus ideo uocatur Saluator,

ſtro ſanguine ſaluamur; ſi ipſe ſal

ſaluant opera.

Eph. 1. Per Chriſtum habemus r

per ſanguinem eius remiſſionem p

ſecundum diuitias gratiæ, ſi dicis

uel per Chriſtū iuſtificamur, ergo

Coloſſ. 1. Mox pacificans per ſangui

Si ergo ſanguis Chriſti propitiatio

ergo non opus noſtrū. 1. Pet.

... Libertatem habemus ada-
... per sanguinē Iesu. Ergo Christus
... pro peccatis nostris.
... quòd ab æterno ad uitam
... ad salutem. 1. Io. 4.
... ergo nostri salus est gratia, nō
... operis specta. Certè
... opera, merces est ex debi
... non licet gloriari in nobis, sed
...

... meritis non fuisset Chri
... ad Deum. Turpe esset
... iuxta meritum premiare,
... dicere hoc de infinita bonitate
... ultra condignum. et Apo
... ubiq; intonat diuitias gra
... Christi. Existimo enim quòd non
... passiones huius temporis, &c. Ro
... opus nostrum omnino perfe-
... meritorium. Sumus filij Dei, ergo
... quia hæredes sumus, Eph. 2.
... in quibus &c. Ergo non

... 2. sen. distinct. 26. dicunt,
... meritum congrui, ac
... ex debito iustitiæ,

ſed liberalitate ſola acceptantis. Bon[illegible]
ure bonitati quæ pro merito habet, quod [illegible]
eſt tale. Porrò Gabriel dicit actum eſſe [illegible]
ex miſericordia ad præmiũ uitæ [illegible]
tuitæ acceptationis ſecundum debitum [illegible]
debitum non metitur ex dignitate [illegible]
ritate promittentis. Quid igitur [illegible]
et uſquequo claudicamus in duas partes? [illegible]
pus eſt Deus, & ipſe ſolus ſaluat ex gra[illegible]
quicquid in actu boni eſt & meritorij [illegible]
retribuitis, non naturæ uulneratæ, ſed [illegible]
nimus, & date ei gloriam bonitatis [illegible]
Pſalmiſta: Gratiam et gloriam dat Domi[illegible]
ricordiæ Domini quòd non ſumus conſ[illegible]
remias in Threnis: Si autẽ [illegible] eſt Deu[illegible]
ni eum, id eſt, ſi natura tantum poteſt [illegible]
quid Chriſtum uocatis ſaluatorem?

NOS NON MERERI AE[illegible]
nam uitam patet.

1 Ex prædeſtinatione: ante quam [illegible]
non meretur. Epheſ. 1.

2 Ex uocatione. Mittitur Euangelium [illegible]
hil tale cogitãtibus, et Patris [illegible]

3 Ex iuſtificatione gratis [illegible]

non deſerit, ſi gratia ergo non me-
ſumus ſecunda.
ſtione: nam illa non eſt proportio
noſtris, à Chriſto emerita, à Deo do
Rom. 6. Vbi igitur meritum? no-
eſt meritũ, non re, quia operibus no
et ſuperlarga refuſio: ſicut Deus ex
ex gratia dat, re ipſa autem totũ
quid ſumus, quòd uiuimus, operamur,
S.D.G.AE.A.

Obiectiones diluuntur.

turbat, q̃ ſcriptura toties ope-
pollicetur, nec poſſunt ſcriptu-
Chriſtus dicit non amiſſurũ mer
poculum aquæ frigidæ proximo præ-
aliquid tribuere merito no-
Venite benedicti &c. En, dicunt,
noſtro præmium pollicetur, & præ-
merita.

Chriſtianus eſt accuſator ſui.

, qui ſui accuſator eſt, ſe ſuaq;
, facilè ſcripturas concordat, huic
reliquæ omnes conſentiant ne-
pax, mediator, propiciatio, ſatis
, mundator cum ſuis operibus
nos cum noſtris. Hoc principium
ſcripturis. Iam cùm audimus me-
operamur, & mercedem eſſe

propoſitum, ſic agamus.

Primò conſideret ſe homo qualis eſt [illegible]
in ſe abſq; redemptoris auxilio, & [illegible]
poſsibilitatem ad bonum, pronitatem [illegible]
breuiter, homo caro eſt. Iam intuere [illegible]
ſtum Dei, & protinus ſubſident triſtia, & [illegible]
uid contrito & humiliato ſpiritu dicit [illegible]
tres in iudicium &c. Beatus uir, cui remiſſ[illegible]
iniquitates.

Deus operatur cogitare, uelle & perficere bonū.

Vt autem aliquid operemur filij Dei [illegible]
gratia Redemptoris neceſſaria eſt ut ſpiritu re[illegible]
naſcamur. En reſpice ad principium & [illegible]
rum operum quibus ſcriptura præ[illegible]
tur, & inuenies gratiam iuſtificantem [illegible]
animatum inſtrumētum, Deus enim op[illegible]
gitare bonum, uelle bonum, & perf[illegible]
gloriæ opulentia, & tua ad bonum penuria [illegible]
eſt quod iure tibi arroges aut iactes, qu[illegible]
peris quicquid habes?

Propter Chriſtum nobis præparata bona op'a.

Nonne hac tua conditione, quam habe[illegible]
& ſorte feliciſsima quam habes ex Chriſto [illegible]
pter quem præparata tibi ſunt bona op[illegible]
bus ambules, protinus quicquid adeſt bon[illegible]
tæ Dei beneficentiæ tranſſcribes, & te [illegible]
lo formandum præbes. Et quum [illegible]
quid pollicitum audis, protinus [illegible]

gratiæ in te operatrici tribuis,
quid feciſti, ineſt in te gratia, agno
feceris, carniſq́; contagio
opus, ſabbatizans Deo dices: Non
non nobis, ſed nomini tuo da glo-
medium, proſecutio boni, gra-
iure meum? Nihil, ſed mera
eſt quod noſtrum uocat.
nobis Vnigenitum dedit, quomodo
eo? Sed age an ob id protinus ci-
intumeſcet, & in ſe gloriabitur? An
fectus Deum operari in nobis?
debitum appellabit, quod te conſiderā
tum eſt, nec debitū niſi in filio? Nobis
bona opera, eo quod in nobis
fidem filij ſumus: filius autē non re-
cedem, ſed gratuito & ſponte ſeruit
cuius ſit non operibus ſed natiuitate
bonorum. Igitur mercenarij ſunt qui
noſtrum igitur eſt agnoſcere coro
Dei, & ſeruos inutiles.
25. dicent: Domine, quando de
non agnoſcunt aut iactant pro
inutiles ſeruos proferunt, quic
gratiæ non ſuis tribuūt operibus.
debitum eſt ſeruitium, ergo nō

Boni princi-
pium, mediū
& proſecu-
tio gratiæ eſt

debetur nobis aliquid. Non igitur ut [illegible] merces, premium, retributio, meritis [illegible]

REGVLA.

**Duo Chri-
ſtus queſiuit.**

Sicut Chriſtus cum omnibus ſuis [illegible] ſibi meruit coelum, quum ante coelum [illegible] ſti, ſed per ea nobis ſeruiuit, nihil propri[illegible] uit: tantum queſiuit duo, nempe gloriam [illegible] tris, & noſtrum commodum: ſic & nos [illegible] bus operibus noſtris bonis, nihil [illegible] mus querere uel temporale uel eternum [illegible] gloria Dei Patris, libere & gratis, abſq; [illegible] mercedis, ſeruire proximo, ut docet [illegible] Philippen. 2. Sola ſides coram Deo iuſtifi[illegible] catum delet, eaq; uitam dat & [illegible] Blaſphemia eſſet & ſidei contrarium [illegible] let aliquid operari pro eo quod [illegible] lit ſides: uide Rom. 8. de Spiritu adoptionis.

Mereri ſuperbum uocabulum, non eſt [illegible] merendi bona facere (ſicut hoſtium [illegible] te populo Dei illuſere) ſed ſimplici [illegible] meriti aut premij reſpectu, ſola gratuita [illegible] gratis diuine uoluntati obtemperare [illegible] enim non querit que ſua ſunt. merita [illegible] premia ſua ſponte ſine noſtro ſtudio [illegible] ad obedientiam diuine uoluntatis.

[illegible] Nulla merita ſunt in nobis.
[illegible] diuerſorum. Sunt, quia Dei dona
[illegible] ſolius opera. Non ſunt, quia non
[illegible] illic præſumere quàm illius non
[illegible] in quo nõdum aliud operatur
[illegible], manentq; oẽs coram Deo
[illegible] pereat inflatura huius aduer
[illegible] Quid habet quod non accepi
[illegible] horetum Pſal. 5. Hieronymus in
[illegible] tiones, cap. 2 fol. 108. Non mea
[illegible] ſed quia ita ſit Deo placitum, cu-
[illegible] omne quod præſtat.
[illegible] libro ſecundo contra Pelagia.
[illegible] ficit vos, haud dubium quin in
[illegible] merito, ſed Dei ſaluantur
[illegible] de bonis ad meliora mutatio, non
[illegible] eſt virium, ſed dexteræ
& potentiæ Dei eſt.

Vſura.

[illegible] Pecuniam tuam nõ dabis ad uſu
[illegible] Deuterono. 25. Non fœnerabis fra
[illegible] Fœnerabis Gentibus multis, &
[illegible] mutuum.

Exodi. 22. Nec uſuris opprimes [illegible] um pauperem.

Iudæis itaq; licuit fœnerari aut [illegible] re, idq; lege diuina. Deus enim eſt [illegible] minus omnium, Domini eſt terra et [illegible] ideo potuit omnia adimere, dare [illegible] tum cui uoluerit abſq; iniuſtitia [illegible] Sic non ſuis meritis aut lege [illegible] fœnerari, ſed per irã Dei ſuper [illegible] Amorræos et Cananeos iuſſu [illegible] diuina organa expellebant ſic et [illegible] punire iuſſi ſunt uerbo aperto De[illegible] clauſula, Si audieris uocem Domini [illegible] hodie quia Iudæi ſunt reiecti, lex [illegible] ut eis uſurari non liceat, ſed ſub [illegible] inter quas uiuunt cogendi ſunt.

CHRISTIANORVM.

Luc. 10. Omnis homo qui indiget [illegible] ra, proximus eſt, ergo non licet [illegible] non dare. Luc. 6. Mutuum date nihil [illegible] tes, omni exigenti abs te tribue. Ezechiel. 18. Vir ſi non ad uſuram [illegible] plius non acceperit, hic iuſtus eſt [illegible] ſi ad uſuram dat, non erit iuſtus [illegible] ercere peccatum eſt.

Infernus.

[illegible] animabus loca deputat [illegible] pijs, infernum impijs.

[illegible], eſt uiuum & conſolantiſſimum [illegible] Geneſis xxij. ubi Abrahamo pa- [illegible] promittebatur Chriſtus iſraelis re- [illegible] benedicendæ erant omnes Gen- [illegible], morte, inferno redimendæ: qui [illegible] ante natum Chriſtum, his uerb- [illegible] fide adhæſerunt, fueruntq́; [illegible], & in fide uerbi huius ſunt ſal- [illegible] dicimus patres ſanctos ante ha- [illegible] [illegible] in [illegible] congreſſe, nihil aliud eſt, quam [illegible] fide adhæſiſſe promiſſioni de [illegible] & in eo uerbū obdormiſſe, ipſum [illegible] ſe ſeruatos eſſe [illegible] in uer- [illegible] quemquam ſaluari. Eius grā [illegible] in ſinum aliquem materialem ante [illegible] metaphoricalis: quia ſicut in ſinu [illegible] geſtatur homo, dormit, ſeruā [illegible] Dei credidit, tuto requieſcunt, [illegible], quotquot in Domino mo- [illegible] qui Matt. 26 reſurrexerunt, & e- [illegible] fide innititur huic uerbo:

Sinus Abrahā metaphoricus incorporeus.

qui credit in Filium Dei habet uitam
ego ſuſcitabo eum in nouiſſimo die.
mulis, & ſecuri morimur, obdorm
num Chriſti ſuſcipimur, ſeruamur
extremi iudicij. Et uocatur uerbum

Sinus Abrahę.

Abrahę Geneſis 22. quòd primo ad
ctum eſt illud uerbum promiſsionis
16. de Lazaro & diuite.

Auguſtinus Sinum Abrahę lymbum patrũ fuiſſe.

Auguſtinus lib. 2. de ciuitate Dei
Sinum Abrahę lymbum patrum ſu
Doctorum ſententia locum ab inferor
tis remotiſsimus, locus requiei
acheruntarum iuſti & ſancti, qui
tenuerunt, donec eos inde ſinguli
ea loca deſcenſus eruerit. Ego uer
talem deputatũ certumq́; locum. Gr
Moralis cap. 19. ante aduentum (
ris Dei & hominis, omnis homo
da probataq́; uita fuerit, ad inferi
dit. Chryſoſtomus. Abraham

Ante mortẽ Chriſti nemo in Paradiſum conſcenderat.

nendis eum Chriſtus reſurrec
mentum, qui illum in Paradiſum
mortem Chriſti nemo in Paradiſum
Gabriel ait eos in lymbo patrum
nam ſenſus, ſed damni duntaxat.
de uarijs quæſtionibus q. 21. arbitra

[illegible] in inferno ſimilitudi-
[illegible] ſicut & de decem virginum
[illegible] Lazari exemplum, pro-
[illegible] in gehenna detentos non poſſe
[illegible] Abraham fideli in regno
[illegible] conſentit: at Scholaſtici rem ge-
[illegible]. Lingua, manus, oculi, pedes
[illegible] metaphoricè tribuuntur, ut eſt
[illegible] propter ſimilitudinẽ operationũ.
Gabriel, eſt firmitas in pœnis, & Chaos.
[illegible] inſuibilitas perpetua. Theo-
[illegible] eſſe in conſcientia impii cogita-
[illegible] quando ſentit conſcien-
[illegible] Dei perpetuam opem negat, &
[illegible] locus. Deinde luctantur eiuſmo-
[illegible] conſcientiæ talis, vellentq;
[illegible] talia tormenta ſcirent impio-
[illegible] vt de quibuſdam manifeſta-
[illegible] deſiderium, quia ſentit in
[illegible] nempe ſatis eſſe quòd ha-
[illegible], his eſſe credendum,
[illegible] ipſe his credere debebat.
[illegible] ante Chriſti paſſionem con
[illegible] ad inferna deſcen-
[illegible] damnatorum. Theophretus
[illegible] quando hoc factum ſit,

& de eis hodie similis ut potest [illegible] ille sine intermissione usque ad diem [illegible] num. Dicit autem sensum ab animi [illegible] candum, siquidem in altera uita [illegible] est [illegible] omnia quoddam aeternum [illegible] existimat exemplo huius [illegible] esse, quid omnibus cuique sit futurum, [illegible] pore mortis oculi eorum aperientur. T[illegible] uide de Lazaro & diuite.

Quidam argumentantur ex hoc loco [illegible] Purgatorium esse, hoc modo: Diues ille [illegible] desyderauit ut fratres non uenirent in [illegible] mentorum, ergo in eo charitas fuit [illegible] consequens nō erat in inferno. Tum [illegible] quia in inferno nulla est charitas, sed [illegible] & proximi perpetuum. Respondeo [illegible] illud non ex charitate profectum est [illegible] mo in inferno beneuole [illegible] (quum [illegible] mera sit blasphemia) sed ex [illegible] quia forte fratres illi quinque ipsi [illegible] casio fuerant peccati dum uiueret [illegible] dum secundum Augustinum poena [illegible] crescit in inferno, propter multitudinem [illegible] rum, quibus errandi uiuendo [illegible] sionem praebuit erranti.

Quod si obijciunt pro purgatorio [illegible]

[illegible] miſericordiam & patris remiſſio [illegible] ſicere nequeam. Reſpondeo: [illegible] damnati vellent eſſe liberi ab ira [illegible] amor ſui & commodi inordinatus [illegible] in ipſis ſuit, iam eſt extinctus, ideo [illegible] quicquid ſit de voluntate Dei [illegible] iugiter.

[illegible] impij quidã, qui deſpecta Dei [illegible] ut ex mortuis quidam reſurgẽs, [illegible] vitam, iucundam pijs, horribilem [illegible] aliã vitam teſtanti crederent. [illegible]. Euidens impietatis teſtimo- [illegible] fidem adhibere velle ex mor- [illegible], & futuræ alteriuſq; vitæ ſtatum [illegible] ſcripturæ diuinitus inſpiratæ, [illegible], & futurum ſtatum [illegible] [illegible] fallibiliter notificent. Eſt ergo ce- [illegible] nullos eſſe inferos, nullum [illegible] temporalis vitam peccandi im- [illegible] ipſis liceret.

[illegible] ergo crederent cuiquã ex mortuis [illegible] ſenſum reprobum dati, ple- [illegible] omnes. [illegible] Euange- [illegible] & Prophetas, iudicant illos. [illegible] antiquos [illegible] qui ve- [illegible] crederent. Si Prophetas & ſcri-

pletis, que tandem [illegible]
hominibus predicarent. Sic [illegible]
illa tam lucide docebantur, non crederent [illegible]
quos resuscitarunt, certe nec crederent [illegible]
hominibus defunctis [illegible]
enim credent homini, qui [illegible]
sem plurimum uerum alii non credunt [illegible]
phetas primum, deinde temporibus [illegible]
ipsummet Dei Filium & Apostolos [illegible]
bra. 2. Reg. 1. Sed carnales illi nihil [illegible]
quod impie uite sue [illegible]

3 Quod si & ad mortuorum [illegible]
uitam emendarent, quod tamen [illegible]
tamen ficta & hypocritica fore [illegible]
pter quae, tantum fieret ex metu poenae [illegible]
modi, non amore Dei & iustitiae [illegible]
seipsos, non esset charitas Dei in ipsis [illegible]
uera, sed Iudae poenitentia. [illegible]

4 Et periculosum plane [illegible]
cum diabolus posset in specie [illegible]
parere, & pro suo ingenio [illegible]
annunciare, ut decipiendi [illegible]
Gabriel. dam fidei nostrae [illegible]
1. Re. 28. nibus huiusmodi fecit saepe [illegible]
li apparuit in specie Samuelis [illegible]
certusque reddet, an mortuus qui [illegible]

[illegible]mandis? Proinde periculoſum ſo[illegible] [illegible] ſores, [illegible] [illegible] eſſe nobis timidum, & in [illegible] decipere nos conarentur. [illegible] inanem eſſe excuſationem impiorum: facerem bonū, ſi ſcirem quid [illegible] ſi aliquis reſurgeret, & mihi de[illegible] referret: uel hinc liquet, quòd La[illegible] reſuſcitato, Iudæi non credi[illegible]erunt, quin & Chriſtum reſuſci[illegible] Lazarum [illegible] ad [illegible] undecimo. Adde quòd cum Chriſto [illegible]rent, nimirum de alterius uitæ ſta[illegible] apparuerunt, Matth. 27. Item [illegible] in uitam ſunt reuocati, nec ta[illegible] impij reſipuerunt.

[illegible] igitur non petat mortuos reſuſcita[illegible] profidei confirmatione, ſed [illegible] uerbo & ſcripturis et miraculis, [illegible] generationi prauæ & adulteræ [illegible] reſurrexit potenter à mortuis.

[illegible] quippe à mortuis quæ[illegible] ipſe Chriſtus noſter Doctor ſuffi[illegible] audiendum præcepit Deus: Matt. [illegible] Hunc [illegible] uerbo & doct. ina [illegible] ſpiritus Dei in Moſe principis [illegible] Deus.

Deutero. 18. Non quærens à mortuis

tibi Prophetam de Iudæorum gente ſu

audiendum dumtaxat proponit.

QVID IGITVR DE SPIRI

is obambulantibus, noctu & frequen

Reſpondetur.

1 *Quoniam ſpiritus bonus Dei ſui ma*

luntati obedit, non qui ex Deo eſt, ver

dit, Ioannis 8.

2 *Quoniam igitur Deus præcepit De*

ne à mortuis veritatem quæramus, cert

eodem verbo prohibiti, ne veritatem

cant, aut quæri à ſe velint, confiteri

tam illos obambulantes qui ſe quæ

& reſpondent, non ex Deo eſſe, ſed

malos ſpiritus, quia bonus non reſpon

trà iuſſa Dei.

3 *Tribus teſtimonijs profligantur*

Primo Moſi, Nō quæras veritatem

Secundo Eſa. 8. Quære à lege &

potius quàm à mortuis.

Tertio Luc. 16. Habent Moſen &

Chriſtum & Apoſtolos eorū.

4 *Si verbo Dei ipſius ſolo ſolida*

[illegible] te repelles hos tumultuantes ſpi-
[illegible] ſunt, ſiue ſi ad probandum te
[illegible] Deo permittente in domo tua ele-
[illegible] Iob factum eſt, ſiſte ad Dei manum
[illegible].

[illegible] facile intelligimus defuncto-
[illegible] nobis ignotum eſſe debere, ſic uolen-
[illegible] ut fides in nobis maneat immota
[illegible], quae credit Deum poſt hanc ui-
[illegible] ſaluare, impios iuſto Dei
[illegible]. Vult nos ſuo uerbo niti, & non
[illegible] ſtatum omnimodum alioquin ui-
[illegible] uacaret fides: noluit reſuſcitatos illi
[illegible], defunctorum ſtatum deſcriberent, ſed ex-
[illegible] piorum & impiorum diuer-
[illegible] poſt hanc uitam. Si ſcire à nobis
[illegible] uoluiſſet quid gereretur in alia
[illegible] Lazarum. Nec legimus quòd reſuſci-
[illegible] Bethanienſis, & alij de uita alia
[illegible].

[illegible] error eſt ab mortuorum aut
[illegible] petitionum [illegible] aut ui-
[illegible] quia ab illis ueritatem ſciſcitari
[illegible]

[illegible] 1. Reg. 28. legimus, per Pythoniſ-
[illegible] reſuſcitatum Samuelem, & cum

[illegible] illusio daemonica fuit [illegible] uerum ille Propheta Samuel, suscitatus [illegible] [illegible] Saulis Cras mecum eris. [illegible] credibile animas [illegible] in [illegible] sinu et sinu Abrahae, etiam sub potestate [illegible] esse et Pythonicae mulieris. [illegible] Secundo, qui [illegible] Saul ex muliere faciebat [illegible] mandatum Dei, Deute. 18. Nec credendum [illegible] [illegible] per Mosen praecepit [illegible] nunquam eundem, et posse Saul[illegible] [illegible], ut [illegible] resuscitato discat [illegible] [illegible] uerbum suum. Spiritu[illegible] [illegible] Balaam. Numeri 24. [illegible] Adde quod in tota scriptura [illegible] [illegible] de mortuis interroga[illegible] [illegible] spiritus sanctus, obseruet hoc [illegible] Dei, ut ex mandato [illegible] [illegible] spiritibus istis credamus. [illegible] [illegible] in Postilla.

De inferno quomodo nulla redemptio [illegible] Esa. 66. et de blasphemia [illegible] [illegible] Sicut sancti in gloria differunt [illegible] [illegible] Gen. [illegible] et damnati [illegible] Augustinum de spiritu et litera. [illegible]

Sensus Scripturae.

ſcripturæ ſacræ habet tribus tantum
ſenſus, nempe,
teralis, quo Hieruſalem eſt urbs
opolis.
gicus, quo eſt cōſcientia pura uel fides
, quo eſt Eccleſiæ Chriſti
quo eſt cœleſtis patria.
ra, quoniam magni nominis The-
ati ſunt hoc loco non ſtrenuè [illegible]
ſcripturarum intelligentia, ad ſce-
hæc axiomata.
ſcripturæ quadruplicem ſenſum fecerūt,
ores, lacerandæ ſcripturæ anſam
faciendi impiis dederunt.
nec ulla ſcripturæ authoritate, nec
nec Grāmatica ſatis certam hanc pro-
quadriga, proinde eadem facilitate
qua acceptatur, teſte Hieronymo.
ſunt fabri non expectant, quid in
ſtultè ſcripturarum oracula lo-
ipſi ſcripturis ſenſum quem aſſerunt
contra regulam Hilarij.
Origenes & Hieronymum ſcie
[illegible] quem Paulus Galat. 4.
enim literam acceperunt, ſi-
[illegible] & allegori-

Contra Origenē & Hieronymū.

[illegible] ſæpe [illegible] Origenes & Hieronymus ſæpe in [illegible]

5 [illegible] ſæpe [illegible] ſæpe [illegible] libri ſiue hiſtoriæ [illegible] neceſſarijs, aut ſeſe [illegible] Quorum vero ſcripta [illegible] efficiuntur Theologi, [illegible] ſcripturæ [illegible]

7 [illegible] ſpiritus ſanctus, qui in [illegible] & Euangeliſtarum [illegible] & [illegible] ſimpliciſſime [illegible] & in [illegible] ſimpliciter [illegible] nos [illegible]

8 [illegible] linguæ [illegible] ſcriptura [illegible]

[illegible] ad contentionem inutilis eſſe,
[illegible] probat ait Auguſtinus.
[illegible] per ſimplicia ſint uerba ſim
[illegible] etiã alia quædam indicare poſ
[illegible] & uerba quæſcunque. Certum eſt
[illegible] in ſcripturis quedã
[illegible] ſignificare, quandoquidem om
[illegible] creaturæ uerè uiua ſunt ſigna
[illegible] loquentis, ut Auguſtinus.
[illegible] rectè dixeris: Scripturam [illegible]
[illegible] habere plures ſenſus.

Augu-ſtinus.

[illegible] picta imago ſignificat uiuũ homi
[illegible] & ſcripturæ, hoc non protinus
[illegible] imago habet duos ſenſus, unum
[illegible] imaginem, alterum ſpiritualem, qui
[illegible] ſignificet.
[illegible], uſi res in ſcripturis conſcriptæ
[illegible] aliquid aliud ſignificant, nõ ob
[illegible] ſcripturam habere duplicem ſen-
[illegible] ſenſum habet & ſeruat, quem uer-
[illegible] dedit.
[illegible] ſpiritibus expaciatoribus euagari
[illegible] & hunc principalem linguæ
[illegible] quærere multiplicem ſigni-
[illegible] contentorum ſub ſimplici gram
[illegible] negando huc conſcendant,
unde

Ly. Hac ſyllaba u-tuntur So-phiſtæ ſi-gnificatu-ri uocem materiali-ter poſitã p literis aut ſylla-bis. Ter-minus & ly ſunt moderno-rum Di.

[illegible] occidit. [illegible]

[illegible] lingua [illegible]

& [illegible] spiritualem. [illegible]

64 Cum [illegible] error est [illegible] litera occidit, spiritus autem [illegible] sensum [illegible] & [illegible] spiritualem & occultum [illegible] dicere [illegible] lis nunc sit, literalis occidat.

65 Quod si illorum error [illegible] sequitur absurdissima absurditas, [illegible] patres [illegible] sunt sancti, & [illegible] Christus cum omnibus sanctis & [illegible] mel passus & mortuus.

66 Nam ut ipse apud Gal. cap. 4 [illegible] bet duos filios Isaac & Ismael [illegible] legitimus, & Agar ancilla [illegible] vel historiam, [illegible] sensum [illegible] sanctos, sancti & angeli omnes, [illegible] ergo secundum supradi[illegible] sensus occidit Christum & sanctos, [illegible] & blasphemiam. [illegible] Christus, [illegible]

Teſtamentorum, ut Paulus
cat. Hic ſecundum hoc eſt ſpiritus
ſpicere debemus. Verum non ſolum
ſq; ipſi adeo uiuimus habitu,
perſonas ſignificat & facta. Sunt
figurae ueteris Teſtamenti, & ap
profundè certius.

Rom. 7. ubi Paulus: Lex eſt ſpiritua
loco copioſe & ſapienter diſpu
ſpiritualis occidit. Si ſpiritualis
ſicandus re, quomodo igitur lex
ipſo praecepto? Non concu
nō aliam ſenſum habet, quam
literalem, & loquitur hic de
aetatis, nihilominus Paulus uo
litem, & dicit quod occidat

ſpicuum eſt, dicere quod uel ſic
legere, quam talem ſenſum lite
id eſt, quem elementa literarum
uſto? At Paulus di
hoc praecepto alium ſenſum intel
hiſtoricum de malis deſyderijs,
intelligit in hoc praecepto.

ROPOSITVM.

ſpiritualem ſenſum uocari, cum
onymo, paulus uocat myſteri, ſed

eſt,

[illegible]

20 [illegible]

[illegible]

21 [illegible]
Abraham [illegible]
[illegible] Christo [illegible]
[illegible] Christum & Ecclesiam [illegible]
Genesis [illegible]
[illegible]

prauis cauendum, ne quis teme 20
ſuapte cerebro ſibi, ubi libuerit,
fingatur myſteria ſub litera: Solu
myſteria ſtare debet & prode
probandum eſt, ſubeſſe my-
ſomnia ſunt.

Pauli 2. Corinth. 3. tam ad 25
de ſenſu ſcripturæ multiplici ſu-
pocalypſis Ioannis Theologi. Nã
ſcribit de ſenſu literali & ſpi
plici prædicatione ueteris & no
Theophoretum Galat. 4. &
per totum de ſpiritu & litera,

2. nihil aliud q̃ diuina lex in Litera.
per Moſen data, per Sacerdo
dicata. Et uocatur litera, quia
inſcripta eſt in libris, inciſa
& manet deformatio, inciſio,
depictio, nec amplius profuit,
melior ſit aut iuſtior, ſed dete
peccati, 2. Corint. 3. Lex enim
gratiam, eſt mortua litera, in
imperat, exigit quæ facia
per ſe nõ poteſt, imò ad cõ
natura corrupta ſit. R.

Lex ſpiritualis eſt, Rom. 7. at [illegible] ro legem implere non poteſt, Rom. [illegible]

Spiritus. Spiritus autem eſt gratia diuina, [illegible] tur, & uires cordis ad perficiendum le[illegible] cit nouum hominem, qui delectatur in [illegible] ge Dei, & letus facit quæ debet, & [illegible] eſt quòd humiliaſti me, ut diſcã iuſtificatio[illegible] Letabor ego ſuper eloquia tua, ſicut [illegible] ſpolia multa. iuſticia tua iuſticia in æter[illegible] tua ueritas. Iuſtus es Domine, & re[illegible] tua. Cãtabiles mihi erãt iuſtificationes [illegible] eloquium, eloquium tuum uehementer [illegible] tuus dilexit illud. Quàm dulcia fau[illegible] quia tua, ſuper mel ori meo. A mandati[illegible] lexi. Omnia mandata tua ueritas. Lex [illegible] tio mea eſt. Da mihi intellectum ut di[illegible] ta tua. Bonum mihi lex oris tui ſuper [illegible] Pſal. 118. & argẽti. Eloquium tuum [illegible] ambulant in lege Domini. Caro [illegible] quia affectus carnis inimicitia eſt [illegible] Rom. 8. Sed ſpiritus ut optimum [illegible] rum amplectitur, puro cordis iubil[illegible] tur, ſicut eſt uidere in octonario [illegible] Theophy. ſuper Gala. Spiritus [illegible] bi atramento, aut incidi ſaxo, ſ[illegible] in animam uero hominis inſcribitur [illegible]

Spiritus ſancti immediatè: Ideo
uocat epiſtolam Chriſti, non ta
non atramento, ſed Spiritu Dei
c eſt Cabala uera quam Iudæi nō
facies Moſi ipſis etiamnum obtecta
ri.

legoria, Tropologia & Anagoge,
illas non uocat quendam ſcriptu-
ppe que non niſi unicum ſenſum
habeat, ſed uocat eas myſte-
es, ut 1. Corinth. 14. Spiritus
r myſteria. Res enim iſta extra ſcri
libertate Spiritus, & nihil ad
ndam pertinet, ſed ſeorſum a
ij eſt, ſcriptura manente ſimpliciſ-
fidei, ſpei, charitatis, & om-
perum.

Theodore.
Pſalm. [illegible]

mmunicatio.

quedā interna eſt ſpiritualis,
ſolationis. Vna enim eſt fides,
, & charitas, & participa-
in Eccleſia inter omnia
s, cuius caput Chriſtus eſt,
homines per fidē Chriſto inſiti.

de hoc eſt articulus fidei: Credo Eccl [illegible] Catholicam, communionem ſanctorum, [illegible] de Theophoretum in Teſſaradecade.

2 Communio externa corporalis eſt [illegible] nis uſus Sacramentorum in Eccleſia, item [illegible] loquijs, cohabitatione, commercijs uitæ, &c.

3 Excommunicari hominem eſt aliqu [illegible] eum priuari, & ſecunda fit propter pri [illegible] per Adam, ſi eſt amiſſa. prima eſt per [illegible] Gabriel. 14. diſt. 18. Excommunicatio [illegible] non eſt nociua excommunicato, licet [illegible] ma pœna, quam Eccleſia poteſt inferre [illegible] tur 24. diſtinct. q. 3. Corripiantur. & eſt [illegible] guſtini ſententia.

4 Excommunicatio interna eſt ſepa [illegible] me à Deo & ab Eccleſia Dei, que [illegible] brum mortuum à corpore abſcinditur [illegible] tur, & fit per incredulitatem. Sola [illegible] incredulitas copulat uel ſeparat [illegible] Eccleſiæ, ut Chriſtus ait Marci ultimo. [illegible] diderit, ſaluus erit, qui non cre [illegible] nabitur.

5 Sicut primam communionem [illegible] quando per fidem inſereris Chriſto [illegible] corporis myſtici efficeris, de quo [illegible] nulla creatura eam communionem [illegible]

in per peccatum proprium.

Spiritum, fidem, charitatem, ſpem, c
poteſt dare uel adimere. Rom. 8.
nos à charitate, &c. 1. Pe. 3. Quis
ſi boni æmulatores fuerimus,
Gabriel 14. diſtin. 18. q. 2. ubi dicit,
cationem nõ auferuntur bona ſpi
ablata eſſe declarantur. Eccleſia nõ
oſtendit damnificatũ. Bonauentu
(inquit) non damnificat, ſed ille qui
contumax, ſeipſum damnificat. Sed
eum damnificatum, ut ſic ſaltem
beſcat & deſerat.

creatura creaturæ hac bona daret d
ſaluaret & dãnaret, quod eſt
Damnare enim & ſaluare ſolius di
opera ſunt, ſicut ait: Ego Domi-
præter me nullus eſt. Et Matt. 10.
animam & corpus poteſt per-

communione externa Eccleſiæ, e
excluſi, & econtra. Omnes
non credunt in Chriſtum, de facto
interna, id eſt, horrẽdiſſima
, quibus nihil eſt commune
, præter commercia uitæ, p

colloquia, contractus, & reliqua hu
etiam nobis cum ethnicis ſunt comm

9 Excommunicatio externa eſt
his à communi uſu Sacramentorum
ſpitiorum, commerciorum, ſepultura
cœmeterij, &c.

10 Et hæc uocatur Eccleſiaſtica ex
bio, qua Eccleſia pia mater eos re
morbidos, & in ſe crudeles, quo
greſſando in animas ſed in corpus,
ctima, atq; ut filius prodigus ex lo
ne uitiorum reuertatur, patri hu
fiteatur, ueniam petat, & ſe conſu
tris cœleſtis optet. ſua iam propria
gratitudine cognita confuſus.

11 Illa Eccleſiaſtica excommunic
priuatio quædam externæ comm
mentorum, funerum, ſepulturæ, re
ne externæ, flagellum matris in pr
nec priuat hominē ſpiritualibus Ec

12 Eccleſia enim Pauli ſui Doct
cōdolet filio malo, & mortuū
ſicut uidua Luc. 7. & cognoſcens ſ
iam medicinē opus habere matris
bus commotus Chriſtus dicit: A
uo ſurge, magno deſiderio reſ

ngat loculum conſcientiæ, & exti
liter mortuum, tantum abeſt ut ora
communicatum priuet, quo bis uel
ſe & à matre derelictus, id ex 2. Co
ibi fornicarium antea ſatanæ tradi-
urbis petit recõciliari. 1. Timot. 1.
Alexãdrum tradit ſatanæ, ut diſ-
dicere.

a excommunicatio non eſt animam 13
s Eccleſiæ, communibuſq; orationi-
uc tradi Satanæ in ſuam dominium
m, ut rudes imaginantur, quia non
unt veræ communis Eccleſiæ. Porrò
traditur Satanæ ad interitum car-
d interitum animæ uel ſpiritus.

in carnis tantum interitum 14
ſolus, ut ſpiritus ſeruetur: qui car
pœnitudine & per reſipiſcentiã
ſpiritus, & interioris hominis

ab eo ſeparauit diſcipulos 15
de congregatione præcepit

excommunicatio, benedictio eſt, 16
maledictionibus ueſtris. Mat
aduerſus nos omne malũ

dixerint, ſic lætus iniuriam, quod [illegible]
poſſidebis animam. Satis ſi [illegible]
communionem habes. Nam [illegible]
an pius, excludi, fugari, proſcribi [illegible]
tigiſſe tamen læta magiſtrum ſ[illegible]
quiſq; crucem portat, id eſt, omnia [illegible]

97 Chriſtus ſic prædixit fore, ut [illegible]
haberent preſſuram. Ioan. 16. ut [illegible]
Lucæ 21. Matt. 5. Ioan. 16. Alium [illegible]
cæc. Ioan. 9. uide confeſſionem [illegible]
Chriſtianos. Ioan. 12. Ex Principibus [illegible]
derunt, ſed propter Phariſæos non [illegible]
tur, ne è ſynagoga ejicerentur.

98 Non contemne Eccleſiæ po[illegible]
miniſter aliquis Eccleſiæ ſit uel [illegible]
cave ſi excommunicaris ob [illegible]
na opera, ne excommunicationem [illegible]
gelium aut opera bona relinquas [illegible]
nerit eos qui ſunt de interiori [illegible]
cleſiæ, non debent omnino propter [illegible]
timere exteriorem, etiamſi ad [illegible]
habent et ſi iniuſte [illegible]
menter priuaris, et patiens [illegible]
ſuper Epiſtolam ad Hebræos [illegible]
nes Eccleſiaſticæ [illegible]
liget, ſed Chriſtus qui hanc pot[illegible]

unicatio iuſta eſt, non tradit animã 19
natur, potius animam ipſa ante
diabolo, & Eccleſie communione
m, quis fertur ſuper membrum
ipſum priuauit cõmunione chri-
ſtiana mortale, & diabolo tradidit.
ia non infert excommunicatio pœnam 20
præſupponit aliquem eſſe in mor
li eſt, verè excommunicatum ſpiri
aliam: non communicationem ſuam
eſponente vel reparanda, ſi iuſte
ſpenda, ſi iniuſta fuerit.
n Eccleſiæ data eſt, non ad deſtru 21
ficationem. 2. Corint. ultimo. Con
piſcopi ius de ſententia excom-
nibus iudicandis. vide illic.
atio ortum habet ex 18. Matt. Si 22
auerit, &c. & fertur propter fidei
quodlibet crimen ſcandaloſum,
Richardus in diſt. 18. quarti q. 2. Pro
ibus venialibus, & etiã pro ſe
um eſt ferenda excommuni-
mortali, non tamen pro quo
habetur pro incorrigibili, cui ar
ibidem 2. Theſſal. 3. & Epiſto-
tentis [illegible], &c. Mala

[illegible] 11. Ciuitates auerſantes uerbum Dei [illegible]
minatur: Væ tibi Corozain, &c.

23 Ergo Epiſcopi male pro [illegible]
debito laicorum, apparitores [illegible]
cule pauperculum. Nam hic Eccleſiæ [illegible]
Cyprianus uocat, non niſi ſumma [illegible]
ceſſitate in crimine publico aut hæreſi [illegible]
deberet, exemplo & doctrina Pauli [illegible]
dicit: Si peccârit, ideo ob peccata [illegible]

24 Effugiū ſtultū & impium eſt, [illegible]
forenſes Epiſcoporum lictores & [illegible]
tyrānidi prætexunt contumaciæ [illegible]
non ob debitum, ſed contumaciam [illegible]

25 Quia ipſi pauperando debitori [illegible]
tumaciam ſua importunitate [illegible]
ſtant, mallet enim uenire & ſoluere [illegible]
ſoluendo, & carcerem timet.

26 Hîc nos cogitant pſychotyrāni [illegible]
Eccleſiæ in ædificationem non [illegible]
nem, nec ſunt miſericordes pœnitenti [illegible]
fornicatori 2. Corint. 2. Sed contra [illegible]
doctrinam Euangelij ſæuiunt in [illegible]
ſolidorum, & ſcortatores publicos [illegible]
dulteros etiam uenerantur.

27 Ideo eorum excōmunicatio [illegible]
[illegible]

[illegible] & tyrannidem, nõ ſpiritum Pau-
[illegible] reſipit.

[illegible] ſit ut abuſi dulciſſima poteſtate 28
[illegible] uel tyrannidem non excommu-
[illegible] uera eſt Pontificum conſtitutio, Ex
[illegible] non poteſt excommunicare, ipſi
[illegible] poteſtate de facto ſunt excommunica- 20
[illegible] & aliud faciunt & docent quàm E-
[illegible] iuxta illud Galat. 1. Si Angelus
[illegible]

[illegible] ſoli nõ poſſunt excommunicare, ſed 29
[illegible] uel Eccleſia illa particularis, in qua
[illegible] membrum putridum adhæreret, unà
[illegible], ut uerba Pauli 1. Corinth. 5. ſatis
[illegible] eſt igitur, nedum impium,
[illegible] de Epiſcopo fingunt, eſſe uidelicet,
[illegible] ipſe nihil eſt aliud quàm Ec
[illegible] 1. Corint. 4. & commembrum, ideò
[illegible] excommunicare. Sola denique
[illegible] Epiſcopus tantum abſoluere habet
[illegible], ut patet 2. Corinthiorum 2.

[illegible] ſignificat ſuſpenſum donariũ in tẽ
[illegible] hactenus ſuſpendimus, ſignifi-
[illegible] ſeparationem, male-
[illegible] perditio, deletio, occi-
[illegible] hac dictio anathema, Ex. 6. Ite-

Execratio, Maledictio, deteſtatio eſt.

rum

[illegible] intulerunt de anathemate. Apoſtolus Rom. 9. optat pro fratribus anathema fieri. Q[illegible] nam ſeparari à Chriſto voluerit, ut fratres ſ[illegible] dum carnem ſalui fierent. Reſpon[illegible] quam dilexit fratres, quæ charitas [illegible] ſet ſe in hæc omnia quæ ferri poterant [illegible] ſionem Dei et peccatum, ut peccator [illegible] alijs ferre, ad quem modum et Chriſtus [illegible] thema factus eſt pro nobis, Galat. 3. [illegible] in ſtatum obſtinationem, aut à Chri[illegible] à quo peccato ſeparatur, hoc verò [illegible] hic, id quod octaui capitis verba [illegible] coniungunt, ubi ſe non poſſe ſeparari [illegible] oſtendit, ne per angelos quidem, ne[illegible] os Iudæos, qui Chriſtum legis ſeruum [illegible] Nam et Philip. 1. cupijt diſſolui et eſſe [illegible] ſto. Ceterum pati omnia extrema, ſepa[illegible] ſpici ab omnibus, anathema eſt, quod [illegible] tus erat, imò et occidi, et quicquid [illegible] do carni aduerſum.

Quæ hic Origenes cōmiſcetur [illegible] dentur, tametſi abſurdum ei etiam [illegible] bus optare ſalutē alijs cum ſua ipſius [illegible] Hieronymus q. 9. ad Algaſiam ex [illegible] octaui (quæ habent Apoſtolum [illegible] ctum Deo, ut diuelli à te per [illegible]

nolle Apoſtolum à Chriſto ſepa-
maledictione interna. Quæ (ut
mutatio, imò inaudita prouidẽ
ritate Chriſti nolit habere Chriſtũ
eundem Paulo & Moſi adfes
creditum ſibi gregem Exodi. 32. Ex
ſtoris noſtri Chriſti, Ioan. 10. qui a
paſtor pro ouibus expoſuerit. Et
Hieronymus, idem eſſe quod hic
optat & precatur Moſes Exod. 32.
derim cum Hieronymo idem eſſe.
optat Paulus eſſe apud homines,
in perpetuum, ſed temporaliter, in
perdiderit animam inueniet eam.
teſtatur: perire uult (ait) in car
alij in ſpiritu, ſuum ſanguinem fun
multorum animæ. Anathe
ſonare multis ueteris Teſta
probari poſſe dicit.
liber uitæ ſit noticia Dei quæ præ
ad uitam, quos præſciit conformes fie
Dei. Auguſtinus: Certè liber iſte
ut quod ſcripſit ſemel Deus, ſeri
Quare puto non rectè Moſen poſ-
à Deo reprehẽſum, ut habẽt uer
& Apoſtolus 2. Co

runt. 12 petijt, & repulſam paſſus eſt, dicente Do
mino: Sufficit tibi gratia, &c. Nam quæ Nicola
de Lyra, Thomas parte prima q. 24. arti. Ale
der de Ales parte. 1 q. 28. membro. 1. Rich
Rainerius, Eccius, Vorrilon de libro uitæ co
inſcribuntur, cœleſtiora ſunt. Auguſtinus Epiſt. co
tra Donatiſtas, & reperitur 23. q. 4. ſi q
ſbolica. Quiſquis à catholica Eccleſia ſepa
ratus, quantumlibet laudabiliter ſe uiuere
tet, hoc ſolum ſciat quòd à Chriſti unita
ctus eſt, non habebit uitam, ira Dei ma
eum. quiſquis autem in hac Eccleſia bene
nihil ei præiudicant aliena peccata, quia
que in ea proprium onus portabit, quia co
Nota. nio malorum non maculat aliquem partic
ne Sacramentorum, ſed conſenſione fa
de illic plura.

Indulgentiæ Romanæ.

à πανδημαλία populi.

INdulgentiæ nihil niſi inane nomen
tur illud τοῦ Πέτρου. Ἐν πλεονεξίᾳ
στοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται
ego confidentiſſimus ita aio cū Prophe

אמרתי אודה עלי פשע
ואתה נשאת עון וחטא
ptum. Indulgentiæ ſunt adulatorum
nequitiæ.

Dixi cõfite-
bor aduers
ſum me &c.

nnes Vuicleph Anglicus.
dum eſt fidelibus quòd non petant
manam uel Auionam ad Papales in-
uel abſolutiones à pœna & culpa ſibi
rrãdas, quia Dominus totius mundi
breui loco uel anguſto coartari: ſed
us perpendiculariter cuilibet uigi-
ibus ad lumen ſuæ gratiæ influẽdum.
retus in aſſertiõe articulorũ omniũ.
liquid eſſent indulgentiæ, quid alia
iſsiones bonorum operum eſſent?
ſatisfactiones? Quid ſunt ſatisfa
bona opera bonæq́; paſsiones.

ANORVM PONTIFI-

ulgentiæ ſint bonæ, ſcripturis
atq; ad ſalutem neceſſariæ.

Duæ ſunt ſententiæ.

extat Clementis ſexti, quæ inci 1
in qua theſaurum indulgentia
merita Chriſti & ſanctorum.

Pap. 1. sus-
ſus.

Summus

a Summus Pontifex ex thesauro [illegible]
cedit indulgentias, qui est ex meritis [illegible]
omnium ſanctorum, Ioā. Maioris in 4. [illegible]
2. Christus enim multa paſſus eſt pro nobis, [illegible]
in id ut ſibi, ſed nobis mereretur. nam [illegible]
non habuit ſine meritis, ut tradit com[illegible]
& quamuis habuiſſet beatitudinem ex [illegible]
ut Christifera uirgo & alij ſancti, hoc [illegible]
obſtat. Et ſancti multò plura mala paſſi [illegible]
rum peccata commeruerint: hec meri[illegible]
applicare alijs formaliter uel uirtualiter. [illegible] Vide errorē craſſum.
tifex ſuperiora illa formaliter applicat [illegible]
Ergo maior fuiſſet eorum afflictio [illegible]
catorum demerita. Contra, pro uno [illegible]
tur eis pœna æterna: ſi ergo unum [illegible]
tum eſt, certe pœna maior eſt [illegible]
ius uitæ. Audi lector mataologum. [illegible]
tum mortale demeretur infernum, & [illegible]
nes dicit ſanctos in hac uita, cum [illegible]
ſunt ad infernum, plura paſſos quam [illegible]
meruerunt. Nonne peccata demer[illegible]
num, niſi miſericorditer eſſent iudica[illegible]

3 Indulgentiæ Romanæ ſunt ſatisfa[illegible]
Papa Sixtus quartus, Clemens [illegible]
mum declararunt, non quod conſe[illegible]
tiis ſatisfaciat, ſed quia nullum [illegible]

[illegible] peccatorum [illegible]
[illegible] diſt. 1. [illegible] Chri-
[illegible] theſauri, ubi bona pro pœna
[illegible] æquiualent, ipſe ex theſauro
[illegible] merito Chriſti ſufficientiſsimo illud
[illegible] pro eo ſatisfacit, & ſic indulgen-
[illegible] culpam, ſed pœnam. Proinde
[illegible] indulgentiam à pœna & culpa, im-
[illegible] à pœna culpæ debita. Similis lo-
[illegible] Machab. 12. Sancta & ſa-
[illegible] pro defunctis exorare, ut libe-
[illegible] eorum, id eſt, pœnis peccati. Ita
[illegible] ſupra [illegible] ferme idem, [illegible]
[illegible] à pœna & culpa, ſic [illegible]
[illegible] remiſsione culpæ, ſed quia Pa-
[illegible] culpæ mediante Sacramento Pœ-
[illegible] Commiſſarijs abſoluuntur,
[illegible] indulgentias, id eſt, pœnarum remiſsio-
[illegible]
[illegible] ſuas remiſſiones bona
[illegible] remiſsio pœnarum, quæ fit cum
[illegible] per merita Chriſti & ſanctorum.

[illegible] clave non errante, id eſt,
[illegible] ad indulgentias, id eſt,
[illegible], ut in Romano Pontifice, ra-

Mirum eſt q̃ malicia ſatanæ non torſit huc id Apoſ. Col. 1. Adimpleo, quod deerat aſſl. &c.

tim alia causis in. dantur ibi [illegible]
cum ſua Concilio eſſe prudentem [illegible]
Nota det. cipientis requiritur quòd det ſ[illegible]
tinentur in indulgentia, vt ſi Papa ſ[illegible]
gentur. Io. Maior ſ ubi ſupra [illegible]

6. Volens indulgentias conſequi, & [illegible]
cut bulla exigit, nõ cõſequitur eas. [illegible]
dit quã conditionem, ſi maxime [illegible]
rit. &c.

7. Volens tamen efficaciter conſequi [illegible]
potius [illegible], tantum meretur de [illegible]
gloriam, ſicut alius qui eas conſequitur. [illegible]
etiam non ad remiſſionem pœnæ. Corollarium [illegible]
Sic actus exterior vel ſuperaddit [illegible]
quo ad bonum æternum. Io. Maior [illegible]

8. Indulgentiæ tantum valent quantum [illegible]
clauo numeratæ. Hoc includit [illegible]
ſum. Io. Maioris diſt. 20. quæſti. [illegible]

9. Papa per modum ſuffragij [illegible]
ſtitos in purgatorio, magis quàm [illegible]
laris homo. Io. Maio.

Ioãnes Angelus ponens hanc [illegible]
Papã poſ (animæ in purgatorio exiſtentes ſunt [illegible]
ſe Purga ditiõe Papæ, & ſi vellet poſſet [illegible]
toriũ eua euacuare) à facultate Theologica [illegible]
cuare. natus eſt, quæ determinauit hanc [illegible]

D

ſuſpectam, populo publicè uē pro
por.

Theologorum Scholaſticorum &
ſententia eſt, indulgentias ualere,
ſed & defunctis in purgatorio,
Bonauēt. in 4. Tho. in 4. diſt. 45
ſecundario & indirectè pro-
in Purgatorio, ſi indulgentiæ Ponti
in literis hoc exprimut ex intentione

nus ſuper. 24. q. 2. ca. 1. tenet cōtra
Papa poſsit ſub terra, quantum ad
antem.

ria, Alexander de Ales in 4. diſt. 20
dulgētiæ conſyderantur per modum
dutorij, proſunt Papales indulgen
animabus purgatorij: animæ enim in
ternitate ob charitatē in qua ſunt,
antur & diſpoſitæ ad recipienda
ideo ſi quis acceperit indul-
animabus defunctorum, et dicat: Dul-
per Ieſu, rogo te ut meritum quod
per in hac Eccleſia tali opere tradem
& applices animæ patris mei ad
nihil obſtabit quo minus Deo oran
largiatur, ſi literæ ueniarum hāc

ſora

ſtruam [illegible] ipſo [illegible]
fuerint. Verum ſi indulgentiæ [illegible]
mentum ualij, quia propter [illegible]
gentiæ, quam indulgentia ſi ſumpta [illegible]
commutationem in [illegible]
quod defunctis conuenire non poteſt, [illegible]
defunctis indulgentias non ualere, nec pro[illegible]
cipi poſſe. Ita concordat Canoniſtis & [illegible]
Bartholomæus Sybilla Monopolitanus li[illegible]
grinarum quæſtionum.

4 Ipſiuſmet Papæ fautores fatentur, [illegible]
eſſe optimam indulgentiam, [illegible]
tollat culpam mortalem, & æternitatem [illegible]
tet in temporariam.

5 Veniarum aſſertores dicunt, [illegible]
rum & operum quibus ſatiſfaciendum [illegible]
tis, eſſe maiorem, quàm homo in [illegible]
tam facere tum perficere queat, ob [illegible]
te, idcirco neceſſarias indulgentias quibus [illegible]
lium ſatiſfactionum exoneretur.

16 In contritione dicunt culpam deleri, [illegible]
tari æternam pœnam pro peccato debitam [illegible]
poralem: nam iuſtitiæ diuinæ, quæ nullum [illegible]
nino impunitũ relinquit, ſatiſfieri oportere [illegible]
ſatiſfactionem tertiam partem pœnitentiæ [illegible]
merito aſſingunt, adminiculum per [illegible]

ſati

in orationem, ieiunium et eleemo
dulgentiæ auferunt huiuſmodi ope-
pro peccatis debita uel impoſita.
pœnitentiales olim à Patribus con
ſatis faciendi opera multa: iam pec
pœna poſt contritionẽ & abſolu
remittitur, uel in purgatorium uel
& uirtute clauium etiam aliquid
pœna temporali, ait Scotus in 4.
dulgentiæ dicunt remitti totam pœ-
debitam, uel aliquam partem, ſe
bullarum.
tenet, quòd dans indulgentiam poſ-
remittatur de pœna.
remiſsio plenaria omnium pecca-
moritur confeſſum, auolat ad cœlũ.
Pontificis decretum, incipiens
quo mandat non debere defendi
certis punctis de indul-
excommunicationis.
utiles ſunt indulgentiæ bullarum,
Eccio etiam teſte. Nam Eccle-
fidei nõ eſt, & quæ reſpiciũt
Cyprianus confirmat, dicens:
maiorem partem cleri errare
Concilijs generalibus & non uni-

uerſa

Oſtrani-
neum ar-
gumentũ.

uerſificatem cleri iam ã trecentis annis [illegible] tiæ reputatæ ſunt utiles & piæ Chriſtianis [illegible] um reſicientiæ.

22 Patet in Concilio Vienenſi, ubi [illegible] probatæ, ſunt datæ per Vrbanum quartũ pro ueneratione Eucharistiæ. Concilium [illegible] motiuũ hanc, nempe ut Chriſtiani ad obſequium uenerationis huius Sacramenti forent par[illegible]

23 Innocentius tertius in concilio generali [illegible] [illegible]nenſi: ubi edidit cõſtitutionem, Omnis utriuſq; de indulgentijs hoſpitalium diſpoſuit &c.

24 In eodem Concilio limitata eſt [illegible] Prælatorum poteſtas dandi indulgentias, quæ Lugdunenſi Concilio deinde ſunt approbatæ.

25 Tum Conſtantienſe Concilium inter [illegible] res alios damnauit etiam indulgentiarum [illegible] ptum, contulit omnibus indulgentias in [illegible] exiſtentibus & feria ſexta ieiunantibus.

26 Gerſon quoq; docuit indulgentias [illegible] ceſſionem non eſſe contemnendam, ſed [illegible] plectendam.

27 Beatus Gregorius Romæ dedit indulgentias (teſte Thoma) in ſtationibus ante 900. annos. Dedit item Paſchaſius ante 600. annos.

28 Accedit tamen orbis conſenſus in [illegible] ſtratis per Papas, Bonifacium, Clementem, [illegible]

ple

Nicolaum quintum, Sixtũ quar
Papa ſepe dedit plenißimas indulgen-
legijs & cruciatis: iam quum fides Ec
deſectibilis, pro qua Chriſtus rogauit
Luc. 22 promiſit ſe adfuturum uſque
nationem ſeculi, Mat. 28. Ergo non cre-
dibile.

creta Pontificum Romanorum ab om-
munionem Eccleſiæ habentibus ſunt ac-
ſicut ait Gregorius ca. præceptis. 12. diſtin.
decretalis. 24. q. 1.

demnamus ſub pœna excõmunicationis la
qui definiunt indulgentias eſſe utiles ad
nationis debitam, ijs qui charitate iungen
ſunt Chriſti, delendam, & quòd huiuſ-
ex merito Chriſti & ſanctorum au-
Summi Pontificis quaſi compenſetur.

dulgentiæ authoritate ſcripturæ non inno
ſed authoritate Eccleſiæ Romanæ Ro
Pontificũ, quæ maior eſt. En blaſphe-
propoſitionem habet Syluester, magi-
Leonis decimi, qui ore blaſphemo &

En ſum-
mã bla-
ſphemiã &
beſtiæ.

nõ innititur doctrinæ Romanæ Ec
Romani Pontificis, tanquam regulæ Dei
ſacra ſcriptura robur trahit

& [illegible]

13 Eccleſiæ Romanæ ſicut [illegible] poteſtas [illegible] circa fidem & mores aliquid decernendi, [illegible]

[illegible]

PARS NEGATIVA.

Veritas cum ſuis.

1 Indulgentiæ Roma. Pontificum [illegible] ſunt bonæ, nullis ſcripturis diuinis [illegible] præceptæ, nec conſultæ, idemque ad ſalutem [illegible] neceſſariæ.

2 Indulgentiæ metaphyſicè loquendo, [illegible] nihil ſunt, nam ſi [illegible] eſſent, tamen nihil eſſent quàm remiſſiones ſatisfactionis, id eſt, [illegible] rum, eleemoſynæ, ieiunij, orationis &c. [illegible] ſunt res poſitiuæ, ſed priuatio quædam.

3 Miſerè & mirè decipiuntur ſimplices [illegible] audito nomine indulgentiæ, præter [illegible] quod & poſitiuum imaginantur, ſicut [illegible] quod [illegible] gratiam, quum tamen nihil aliud [illegible] ponat quàm priuationem, id eſt, remiſſionem [illegible] rundam pœnarum, etiamſi indulgentijs [illegible] quamur de indulgentijs.

4 Ex origine indulgentiarum [illegible] quàm [illegible] & [illegible] tiæ Romanæ ſint. Indulgentiæ [illegible] à [illegible] nomen obtinent, [illegible] indulgeant [illegible]

[illegible]

remittunt pœnam uel culpã, uel
non culpam, quia hanc ſolus Dñs rẽ
gratiam. Idq́; ipſi etiam Schola Ieſai. 43.
non remittere uenias illas ullam cul
Maior 4. ſent. diſt. 20. q. 2.
omnem pœnam, quia uel æter
ralem: certè non æternam, quia cul
æternam ſolum Deus per gratiã
uelint nolint conſentientibus.
dulgent uenie omnem pœnam tempo
illa à Deo infligitur uel ab homini
uel eſt Euãgelica illa & uoluntaria,
carnis, uel eſt illud flagellum Dei de
tunc Papa indulgentijs illas pœnas
poteſt uirtute clauium, nec debet, niſi
crucem Chriſti, & reliquias Canaa
filijs Iſraël, nec hoſtes Dei, id eſt
ad internecionem.
Dei non poteſtate clauium, ſed
orationes Eccleſiæ, & magis per
harum pœnarum tolluntur, quàm
, quemadmodum Niniuitæ per
humiliter afflicti, præuenerunt
Hebr. c. 12. docet Paulus nos à
diſciplinari. 1. Corint. 11. Iudicari &
, ne cum mundo damnemur. Pa

pe igitur per modũ ſuffragij ibi aliquid poſſu‑nt non uirtute clauium.

8 Vel temporalis illa pœna infligitur ab hominibus in ſeculari poteſtate, uel Eccleſiaſtica. Si in ſeculari, iterum nihil remittunt ueniæ illæ, quia ſi remitterent & pellerent bella, ſeditiones, patibula, rotas, gladios. &c. Si in Eccleſiaſtica, tunc eſt canonica illa pœna ab Epiſcopis conſtituta, & ſi uerè aliquid remittunt, nihil aliud remittunt quàm pœnam ab homine conſtitutam.

9 Quod autem Thomas in. 4. diſt. 20 dicit: Indulgentiæ ualent ſolum ad remiſsionem pœnæ iniunctæ à Sacerdote uel Canone, hoc eſſe ex illo Priuilegium datum Petro, ut quod in terra remitteret, etiam in cœlo remitteretur. Reſpondeo in hoc uerbo: Quodcunq; ſolueris. &c. non eſſe Petro ullum Priuilegium datum ultra alios, ſed eſt generalis & irrefragabilis data, non Petro ſoli, ſed omnibus prorſus Sacerdotibus & toti Eccleſiæ, id quod uerba Euangelij planè oſtendunt.

Sed unde hæc pœna canonica & uenia orta?

Pœna Canonicæ ortus.

10 In Synodo Nicena quædam pœnitentiæ publicæ conſtitutæ ſunt, & indictæ ſunt ſatisfactiones. Conſtituebantur autem humana authoritate propter publicorum criminum, quæ Canonibus puni‑

bantur

rabantur ieiunia & aliæ caſtigatio
tamen illæ pœnæ publicis ſceleribus
omnibus peccatoribus. Et manſit
ſtrum diem mos publicè animaduer-
homicidas, & publica ſcorta, ut Conſtan-
reſipiunt. Iam autem antiquatæ ſunt
la pœnarum priſcæ, abrogati Canones
les, non exigunt amplius ſeptem anno
ntiam. Iam verò lege ſublata, pœnis
nihilominus venduntur ſimplicibus ca-
nationes. Si dicunt: Indulgentiæ adi-
nitentias à ſacerdotibus iniunctæ: in con
ſſoris Pater noſter per annum quotidie,
peregrinationes. &c. quæro, num De-
us huiuſmodi ſatisfactiones pro præteri
peccatis? Si requirit, cur tunc remitti-
num exigit. Si non requirit, & ſacræ lite
ſtabant de illis pœnis iniungendis à Sacer
ad legem Dei aliquid additis?
ntes eſtis ſpeculatores in Iſrael, paſto-
Chriſti, miniſtri noui Teſtamenti, ſuc-
poſtolorum, non eſtis domini ſed ſerui,
proprium domum, ſed domum Dei gu-
œconomos nos Paulus appellet, 1.
4. Debebatis igitur ſub anathemate
ad legem perfectiſſimam Chriſti Do-

mini

[illegible] noſtri, qui rationem à [illegible] exigitis à pœnitente & contrito aliquid aliud [illegible] quo Chriſtus contentus eſt? Cur non ſequimini doctrinam & exemplum Apoſtolorum? Paulus [illegible] rin. 2 citra omnem ſatisfactionem, mœchum [illegible] Corinthium, ubi reſipuit, recepit, [illegible] ſufficere obiurgationem.

12 Si præfecto Principis certum aliquid præſcriptum eſt, certæ leges pro ſolutione [illegible] commiſſam commutationem regit, nec ei [illegible] ra præſcriptum quicquam agere aut [illegible] cet: quanto minus ſerui Chriſti ad legem & Euangelium addere propria temeritate ſatisfactio[illegible] debent: ubi non de cenſibus colligendis [illegible] gando tributo remittendo, ſed de ſaluandis [illegible] dandis agitur animabus, re [illegible]

13 Certiſſimum enim eſt in ſacris literis [illegible] quicquam de his uenijs reperiri poſſe. [illegible] ergo humanum plaſma eſſe, quod abuſu [illegible] ad perdendas tum pecunias tum animas [illegible] nundinarum ritu circumlatum eſt.

14 Breuiter, nulla peccatorum remiſſio [illegible] denda eſt, niſi Biblicis literis promiſſa. [illegible] Deus in ſuo nomine remittit peccata, [illegible] mittit remiſſionem peccatorum.

15 Hanc promiſſionis uerba in Scriptura [illegible]

[illegible]

[illegible] eſt, cum ipſam promiſſio
[illegible] percipere quiſq; credat, & ſicut
[illegible] Hic de fide paſſim eſt, Chri
[illegible] ſuturum.

[illegible] aliq; uerbo, nulli ſcripturæ, nulli
[illegible] certitudine quàm quod Biblicis li
[illegible], nulla alia animarum redemptio
[illegible] quæ ſcripturis exprimitur, iuxta
[illegible] 17. Maledictus qui confidit in ho-
[illegible]

[illegible] uocant promiſſionem pec
[illegible] remittendi, oſtendant ubi ſacræ li
[illegible] habeant, aut explodantur
[illegible].

[illegible] eſt, aut pro fidei arti-
[illegible] ſacris libris Canonicis conti-
[illegible] dixit. Si uis ſaluus fieri, ſer-
[illegible] Mat. 19. Ioan. 8. Si quis ſermonem
[illegible] &c. Vbi innuit ſatis eſſe ad ſalu-
[illegible] Deus præcipit in ſcripturis ſeruare.
[illegible] hominum aut leges, ſed ſermo-
[illegible]

[illegible] ueritas, quæ nobis ſit, ut
[illegible], ſermonem ac exemplar fide,
[illegible] ſolum non Concilijs aut alijs ho-
minum,

[illegible]
[illegible]
[illegible] ut [illegible]
scripturis [illegible], Concilijs [illegible]
[illegible] autoritas.

40 Dum igitur contra [illegible]
[illegible] ex scriptura [illegible]
de Deum hominis culpam [illegible]
[illegible] in confessione peccatorum, [illegible]
[illegible] quam illud Ioh. 8. quod Christus
terra dixit: Vade, et post hac [illegible]
[illegible] Atque illud [illegible]
quod [illegible]
[illegible], nemo habet [illegible]
[illegible]
[illegible] in baptismate, [illegible]
[illegible] a malo.

41 [illegible] ut peccaveris, [illegible]
[illegible] sis in [illegible]
[illegible] manet in [illegible]
sine [illegible], quia in tali [illegible]
peccata, et [illegible] spiritum, [illegible]
et mutata, et videbis [illegible]

42 Hic nos Christus docuit per [illegible]
[illegible], Satanas [illegible]
[illegible] qui [illegible]

[illegible] sua [illegible] in bono, et [illegible] nihil aliud est, quam [illegible] peccatis, quae [illegible] quomodo huiusmodi [illegible] fiunt per verbum Dei docentur [illegible] impij erit super eum, &c. Deus [illegible] in per[illegible] Latrone. Deus docet quo[illegible] à peccatis auertat, propter quam [illegible] dolor de peccatis, et quando [illegible] peccatorem. Deus [illegible] se conuertit, tunc [illegible] iniquitatem suam [illegible] misericordiam [illegible] morte.

[illegible] non [illegible] quomodo [illegible] Christus [illegible] Dei [illegible] habere publice [illegible] hominem [illegible]

[illegible]

DILVVNTVR [illegible]

PAPISTARVM [illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible] merita Christi ſunt [illegible]
[illegible] ſicere, quæ cor iuſtificant. [illegible]
[illegible] neceſſe. &c. Ioã. 6. Verba q
[illegible] omnino ſalutaris ad vitam
[illegible] perſeuerint, nec apprehendi poſſunt
[illegible] bonum vbi eſt in poteſtate
[illegible] Indulgentiæ autem ſunt remiſſ
[illegible], ſed ad iuſtificationem non
[illegible] merita Chriſti ſunt neceſſaria &
[illegible] ficat & fides. 1. Corint. 1. dicit
[illegible] Dei virtutem & Dei ſapienti
[illegible] ſuo ſanguine eum iuſtificari.
[illegible] propitiationē ſatis
[illegible] nec neceſſariæ nec pro
[illegible] ſpectu ſuo valent, adeo prorſus nu
[illegible] quæ nunc a pugnat
[illegible] ſupplet de indulgentijs &
[illegible] ita Chriſti tollunt peccata, [illegible]
[illegible] nihil gloriæ [illegible]
[illegible] peccatis,

[illegible] ſecundum.

[illegible] confuſio ſit de rebus [illegible]
[illegible] ſiue lege lata, [illegible]
[illegible] rebus factis ſiue lege [illegible]
[illegible] ſtatuere, quod [illegible]

[illegible]

Augu-
ſtinus.

eandem

[illegible]

Contra o-
pera quæ
uocāt ſu-
pererogationis.

Si aliqua ſanctorū op[illegible]

[illegible]

[illegible]

A pena et culpa.

D

[illegible]

Avaritia
curialis.

[illegible]

[illegible] in gloriam cum Christo [illegible]

[illegible]

[illegible] Papa [illegible]

[illegible]

[illegible] in purgatorio [illegible] [illegible] purgatorio [illegible] [illegible] Chriſti, [illegible] [illegible], ſed quemadmodum, quæ [illegible] ſunt, in purgatorium [illegible] & omnino incertum eſt, [illegible] [illegible] Canones pœnitentiæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Purgatorium mittere, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut ipſi etiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Chriſtus [illegible] omnibus bonis [illegible]

p

[illegible] pro [illegible], & Christum [illegible]

Quaero enim, quid sit Christum [illegible], uigilias, [illegible], afflictiones, per [illegible] negare, [illegible] Ergo Christus [illegible] satisfactio pro [illegible] commeruerunt aeternam [illegible] re, pro qua satisfacere [illegible] satisfacere, id est, [illegible] catis, id est, soluere [illegible] & [illegible] uel Christus satisfecit pro [illegible] satisfacimus, uel si nos satisfacimus, Christus [illegible], quid est hoc aliud [illegible] & [illegible] abijcere, & dicere: Ecce, tu [illegible] ego me liberaui a poena aeterna, quia ego [illegible]

Christus cum suis omnibus bonis abiectus.

[illegible]

[illegible] peccatis, iam debita, ſibi
[illegible] debebas pati pœnã æternam;
[illegible] peccato liberas, & ob hoc de-
[illegible] gratia. Ita [illegible] hoc
[illegible] beneficium redemptionis per
[illegible] & more Lucifer collocat ſe
[illegible] ipſi redemptor eſt, ut ſcilicet
[illegible] pœnã, & redemption
[illegible] Deum non ut
[illegible] in [illegible] quia pecca
[illegible] Redemptionem per ſangui-
[illegible] Chriſtus noſtra redemptio. 2. Co-
[illegible] de chirographo affixo cru-
[illegible] remiſſa peccata nobis. Ergo nul
[illegible]

[illegible] quæ quondam in Niceno Sy-
[illegible] non fuerunt ſatisfactiones
[illegible] ſatisfactiones humanarum tra-
[illegible] pœnarum ab Epiſcopis impoſita-
[illegible] quæ pro peccatis ſatisfactio-
[illegible] etiamſi omnia omnium ſan-
[illegible] haberes, damnareris tamen
[illegible] pro peccatum, non tam exigua
[illegible] humanum aliquod opus ſatis cau

[illegible] ut facta propterea [illegible] tēporis, ut [illegible] [illegible] ſatisfecit Chriſtus, [illegible] Reſpondetur. [illegible] Dei, quod [illegible] mur conformes capiti noſtro, & [illegible] Nemo tamen debet [illegible] ſatisfactionē, quia nō ſatisfaciet pro [illegible] peccatum quod [illegible] exemplum, caput [illegible] & crucifixus [illegible] ſatisfactiones facit, [illegible] beneficium redemptionis pro [illegible] ſit, & fiducia quae Chriſto [illegible] pro peccatis [illegible] ſatisfactio [illegible]

his non pro peccatis ſatisfacit,
conſitentibus.

ad decimumſextum.

poſitio noſtra eſt, nullam radicem
bus, proinde non patiemur libe-
conſcientias his laqueis premi. Nul
Eccleſia habet articulum fidei
praeter eos quos ſcriptura habet.
ſtrum Chriſtus eſt, praeter quem
ponitur, 1. Corint. 3.

ſeptimum. & 18.

ullas, id eſt, hominum placita,
non poteſt illa conſcientia, quae
uiuit, Deut. 8.

decimumnonum.

omnes ſublatis omnibus poenis Ca
homo ſit in charitate imperfectus,
coelum, uel cum hac imperfecta
tandus ſecundum nos ad pur
mparet, uiri quàm miſerè decipitis

Ad uigeſimum.

quid ſtatuant Pontifices, de re
ſalutem, nos in libertate, in quâ
noſter & Pontifex adſeruit, ſta
ad egena elementa conuertemur,

Galat. 4. & 5. Adhæc tam Papa quàm Concilium [illegible] pôteſt errare ſecundum Panormitanum, in [illegible] ſtitut. cap. ſignificaſti.

Ad uigeſimum primum.

Quare bonum noſtrum & neceſſarium [illegible] tem, comprehenſum eſt in præceptis & [illegible] Veniæ illæ nec præceptæ ſunt nec conſultæ, [illegible] igitur bonæ? Nũ Chriſtus obliuioſus fuit, et Apo[illegible] ſtoli ſomniculoſi, qui illud bonum nouum [illegible] le nobis non commonſtrarunt, qui tamen [illegible] perq; omnia docuerunt, quæ animabus noſtris [illegible] na ſunt & neceſſaria, de ueniis ueſtris [illegible] uerbum. Concede igitur quòd ſint bonæ & [illegible] non quidem nobis quos deprædantur [illegible] monibus, ſed uobis & pœnitentiariis, [illegible] quæſtis. Placet autem quòd & ipſi ipſa [illegible] ueritate conceditis, indulgentias non eſſe [illegible] rias, quod & uerißimum eſt. ſic enim [illegible] dam gloſſa lib. 5. de pœn. & re. Q[illegible] et multi alij melius facerent, ut per ſe [illegible] & non redimerent uenias, quas tamen [illegible] criminoſi redimere opus habent. Certè [illegible] decretum, quod præcipiat indulgentias [illegible] re, nec eſt ullum uel hodie quod non [illegible] apertè declarauerit. Quid igitur hæreti[illegible] tis eos qui uenias ueſtras nolunt, [illegible]

[illegible] neceſſaria? Nunquid articulum
[illegible] neceſſarium facietis libero populo
[illegible]
[illegible] quòd non erret, latior diſputatio
[illegible] propter æquiuocationes Papiſta-
[illegible] ſolent vocant Papam & Cardinales,
[illegible] Curia, Papam vocat Eccleſiam Ro-
[illegible] aliter, & Romanam Eccleſiam, etiā
[illegible] Eccleſiam uniuerſalem uirtualiter,
[illegible] denique decipitur populus ſimpli-
[illegible] quid ſit uniuerſalis aut catholica
[illegible] conſtitutiones Chriſtianis. Hæc au-
[illegible] ipſi, Papa cum ſuis, quæ errârint in ſu-
[illegible] Europa, Aſia, Aphrica teſtantur.
[illegible] Eccleſiam non dum uniuerſam
[illegible] Chriſti fidelium in ſpiritu & no-
[illegible] fide, ſpe, charitate Chriſto ſpon-
[illegible] Eccleſia nō regitur aut regis ſe-
[illegible] potentior ſuper terram, nec ex-
[illegible] pendet, ſed unius ad præſcriptū
[illegible] ſtatum proprius
[illegible] ſpiritum magiſtrum ſequitur.
[illegible] uniuerſalis Eccleſia non errat in
[illegible] Cameracenſis probat.

Quomo-
do et quæ
uniuerſa
lis Eccle-
ſia nō er-
ret.

Indulgentiae non sunt necessariae fidelibus, [illegible] dicere quod essent necessariae. At ipsi fatentur, [illegible] res nunquam universalis Ecclesiae approbavit indulgentias, quia Orientalis Ecclesia quae [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Concilio etiam generali [illegible]

Ipse D. Cyprianus [illegible], quod [illegible] in materia fidei vincat, Sacramentum [illegible] cum paucis Episcopis in Concilio [illegible] tempore Arrianae haereses, in [illegible] materia fidei, [illegible] Christi [illegible] maior pars eorum Episcoporum [illegible], ut nullus tunc Episcopus [illegible] propter [illegible]

Quod autem dicunt, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libero arbitrio [illegible] esse ad regendam Ecclesiam Dei [illegible] [illegible] [illegible] Papa, Cardinalis, Concilia [illegible] tum fidei nobis condere possunt [illegible] authoritate [illegible]

Ad [illegible]

Non credo ipsum Viennense Concilium [illegible] latius fuisse Spiritu sancto, quam [illegible]

ſcripturis per ſpiritum ſanctum
& quicquid bonum eſt Chriſtiano
Deum & proximum & ſe. Quomo
illud Concilium adhuc aliquid bo
faciendo prætermiſſum & male? La
aliud hæ conſtitutiones. Si Vrba
Barum negarium mandaſſet ſingu
dicari mortem Chriſti cumque fructum,
facile in huius commemorationem,
miſiſſet quamvis res ſymbolum eſſet
Sacramentum, quapro-
orum infallibile ſignum & pignus,
ec prædicatio nihilominus in veram
Chriſti inflammaſſet corda hominum,
ebuccinatio, quæ fit ut pro
pœnarum commodi affectu con
& myſterij interim omnium maxi
id eſt, remiſſionis peccatorum
Chriſto, liberationis à morte & in
bus poterat conſcientia pacem nanc
ſincera fides in Chriſtum, chari
ſpes in omnibus malis huius
piſcopi maluerunt ſuas conſtitutio
obtrudere, quibus nihil peratur.
Veniæ non ad obſequium vene
obſequium noſtri nos incitant, quia

hunt concurrendum ut remißio peccatorum vulgatur, cum præcisè oppositum hic fieri deberet, ut pe ut membrum ipse, morte Christi capitis, cogita charitate Dei in nos, libenter & ipsum per crucem suam capiti conformari cupiat. Ut audacter & vere dicam, non solum non utiles, sed vehementer noxias hactenus fuisse omnes indulgentias [illegible], quia obscurata est gratia Dei & vera remißionis culpæ negligenter factus populus, cœpit etiam in literas veniarum confidere, ut qui de longo itineri se accingentes eas [illegible] gint, velut tuti & securi de beata [illegible]

Ad 23. 24. & 25.

Quæritur de iure non de facto, [illegible] dit esse, sed miramur præcipitem [illegible] nonorum Christi, qui sine iussu & [illegible] pria temeritate illas sanctiones fecerunt.

Ad vigesimumsextum.

Gersonem dico virû quidem doctißimû fuisse, sed tunc in cõmuni errore hæsisse, [illegible] Augustinus defecerit, multis Gersonibus doctior.

Ad vigesimumseptimum.

Nihil fide digni extat de Gregorio [illegible] nisi fama multorum, sed argumentum [illegible] vehementer invalidum est, esto tamen [illegible] missiones bonorum operum aut nihil [illegible]

Ad

Ad uigeſimumoctauum.

it illum conſenſum, imò ſemper opti-
hanc nundinationem execratus eſt, &
uerint ex ignorantia, factum credis
es ſe rem poſitiuam conſequi non tan-
onem. Si docti eſſent indulgentias ple-
na & culpa dari cuilibet uerè contri-
itionem non Papæ, ſed Dei donum
humiliter petenti, æque in parochia tua
conceditur à Spiritu ſancto atq; Roma.
tota Eccleſia errauit, quia non to-
tas uenias amplexa eſt. Dico etenim,
ſit ſponſa Chriſti, una caro cum eo,
quam in fide, quia non peccat pec-
dulitatis, licet uelut ſurculus purge-
magis, & ornetur ad nuptias Regis
ponſus. Sic uerè nobiſcum eſt, quia ca-
nobis habitat, ſed hoc eſt contra uos,
ſtrum caput aſſingitis, timentes nē
uictoria ſit in Papam.

Ad uigeſimumnonum.

literis non contraria ſunt, alioqui
nos à fermento Phariſæorum cauo
rum, nec uult mandatis hominum co-
ri poſſimus, tolerabimus ut aliqua
ſed non nihil decretum uenias præ-

cipiat, ſinite nos noſtra libertate frui, nolu
enim uenias illas, & uos non habetis ius ob
dere. Paulus Roma. 16. conſiderandos, nõ pro
acceptandos iubet, qui offendicula praeter doc
trinam Chriſti gignunt, & declinandum ab illis.

Ad trigeſimum.

Excommunicatio eſt gladius ſpiritualis, di
ſeriamus. Et exemplo Pauli ac Chriſti fertur in pu
blicum criminoſum, uel qui uerbum Dei reſpu
nec unquam lata eſt niſi in eum qui peccauit
fide, & rem neceſſariam ad fidem omiſit: cum
igitur indulgentiae non ſint neceſſariae, & ſine
poſſit homo ſaluari, quaero ex Leone quare ex
communicet tam ſeueriter, & ferat poenam in
neceſſaria ad fidem, & hoc paſtorali offi
le fungi? Ipſemet rem non neceſſariam eſſe
ueritate urgente confitemini, ſed quia utile eſt ad
quaeſtum, ideo cum excommunicationibus urge
& inculcatis quaſi neceſſariam, quae neceſſaria
non eſt: quare nos urgetis & noſtra [illegible]
utimini in rebus neceſſarijs? Quot ſunt Romae pu
blici ſcortatores & criminoſi, cur illi impunè
ſcortantibus excommunicantur qui rem neceſ
ſariã ad fidem nolunt acceptare? Praeterea mi
ror cur ut haereticum cenſes, ſi quis indulgentiã
acceptet, cum haereticus non poſſit fieri, niſi quis

ceſſaris contumaciter oberrat, nec
ſſe? Ecce bullam tuam, quàm belle
[illegible]
Ad trigeſimumprimum.
i 3. Eſdre 4. Zorobabel ueritatem
bus decernit. Quamuis enim malint
ras intercidere quàm ſuas uenias
tamen cogit eos ueritas inuitos dicere
nempe uenias ſcripturis non niti, hoc
ur ex conclaui Pontificis oraculũ de
contemni poſſunt cõtra Gerſonem &
quod enim ſcripturæ authoritatem non
potest, ait Hieronymus. Quòd at
miſeriæ curiæ, authoritatem Ro
e & Pontificum dicit eſſe maiorem
ſcripturæ, et ſequenti propoſitione 32
ram robur accipere à Romana Eccle
ſſima blaſphemia eſt in præeminen-
nitatem infallibilis & æterni uerbi
infernalis, dignus es cui terra debi
dſorbeat. Quis Turcarum, aut
ſſimorum hominum unquam uel co
li hominis quæcunq; uerba, dare
uerbis Dei? An nõ in reprobum ſenſ
Papiſtæ, qui non probauerunt in
ſuam agnoſcerent, tale præ

Venias ſcripturis non niti ipſi Romaniſtæ dicunt.

Obſecro nota horrenda.

[illegible]

[illegible] erroris ſui in ſe recipiunt, ut dicant uaria, abſurda, impia, blaſphema, & tamen ra eſſe credant. Quid audio? uerbum Dei ro ab Eccleſiæ Romanæ doctrinis accipit, ergo Eccle ſia Romana ſanctior, uerior, robuſtior, certior eſt quàm Scriptura, Verbum Dei. O impietas Antichriſti, quàm horribiliter impletur prophe tia Danielis & Pauli 2. Theſſal. 2. Omnis Eccle uerbo Dei genita eſt, ut in utero Dei. Eſaiæ Verbo Dei ad fidem conuertitur, filius Dei, cohæ res Chriſti efficitur. Verbum Dei potentia eſt ad ſalutem omni credenti, Rom. 1. Et palpo curiæ eſt, à uerbo Romano firmitatem accipere. E uero aſſero etiam, ſicut à uerbo Dei firmita omnia accipiunt & uitam, ita à uerbo curiæ, ue lut à peſtifero draconis halitu, omnia infici & occiduntur: quot enim millia conſcientia perdidit curia ſuo uerbo, id eſt, decretis, decreta libus, extrauagantibus, & ſimilibus Satanæ ope rationibus? At indigna eſt hæc hominum ſe reſpondeatur.

An Eccleſia Romana eſt certior uerbo Dei.

Ad trigeſimumtertium.

Concedo, ſed circa ſuam fidem & ſuos mores quæ eſt autem fides curiæ Romanæ? Credere Papam, [illegible] deum terrenum ſuſpicere, [illegible] [illegible] non dubitare eſſe caput Eccleſiæ,

errare

poſſe, remittere plenariè, eſſe gladiu
um, poſſe in conſcientias, in purgato
eſſe in ſcrinio pectoris eius.
ſunt, ne quis pauper ſit, ne pannoſus, ut
bene perſoluat, bene ſeruiat, & pa
at, geſtibus et uerbis ſciat applaudere,
Catonem agere, de Pontifice & Cardi
& Epiſcopis honorificentiſſimè loqui, ſe
non Dei ſed Papæ appellare, in Cardi
eſſe, & ſimilia monſtra.
dorff Cardinalis Salcburgenſis propo
Canoniſtas Stephano per D. Ribiſen,
re uelit Papam eſſe caput Eccleſiæ Ca
errare non poſſe, quæcunq; definiat & fa
um & factum Chriſti eſſe acceptanda,
nes hominum æquè conſcientiam obli
minam legem. Vide lector, hi ſunt artic
ae fidei, ſed non Chriſtianæ.

Iuramentum.

rum liceat Chriſtiano iurare?
iurare eſt Deum in teſtem adhibere,
dicat: Sicut Deus uerax eſt, ita & e
quor.
chæus in nullo caſu iurandum putauit, uo
q. Iacob. 5. ſed hæreſis eſt, nam ſcri-

Manichæorum hæreſis.

pturæ

[illegible] iuramentum Deo tribuit: Viuo ego,
Dominus. Item Pſal. 109. Iurauit Dominus,
Pſal. 131. Iurauit Dominus Dauid ueritatem,
[illegible]. Item quoties legimus: Viuit Dominus.
Rom. 9. Veritatem dico. Philip. 1. Teſtis mihi
2. Cor. 11. Nouit Deus quod non mentior. Ipſe
ram Deo in Chriſto loquor. Apocalypſis 10.
Angelum iuraſſe per uiuentem in ſecula. Et
bis dicit Chriſtus: Amen amen dico uobis &c.
faciunt ut uerba Chriſti alium ſenſum habere
[illegible] quàm rigidius illa, ut nullo caſu
[illegible] iurare. Reſpexerit hæretici ad pauca
ſtulte enunciarunt. Contra Manichæum [illegible]
[illegible] Eccleſiæ in ca. Eſt Chriſtus, de iureiur
&c. Nam habetur Deut. 6. Per nomen
bis. Gen. 22. Per memetipſum iuraui, dicit Do
Hæc faciat mihi Dominus, hæc addat.
accepit iuramentum à Laban ſocero, qui
rat idololatra, Gene. 31. Leuit. 19. Ne
Pſal. 14. Qui iurat proximo ſuo, & non
Pſal. 62. Laudabitur omnis iurans.

Vide 39. diſt. tertij

9 Iuramentum ſuos habeat comites: V
corpus conſequens iudicio, cum diſcretione
deliberatio: Iuſticia, ut factum quod [illegible]
ſtum, iuſtum. Hiere. 4. Licitè à Chriſtianis
[illegible]. Exemplum habemus in Apoſtolis & Propo

[illegible]

[illegible] 6. Reſtat ut præceptũ [illegible], Se-
[illegible]. Verba ſunt [illegible]: [illegible]
[illegible] ſcripturarum dat intellectũ,
[illegible] [illegible] infidelitas.
[illegible] ſurrexerit homo, [illegible] proximi, qua
[illegible] negocijsq; [illegible] quam
[illegible] lucroſum, quàm quomodo ſidē
[illegible] affectũ cõmodi in homine [illegible]
[illegible] et falſa iuramẽta, omnis [illegible]

[illegible] quis ſpiritualis [illegible] affectũ
[illegible] in rem ſuam pro [illegible] ſer-
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Neq; igitur iura
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] enim [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Chri-
[illegible] [illegible] licita [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] cum David [illegible]

Fœdera licita ſeruanda.

[illegible] præcepti ſimpliciter in ſermo-
ne

ac [illegible] familiari, [illegible]
iurare non licet. Pacto, foederibus, pro gloria
& proximi lucro licet. Nam lex prima [illegible]
[illegible] est & regula, ad quam formantur [illegible]
[illegible] Praecipitur: Non occide, sed lex [illegible]
& [illegible] inferiorem, [illegible]
[illegible]. Sic non est iurandum pro se [illegible]
[illegible], sed in casu gloriae nominis Dei & [illegible]
illi proximi, & iuramentum in [illegible]
tum. Sic praeceptum erat Israelitis, [illegible]
[illegible] Deut. [illegible]. Non [illegible]
decipiat unusquisq; proximum suum. Non [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
& propter [illegible]
[illegible] sed [illegible]
non periuraveris [illegible]
[illegible] sed Deo [illegible]
[illegible]
per [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] perfidia [illegible]
Non est veritas, non est misericordia, [illegible]
[illegible] in terra, [illegible]

[illegible] ſertum, & adulterũ iuramentum, vnd fluchen ſind zweierley.

[illegible] hæc in verbo, hic non finge [illegible] ſed ſimplici ſenſu intellige [illegible] communi ſermone uſurpare. [illegible], nullum pactum, nulla fides, [illegible] neceſſitas eſt, unde exod. 20. Non [illegible] Dei tui in uanum, nec habebit in- [illegible] eum qui aſſumpſerit nomen Dei.

[illegible] fidei & charitati proximi non [illegible] ſoluenda ſunt. Sic enim [illegible] Pſal. 14. ut neceſſaria ad ſalutem, [illegible] etiamſi decepti Gabaonitis [illegible] cognita, pœnituerint, tamen [illegible]. Contrà, Rex Zedechias à [illegible] Ezechiele, acriter reprehen- [illegible] iuramentum non ſeruarit. Regi [illegible] miſerabiliter captum, excæcatum, [illegible] quidem & ſuperiori ſeculo, cõ- [illegible] Ladislao & multis millibus, [illegible] pactum cum Turcis fe- [illegible] Legati Apoſtolici. In ſumma, ſicut [illegible] eſt, ut populis ſuum [illegible] & periurijs abſtine- [illegible]

Fœdus ſeruãdũ etiã Turcis.

[illegible]

[illegible] *præcepto*, [illegible] obligatorium.

Gerson de vita spirit. lect. 4. [illegible] & tamen non obligant [illegible] poſitum eſt falſum iurare, quia [illegible] iurare.

mento Auguſtini epiſt. 154. fo. 452. Domini in monte li. 2. fo. 100. Augu Deus prohibetur homo iurare, iurandi, quia poteſt homo falli, rium prohibetur. Deus ſolus ſecure falli non poteſt.

Votum.

, & reddite. Ubi diuinitus eſt iuſti ius reddendi uoti. Votum igitur ſed in hoc ſudatur, quodnam quia falſum non eſt reddendum, Vide Numeri. 30.

potum habuit, ſed uotum tempo factus eſt illic omnia omnibus: cũ ſerabat, cum Gentibus omnia ob egit hoc more notoriorius quo hoc opus iuſtificaretur: fuit autem ueteri lege reliquiae. Vide 1. Co Paulus accommodârit omnia ſieret, quare noluit hoc ſuum noſſe nouo Teſtamento.

go ſum uia & ueritas & uita

um, qui ſequitur me non ambulat in tenebris, da
nantur omnes ſectæ, ut iam ſunt.

Nihil uouit Monachus in ſua regula, niſi
iam ante uouit in Baptiſmo, nempe Euangeliu

Virginitas conſulitur in Euangelio, nõ pr
cipitur, ergo uoueri non poteſt communiter
bus, quia quod uouetur in præceptũ abit, eſt i
tur Monaſticũ uotũ uirginitatis cõtra Euange

MONACHORVM ERROR duplex.

Primus, partiuntur Euangelium in præce
& conſilia.

Secundus, uitam Chriſtianam in ſtatum
ctionis & imperfectionis.

Cœlibatus non eſt melior matrimonio
operis, ut ſomniant Monachi, ſed cõmod
ad ſeruiendum uerbo & fidei docendæ, ſ
cum in multa aliena à uerbo negocia d

Vota Monaſtica extra fidem plerum
igitur peccata, Rom. 14.

Sacerdotis uotum, qui caſtitatem ha
decretum habet continentiæ, non prim
tur reſcè, cũ in coniugio uixerit, ubi caſte

Votum eſt quedam lex, lex autem
fide, & ex opere legis nemo iuſtificatur

ecit, eaq; iactant, quaſi opera melio
legis [illegible] natura ſit peccatũ [illegible]
ij.

s huius 1. Tim. 4. In nouiſſimis tempo
quidã à fide, &c. ſatis oſtendit &
Monaſtica corã Deo reproba et nul
in Galatis contra legẽ & opera eius
appoſitè item contra uota & opera
rnhardus ſuam uitam uotariam mo
ditam uocabat.

onaſtica repugnant uerbo Dei, fidei,
bertati.

d non eſt ex fide, peccatum eſt.

a nõ ſunt ex fide, quia perpetua, ne
on libera ſunt.

uota ſunt peccata.

non placet, nec eſt uotum niſi ſit
eſu fide uoueatur, id eſt, quòd ſit [illegible]
neceſſaria ad iuſticiam & ſalutem,
non operibus ullis, ſed fide ſola iu
ri.

Votum ſit liberũ & pium.

bedientia, caſtitas perpetuo ſerua
ri, doceri, exigi non poteſt.

r res uoti, ſi quis cupiat eam ſe
doctrina et preceptis eiuſdem.
itur aliquid fieri neq; doctũ

[illegible] exactum, & idem doceri & exigi facie

Monachi impij dicunt illud Matt. 24. Ego ſ Chriſtus, quia per opera & ſibi & alijs ſalu pollicentur & preſumunt. Ergo Chriſto ſalua re nihil habent opus, & repudiant gratiam demptionis.

Nullum uotum tam abſolutè fieri poteſt, ſemper inuoluat conditionem exceptæ obe tiæ Dei, parentum & charitatis proximi.

In uotis ſemper excipitur impoßibilitas: nim diuina mandata etſi immutabilia, tamen ceptam habent impoßibilitatem, ut Paulo datum eſt ut euangelicet, at Cæſareæ uinctus poluit, ibi excuſatur caſu impoßibilitatis.

Vota Monachorū peccata ſunt, rumpe tur cum fiducia, ex illo Roma. 14. Quicqu fidem.

Vota ex ignorantia propriæ imbecill preſumptione liberi arbitrij procedunt.

In Leuitico, Deuteronomio, Nume. 6. & Prophetis multa de uotis mentio, ubi tum eſt oblatio quædā, uel munus quod Deo mittimus. illa uota omnia ſuſtulit Chriſt alia cerimonialia & ſacrificia. Vota ille ris Teſtamenti nihil probant noſtra illa impia.

Hæc

uota, externe quędam Ceri Numeri 6.
nec illa noſtra uota confirmare poſ
monialia.

ignorantia Chriſti ueniunt: qui enim
per Chriſtum iuſtificari & ſaluari, ca
merita, ut confidendum eſt, certè non
modo ut Monachi, qui in opera ſua
in utramq; partem claudican
Reg. 18.

ides ſeruatur homini, quando iuſtitia
nouero. Reſpondetur. Stulte, ſci
gendum eſt, ignoras quid ſit uotum,
quid uoues Deo, quę non in tua ſed
ſunt? Nonne diceret tibi Eſaias
hæc de manibus ueſtris? quę uoues
ſunt à Deo uel non? Si iuſſa, quid uo
tibi ſunt exequenda. Num uoues
iuſſa patris? Si iuſſa non ſunt,
Dei cultum excogitas, quaſi Spiri
ſatis per literas ſacras docuerit
coli Deum: aut feciſti omnia Dei
antevolitare iis communẽ Chri
Vide ſi uel paulum expendatur
quàm impia erit, & à Chriſtia

dum eſſe debet Chriſtiana, quę

ſe eſſe filium Dei, cur alioqui Patrem uocat [illegible]
do, cuius ſe filium eſſe diffidit? ſi igitur Dei [illegible]
te ei uoues? Nonne uoues ſe Deo, in ea eſt [illegible]
ne, quod ante uotum non ſit Dei? Nam ſi [illegible]
ſit ei ſe eſſe Dei, nouerit protinus ſe uouere [illegible]
poſſe quod ante Dei eſt?

Qui non relinquit patrem & matrem, [illegible]
non poteſt torqueri ad Monaſticen, quia [illegible]
loquitur de parentibus relinquendis, quando [illegible]
a fide auocare uoluit, tunc illud ex Actis [illegible]
dire oportet magis Deo quam hominibus.

Item Luc. 9. Nemo qui manum ad aratrum [illegible]
ſuit &c. contra Monaſticen uerius eſt quam [illegible]
ea, nec eo proponitur Monachum non poſſe [illegible]
quere Monaſterium, & uotorum uincula [illegible]
Chriſtus enim loquitur de Chriſtianiſmo [illegible]
fides in Chriſtum per dilectionem operans [illegible]
hunc aratrum qui ſemel manum appoſuit [illegible]
pitq́; Chriſto fidere, per eumq́; [illegible]
expectare, nunc retroſpiciat in opera, [illegible]
ſalutis quærendæ uiam. Vide Theophorem [illegible]
tic. 30. illic uide enarrationem loci 1. Tim. [illegible]
uidua primam fidem frangente.

In Decretis Canonicis 22. q. 4. In malis [illegible]
miſſis reſcinde fidem. In turpi uoto muta [illegible]
ſi. Quod incautè uouiſti, ne facias. Impia eſt pro-

miſſio

ſcelere adimpletur. Male igitur Hero-
14. filiæ ſaltatrici Herodiadi pro-

ad Euſtochium de cuſtodia uirgi-
dedit Thomæ, ut in uotis facta ope-
meriti eſſe doceret quàm extra uota,
Maioris eſt mercedis quod non cogi-
tur.

in Ieremiam cap. 3. fol. 126. contra
uota.

Virtus Clauium.

hic, nam ex prauo intellectu
textus, naſcitur pſychotyrannis o-
horribiliſſima. Punctus maxi-
Deo uel homine pendeat ſalus noſtra?
ordinatum à Deo optimo, quod
temeritate uitiatum, ſicut hoc

poteſtas. videmus ubi poteſtas eſt
uult, ad illum accurri, in honore ha-
magis poteſt impetrari, ut non ſi-
ſimplices deceptum iri, & fieri
, ubi promittuntur ſupra mundana

inſpe-

[illegible], ſemma. Videamus igitur an doctri [illegible] ſequamur ſeruum.

Vtrum (quum in uerbo Chriſti Mat. 16. Quo cunq; ſolueris &c. omnino prior remiſsio in ter ſignificetur, quàm ea quæ in cœlis eſt) is ſit in iuſtificatione impij ordo, ut primo Sacerdos [illegible] remittat in terra, & deinde Deus illam ſolu tionem aut remiſsionem approbet in cœlis.

Pars affirmatiua.

1 Verba textus clarè ſonant, & dant quòd De us non remittat culpam, niſi ſit prior remiſsio Sa cerdotis (ſaltem in uoto) ut clarus eſt textus Quodcunq; ligaueris.

Non mirū hîc Monarchiam natā. Promiſsio pl° quàm heroica.

2 Item Mat. 5. Vade prius reconciliari fratri &c. Mat. 6. Remitte nobis debita, ſicut & re mittimus, quibus omnibus omnino prior re in terra ſignificatur quàm ea quæ in cœlis eſt.

3 Matthæi 9. Turbæ glorificabant Deum talem poteſtatem dediſſet hominibus, remit tendi peccata. Ergo homines quibus claues ec cleſiæ delegantur remittunt culpam.

4 Ad hæc Ioannis ultimo: Quorum remiſe ritis &c. Non dicit, quorum remiſſa declarau is poteſtatem clauium extendere uidetur dicit quòd tantum declaret, & oſtendat tum à Deo ſolutum.

ſecta doctorum Scholaſticorũ ſen
menta nouæ legis conferunt gratiam
illis qui non ponunt obicem, & quia
am ea applicat, ergo remittit culpam.

Pars negatiua.

poteſtatẽ dediſſet Chriſtus homini ad
ſus culpam remiſit M. Magdalenæ,
m eſſe nobiſcum uſq; ad conſummatio
, ſed uelut cura noſtri in Vicarios reie
in Eccleſia, quod eſt impium & abſurdũ
cum ſit caput Eccleſiæ, Epheſ. 1. certè ca
tur officio, id eſt, influit uitam & mu
a, & ea regit, nec tantum dat uitam cor
qui eſt magiſter ſpiritus & animarum,
dens, influens dona ſua, gratiam, chari
&c. mundans Eccleſiã ſuam ſponſam
ritualibus, id eſt, peccatis.
reſidet iam in cœlis ocioſus, quaſi nu
ineat Eccleſia, quã purificauit, &
uit. Epheſ. 5. Aſcendit enim in altum,
it hominibus, Pſal. 67. Item Ioannis 5.
ad hoc uſq; tempus operatur, & ego
hat ſeinen gewalt nit auß den henden
Chriſtus ſicut Princeps ſeculi, qui
non poſſit ubiq; eſſe in regno ſuo, po
tiam tractandi Præfectis committit.

Deus non deſidet ut podagricus ſine prouidentia.

Chriſtus regnum habet ſpirituale ſuũ, Ecc in qua ut Rex & Pontifex præſidet, regit & rat omnia. Non eſt Deus Epicureorum, q prouidentia deſideat ut Deus podagricus.

Auguſtinus ſuper Ioannem Homilia 4. c Nemo ſibi arroget & dicat, quod ipſe aufer cata mundi.

3. Præterea concors eſt etiam Neotericorum ctorum ſententia: Culpam à ſolo Deo remitti dicunt plerunq;: Deus remittit peccatum prin liter: Chriſtus, meritorie uel excellenter: Sacer miniſtraliter: Clauis formaliter.

Bacius.

4. Solus enim Deus infundit gratiã iuſtifica nulla creatura, in cuius infuſione fit remiſſio p torum. Solus ſuſcitat animam à morte ſpiritu Lazarum ipſe ſuſcitat, Ioan. 11. & [illegible] obtulit diſcipulis ſoluendum. Ita Magiſt ſent. diſt. 18. Solus Deus hominem intus à pec cati mundat, & à debito æternæ pœnæ ſo

5. Ambroſius. Verbum Dei remittit pecc cerdos eſt iudex. Sacerdos quidem officium exhibet, ſed nullius poteſtatis iura exercet. ait ille, Solus peccata dimittit, qui ſolus pro catis noſtris mortuus eſt. Auguſtinus peccata, niſi ſolus Deus, qui eſt agnus tollens cata mundi. Auguſtinus contra Donatiſtas

Auguſtinus contra Iulia.

frequen

operibus nihil aliud agit, quàm quòd
remittantur peccata. Lucæ 7. Sicut ſolis
ſolum; ita appoſita [illegible]
gratia, ſolus à morte ſpirituali
ſolius.

autem hoc ſpiritum probat in
ia 43: Ego ſum, ego ſum ipſe, qui
ates tuas propter me &c. Ioannis. 1.
Dei &c. 1. Ioan. 1. Fidelis Deus qui re
noſtra &c. Pſal. 129. Si iniquitates obſerva
nebit, Quia apud te propitiatio eſt;
apud Dominum miſericordia, & co-
redemptio. Et ipſe redimet Iſrael
iniquitatibus eius. Pſal. 50. Cor mun-
Deus &c.

b. 4. diſt. 18. q. [illegible] dicit, quòd poteſtas
extendit ad peccati remiſſionem,
remiſſionem peccatorum ritè fiat,
tur, niſi in quo Sacerdos ſenſit con
rdia, & voluntatem liberandi à pecca
ſunt, ibi gratia Dei cor illuminat
peccatum. Deinde ut cor pœni-
fide remiſſi peccati et propitiati
verbum promiſſionis adhibet, abſolu
ſic quietas reddit conſcientias
Sacerdotis iudicio [illegible]

&

[illegible] habere. Et Thomas scripsit, remissi-
peccati nō esse Sacerdotis opus, sed Dei. Sacer-
esse autem qui applicet [illegible]
[illegible] Quod remittere culpam solius Dei sit, [illegible]
ex scripturis didicerunt, & Christum blasphe-
m putabant, quando Matthei 9. dixit: Tibi remit-
tuntur tibi peccata. Non enim credebant ipsum
esse Deum, sed purum hominem Prophetam, [illegible]
agnoscebant quòd ea quae Dei solius sunt, sibi
surparet [illegible]

Casus est, ut Sacerdos solutiō pronunciet [illegible]
hypocrita [illegible] nec verè contritus, [illegible]
Sacerdos [illegible] remittere, tamen nihil [illegible]
nec solutis, cum Deus eos reijciat, [illegible]
acceptabit Sacerdotis erroneā solutionem, [illegible]
dicit non [illegible], sed faciem videt. Ad hoc [illegible]
remissio Sacerdotis potest praecedere remissionem
Dei, cum Sacerdos homo non possit peccatori
re gratiam, per quam illuminatus [illegible]
rationem à peccatis, amet iustitiam, odiat [illegible]
[illegible] Sacerdos hoc non potest, non potest re-
[illegible] peccata sua. Peccatum autem [illegible]
tum sese relinquitur, [illegible] ipsum [illegible]
[illegible] peccata, [illegible] ut [illegible]
[illegible] gratia Dei [illegible]
[illegible] infidelibus nec [illegible]

habere poteſt. Natura enim ſine
poteſt, niſi peccare, eſt arbor mala,
aliud proferret quàm malum fructũ ?
dicta, quid aliud quàm tribulos &
ceret ? Sacerdos certè nihil aliud po-
ad opus iuſtificationis quàm uerbis &
re: iam poſito quòd peccator huius
rbo non credat, certè nulla ibi erit re-
ſſionum, quomodo igitur Sacerdos in
no remittit culpam, & deinde Deus ap-

hoc ut culpa remittatur, non ſatis eſt
dicat: Abſoluo te. &c. Crede uerbo
tibi propicius: quàm diu homo non
efficitur, niſi credas uerbo Dei per Sa-
latio, non remittitur peccatum: ideo
culpæ oportet in homine fieri nam
quam nec homo ſuis uiribus na-
collatis poteſt in ſe facere, nec
clare, quia Sacerdos non eſt magiſter
& rector cordis: eius operatio non
ad ſenſus, aures, uiſum. &c. Sed cor
quod cum ſit ex natura prauum,
ex ſe non credit uerbo Dei, nec con
ritur, quia fides, contritio ſunt do-
igitur ut Deus mutet cor, quod

ipſe

ipſe ante uſum clauium, ſine Sacerdote in te
diate efficit, quando cor illuminat cognitione p
uatię, & amore iuſticiæ accendit, et inſpirat uer
cordis contritionem, terrens per legem, conſol
per Euangelium, quod quia dicis communiter
ubiq; prædicitur, non tam fortiter & efficac
erigit cor, ſolatur omnibus dictum, ac ſingulis in
culcatũ, quod fit cum Sacerdos tibi dicit: Ecce fi
TIBI remittuntur tibi peccata, ubi ex fide in uerba D
pax oritur cordis.

Ideo gloſa Decretorum dicit, claue non erran
te, quæ certè maximè errat, quoties indoctus iu
dex affectu aut ignorãtia nititur abſoluere p
ſcitum uel impœnitentem, aut ligare iuſtum p
tentem. Ideo non dicit Chriſtus Petro, quod
ligare uolueris, ſed quodcũq; ligaueris lig

10 Quòd autẽ remittere, retinere, ſolu
re Sacerdotũ ſit miniſteriale tantũ, & idem
culpam à Deo remiſſam uel retentam indicare
oſtendere, clarè ſcriptura docet Num. 6. Sacer
tes ponunt nomen Domini ſuper filios Iſrael,
ipſe benedicat.

11 Magiſter in 4. diſtinct. 18. ait: Deus nõ ſe
ſequitur Eccleſiæ iudicium, quæ per ſurrep
& ignorantiam interdũ iudicat, Deus autem ſe
per iudicat ſecundum ueritatem. Et in

ritis habent Euangelici Sacerdotes,
bebant ſub lege legales in curandis
is. Dominus leproſum Mat. 8. prius
reſtituit, deinde ad Sacerdotes mi-
dicio oſtenderetur mundatus. Sacer
men potuit mundum facere, ſed tan
oſtendere. Ita Sacerdos nouæ legis
peccatis liberat aut culpam remittit,
eſt in remiſſione culpæ, eam factam
ut mundatus de mundicia & ſibi &
at, quòd ſit mundatus.

et ignorantia ſcripturarum eſt, quòd
clauium poteſtatem ſic iactant, quaſi
ant, quum ab Eccleſia accipiant, cum
miniſtri, Error eſt, quòd putant ſe
a delere uel retinere nobis inuitis.
racterе, id eſt, figmento efferunt ſe
quaſi ſanctiores ſint ſola poteſtate.
ligat uel ſoluit, niſi Chriſtus prius
ſoluerit. Ligatio Dei uel ſolutio eſt
ter.

& impietas, quòd ſe putant ligare
ſoluere noxium. Tyrannis eſt quòd
poteſtate Eccleſiæ aut clauium abutun
unicationem inferendam pro qua
iſſima, ſine conſenſu Eccleſiæ. Au-
diant

dicit Hieronymus super 16. Matthæi, [illegible]
dus de Petro: Tibi dabo claues regni
quodcunq; ligaueris. &c. Hunc locum
dam non intelligentes aliquid sumunt de
lio Pharisæorum, ut damnare innocentes
re se putent noxios, cum apud Deum non
tia Sacerdotum, sed reorum uita quær

Error est quòd per traditas claues
gnum quoddam & iura mundi
usus clauium non ad tyrannicam
subditos, nec ad ullam mundi
tantum afflictarum conscientiarum
solationem à Christo ipso, sic
sit traditus. Quare qui solùm hic clau
quàm ad quietandum conscientias,
tionis dulcissimæ potestatis, ut eius
perdit. Quodcunq; solueris. Ut distrib
super quolibet verè pœnitente. Q
ueris, distributio cadit super
ad quemlibet verè pœnitentem
& ad impœnitentem ligatio.
retinere & remittere.

Maior hu-
ius Syllo-
gis. falsa

Non ualet ratio.

Quodcunq; Vicarius Christi
terram, erit ligatum & in cœlo.

quem odit, aut qui recuſat da-
ſuper terram.
cellis. Hoc peccat in materia :
maiori ſe ipſum ligarit malis no
erit uera contritione. Minor eſt
Richardum autem ſic rectificatur
odcunq; Vicarius Chriſti ligaue
ſuper terram. &c. Sed hunc lai-
intentione enim ignorantia uel
t ſepe, ſed nō ligant: non ligat
ant. ideo uerum eſt : quem ligant
in cœlis; ſed non ligant quemlibet
ia clauis errat ſepe. Vide [illegible]

Tibi dabo claues regni cœlorum,
ligandi, ſoluendiq́; peccata, ali-
[illegible] alii.
confeſſionem.
ſanctiſſimam poteſtatem &
difficile imaginari nullam quem-
Sacerdos oſtendat ligatum uel
[illegible] intelligentia [illegible]
[illegible] & [illegible] doni Dei
tranquillitate, nec eſſet hæc
ſorte promiſſione diuinæ :
&c. ideo eſſe uerum ſit re-

missionem culpæ, & pœnæ æternæ, solius diuinæ maiestatis opus esse, corda immutantis per tamen verba Euãgelij ui genti sua claritate ius quiddam quàm nudam declarationem peccati clauibus tribuere cogamur, nempe suo modo peccata remittant et absoluant à cul uini hoc propriè solius sit Spiritus sancti operat Euincit etiam hoc authoritas Matth. 9. ubi turbæ dentes paralyticum sanatum, remissa a pecca timuerunt & glorificauerunt Deum, qui tal potestatem dedisset hominibus. Proinde ad rerum intellectum, sic sentio.

2 Verissimum est, quòd Christus Spiritu su iustificationis operatur, conterens primum scientiam lege, id est, cognitione peccati operatur opus alienum Deus, quo operetur suum, occidit ut uiuificet, 1. Reg. 2. Deinde tum sic anxiam conscientiam & contritam gratiæ infusione, auxilij cupidum factum, uiuificat, reducit ab inferis. Quia autem hæc uersio fit cũ magna turbatione conscientiæ nec facile credit peccator (qui iam pecca rum magnitudinem & horrorem sentit sperationi proximum, participationem malorum, tantorum protinus bonorum tem, nempe quòd non solum tanta

remiſſa, ſed etiam inenarrabilia bo
iam reconciliatus Deo ſit filius Dei
gelifactus, heres regni, coheres et fra
ſocius Angelorum, dominus mundi.
ſſarium eſt ut credas hæc tanta fieri,
deres nihil acciperes: ut igitur cer-
ulet conſciẽtia, ſed confidat ſibi re-
a omnia, collata bona Chriſti neceſſari
iciũ clauiũ, ut homo talis anxius, ſibi
ſide credat claui, id eſt, Sacerdoti, qua-
lis ſit, non refert, modo credas firmiter
olutionis per Sacerdotem prolato, cer-
confeſſa peccata, ſi credis remiſſa, nõ
rtitudine, propter infallibilem ve-
promittentis ſermonem, quodcunq;
remiſſio culpæ non innititur contri-
ioni aut poteſtati Sacerdotis, ſed fidei
quodcunq; ſolueris. &c. Cum itaq; ui-
humilem accuſationem peccatorum,
ſentit Deum in corde operatum
s peccatrix ſine gratia non poteſt
m facere, tunc non ſolum oſtendit
ſſam eſſe culpam, dicendo: Confide
tibi peccata, Deus eſt tibi propi-
ſione & iudicio ſibi à Deo com-
pœnitẽtis anxiam, quietat &

Vis claui-um.

certum facere de remißione, quia eam iudicio pu
tor tenetur credere & pacē habere. Credens q
uir tenere obtinet iam remißionem, & pacem ha
bet apud Deum, Roma. 5. Pacem habemus. &c.
iam lætus triumphat, ſentiens hac fide in uirtu
tute abſolutionem ſe exoneratum importabili
le pœnæ culpæ æternæ, guſtat quàm ſuauis
Dominus, quàm magna dulcedo miſericordiæ
eius, quàm uerè miſerationes ſint ſuper omni
opera eius, non poteſt enarrari iubilatio talis
dis habetis per fidem uerbi pacem, nam uiſi
eſt ab eo qui dicit Mat. 11. Venite ad me omnes
laboratis. &c. Luc. 12. Quaſi Domino di
percutiunt conſeruos, quibus tantum d
Nota. tritici menſuram dare in tempore.

3 Vide quàm neceſſaria, quàm dulcis p
de qua iure gratias agimus quòd eam h
dederit, alioqui ob noſtram imbecillitatem
dei paruitatem nunquam ſatis firma & p
eſſet conſciētia noſtra, ſemper dubia de b
erga ſe uoluntate. Proinde ſicut Deus
Signorū uſus in ueteri Teſtamento, apparitionib, obla
incenſu, nebulæ oſtenſionibus, & alijs ſig
dit ſe gratum habere quod patres oper
quo firmius conſiſteret fiducia eorum
dia Dei & remißione peccatorum, in

Teſta

conſcientia noſtra fluctuet & de
miſſione peccatorum, uerbo ſenſibili,
cerdotum firmatur, & pacem conſe-

ſitur nuda eſt oſtenſio, quia ſicut re-
gratiam operatur in pœnitente, ita
remiſſio Sacerdotis, pacem conſcien-
ipſa eſt gratia & donum Dei, quia
is & gratiæ præſentis. Et hæc eſt
tia illa, quam Scholæ dicunt per Sacra-
efficaciter conferri, non ipſa pri-
, quæ ante Sacramentum neceſſaria
in adultis.

donum dulciſſima operatur uera
Dei, firmum & infallibile opus.

enim tibi conſolatiſſimum & ue-
Chriſti, & fidem exercet quæ in-
peccator.

iuſtificat, niſi ſola fides Chriſti,
exercendam neceſſaria eſt uerbi
miniſtratio. Hinc 2. Corint. 3. Sa-
miniſteri Spiritus uocatur,
uocem ſponſi remittentis cul-
in gratiam.

prius ſoluit Petrus in terris quàm

Christus in cœlis, sed remissio per Christum facta, sic enim declarat uerbo Christi, ut remissionem Christi uelut Colophon addatur, quia fides [illegible] & augescit, per quam conscientia pacem habet [illegible] est igitur remissio culpæ fiat per infusionem gratiæ, ante remissionem Sacerdotis, [illegible] stram imbecillitatem in fide, est [illegible] ordine generali non est nobis certa remissio [illegible] nisi per iudicium Sacerdotis, ita tamen quid [illegible] dat Christo promittenti: Quodcunque solueritis, [illegible] autem incerta est, non remissio quidem est, quia nondum nobis remissio est. Vide Theophoram [illegible] clusione septima de impij iustificatione. [illegible] clu. 38. fol. 59. rara & elegantia.

O blasphemiã

Papistæ dicunt Christum suam potestatem [illegible] signasse, & dedisse Sacrificulis, ut ij faciant [illegible] quid sibi rectum uidetur. [illegible]

Theophylactus super 18. Mat. [illegible] quit) quæ soluunt Sacerdotes sunt soluta [illegible] cunque & nos iniuria affecti uel ligamus [illegible] mus, & ipsa erunt ligata uel soluta. [illegible] stri Sacramentorum dignitas uel [illegible] ad Sacramentorum contemptum [illegible] dem ut Augustinus contra Donatistas [illegible] conclusit, Sacramenta sunt solius Dei, non [illegible] num, qui dat ea per bonos & malos [illegible]

Auguſtini, Ambroſij &c. Gre-
tum in immundicia Sacramentum non

ſententia repetitur in iure Canonico 1.
1. q. 1. ca. Intra. ca. multi. ca. De Ba
ſcriptura. ca. Multi ſeculares. 1. q.
parag. nõ quales. Magiſter in 4.
ibidem, cæteriq́; Doctores, idem
de fide ad Petrum, ca. 5. Pichar
Papa malus non eſt Papa.
error erat, uerum Baptiſmum
non accipi poſſe niſi à Sacerdote Spiri
habente. Et ita alligauit Sacramen-
perſonali.
nec ſanctitati nec poteſtati ſic alli-
nequeant fructuoſè percipi niſi à ſan-
habente, ſed tuæ fidei, ut à
abſolueris, ſi uerbo Dei per hominem
ſiet tibi ſicut credis, ut etiam
Matth. 8.
remiſſio & retentio peccatorum,
Petro, ſed in perſona Petri toti Ec-
Apoſtolis datæ. Origenes &
ſic ſentiunt, Chryſoſtomus Petrum os
uocat, quòd uice omnium confeſſus
omnium claues recepit. Auguſti-

tum Pſal. 108. eſſent claues Eccleſiæ in perſon
tri datæ. idem libro de doctrina Chriſtiana ca
Has igitur claues (inquit) dedit Eccleſiæ, ut
cunque ſolueret in terra ſoluta eſſent & in cœl
Hæc uerba textus expenſa rectè hoc euincunt.

Vſus cla
uium.

Loci illi tres, Matt. 16. 18. & Ioan. ultimo, Q
rum remiſeritis &c. unius ſunt ſententiæ, q
Eccleſiæ Chriſtus claues tradidit, & peccat
gendi rationem inſtituit. Ligare, ſoluere, re
re, retinere, ad culpam propriè pertinent, q
gari & ſolui propriè dicitur. Soluit, quand
mittit peccata: ligat, quando retinet peccata
ad excommunicationē etiam pertinet, liga
excommunicatur iuxta uerbum Mat. 18. M
diſt. 18. & cōmuniter Doctores tenēt, ligar
dum eſſe ſatisfactionem imponere. Soluere,
aliquid de eadem remittere, et ad cōmuni
mittere. Item ligare, id eſt, excommunicare
id eſt, pœnitentem reconciliare. Propter
ſatisfactio ligatur & ſoluitur, ſed culpa
ctio illa Epiſcoporum eſt inuentum.

Richardus libro de poteſtate ſol
gandi dicit peccata remittere, eſſe
tentiam, quæ peccatis debetur, relaxare
uere: peccata retinere eſt, non uer
nolle abſoluere.

sunt claues animorū liberatio &
laues ſunt Euāgelij adminiſtratio &
ctio in ſua perfidia perdurantibus, de
ificato iam Chriſto, Ioā. 20. Accipite
ſanctum: Quorum remiſe. &c.

abiectam mentem, in ſpem erig
ſalutis, id eſt, Euangelio, ut omnes qui
credunt, qui ante ligati erant, iam hac
verbi abſoluuntur, pacificantur corum
& conſolantur, cum ſit verbum & ſa

retinere peccata, id eſt, obſtinatā mentē
[illegible] ſein laſſen, Fit duobus modis.
1. Cor. 5. Quum excōmunicat, Mat. 18.
quum non credentes errori relinquūt,
Cum puluerem excutiunt, Act. 8. 13.
Apoſtolorū ſunt communicatiue. Deus
bebit in ſcripturis, que nullum eſſe
ut Mat. 10. Infirmos curate &c.
audierit &c. quia erant organa
[illegible] verbū ſalutis. Deus
intus dabat, ubi foris miniſter
adhibuit. Ioannis 20. Quorum
&c. Idem eſt Mar. 16. Prædicate e
qui crediderit ſaluus erit.
claues eſſe authoritatem homi

[illegible] collatam, quæ [illegible] in [illegible]
vel ligare quem uult, uel uerbo absoluere [illegible]
ligatur, autoritate ipsius qui fungor. [illegible]
Bonifacius super Matth. 16. refert.

Assertionum partis affirmatiuæ.

Ad primum.

Dico primo remitti, sed [illegible] ut [illegible] conscientia & Ecclesia cui non [illegible] ino nota est remissio diuina, deinde remis[illegible] infusio cum gratia diuina sub forma ire[illegible] dita est prius. Psalm. 76. Vestigia eius non c[illegible] scentur. Esa. 41. Et semita in pedibus eius [illegible] gebit, iudicium experti.

Ad secundum.

Huic [illegible] contendo, non fratri [illegible] offendisse Deum & [illegible], hoc est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] Philip. 2. 1. Corin. 4. [illegible] [illegible] [illegible] fratrem offendisse, idcirco reconciliari, [illegible] [illegible] [illegible]

& opere noſtro præuenim
& uelut cauteramur.

Ad tertium.

& modis omnibus nutrimenta po
, quia per eam miniſtratur uera
in Deum eleuetur & uniatur, ra
ſuo modo, ut ſupra.

Ad quartum.

, quæ remittit ſuo modo, ut

Ad quintum.

tio uulgata quidem eſt, uerum niſi
, prorſus eſt ſcripturæ ueritati
oppoſitionem primam in effectu
copioſe omnis.

Ieiunium.

ter ac alienum, 1. Eſdræ 8. Iudith 4
Hieronymus in Danielem cap. 6. ie
iter exemplo Danij. Hieronymus
ſtinus & ieiunium arma ſunt pa
ca. 3. Ionæ. Dominus uerus ie
prædicationem mundi ieiunauit quæ
hæreditatem nobis ieiunij de
ſemper corporis ſui ſub hac menſura

noſtra

feſtinas animã praeparet. Hieronymus ad Gala
capite quarto: ieiunia & congregationes in
dies propter eos à viris prudentibus conſtitu
qui magis ſeculo vacant quàm Deo, nec poſſun
immo nolunt toto in Eccleſia vitae ſuae temp
congregari, & ante humanos actus Deo orati
num ſuarum offerre ſacrificium. quotus en
quiſque eſt, qui ſaltem haec pauca quae ſtatu
orandi tempora, vel ieiunandi ſemper cuſto
Eodem loco dicit: nobis licet ſemper orare, ie
nare, & deinde dominicum accepto corpore Do
mini indeflexum celebrare. Hieronymus in Ma
thaeum in Prologo fol. 6. dicit, ieiunium eſſe i
nium cum precationibus, quando Ioannes ſc
rus erat Euangelium.

Ergo ieiunia non ſunt à Deo conſtituta.

Hieronymus Tom. 3. lib. 2. contra Iouin
Ieiunium omni tempore fuit, ſub diluuio, ſub
Elia, contra Amalek, pro ſanctis tabulis
ſpectis, Niniuitis, [illegible], Annae, Ioeli, Danieli
ſti, Pauli ieiunia legimus.

Hieronymus Tom. 3. lib. 2. contra
fo. 37. Dominus quadraginta diebus ieiunio
ſtinentiam ſanctificauit. Hieronymus Tom.
ad Marcellam contra Montanum. Nos unam
drageſimam ſecundum traditionem Apoſtolor
toto anno tempore nobis congruo ieiunamus

(Hiero

ores in anno faciũt quadrageſimas;
ſſui ſaluatores.

libro ſecundo contra Iouinianum
nt uideant exortum heſperi ſtellæ nõ
m his diebus quibus ieiunant. Hiero-
tatione filiæ To. 1. fol. 27. In quadra
ſimæ uela pandenda ſunt, & tota
equis laxanda properantibus.
To. 1. fo. 46. Ieiunant Manichæi
pontici, maximeq́; Encratitæ, quorum
nimus eſt, ſed hoc ieiunium ſaturitate
us doctrina. Euſebius in Eccleſiaſtica
ca. 18. dicit leges ieiuniorum à Mon-
primum impoſitas.

Hæretico rũ ieiunia ebrietate deteriora

us ſeptimus ieiunandum præcepit qua
& peccatum mortale facit, ſi quis
tranſſit uel unius diei ieiunium

Ieiunium ſub pecca to mortali.

ieiunia quatuor temporũ ex De-
diſt. 76. ortæ. Ambroſius Sermo. 34.
dicit peccatum eſſe nõ ieiunare
& ponit laqueũ oblitum ſui Pau
loci, nos iuſtificari obſeruatione
Vide ſer. 35. 36. 37. 38. 23. 24. 25. 26.
ieiunio & tentationibus Chriſti,
ieiunij pulchra. Ignatius ad Phi
lippen-

Quatuor tẽporum ieiunia

lippenſes: Quadrageſimam nolite pre
bere, imitationem enim continet Dei conuerſ
ne. Hebdomadam etiam paſsionis nolite deſ
quarta uero & ſexta feria ieiunate, reliquum
peribus porrigentes.

Theleſphorus nonus Pontifex, deinde
cit ut ſeptẽ hebdomadibus ante Paſcha

Chryſoſtomus To. 4. fol. 8. in Homilia
ad populum de ieiunio, non probat ieiuni
gare, ſed accuratum, hoc eſt, non tantum
ſed etiam peccatorum abſtinentiam: & ait
natura non ſufficit peccata auferre, niſi c
cum lege fiat. Et docens eam legem dic
cina eſt ieiunium, ſed medicina licet util
ſit, tamen per imperitiam utentis inutile
bene noſſe oportet & tempus quo ipſam
re opus ſit, & ipſius medicamenti quan
& corporis temperiem ſufficientem, &
naturam, & anni tempus, & congruen
& multa alia.

Peccatorum fuga uerum ieiunium.

Et rurſum, Niniuitas non ieiunium
eripuit, ſed uitę mutatio Deum placa
dit, hęc dixi non ut ieiunium contemn
ut ieiunium honoremus: honor enim ie
ciborum abſtinentia, ſed peccatorum fuga
ciborum abſtinentia tantum ieiunium

ne ipſum uituperat.
loco oſtendit à piſcibus abſtentiam,
Quæ (inquit) utilitas cum auibus
ſcibus abſtineamus, fratres uero mor
damus? detrahens fraternas car

4. de quadrageſimæ ieiunio dicit:
conſentimus, totā ieiunemus qua
& non mutamus uitam in melius,
nationis occaſio nobis fieret. &c.
ca. 4. docet exemplo Chriſti ieiu
ſuſceptum Baptiſma, ut uitare pecca
dicant Chriſtum ieiunaſſe, nobis in
peccata ante Baptiſma dona
ulerat.

in quadam de ieiunio oratione:
potes, potes tamen abſtinere à de
non minimum eſt, nec à ieiunio
, ſed ipſum quoq; diaboli furorem
. En libertatem ieiunandi,
non onerabantur tot præceptis.
in regula Monachorū ca. 50.
nentiam eſſe, qua ſe quis à prio
tatibus continet. Et neceſſarium
dicit maximè cum deſyderamus ali
à Domino.

En libertatē ieiunādi olim

Ambro-

Ambroſius lib. de Elia et ieiunio ca. 2.
pulchra, quid ſit ieiunium, quantis
illas eius. Eodem libro cap. 10. dicit: Qua
ma totis preter Sabbatum & dominicam
tur diebus.

Oratio.

MAtthei 7. Petite & dabitur uob
quis petit accipit, ubi ratiocinat
nitate patris carnalis. Mat. 11.
que petieritis in deprecatione credentes
tis. Iohan. 16. Amen amen dico uobis, qu
tieritis Patrem in nomine meo dabit uob

Damaſcenus.

Oratio eſt erectio mentis in Deum,
dam fiducia in eius ineffabilem bonita
Sporectus in Poſtilla maiori. Nos ergo
uerborum multitudine, ſed ardenti &
dis deſyderio ad Deum, ut uincamus in o
pulum, ſibuolante. Vide Pſal. 5.
Exodi. 14. Quid clamas ad me? 1. Reg. 1.
quebatur in corde ſuo, &c. Quod autem
dicit: Petite, & dabitur uobis. Et Luce. 1
ſiduè orandum sit, Roma. 12. Precatio
1. Theſſal. 5. Indeſinenter orate. Mar. 11. Q
& antea petitis, credite & erunt uobis.

Exauditio promiſſa.

ſpiritus multa oris uerba multipli
6. battologiam auerſatur, ſed uult
cor noſtrũ firma fiducia ad Deũ
patrem & ſummũ bonum ſit erec-
um, unde omne bonum & auxiliũ
non opus eſt Euchitarũ more ſem
ere, ſed ſemper in uera fide Deum
inueſtigabiles gratiæ diuitias nobis
emeritas, omne bonum firmiter ab
ſic non lingua murmurat ſemper,
uigilat, ſemp̄ Deo ſummo ſuo bo
bili deſiderio adhæret. Nec longa
reijcitur Matt. 6. ſed oſtẽditur
non ſit illa quæ ſemper fieri po
dum iuſto longior eſt, ſine corde
oratione fidei interna, nihil eſt
Euchitarum. Matt. 6. longa ora-
ſit ſine corde, qualis eſt hypo-
ratio Ioan. 4. poteſt ſemper fieri,
in corde. Huc pertinet Luc. 18.
precibus prolixis precanti
plus accipietis damnationis.

oratrum, artifex in officina po-
dum ſuum nihil confitetur cor
Deum fide & ſpe nititur, nihil
bonitate, omnia in nomine Dei

Hieronymus

agens, & timore Dei: & ij ſunt adoratores in
ritu & ueritate , quos unos Pater habere u

Oratio in ſpiritu & ueritate.

Ioā.4.uerißima oratio docetur, nempe q
in ſpiritu & ueritate, non tantum labijs . Et
oratio in ſpiritu, ut cor uerbis conſonet in d
tione ueraci, et fide in uerbum promittentis
quid petieritis Patrem &c . Ioan.16: Res
eſt apud Deū, labor ingens, facile eſt abſq;
numerare uerba: ideo Patres antiqui dix
Das nit ſei ein arbeit als das betten iſt?

Mat 15.Eſai.29. Battologi murmurator
pinguntur. 1Theſſaloni.5 dicit: Orate, &
ſubnectit, hæc eſt uoluntas Dei per Chri

Non obſtet q. Deus omnia nouit

Nec obſtat quòd Deus omnia nouit,
deſtinauit quibus det, nec uoluntas eius
bilis, ut flectatur more hominum. Reſp
Non intromittat ſe maſſa perditionis in
iudicia, ſatis ſit nobis quòd Deus uult
ſit orare, oremus igitur in uera fide, &
uiſum ei fuerit , non differt nonnunqu
ſed omnia nobis in bonum, eſt nobis in
enim accendimur & euehimur in Deum
gloriam Dei.

Petita non nūquam differuntur.

Eccleſiaſtici 18: Ante orationem præp
mam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui te
um, ubi oraturo præcipitur ut attēt quid

nſideret, primo omnium fidē, ſpē,
ſiciam, deinde & alia quatenus his
Dei uti poſſumus. Item præſtitu
bi uelit, quo maximè opus habeat,
. Vanum eſt in auras uerba funde-
di præſtitutā intentionē, id quod
nis ratio conuincit. Et ſit attenta,
, breuis, ex fide procedens (uide Ia
) nec ad dexteram uergens, id eſt,
s Deum, nec terminum exaudi-
s, nec ad ſiniſtram, id eſt, incredu-
credendo quòd exaudiamur, regia
, id eſt, ſimplici fide.

QVE AD ORATIOnem pertinent.

Dei.
?
liquid certi ex inſtituto?
ardens cordis, non oris lau-
.
Chriſti, per quem dilecti ſumus.
clamandum ad Deum pro defectu
tatis, quàm pro rerum tempora-
defectus tuos omnes in præceptis
intueberis?

EFFICACIA ORATIONIS

Geneſis 20. Abraham orauit Deu, ſanauit
melech. Hier. 42. Ora pro nobis ad Dominũ.
Iob ultimo, orat pro amicis.

Ignatius.

Ignatius pro ſe orari uult in Epiſtolis ſuis p
ſim. Epiſtola ſecunda ait: Indigeo illa laudabili
ſtra oratione, ut dignus ſim, illam quæ in Syri
Eccleſiam, per bonam orationem ueſtram p
re in Chriſto.

Eſt & oratio, quæ eſt opus tertij præcep
pe oratio pro tota Eccleſia; ſic pro Princ
& omnibus hominibus orandum, 1. Timot
remiæ 29. Baruch. 1.

De oratione communi.

De hac oratione cõmuni Ignatius Ep
Omnes (inquit) in idipſum ad orationem
conuenite, una deprecatio ſit communis
mus, una ſpes, dilectio immaculata in f
qua nihil melius eſt. Vide Cyprianum ſu
tionem dominicam.

Obiectio Philoſophorum & hæreticorum.

Si nouit Deus & antequam petamus
egeamus, ergo fruſtra ſcienti loquimur. R
Hieronymus ca. 6. Mat. Nos non narra
ſed rogatores. Aliud eſt enim narrare ign
aliud ſcientem petere, in illo indicium
ſequium, ibi fideliter indicamus, hic miſer
obſecramus.

ticis, Pſallianis, Euchitis, uide Tit. de

oritur ex cognitione defectus, quem ſarciri, & ex fiducia eius, quem credi- poſſe ſarcire.

modo orare debemus ex petitione hominis liquet diſcere.

eſt mihi, ego egeo eius opera, deſide- , ore teſtor & oro, orationem extun ſit & agnitio defectus. Oro breui- ori conſentit, uellem enim compleri ego deficio, ſi differt, inſto.

ris defectum noſtrum agnoſcimus, ijs & uirtutibus, caremus mil habere, habemus multa quæ habere. Cognoſcimus eum qui po- ſarcire ſupra uota, & uellemus. Ora Ex abundantia cordis. &c. Fiducia ſione & iuſſu: iuſsit orare, promiſit & ex agnitione eius. Ipſe poteſt im bonum omnipotens, uult, eſt Pater, nos filij, igitur fidimus. Implet, Oramus igitur ſeriò, quia defectus animũ addit, inſtamus. Quæ fiducia nos debemus, ſimilitudine aperit

Orare exercitium fidei.

Sic uigilamus acriter in tẽporalibus.

Stertimus in utrãq; aurem in cœleſtibus.

Luce 11.per patrem terrenum,ubi minus
eſſe fiduciæ.

Vide de oratione Matth.17.ubi Chriſtu
Hoc genus non egreditur niſi per ieiuniu
precationem,Præterea Chriſtus et Apoſtoli
magni orſi abſq; præuia oratione,quia noſtr
ficientia à Patre luminum qui inuocandu

Culpabiles ſumus ut olim hæretici ex ſ
tellectu. Nemo noſtrũ qui tam hebes,quin
gotij circũſtantias perſpectas habeat, & u
am familiam,domini uoluntatẽ ſcire,ſibi
viat prolixè, per ſe uel nutu tantũ: cur
ſit in negotio Dei,& ſalutis? cur in tantis
bus noſtræ naturæ, & in tãto mari boni
næ nobis oblatæ ſtertimus, & nõ ſemel
uoluntatem diuinam? defectuoſi ſumus,
re, diſce quomodo uelit orari.

Totus mundus erroribus ſcatet ob
lectam doctrinã de oratione.3.Reg.8.2.
Cælum & cæli cælorum te capere non
Act.7.Ex Ieſai.66.2.Paral 7 promiſsio
meæ erectæ,oculi aperti ad orationẽ in
Item, elegi locum iſtum mihi in domum
Hæc in ueteri Teſtamento,ſed in nouo
Act.7.nullus certus alligatur locus priua
tionis Mat.6.ubi non interturbaris.14.

Nullo certo loco aſtringimur ad orandum.

dit in montem ſolus ad orandum, nec ta
gimur loco, quia 1. Timot. 2, in omni lo
mus &c. Pſal. In omni loco domina-
s benedic anima mea Domino. Locus ora
m totus mundus, Ieſa. 56, Hiere. 7: Domus
us orationis, loquitur de templo Salomo
tum externo cultui dedicatum erat, ad
ſtè obſeruandum neceßitas erat, ut ad
Domini uerum, id eſt, animam 1. Cor. 3,
m & reuerendum inducerentur.

s eſt, intra cubiculum, quaſi dicat, occul
co occultè, ut uelis neminẽ ſcire, nec un
cogites de uana gloria. Templa noſtra
pter conuentus Chriſtianorum, ut in illis
doceatur uerbum Domini, unanimiter
demus & oremus, Sacramentiſq; initie
s hoc propter Eccleſiam nihil agendum
. Alioqui templo & ſacrificio fidentes
Hieremias 7: Nolite fidere uerbis men-
plum Domini &c. Vide Hieronymũ cõ
s ac magnificas.

Intra cubiculum quomodo intelligendum.

est tepor iam orandi, cùm inſtanter
dit orari, ſicut ubiq; in epiſtolis Pauli.
Lu. 6, pernoctabat in deprecatione Dei.
ũ, non ut hypocritæ, hæc Chriſti uer
ternis ambitionem & hypocriſim ac

ſent longius. Conſequitur Papiſtarum orati
non eſſe Euangelicas.

1 Quia prolixæ abſq; mente, contra id: Ne
multiloqui Mat. 6.

2 Coactæ, ut horæ Canonicæ, contra illud: C
oraueris.

3 Ad gloriam apparatæ, clangunt campa
& totam urbem ad boatus trium aut qua
idiotarum audiendos excitent, horas Cano
quotidie ad tres aut quatuor horas detonant
mente, contra id, ut conſpicui ſint hominibus
eritis ut hypocritæ.

4 Sine auaritia hæ non ſunt. Nam quant
ſtantiarũ ad horas Canonicas decantanda
das acceperint ſcitur, ut ſæpe unũ monaſt
plus habeat redituum quàm totum aliquod
dam, ut Caisbuum quam Buchorna, contra
Mat. 23. Comeditis domos uiduarũ, dum ſub pre
textu precibus prolixis precamini.

5 Damnabiles, iuxta illud: Propter hoc
accipietis damnationis.

Caßianu.

Caßianus Col. 9. ca. 35. Intra cubiculum, uero
fert ſolum ad locum externum, ſed etiam ad tran
quillitatem cordis, & quoddam quaſi ſilentium
ſtrepamus ore aut geſtibus, ne ab hoſte inimico
deprehendamur.

Idem

iter eſſe orandum docet, ſed frequē
ui aſtruit orationem frequentem, ſed
ſacrificiū illud uerum Pſal. 50. Quia
Deo Spiritus contribulatus, hæc ſalu
iſta ſunt (inquit) pura libamina, iſtud
ficie, ſacrificium laudis, hæ ſunt ue
hoſtie, iſta ſunt holocautomata me
contritis & humiliatis cordibus offe
oratio, uotum, wunſch, begird, uie
εὔχομαι oro.

A LOCA IN VETERI Teſtamento ſacrificandi.

Teſtamento certis locis ſacrificabāt,
in Bethel, ubi Hieroboam abominatio
rum poſuit, poſtea Bethauen faciens

ſis 28. in monte Morea erexit la
Hic uocatur domus Dei, ubi poſtea
monis conſtitutum.
obtulerunt certo loco.
is in certis locis, Noah, Abrahæ,
Tabernaculum Moſi, Leuitici 17.
monis.
Non eſt qui teneat te. Ezechiel. 22.
cap. 6. Matth. ut incluſa

ctoris cogitatione, labijsq; compreſsis ora
minum, quod & Annam ſeciſſe legimus 1. R
Labia (inquit) eius tantum mouebantur, &
eius non audiebatur. Dicit enim Hierony
primò ſimpliciter intelligi, uanam orandi gl
eſſe fugiendam, deinde dicit ſibi uideri hoc
præceptum, ut incluſa pectoris cogitatione
ut ſuprà.

De horis Canonicis.

Horæ canonicæ à Hieronymo cōmemora
in Epiſtola ad Demetriadem, To. 1, fol. 11,
ter Pſalmorum (inquit) et orationis ordinē,
tibi hora tertia, ſexta, nona, ad ueſperum,
nocte & mane ſemper eſt exercendum,
quot horis ſacram ſcripturam ediſcere d
Item idē ad Letā de inſtitutione filiæ dicit
primò Pſalterium, his ſe cantibus auocet.

Ex his liquidò conſequitur Hierony
tariam uirginem docuiſſe modum uiuendi
niadem non dediſſe legem ineuitabilem
parêre oporteat. Nam & hoc tempore
ſe diuinis rebus mācipârunt, præcipua
occupatio eſſe debet diuinas literas ediſc
Pſalmorum cantibus ſpiritum recreare,
tantum Hieronymo unquam placuit qu
ſit, nempe ſine intellectu horas quotidie
re, magnū numerū ſine corde & lege, ad

ſi

bligari, amplißima ſtipendia ex ijs ca

nem orationem exaudiri à Domino,
ſal.108.Ieſai.1. 1. Ioanis ultimo.

Miſsa. מסח

Teſtamento nulla alia eſt Cærimonia
inſtituta ad ſeruiendum Deo uiuen-
miſſa, ut conueniatur ad participan-
Domini, pro fide roborãda, accẽden-
in Deum & proximum, et roboran
diatur uerbum uitæ & oretur.
ſſentiale Miſſæ, uerba ſunt quæ con-
uocant, quibus fides uenit in Chriſtũ,
inſtus, fideſq; alitur, & ſigno Sacramen
tur.

SVS IN HOC TESTAmento multi.

quòd uerba cõſolantißima à laicis ab-
, quæ manifeſtißima eſſe debent.
, quòd bonum opus ex miſſa fecerũt,
mentũ eſt, & Sacramentũ in quo Deus
& legat gratiam & remißionẽ

peccatorum: ergo non eſt bonum opus noſ
ſed donum Dei, quia Teſtamentum eſt ben
acceptum à Deo, non datum à nobis.

Orationes in miſſa pro fide uel ex fide
quidem bona opera, & eleemoſynas egen
diſpartiri, ut quondam 1. Corinth. 11.

3 Quòd è Miſſa ſit Sacrificium, quæ tam
aliud eſt quàm Teſtamentum et Sacram
eſt, uerba Dei, promiſsio de remiſsiõe pecc
cũ ſigno ſacro panis & uini, ſub quibus
corpus & ſanguis Chriſti. Qui error ex
uerbo irrepſit, Hebræis enim מנחה eſt
tio, quæ fit ſuperiori Domino, propter
munus perſonale. Iam quid ad nos quòd
bræum eſt, & Sacrificium ſignificat, per
dum conuincitur Teſtamentum noſtrum
qui Sacramentum iure Sacrificium dici.

Quæſtio in hoc uertitur, num iure ſic
Teſtamentum noſtrum. Conſtat enim ex ſ
peris, illud noſtrum Teſtamentum non
ſeb, quia nos nihil damus Deo, ſed accip
ratio ſacrificij ſit dare Deo aliquid.

In primitiua Eccleſia comportabantur
neceſſaria uitæ, quæ in Miſſa diſtribueban
q & fiebat iuxta Pauli traditionem cũ gr
actione & benedictione. Et in ueteri

de quibus gratias egerãt, eleuare:
Apoſtolorũ eleuabãtur, quæ huc
pro pauperibus. Ex hoc uſu ue
manſerunt apud nos reliquiæ.

Eleuatio unde ſit nata:
Leuitici. 23.

quòd primæ & ultimæ preces in Miſſa
Collectæ:

quòd homines recitato Euãgelio ad
t, et talis cãtus Offertoriũ dicitur.
cerdos hoſtiam nondũ conſecratam
at. offertur itaq; nõ Chriſtus, ſed
preces offeruntur, atq; nos per Chri
Si Sacramentum non eſt Sacrificiũ,
in priuata domo datur, nec eſt in ma
Sacrificium, cùm utrobiq; idem ſit.
ficium; ſed Chriſtus nos offert morti
uerbis Roma. 12.
operato, & opere operante, com
nicum.
modo Miſſa poſſet applicari, ſpecia
ſſimè, ſpecialiter, uide Gabrielem

ſpecies, differentia eſt in fide:
ſſimus eſt de aurea Miſſa, pro in
ſunt, pro felici reditu: &c. pro diui
tiones quidem in Miſſa ab ante &
aliud proſunt pro tenore uerbo

rum. Vide Leuit. 6. Omne Sacrificium Sac
igne conſumitur, nec quicquam comeditur
non igitur potuit uetus Sacrificiũ eſſe figu
poris Chriſti, quod utiq; comeditur à Sacer
Chriſtus ſemel ſemet obtulit in cruce pro pe
tis populi, eſtq́; hoſtia perpetuo durans, et ſu
ciens pro omnium credentium peccatis.
uincitur Miſſam non eſſe Sacrificiũ, ſed Sa
ſemel facti recordationem, & pignus
infallibile redemptionis noſtræ, quã Chri
bis præſtitit, quod ex uerbis Euangeliſt
26. Luc. 22. Mar. 14. 1. Corin. 11. facile cog

OBIECTA.

1 Peccamus quotidie, quotidie item S
altaris offerendum pro peccatis. Reſpon
rogat perfectiõi uiuificæ hoſtiæ, quæ eſt Ch
qui ſemel oblatus credentes una oblatio
mat in perpetuum, Hebr. 10.

2 Semel quidem oblatus eſt, id eſt,
nihilominus quotidie offerri poteſt
crifici, Reſpon. Vide cap. 9. & 10. Hebr.
tè dicit, una oblatione ſemel oblatus eſt,
rum peccata tolleret, adde quòd Chri
& offerri, idem eſt, quod conuincit
Hebr. 9. Non ut ſæpius offerat ſe,

paſſum &c. Hinc offerri & pati
uerbũ offerre, ut hîc de Chri
, eſt זבח, id eſt, occidi ad uicti-
enim non remittebatur abſq; ſan-
9. Hinc Hebræi altare oblationum
quòd occiſa ſacrificia huic ſup-
accenderentur. Græci hoc quod
ipſi θύειν uocant, id eſt, occi
Latini occidere, mactare, ſacrifica
offerre ſignificat donare, quod
gustum nimis, quãdo enim de Chri
oblato, intelligendum eſt pati & mo
hoc ex Eſaiæ 53. Pſal. 39. Heb. 10.
Ephe. 11.
hominum unquam obtulit, ſed
Hebræorum 9.
datum non uocant ſacrificium,
Sacerdotis, quod idẽ utrobiq;.
priè uocetur, Teſtamentum nouũ,
ationis ſemel factæ recordatio, ut
Lucæ 22. Hoc facite in mei com-
Vocatur Teſtamentum iuxta na
proprietatem. Recordatio paßio
uſum & tractationem Euchari-
, Communio, iuxta fructum

Oblatio Chriſti, id eſt, paſſio & mors Chriſti.

Veteres Doctores Eccleſiæ ſæpi
tum noſtrum nouũ Sacrificium uocant
ipſi obtulerunt, ſed quòd Chriſtus ſemel ſe
tulit, manens efficax pro peccatis hoſti
num, Sic Chryſoſtomus.

CORRVPTE ET PERPE
intellecta teſtimonia partis aduer

Malachiæ 1. Ab ortu ſolis uſq; ad oc
gnum eſt nomen meum &c. Tertulli
tertio contra Marcionem ſic hũc locu
Veſtra Sacrificia non accipiam, quon
meum honoratum eſt ab ortu. &c. & in
co offertur) munda oblatio nomini me
dicatio gloriæ meæ, laudis & grati
Vult ergo quòd pro pecuniis oblation
in ueteri lege uſus erat, futura ſint ob
tiones ſpiritus in gratiam Dei, Deum i
ueritate adorare, nomẽ eius laudare, q
re, cuius Sacrificij meminit Apoſtolus
Idem Tertullianus libro quarto contra
ſic ait: Et offertur nomini meo oblatio
oblatio, id eſt, ſimplex oratio & pu
cõſcientia. Hieronymus ſuper Malach
priè nunc ad Sacerdotes Iudæorum ſ
mini, qui offerunt cæcum, claudum &

[illegible] ſpi-
[illegible] offerre. Et [illegible]
[illegible] ſanguinem, ſed thymiama, hoc
[illegible] Domino offerendo, et [illegible]
[illegible] Iudaea; neq; in una Iudaea
ſed in omni loco offerri oblatio-
[illegible], ut à peccato Iſraël, ſed
[illegible] Chriſtianorū. Auguſtinus
[illegible] c. 11. verba Prophetae ſic tra-
[illegible] teſtamenti ſunt abro-
[illegible] toto mundo [illegible]
[illegible] Chriſtianorum quod eſſe
[illegible] offertur in Miſſarū [illegible]
[illegible], id eſt, [illegible] oblat-
[illegible] omni peccato pera-
[illegible] c. 9. contra Iudaeos et cir-
[illegible] Vide Hieronymum
[illegible] 10.
[illegible] Franciſcanum.
[illegible] Theſaur [illegible] (&
[illegible] quod
[illegible] Iudaeis;
[illegible]
[illegible] legis, in [illegible] nouo te-
[illegible] proprio Re-
[illegible] diſtingueret

I

inter offerentem et oblatum. [illegible]
in passione ut offerremus nos, ubi corpus [illegible]
fit & offerret. Item à nemine potest [illegible]
temporis à se ipso si non recte [illegible]
omnino rationi sacrificij, ideo passio [illegible]
teris habentur [illegible]
positū quod dicit, [illegible]
re, & nunquam offerri, ubi passione [illegible]
[illegible] offerunt [illegible]

4 1.Cor. 11. Hoc facite in meam [illegible]
nem. Sed ipsi [illegible]
offerremus à nobis. [illegible]
quae loquitur, [illegible] offerre [illegible]
hoc manifeste [illegible] & in [illegible]
tibus Christianis, [illegible]
eis corpus cibū, sanguinem potū, & [illegible]
deinceps dominico corpore [illegible]
agerent passionis, id est, corporis [illegible]
guinis effusi in remissionem [illegible]

5 Genesis 14. Melchisedech rex [illegible]
&c. hic (inquit) Christum figurat [illegible]
hil facit ad sacrificium [illegible]
recte expendas historiam. [illegible]
quae hoc ad sacrificium [illegible]
Protulit [illegible] Et [illegible]
ferre Abraham [illegible]

Melchisedech est figura Christi.

[illegible] Eccleſie, cuius ſpõſus [illegible] uobiſcum ſum uſq; ad cõſumma [illegible] 28. Io. 16 docuitq; ueritatẽ, etc. [illegible] tenuit hoc Sacramentum, [illegible] eſſe & ſacrificium.

[illegible]: Eccleſia uniuerſalis nunquàm [illegible] offerre, ſed ſemel oblatũ Chri [illegible] quotidie memoriam tanti benefi [illegible] fidem, charitatem, ſpem augere [illegible] Antichriſti ſatellites ſic damna [illegible], quam Apoſtoli & Chriſtus Chriſtus & Apoſtoli reliquerunt no [illegible], non ut quotidianum uiſibilẽ, [illegible] carne, & ſacramentũ, ubi pro [illegible] peccati, nos peccatores credẽtes [illegible] & fidẽ hoc ſigno ut [illegible], ut iam hoc pignore ſalutis cer [illegible] ſe Chriſti fratres eſſe & co [illegible] dominos mortis, peccati, inferni. [illegible] Gangrenſe ſe 4. de uocabulo

[illegible] accipiatur, quid mittatur ad [illegible] uel uehement pro ſpũalibus ob [illegible] que offertur Domino, non de [illegible] ſacrificiũ, ubi Chriſtus offert q [illegible] quod illatũ [illegible]

[illegible] noui teſtamenti et [illegible]
in quo ſunt hæc nomina noſtra, Epiſco
pi, Diaconus, eorum miniſterium [illegible]
autem λειτουργία Act. 13 Ro. 15 quid [illegible]
uel miniſterium, [illegible] dicit, [illegible]
ut dei gentium [illegible].
Ita quod inter miniſteria Epiſcop
atque [illegible] Domini [illegible]
tur. Miſſam enim ut liturgiam, id eſt
ad ſacrificium [illegible] populus [illegible]
in fide, [illegible] aliquid [illegible]
[illegible].

Vide [illegible]
ueteris legis, de ſacrificiis noui Teſta
[illegible].

Hieronymus [illegible]
[illegible] qui [illegible] ſcripſit Epiſtolam [illegible]
[illegible]
[illegible]
nouum Teſtamentum, hoc eſt, [illegible]
ueteri Teſtamento, à quo legem litera
[illegible]
circumciſio et ſabbati [illegible]

Patres Miſſam [illegible]
giam, id eſt, miniſterium [illegible]
de, hortando, orando, [illegible]

Christo, & spiritui sancto in po
dalem, & Sacerdotium regale &c.
pit alia nihil habet de Missa, quod
errorem possit confirmare. Vide in
Concilio c.18. quomodo Patres no
dis sacramentum distribuere: Nimi
iubeat edere, id quod defini-

la ei ad Superintendens. Non licet
offerre, neque sacrificium in
Missas celebrare.

LOCORVM
communium,

NCOFORTI EX
Petri Brubachij, anno
1 5 5 0.